M.ILIE

DE LA FHO LA BND

MINISTERUL DE INTERNE
SERVICIUL CULTURAL, PRESĂ ȘI EDITORIAL

Pentru uz intern

GEHLEN, DE LA F.H.O. LA B.N.D.

de general-maior MIHAI ILIE

1974

Coperta: PETRE BEDIVAN

Responsabil de carte: mr. ALEXANDRU HASNAŞ
Corector: a.c. RADU STOIAN

Comanda nr. II/S/502170 — Dat la cules: 19.11.1973
R.M. nr. 0182 — Bun de tipar: 17.12.1974
Lucrarea conţine 248 pagini

CUVÎNT ÎNAINTE

Către cea de-a doua jumătate a anului 1950, cînd autorul acestor rînduri intra, ca tînăr ofiţer, pe porţile Direcţiei generale a securităţii statului, ziarele şi revistele ce apăreau în Europa occidentală începuseră să publice ici-colo ştiri care semnalau existenţa în zona de ocupaţie americană a Germaniei a unei organizaţii secrete de spionaj, încadrată cu foste cadre ale serviciilor de informaţii hitleriste şi acţionînd sub îndrumarea şi în folosul organelor corespondente ale S.U.A. Bineînţeles că obiectivul acţiunilor acestei organizaţii de spionaj erau ţările socialiste în general şi în mod deosebit U.R.S.S. şi R.D.G. Ştirile se dovedeau însă foarte sărace în privinţa structurii organizaţiei respective, amplasării sediilor ei, identităţii şi personalităţii şefului, precum şi a numărului şi activităţii celor care o încadrau.

Presa occidentală a perseverat în a încerca să afle şi să publice materiale despre misterioasa organizaţie şi despre şeful ei căruia, în ciuda văditei sale pasiuni pentru anonimat, reporteri întreprinzători îi identificaseră numele, scurt, compus din şase litere: GEHLEN. Insistenţa acestor reporteri era cu totul de înţeles: publicul, şi mai ales cel occidental, se dă în vînt după poveşti de spionaj şi este ahtiat să cunoască cît mai multe despre oamenii ce se învăluie în mister. Şi astfel Reinhard Gehlen, fost general-locotenent în armata hitleristă, fost şef al organizaţiei militare germane de spionaj Fremde Heere Ost *(F.H.O.)*[1] *— Armate străine est — şi fondatorul a ceea ce este în zilele noastre* Bundesnachrichtendienst *(B.N.D.)*

[1] Pentru traducerea şi explicarea unora dintre denumirile şi termenii cuprinşi în lucrare, a se consulta glosarul.

— Serviciul federal de informații —, a devenit, în ciuda precauțiunilor luate de el, sau poate tocmai de aceea, obiectul unei campanii publicitare remarcabile. Presa, îndeosebi cea germană și americană, se referea la el ca la „Omul din umbră" (Die Welt), „Omul a o mie de mistere" (Die Zeit) sau, cum scria un alt ziar al vremii ce apărea la Stuttgart, „Șeful spion pe care nimeni nu-l cunoaște". Chiar întreprinzătorul săptămînal american Time a trebuit să admită că Gehlen este „cufundat în umbră", iar confratele său elvețian Weltwoche l-a caracterizat ca pe „Omul fără figură". „Fără figură, dar cu mii de urechi", riposta cu emfază Westdeutsche Allgemeine din Essen. În competiție a intervenit rapid și presa franceză, atribuind lui Gehlen, cu fantezia binecunoscută a celor de pe Sena, noi epitete ca: „Omul cel mai enigmatic și mai perfect disimulat din istorie" (Combat), „Cel mai misterios din personajele ce trăiesc astăzi în Germania" (Carrefour).

Între timp agenții instruiți de „Organizația Gehlen" au început să fie demascați în număr tot mai mare pe teritoriul R.D.G., în Cehoslovacia, Polonia și U.R.S.S., considerate „țări de front" de către ex-generalul hitlerist și de către șefii săi de peste ocean.

Au apărut și cîteva cazuri în care cadre ale „Organizației Gehlen", lămurite asupra scopurilor urmărite și a metodelor folosite de șefii ei, au considerat mai cuminte să o rupă cu o asemenea instituție dubioasă și au trecut în Berlinul democrat, unde au făcut declarații ample și au ținut conferințe de presă edificatoare asupra rețelei de spionaj cu centrul în localitatea Pullach, lîngă München.

Odată aureola secretului sfărîmată, s-au găsit și în R.F.G. destui oameni politici, aparținînd nu numai opoziției social-democrate, ci și partidului de guvernămînt, care să ia o atitudine critică împotriva activităților oculte ale lui Gehlen și alor săi. Acești oameni au reușit să constate repede că în afară de provocările și acțiunile destinate menținerii încordării și războiului rece pe plan extern, Gehlen consacră o parte însemnată din timpul, banii și mijloacele ce i se pun la dispoziție pentru a spiona și a încerca să compromită organizațiile și militanții democrați din chiar R.F.G., adversari ai politicii promovate de Adenauer. S-a putut afla că centrala de la Pullach și filialele ei sînt încadrate îndeosebi cu foști militari ai armatei hitleriste, „specialiști" verificați mai ales în activitatea de provocări și atentate împotriva opoziției interne.

Într-adevăr, una din caracteristicile importante ale B.N.D. o constituia faptul că, deși sarcina sa declarată era culegerea de informații din afara teritoriului R.F.G. și numai începînd de acolo de unde guvernul și mijloacele sale diplomatice nu mai aveau posibilitatea legală de a se informa sau de a influența politica externă a altor țări, agenții acestui serviciu erau de găsit practic în multe din organele administrației interne, precum și în mai toate asociațiile sau organizațiile vest-germane cu caracter politic, social, cultural etc. Desigur, B.N.D. nu a fost niciodată oficial autorizat să se amestece în problemele de politică internă ale R.F.G. În fapt el a fost însă folosit întotdeauna de către Adenauer și prietenii săi politici în acțiunea de spionare și compromitere a adversarilor lor, cărora li se punea în sarcină îndeosebi intenția subversivă de „înțelegere cu comuniștii". Asemenea treburi se potriveau de minune caracterului și concepțiilor lui Gehlen care a manifestat permanent inițiativă pe acest tărîm. Însă cînd această chestiune a devenit cunoscută opiniei publice, epigonii lui Adenauer s-au desolidarizat de Gehlen și l-au lăsat să se descurce singur. Comentînd situația într-un limbaj plastic, impregnat de culoarea locală a „casei", un cadru al B.N.D. spunea: „Noi sîntem gunoierii națiunii. Cînd gunoiul (N.A. — a se citi acțiunile opoziției) se înalță prea sus, șefii de la Bonn se țin de nas. Dacă măsurile noastre de a proteja republica de valul de gunoi se dovedesc eficiente, aceiași șefi ne spun drept mulțumire: doar de aceea existați".

Retragerea din viața politică, în anul 1963, a bătrînului Adenauer, protectorul și susținătorul constant al lui Gehlen, a constituit preludiul unor schimbări importante în R.F.G. Se cunoaște astfel că una din primele măsuri luate de noul cancelar Erhard după instalarea sa a fost aceea de a dispune evacuarea din sediul Cancelariei federale a „ofițerului de legătură" instalat acolo de serviciul lui Gehlen, cu care cancelarul a refuzat, conform propriilor sale cuvinte, „să trăiască sub același acoperiș".

Lipsit de girul și autoritatea protectoare a „bătrînului", B.N.D. a început să cunoască zile grele.

A urmat scandal după scandal, iar pe plan extern s-au succedat în lanț cîteva eșecuri. Și cum „o nenorocire nu vine niciodată singură", cam în aceeași perioadă s-a descoperit și faptul că misteriosul B.N.D., care făcuse întotdeauna atîta caz de măsurile extraordinare ce le luase pentru asigurarea secu-

rității sale, era de fapt penetrat de agenți ai anumitor servicii de informații socialiste în însăși centrala sa sacrosanctă. Aceasta a fost, se pare, lovitura de grație. Pînă la urmă, Gehlen a trebuit să se resemneze și să plece uzat și compromis nu numai de trecutul său, dar și de eșecurile suferite în confruntarea cu serviciile de informații și contrainformații socialiste, precum și de scandalurile politice în care și-a implicat atît aparatul, cît și protectorii din conducerea U.C.D.—U.C.S. Prezența sa în fruntea B.N.D. devenise anacronică.

În statul vest-german al anilor '70 ar fi fost dealtfel destul de dificil să se încredințeze în continuare înalte responsabilități unui ex-general nazist, care gîndea și scria în memoriile sale că: „La urma urmei, un serviciu de informații trebuie să se bucure de un minim de discreție și de posibilitatea efectivă de a împiedica publicul să-și bage nasul (subl. ns.) în afacerile sale, dacă vrea să-și ducă treaba la bun sfîrșit". L-am citat pe Reinhard Gehlen, omul ale cărui concepții continuă să fie — așa cum rezultă din citatul respectiv — de o îngustime remarcabilă, al cărui trecut este iremediabil pătat și ale cărui metode de acțiune au oglindit constant acest trecut.

În pofida faptului că avea posibilitatea să știe toate acestea și că le-a știut, Adenauer și-a apărat cu îndîrjire spionul favorit. L-a apărat și de dușmani, dar și de unii prieteni politici.

Astăzi ne putem pune în mod justificat întrebarea: ce anume l-a determinat pe Adenauer să se compromită într-o cîrdășie atît de neonorabilă? Răspunsul nu poate fi decît unul. Oricît și-ar fi extins peste cele cinci continente activitatea în perioada postbelică, serviciul condus de Gehlen a avut drept centru al sistemului său, drept rațiune de a exista, spionajul împotriva țărilor socialiste. El a trăit pe spezele războiului rece, sub patronajul acelor oameni politici americani și vest-germani care au crezut în primatul și durabilitatea acestui război.

Ceea ce trebuie îndeosebi imputat acestor oameni politici, fie că s-au numit John Foster Dulles sau Konrad Adenauer, este amplitudinea largă a puterii personale pe care, în ura și teama de comunism, au acordat-o lui Gehlen.

Căci organizația de spionaj a lui Gehlen nu a fost aidoma celorlalte servicii de informații ale țărilor occidentale. După ce organizația respectivă a devenit organ central al administrației de stat, în anul 1956, guvernul vest-german nu a fost ținut

la curent cu cele ce se petreceau în acest sector important; scopul și obiectivele serviciului nu se discutau niciodată în ședințele de cabinet de teamă ca nu cumva vreunul din participanți să dezvăluie ceva din cele auzite, violînd voluntar sau involuntar regulile de securitate. Iar în această obscuritate insalubră, o mînă de indivizi pe care niciodată națiunea, prin reprezentanții ei, nu fusese chemată să-i confirme sau să-i controleze în activitatea lor, au putut timp de mai mulți ani să exercite, cu ajutorul bătrînului cancelar sau al unor indivizi de genul lui Globke [1], o influență ieșită din comun asupra deciziilor guvernamentale.

Multe din înseși neajunsurile manifestate în activitatea sa au derivat din faptul că B.N.D. s-a situat timp îndelungat deasupra oricărui control de orice natură.

B.N.D., produs exclusiv și hibrid al războiului rece, era pînă nu demult imun față de controlul constituțional. Bugetul său anual nu era aprobat în cadrul parlamentului vest-german; poziția sa în stat nu a fost definită în cadrul nici unei legi adoptate de deputații germani; numai șase deputați ai Bundestagului, respectiv membrii așa-zisului „Grup parlamentar confidențial", aveau oarecare posibilități reduse de a cunoaște cîte ceva, fără îndoială extrem de puțin și neesențial, din metodele și încadrarea serviciului.

Există un anumit precedent de natură istorică al acestei situații anormale. Timp de zeci de ani, serviciile secrete germane au fost apanajul armatei, care nu obișnuia să glumească cu ziariștii sau cu oamenii politici ce încercau să se amestece mai îndeaproape în afacerile ei. Cu excepția scurtei perioade a Republicii de la Weimar, în întregul interval de la războiul din 1870 pînă la prăbușirea celui de-al III-lea Reich cenzura militară a fost o realitate permanentă în Germania, cu toate consecințele ce decurgeau din acest fapt pentru cetățenii prea curioși.

Și în ce privește predilecția sa pentru anonimat, Gehlen a continuat de fapt să cultive tradiția șefilor din trecut ai spionajului german, care au rămas, de regulă, aproape complet necunoscuți contemporanilor lor. Un exemplu în acest sens îl constituie August Wilhelm Eichel care l-a servit pe Friedrich

[1] Hans Globke, ministru secretar de stat pentru problemele Cancelariei sub guvernarea lui Adenauer. Trecutul său nazist și sprijinul acordat de el B.N.D. l-au făcut ținta unei susținute campanii de presă la începutul anilor '60. (N.A.)

cel Mare timp de 27 de ani și despre care un diplomat britanic acreditat la curtea Prusiei raporta șefilor săi că era un personaj atît de misterios și anonim încît „puteai să frecventezi palatul regelui timp de șapte ani, fără să ai ocazia să-l vezi și să-l cunoști vreodată". Și totuși Eichel lucra cu regele timp de mai multe ore pe zi, fiind consilierul lui cel mai de încredere. Tot așa, doar un mic număr de oameni l-au cunoscut pe Wilhelm Stieber, șeful serviciului de spionaj al lui Bismarck. Aceasta nu l-a împiedicat pe Stieber să obțină pentru stăpînul său informații ce s-au dovedit utile pentru cucerirea Austriei în 45 de zile, în anul 1866, precum și pentru înfrîngerea în anul 1870 a armatei lui Napoleon al III-lea, considerată invincibilă. De notat că Stieber a rămas în istoria serviciilor secrete ca precursor al „spionajului total", concepție ce și-a găsit un emul credincios în persoana lui Gehlen, după ce a fost dezvoltată de hitleriști și adaptată scopurilor lor criminale.

În ceea ce-l privește pe colonelul Walther Nicolai, șeful serviciului de informații al kaiserului Wilhelm al II-lea, acesta a rămas în umbră pînă la sfîrșitul vieții, astfel încît în prezent nu sînt clarificate cu exactitate nici măcar împrejurările morții sale. Chiar Canaris, șeful Abwehrului hitlerist, ale cărui carieră și sfîrșit au devenit cunoscute prin forța împrejurărilor generate de prăbușirea Reichului hitlerist, pune și astăzi probleme în fața cercetătorilor, care nu au reușit să stabilească cu certitudine dacă „amiralul negru" l-a trădat efectiv pe Hitler devenind agentul englezilor sau a căzut pur și simplu victimă mașinațiilor rivalilor săi de la Gestapo.

Referitor însă la Reinhard Gehlen o asemenea incertitudine privind fidelitatea față de Adolf Hitler nu există, însuși cel în cauză recunoscînd în memoriile sale, ce-i drept cam cu jumătate de gură, că și-a slujit cu credință führerul dement pînă la „sfîrșitul sfîrșitului".

★

Pentru orice om cu bun simț rămîne de elucidat întrebarea: cum a fost cu putință ca Gehlen să supraviețuiască hitlerismului, perpetuînd totodată existența și activitatea unei oficine de spionaj naziste apărută intact din mormanul de ruine ce au consacrat prăbușirea celui de-al III-lea Reich? Cum și de ce a fost posibil ca Gehlen să-și scrie nesupărat memoriile într-o regiune pitorească din Bavaria la începutul deceniului al optulea al secolului, cînd mulți dintre cei cu care a fost părtaș la crime de război au sfîrșit încă în 1946 în ștreangul spînzurătorii de la Nürnberg sau au făcut ani mulți de închisoare pentru fapte uneori mai puțin grave ca cele săvîrșite de el?

Despre Gehlen se pot spune foarte multe lucruri care nu-i fac cinste; trebuie admis însă că este un tip remarcabil cel puțin într-o privință, și anume în capacitatea de a supraviețui. Atunci cînd Hitler a decis că Abwehrul a comis erori în activitatea sa, el l-a destituit pe Canaris și a dispus unificarea tuturor serviciilor secrete într-un singur organ centralizat sub conducerea lui Himmler. Dar Gehlen a supraviețuit acestei decizii, în condiții despre care preferă să nu dea prea multe amănunte în memoriile sale, iar serviciul condus de el a rămas intact alături, dar independent de noul sistem, bucurîndu-se de întreaga încredere a sinistrului șef al S.S.-ului. Acesta a fost într-un fel primul act de supraviețuire, pe care Gehlen l-a mai repetat de cîteva ori în cariera sa.

Biografii favorabili generalului spion, și chiar el însuși, fac mare caz de faptul că Hitler l-a destituit totuși cu trei săptămîni înainte de sfîrșitul războiului. Ne vom ocupa de această problemă mai pe larg într-unul din capitolele următoare. Deocamdată ne mulțumim să constatăm că această „destituire" a reprezentat în realitate un mare avantaj pentru el. Ea nu a avut alt efect decît acela de a-l înzestra pe Gehlen cu puțină aureolă de „victimă" a persecuțiilor naziste, pe care el a exagerat-o considerabil ulterior, folosind-o pentru a-și facilita următorul și cel mai dificil act de supraviețuire: transformarea sa din șef al unui serviciu de informații nazist în expertul C.I.A. pentru problemele Europei centrale și de est, și mai tîrziu în șeful serviciului de informații al R.F.G.

Cheia misterului supraviețuirii postbelice a serviciului lui Gehlen trebuie căutată în condițiile care au precumpănit în Europa centrală la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, în cunoștințele și posibilitățile pe care acest serviciu le-a acumulat în timpul războiului în ce privește țările răsăritene. Desigur, dacă Gehlen ar fi fost un spion specializat pe problemele lumii occidentale, am fi avut puține șanse să auzim de el. Dar, pentru americani, Estul devenise în acele zile inamicul potențial care, intronînd rînduielile socialiste pe solul său pîrjolit de focul războiului, amenința să contamineze întreaga Europă și, cine știe...

De aceea, americanii și aliații lor s-au grăbit să ia măsurile necesare pentru divizarea Germaniei prin crearea „Bizoniei" și apoi a „Trizoniei". Dar simpla divizare a Germaniei

nu era de ajuns. Pentru eventualitatea „războiului împotriva comunismului" erau necesare informații privind forțele militare ale țărilor din est, situația economică și dezvoltarea politică ale acestor țări. În împrejurarea în care Uniunea Sovietică nu mai era aliatul de ieri, ci inamicul potențial de mîine, militariștii americani au băgat de seamă că sînt de fapt lipsiți de posibilități reale de a obține în mod sistematic informații despre acest inamic potențial. Dezavantajul lor s-a dovedit a fi șansa cea mare a lui Gehlen care, cu flerul său de spion experimentat, intuise din timp această situație și se pregătise pentru ea. Numai germanii — a pledat Gehlen în fața șefilor militari americani — dispuneau de un sistem al muncii informative ce acționase continuu timp de mulți ani în vasta arie a Europei de est, iar el, Gehlen, era cel ce prezervase și controla acest sistem pe care îl folosise efectiv. Și aceasta fără a mai pune la socoteală că însăși divizarea Germaniei îi întărea poziția. Pentru scopuri de spionaj, o țară aflată în situația imediat postbelică a Germaniei constituia un adevărat cap de pod în dispozitivul inamicului. Teritoriul R.D.G. reprezenta un „cîmp natural" de căutare a informațiilor pentru agenții veniți din vest, iar această posibilitate putea fi exploatată cel mai bine de un sistem controlat tot de germani. În treacăt fie zis, această față atrăgătoare a medaliei avea și un revers pe care Gehlen nu a întîrziat să-l sesizeze după ce tinerele organe de securitate ale R.D.G. au început să aplice lovitură după lovitură rețelei sale.

Gehlen a apreciat just atunci cînd, predîndu-se după un plan dinainte stabilit americanilor, le-a oferit serviciile sale ca expert în lupta împotriva „pericolului roșu". Serviciul de spionaj american i-a adoptat pe Gehlen și pe ai lui, asumîndu-și, odată cu patronajul său, toate riscurile morale și politice ce decurgeau de aici. Spionajul american l-a ascuns pe Gehlen, sustrăgîndu-l de la arestare și de la judecata de la Nürnberg, iar mai apoi a înfruntat toate scandalurile publicitare pe care n-a întîrziat să le provoace folosirea în scopuri de spionaj a unui fost general nazist și a unei organizații la adăpostul căreia se oploșiseră un număr important de foști S.S.-iști și membri ai Gestapoului, care foloseau cu dezinvoltură metodele „verificate" ale trecutului nu numai cînd acționau împotriva țărilor comuniste, dar și atunci cînd era vorba „să se apere și să apere Germania de inamicii interni". Rolul cel mai de seamă în acest tutelaj i-a revenit fără îndoială lui Allen Welsh Dulles, veteranul spionajului american și campionul multor bătălii pierdute împotriva comunismului. El a fost acela care i-a dat generos lui Gehlen „binecuvîntarea" fără de care acesta n-ar fi ajuns niciodată eminența cenușie a sistemului de spionaj al N.A.T.O., după cum tot el a pus la dispoziție cu larghețe din bugetul C.I.A. mijloacele financiare pretinse de Gehlen pentru a-și pune în mișcare vasta rețea de spionaj. Același Dulles l-a îndrumat și l-a încurajat pe Gehlen să răzbească prin dificultățile inerente începutului, protejîndu-l împotriva ostilității unor șefi ai spionajului militar american și ajutîndu-l să înfrîngă concurența plină de gelozie a englezilor și francezilor. Și, în sfîrșit, tot Dulles a sprijinit în cadrul convorbirilor cu bătrînul cancelar Adenauer, în anul 1955, numirea lui Gehlen ca șef al B.N.D., pe motivul că organizația condusă de acesta furniza 70% din informațiile ce ajungeau la comitetul militar N.A.T.O. Dulles, ca dealtfel și Adenauer, au fost fără îndoială impresionați de spiritul metodic cu care Gehlen se ocupa de problemele de spionaj. Acțiunile sale secrete împotriva Uniunii Sovietice și a celorlalte țări socialiste din Europa se înlănțuiau cu încăpățînare în timp, menținînd o atmosferă continuă de încordare.

În anii lungi ai războiului rece Gehlen și serviciul său au exercitat o puternică influență asupra deciziilor politice și militare luate de țările membre ale N.A.T.O., și în primul rînd de americani. Probabil că măsura în care „Organizația Gehlen" a afectat prin activitatea sa relațiile internaționale nu va putea fi multă vreme apreciată la dimensiunile ei reale. În orice caz, nu este deloc exagerat să afirmăm că această activitate a avut repercusiuni importante dincolo de frontierele statului vest-german.

Ne-am mai oprit asupra constatării că prețul plătit de americani pentru informațiile obținute prin Gehlen din Est a fost înfruntarea blamului permanent al opiniei publice față de faptul de a fi salvat de la pedeapsa binemeritată un nazist notoriu, creîndu-i posibilitățile necesare să folosească mulți ani după prăbușirea celui de-al III-lea Reich nu numai metodele specifice acestuia, ci și agentura realizată în timpul războiului, recrutată sub steagul hitleriștilor și prin care Gehlen l-a servit pe Hitler. Pe parcursul timpului au „transpirat" suficiente amănunte ce dovedeau fără tăgadă că, sub aspectul concepțiilor sale, Gehlen a fost și a rămas un nazist. Este dealtfel suficient să citești memoriile sale publicate la peste 26 de ani de la sinu-

căderea lui Hitler, pentru a constata că singurul lucru pe care spionul îl reproșează fostului stăpîn este acela de a fi pierdut războiul. Nici un cuvînt de protest, de desolidarizare, de regret pentru crimele uriașe comise în țările cotropite de Wehrmacht, crime pe care Gehlen nu numai că le-a cunoscut bine prin poziția ce o deținea, dar la care a și participat implicit tocmai ca urmare a acestei poziții. O asemenea mentalitate fascistă era tipică nu numai lui Gehlen, ci și membrilor serviciului său ce au supraviețuit războiului și pe care el i-a adunat cu grijă în organizația sa.

La cele spuse mai sus s-ar putea obiecta că organizația și apoi serviciul conduse de Gehlen, așa cum au fost ele, și-au justificat existența în ochii stăpînilor lor. Nu avem această impresie. Dacă în prima perioadă de activitate organizația s-a putut impune în fața americanilor și a lui Adenauer mai ales în virtutea adagiului că „în țara orbilor chiorul este împărat“, începînd din cea de-a doua jumătate a deceniului al șaselea declinul eficienței ei a devenit din ce în ce mai vizibil.

Primele materiale pe care Gehlen le-a furnizat noilor săi stăpîni americani și cu ajutorul cărora i-a uimit și convins totodată de competența sa nu se bazau pe aportul proaspăt al unor surse active plasate în dispozitivul armatei sovietice. Ele erau întocmite pe baza materialelor de arhivă pe care Gehlen le adunase cu răbdare de-a lungul anilor, materiale ce concentrau toate informațiile adunate despre U.R.S.S. încă din perioada dinainte de război, informații provenind fie de la agenții Abwehrului, fie din cele mai diverse surse publice și semipublice. Zecile de mii de pagini păstrate de Gehlen pe peliculă fotografică se refereau la mai toate domeniile vieții sociale și de stat sovietice, la Armata Roșie, la organele de securitate, la resursele materiale și umane ale țării etc. și constituiau o colecție de date pe care spionul se străduise să o completeze și să o țină la zi.

Pedanteria aceasta în munca cu hîrtiile, pasiunea de a le colecționa, sorta și folosi în toate ocaziile, inclusiv în acelea cînd din partea unui serviciu de spionaj se așteaptă informații recente, din surse valoroase, sau obținute pe baza unor combinații de înaltă calificare profesională, nasc suspiciunea că mitul eficacității serviciului condus de Gehlen nu este atît de întemeiat precum au căutat să ateste timp îndelungat înșiși membrii acestei instituții.

Odată problema pusă, este cazul să ne întrebăm în ce măsură a justificat activitatea operativă a serviciului lui Gehlen sumele considerabile cu care l-au alimentat stăpînii săi americani și apoi guvernul de la Bonn? În ce măsură serviciul de care ne ocupăm a luptat pentru regenerarea sa, pentru idei și cadre noi, pentru adaptarea continuă la condițiile în neîntreruptă schimbare?

Din cele cunoscute astăzi se poate trage, fără teama de a greși, concluzia că serviciul și șeful său nu prea s-au omorît cu promovarea noului, ci că mai degrabă s-au folosit cum au putut de privilegiul misterului ce-i înconjura pentru a perpetua, de bine, de rău, o activitate îmbîcsită de rutină.

Numai așa se explică faptul că puternica lovitură cauzată de descoperirea în centrala de la Pullach a unui agent al serviciilor de informații sovietice a constituit picătura ce a umplut paharul și a determinat „tragica reevaluare“ care a culminat cu pensionarea lui Gehlen.

Este în acest episod o nouă dovadă a lipsei de eficiență a spionajului total atunci cînd metodele sale sînt aplicate împotriva statelor socialiste, cu o puternică coeziune moral-politică internă, care urmează neabătut sub conducerea partidelor comuniste drumul construirii unei vieți noi. Dacă conducătorii de astăzi ai spionajului vest-german au tras sau nu concluziile necesare din acest al doilea eșec major, survenit după falimentul înregistrat de către spionajul total în perioada antebelică și în timpul celui de-al doilea război mondial, rămîne încă de constatat.

★

Nici numele lui Gehlen și nici unele din „isprăvile“ comise de serviciul dirijat pînă acum cîtăva vreme de el nu sînt străine cititorului român avizat. Ele au făcut în repetate rînduri obiectul știrilor și comentariilor presei noastre și mai ales ale presei internaționale. În anul 1963 a apărut în traducere românească, în Editura politică, documentarul intitulat „Mîna cenușie“, semnat de publicistul Julius Mader din R.D.G.

În perioada ce s-a scurs de la traducerea cărții lui Mader în limba română au apărut, atît în Occident cît și în țările socialiste, noi materiale și studii care au aruncat o lumină mai completă asupra acțiunilor F.H.O. pe frontul antisovietic, a împrejurărilor în care organizația lui Gehlen a fost preluată de americani, precum și a activității sale după ce, schimbîndu-și

pentru a treia oară firma, a devenit B.N.D. — serviciul legal de informaţii al R.F.G.

Multe eforturi au făcut în această direcţie ziariştii vest-germani Heinz Höne şi Hermann Zolling care au publicat în Der Spiegel o serie de articole privind trecutul şi concepţiile ex-generalului nazist şi ale acoliţilor săi. Aceste articole au fost reeditate în anul 1971 la Hamburg într-o carte intitulată Pullach intern, a cărei traducere engleză a apărut în anul următor la Londra sub titlul Network (Reţeaua).

Sînt de menţionat, de asemenea, ancheta amănunţită asupra lui Gehlen şi a organizaţiei sale, întreprinsă de ziaristul francez Alain Guérin, ale cărei rezultate au fost publicate în 1968 în editura pariziană Julliard sub titlul Le général gris, precum şi amplul studiu realizat în principal pe baza unor documente oficiale de arhivă, de către autorul englez E. H. Cookridge, apărut în anul 1971 la Londra sub titlul „Gehlen — spionul secolului".

Tot în 1971 au apărut în R.F.G. memoriile lui Gehlen, editate în anul 1972 şi la Paris, într-o versiune franceză prescurtată.

În ce priveşte memoriile lui Gehlen, ele au suscitat, încă de la publicarea primelor lor fragmente în presă, tot felul de comentarii. Iată-le, în linii foarte generale:

Deşi bătrînul spion declarase în repetate rînduri persoanelor din anturajul lui că nu va permite publicarea nici unei amintiri din activitate înainte de a se scurge 25 de ani de la moartea sa, el şi-a schimbat brusc părerile la începutul anului 1971, cînd editori americani şi vest-germani i-au oferit un milion de dolari pentru memoriile sale. S-a putut constata cu acest prilej că aura de mister întreţinută cu grijă în jurul persoanei proprii a fost valorificată cu multă pricepere şi simţ al afacerilor de către Gehlen.

Toţi cei care au citit memoriile cu pricina sînt pe deplin de acord asupra faptului că acestea nu pot fi luate în considerare ca o sursă cît de cît serioasă de documentare în legătură cu activitatea B.N.D. şi că ele se remarcă îndeosebi sub următoarele aspecte:

a) lipsa totală a oricărui amănunt sau justificări cu privire la folosirea în activitatea organizaţiei şi apoi a B.N.D. a foştilor membri S.S. şi a fostelor cadre ale Gestapoului;

b) în memorii nu este descrisă în mod concret nici o operaţie cît de cît serioasă (nici măcar una foarte veche) iniţiată de „Organizaţia Gehlen" sau ulterior de către B.N.D.

Pentru a suplini aceste lacune, a căror existenţă n-a putut-o ignora nimeni, Gehlen a recurs la un procedeu ieftin, plasînd în context „un amănunt de senzaţie". El a afirmat, nici mai mult nici mai puţin, că ar fi reuşit să stabilească încă în timpul războiului faptul că Martin Bormann, locţiitorul lui Hitler la conducerea partidului nazist, era... agent al organelor de informaţii sovietice şi transmitea prin radio acestor organe datele strategice cele mai importante ale Marelui stat-major hitlerist. Mai mult decît atît, tot el, Gehlen, a reuşit, pasămite, să stabilească faptul că după război Bormann, căutat de autorităţile tuturor ţărilor aliate pentru a fi tras la răspundere penală, ar fi izbutit să ajungă la Moscova unde a trăit în continuare liniştit mai mulţi ani. În încercarea de a preîntîmpina furtuna de întrebări pe care a ridicat-o această poveste, Gehlen a motivat că nu a „îndrăznit" să-l demaşte pe Bormann, avînd în vedere faptul că acesta era „cel mai puternic om din ierarhia hitleristă" şi că „orice pas greşit ar fi dus la prăbuşirea sa imediată".

Fără a nega faptul că organele de informaţii sovietice au dispus efectiv de agenţi importanţi la nivelul conducerii de stat şi militare hitleriste (dealtfel nici sovieticii nu l-au negat niciodată) şi fără a trece cu vederea riscurile la care s-ar fi expus Gehlen în tentativa de a-l demasca pe Bormann chiar în zilele sale de glorie, mai rămîne nelămurită întrebarea: Ce l-a împiedicat pe Gehlen să vorbească despre datele ce le cunoştea, timp de peste 25 de ani după terminarea războiului? De ce l-a înşelat el cu bună ştiinţă pe prietenul său, Dulles, care i-a cerut în repetate rînduri detalii şi informaţii asupra locului unde s-ar putea ascunde Bormann? De ce nu i-a informat el asupra locului unde ştia, chipurile, că se află Bormann pe investigatorii agenţiei evreieşti sau procuratura vest-germană care avea deschisă acţiune de urmărire împotriva acestuia? Concluzia se impune de la sine: Gehlen şi-a bătut joc de editorii şi cititorii săi, cărora nu le-a oferit decît o culegere de maxime şi sfaturi sentenţioase despre munca de informaţii, garnisite pe deasupra cu o minciună gogonată. Cam puţin pentru milionul de dolari!

Între timp Gehlen a fost somat de procurorul care instruia cazul Bormann să aducă dovada afirmaţiilor sale, iar această dovadă este de-a dreptul rizibilă: cum că o sursă a „super-

spionului" a vizionat cu ani în urmă în Berlinul de est un jurnal de actualități din Moscova, în cuprinsul căruia a identificat amestecată într-o mulțime de oameni filmați la o manifestație publică și figura lui Bormann.

Nu putem să nu ne declarăm de acord cu sentimentele de indignare ale unor ziariști și cu cererea lor tot mai insistentă ca Gehlen să fie somat să scoată singur piatra pe care a aruncat-o în baltă.

*

Interesul mare față de B.N.D. manifestat de toți acei care urmăresc fie ca amatori, din pură pasiune pentru istorie, fie ca profesioniști angajați activitatea serviciilor de spionaj contemporane, decurge în special din faptul că organizația lui Gehlen a reușit să asigure, odată cu propria ei supraviețuire, perpetuarea și generalizarea — atît în practica sa cît și în aceea a mai tuturor serviciilor de spionaj capitaliste — a concepțiilor specifice organelor de specialitate hitleriste și, îndeosebi, a sistemului spionajului total.

În aplicarea pe scară largă a metodelor spionajului total, despre care vom vorbi mai pe larg la locul potrivit, serviciul lui Gehlen a avut un ucenic ce și-a întrecut de mult maestrul, și anume serviciul de spionaj al S.U.A. (C.I.A.). Dar și colegii săi englezi și francezi au aplicat cu dezinvoltură în lupta împotriva mișcărilor de eliberare națională și în activitatea împotriva țărilor socialiste metodele aduse de Gehlen direct din arsenalul hitlerist. Putem spune deci, fără teama de a greși, că serviciul lui Gehlen a contribuit efectiv în perioada războiului rece la îngroparea definitivă a tot ce mai amintea de „frumoasele vremuri de odinioară" ale profesionalismului în activitatea de spionaj, cînd jocul mai păstra anumite reguli, iar adversarii se străduiau cît de cît să le respecte.

Examinînd formele și metodele de acțiune ale B.N.D. vom reuși deci să cunoaștem mai repede și mai complet, pornind chiar de la izvoarele de inspirație, principiile de organizare și acțiune ale marilor servicii de informații capitaliste.

Mai există un motiv pentru care am apreciat ca utilă prezentarea cît mai în detaliu a B.N.D. Acest motiv este legat de faptul că în ultima vreme R.F.G. a încetat să mai fie „piticul politic" al Europei. Pe baza potențialului său economic și a

politicii active a echipei guvernamentale actuale, Germania de vest a ajuns astăzi în situația de a-și face tot mai simțită prezența pe eșichierul politicii internaționale și de a fi în măsură să acționeze cu tot mai multă eficacitate în apărarea intereselor proprii.

Oricît am dori să credem în buna credință a conducătorilor de astăzi ai R.F.G., noi, românii, nu trebuie să uităm nici o clipă că din punctul de vedere al orînduirii sociale ne situăm pe poziții aflate într-un antagonism multilateral. Și mai este ceva cel puțin la fel de important. Există și în prezent în Germania Federală puternice cercuri financiar-industriale, precum și grupări și tendințe politice ce păstrează din păcate multă influență, și pentru care aspirațiile dintotdeauna către dominația economică și politică a Europei de est și în ultimă esență către subjugarea ei nu au dispărut, ci au îmbrăcat doar forme noi, adecvate situației și posibilităților actuale. Nu este un secret pentru nimeni faptul că în concepția unor asemenea cercuri țara noastră face parte și ea din acea zonă geografică considerată dintotdeauna de imperialismul german drept piață exclusivă și hinterland furnizor de alimente și materii prime. Că asemenea idei și sentimente au încă o circulație largă în pomenitele cercuri influente din R.F.G., ne-o dovedește însăși intensitatea acțiunilor întreprinse de B.N.D. împotriva țării noastre, intensitate care, în ciuda unor relații bilaterale normale între cele două state, nu a scăzut. Dimpotrivă. În cartea de față ne-am străduit să prezentăm fapte și date edificatoare cu privire la creșterea sensibilă a agresivității acțiunilor B.N.D. împotriva țării noastre [1]. Ceea ce a intervenit nou în raport cu anii războiului rece este faptul că atmosfera de destindere și cooperare ce-și face tot mai mult loc în relațiile dintre state, inclusiv în relațiile dintre R.F.G. și țara noastră, creează pentru B.N.D. condiții noi, mai favorabile, mai variate de a trimite agentură pe teritoriul României. Aceste condiții sînt materializate în numărul crescînd al cetățenilor vest-germani ce vin la noi în interes de afaceri, ca specialiști și tehnicieni, în vizită la rude sau ca turiști. Pe de altă parte, tot mai mulți cetățeni români vizitează R.F.G., în contextul acelorași relații economice, pe linia schimburilor culturale, la studii și specializare etc. Printre aceștia se pot afla și unele elemente cu trăsături negative de caracter care, constituind potențiali candidați la re-

[1] Aspectele respective vor fi detaliate în volumul 2 al lucrării. (N.R)

crutare, devin obiect al studiului spionajului vest-german, acesta avind posibilitatea astfel de a acționa „pe teren propriu", deci la adăpost de riscul de a se intilni cu organele de securitate române.

Cunoscind cit mai bine, cit mai complet metodele și practicile B.N.D. vom putea lua măsuri mai eficace de contracarare a activității sale împotriva țării noastre, fără a cădea în extrema de a vedea în orice turist sau specialist german un spion potențial.

LA ȘCOALA „MARȘULUI SPRE RĂSĂRIT"

În traducerea franceză a memoriilor lui Reinhard Gehlen, publicată la Paris în noiembrie 1972, există chiar pe prima pagină o frază în care pensionarul-spion declară plin de modestie : „Într-o lucrare ca aceasta, primele etape ale vieții mele, din 1923 pînă în 1942, nu prezintă nici un interes, întrucît ele au fost analoage cu cele ale miilor de camarazi ai mei".

Nu împărtășim această opinie. Fără a încerca să absolvim fosta ofițerime nazistă de culpele uriașe care apasă asupra ei, trebuie să recunoaștem că Gehlen este un exemplar deosebit. O mărturisesc pe de o parte cariera sa cu totul excepțională și pe de altă parte fidelitatea constantă pentru credințele sale politice din prima perioadă a vieții, caracterizate printr-o ură adîncă față de comunism și de tot ceea ce reprezintă o cît de ușoară tendință de progres social în propria sa țară. Aceste concepții, precum și elementele introduse de el în tehnica organizării muncii informative și-au pus o pecete profundă asupra serviciului pe care l-a condus aproape 26 de ani, au influențat negativ viața politică internă a R.F.G. și relațiile dintre state, iar pe plan strict profesional au determinat consacrarea unor noțiuni și practici noi în activitatea serviciilor de spionaj ale vremurilor noastre.

Iată de ce nu considerăm posibil să facem un studiu cît de cît demn de acest nume în ce privește organizarea și activitatea actualului B.N.D. fără a încerca să cunoaștem omul care poate fi considerat pe drept cuvînt „părintele fondator" al acestui serviciu, fără să ne edificăm asupra originilor, caracterului, educației și concepțiilor sale.

Vom începe deci cu începutul, respectiv prin a stabili că Reinhard Gehlen s-a născut la 3 aprilie 1902 în orașul Erfurt,

capitală a provinciei Thuringia, aflat în prezent pe teritoriul R.D.G. Este fiul unui burghez „respectabil“ prusian, din clasa acelora care au furnizat dintotdeauna imperiului german înalți funcționari, directori de întreprinderi și instituții, profesori secundari și universitari și mai ales ofițeri de toate gradele pentru regimentele de linie prusace. Tatăl lui, Benno Felix Erwin Walther Gehlen, era el însuși la nașterea fiului său locotenent activ în Regimentul 19 artilerie de cîmp. În ce-l privește pe bunicul său, acesta fusese consilier guvernamental al regatului prusian și servise cu „distincție“ în războiul franco-prusac din 1870—1871. Mama lui Reinhard, Katherine Margarete, provenea dintr-o veche familie flamandă care se stabilise în Prusia de mai multe secole.

La scurt interval după nașterea lui Reinhard, familia Gehlen s-a mărit prin venirea pe lume a unui nou copil, anume Walther. Cei doi băieți au fost crescuți, încă de mici, asemeni tuturor celor de condiția lor, în spiritul unei profunde venerații pentru Bismarck și Möltke, „arhitecții“ imperiului german, imperiu în care Gehlen-ii se considerau stîlpi ai puterii. Nu credem că este cazul să insistăm prea mult aici asupra filistinismului clasei căreia îi aparținea familia Gehlen. Marx a descris în detaliu această clasă, satirizînd-o în mod magistral în operele sale, și credem că nimeni nu poate contesta, în zilele noastre, adîncimea observațiilor făcute de părintele materialismului dialectic, care și-a cunoscut subiectul *de visu*. Ne vom mulțumi doar să reamintim cîteva din concepțiile de bază ale burgheziei germane, și anume paternalismul, tradițiile teutonice și naționalismul, reprezentanții clasei respective făcîndu-și o îndatorire de onoare din etalarea în toate ocaziile a credinței în Dumnezeu, a devotamentului pentru „Germania mare“ și a respectului și supunerii față de orînduirea de stat constituită.

Desigur, vajnicii exponenți intelectuali ai burgheziei germane nu s-au declarat niciodată deschis împotriva unei anumite îmbunătățiri a stării în care trăiau clasele de jos, țăranii și meseriașii, dar mai înainte de orice pretindeau din partea acestora o supunere absolută. Opinia lor era că muncitorul „trebuie să-și vadă de treabă“, respectiv să asigure buna funcționare a industriei germane și mai ales să furnizeze, ori de cîte ori era nevoie, recruți disciplinați pentru armata tot mai numeroasă a kaiserului. Aspirațiile claselor de jos către progres social și emancipare culturală erau privite cu ostilitate și suspiciune, iar creșterea mișcării sindicale și acțiunile

de organizare politică a muncitorilor cu multă neliniște ; acestea conțineau în ele germenii răzvrătirii împotriva orînduirii existente.

Aceste temeri s-au adeverit dealtfel mult mai curînd decît se așteptaseră cei care le nutreau.

În primul război mondial ce izbucnise în 1914, Gehlen-tatăl fusese mobilizat în primele zile și se bătuse plin de convingere și disciplină. El fusese proaspăt înaintat la gradul de maior și decorat cu „Crucea de Fier“ pentru bravuri săvîrșite pe cîmpul de luptă din Flandra cînd, în prima săptămînă a lunii noiembrie 1918, marinarii germani din garnizoana Kiel s-au răsculat și au ridicat flamuri roșii la catargele vaselor, grăbind astfel prăbușirea fronturilor și înfrîngerea Germaniei. Cu aceasta cariera militară a lui Gehlen-tatăl se sfîrși definitiv ; el a fost demobilizat aidoma altor zeci de mii de ofițeri prusaci, care vedeau cu groază că tot ce fusese reprezentat de ei căzuse la pămînt. A urmat apoi Tratatul de la Versailles, care a consemnat „umilirea finală“.

Cu ajutorul fratelui său Max, ginere al unui editor bogat și director general al vechii case de editură *Ferdinand Hirt & Sohn* din Leipzig, Gehlen-tatăl a reușit să obțină postul de director al filialei din Breslau (actualmente orașul Wroclaw din R. P. Polonă) a întreprinderii respective. Odată realizată această stabilitate relativă a familiei, tinerii frați Reinhard și Walther Gehlen s-au putut preocupa în condiții mai bune de studiile lor secundare.

Înainte de a face o scurtă trecere în revistă asupra personalității lui Gehlen-elevul, a rezultatelor obținute de el, precum și a rolului pe care anii de școală l-au avut asupra formării sale ulterioare, ni se pare absolut necesar să abordăm o altă chestiune cel puțin tot atît de importantă pentru definirea personajului nostru. Este vorba de influența determinantă pe care a avut-o asupra concepțiilor politice și ideologice ale spionului de mai tîrziu faptul de a fi copilărit și a fi ajuns la maturitate în mijlocul burgheziei șovine prusace implantate cu rapacitate în așa-zisele „teritorii de est“, teritorii de pe care, așa cum se afirma cu multă mîndrie în societatea intelectualilor germani „loiali“ din Breslau, „rasa germană superioară, întruchipată de vitejii cavaleri teutoni, distrusese și izgonise formațiunile statale ale slavilor“.

Chestiunea a suscitat multe dezbateri, unii din biografii occidentali ai lui Gehlen neezitînd să susțină că într-un mediu diferit, de pildă într-un oraș hanseatic sau într-o localitate

renană, n-ar fi fost cu putință să apară și să se formeze un individ aidoma lui Gehlen. Greu de infirmat sau de confirmat, dar faptul merită citeva comentarii.

Copil destul de inteligent și dotat cu mult spirit de observație, Reinhard Gehlen trebuie să fi realizat desigur, la o virstă destul de fragedă, faptul că orașul în care familia sa se stabilise la o vreme cînd el era doar de patru ani avea două nume, respectiv cel oficial — german —, proclamat pretutindeni și în toate ocaziile : Breslau, și altul vechi, disprețuit, interzis, polonez : Wroclaw. El trebuie să fi constatat, de asemenea, cu tot atita ușurință, chiar în propria lui casă, că în acest oraș stăpînii vorbeau germana, iar slugile poloneza ; că în mediul rural, cel care poseda pămîntul era german, iar cel care-l muncea, argatul celui dintîi, era slav.

În timpurile acelea, în străvechiul oraș de pe Oder, întreaga societate „respectabilă" germană în interiorul căreia gravitau Gehlen-ii, inclusiv profesorii care i-au predat la școală lui Reinhard istoria și geografia, aveau ceea ce se numea „conștiința Estului", cei în cauză fiind adepți convinși ai doctrinei teutonice a „Marșului spre răsărit" — *Drang nach Osten* — spre pămînturile „subpopulate" atit de necesare rasei germane lipsite de „spațiu vital".

În saloanele și berăriile germane ale vremii răsunau pe timpul acela multe perorații și discursuri care, anticipîndu-le pe cele ale lui Hitler, insistau asupra imperativului „cunoașterii Răsăritului" și asupra „misiunii civilizatoare germane" în această parte a lumii. Pînă una alta, această „misiune civilizatoare" era circumscrisă doar la amintitele teritorii de est, încorporate deja în frontierele Germaniei. Ea se concretiza printre altele într-o lege ce interzicea vînzarea de pămînt către polonezi, lege prin care se realizase, de asemenea, exproprierea unui mare număr de proprietari de pămînt polonezi, în locul cărora au fost instalați germani.

Această atmosferă profund șovină a fost rapid sesizată și dezvoltată de nazismul în ascensiune. „Fiecare tînăr german trebuie să considere o datorie de onoare faptul de a sacrifica Estului cîțiva ani din viață" — va spune Goebbels, iar Hitler va dezvolta și el cunoscuta sa teză : „Noi sîntem îndreptățiți mai mult decît orice altă națiune să cerem un spațiu vital foarte mare... viitorul Germaniei depinde de soluționarea problemei spațiului vital".

În ce-l privește pe Reinhard Gehlen, influența exercitată asupra sa de chemarea „Marșului spre răsărit" a fost atit de

mare, încît, așa cum vom vedea mai departe, el nu a mai avut nevoie să aștepte îndemnurile lui Goebbels pentru a se dedica Răsăritului, încă înainte de venirea lui Hitler la putere.

Revenind la anii de studii vom consemna că în aprilie 1920 viitorul maestru-spion și-a susținut examenul de bacalaureat în Breslau. Pe tot timpul școlii, Reinhard Gehlen s-a numărat printre fruntașii clasei, luîndu-și examenele cu note bune. S-a stabilit că învăța ușor, avînd o mare putere de muncă și o susținută ambiție de a se evidenția. Rapoartele anuale ale profesorilor săi subliniau permanent capacitatea lui de a înțelege și a asimila toate subiectele cu multă ușurință ; ele îl descriau ca „deosebit de inteligent, muncitor și bine crescut". Într-un astfel de raport, Gehlen era desemnat ca „un strălucit exemplu pentru ceilalți elevi". O fotografie din timpul școlii îl înfățișează, stînd în primul rînd, lîngă șeful clasei și alături de profesori. Încă din școală, viitorul spion avea o gîndire analitică și vădea aptitudini reale pentru matematică ; toată viața a manifestat, dealtfel, o înclinație vizibilă pentru statistici. Citea cu pasiune lucrări de economie, istorie și geografie, dar îl pasionau și clasicii literaturii germane. Arăta, de asemenea, aptitudini pentru studiul limbilor, îndeosebi pentru latină și franceză și și-a însușit, în afara școlii, cunoștințe destul de bune de polonă, limbă vorbită de servitorii pe care mama sa îi angaja din satele învecinate. Mai tîrziu, în armată, nu s-a mai ocupat de studiul limbilor străine, de teamă — spune Gehlen în memoriile sale — de a nu fi selecționat pentru activitatea în Marele stat-major sau, „mai rău", în serviciul de informații.

De la calitatea de a înțelege rapid și de la memoria cu care era înzestrat deriva însușirea sa de a gîndi și a se exprima cu claritate, însușire ce i-a adus de mai multe ori premii la concursurile de compunere. Persoanele ce au citit ulterior unele din rapoartele, sintezele și memorandumurile pe care Gehlen le-a întocmit ca șef al serviciului de informații, atît pentru Hitler, cît și mai tîrziu pentru noii săi stăpîni de la C.I.A., s-au declarat surprinse de claritatea și chiar de frumusețea stilului său. Aceste persoane afirmă că sînt greu de găsit în materialele scrise de Gehlen urme ale stilului greoi de cancelarie nemțească.

Cauza pentru care Gehlen nu a devenit în anii de școală șef de clasă au constituit-o fizicul lui firav și lipsa totală de succes la exercițiile de educație fizică. Perfecțiunea în gimnastică, handbal, marșuri și instrucție paramilitară erau condiții

de bază pentru a fi recunoscut șef în școala prusacă. Oricîte eforturi a făcut însă Gehlen, el nu s-a dovedit capabil să treacă peste aceste obstacole. Fotografiile vremii vădesc, fără putință de tăgadă, că tînărul Gehlen era foarte departe de a întruchipa idealul Siegfriedului teutonic. Cu pieptul îngust și slab, Gehlen nu a reușit să crească mai înalt de 1,70 m. Ca adolescent era, de asemenea, posesor al unui gît lung și al unei fețe ascuțite, miop, cu urechile depărtate de cap și cu un păr aspru, de șoarece. Pentru acest motiv Gehlen a suferit întotdeauna în timpul școlii, în pofida rezultatelor strălucite la învățătură, de un adevărat complex de inferioritate care l-a împiedicat să-și facă prieteni. Colegii săi mult mai puțin dotați intelectual îl socoteau ca pe un fel de „mămăligă" și îl tratau în genere cu dispreț. Psihologii ar putea susține că acesta a fost motivul pentru care, mai tîrziu, Reinhard Gehlen s-a complăcut în a trăi și acționa în anonimat, preferind să fie estompat de superiorii săi care credeau că au în el un subaltern fidel, fără a băga de seamă că în fond erau manevrați de acesta.

Spre sfîrșitul școlii Gehlen a constatat că avea multe din calitățile specifice unui intelectual și de aceea s-a hotărît să meargă la universitate pentru a-și pregăti o carieră didactică. Tatăl său însă, care acceptase cam fără voie ca fiul cel mic, Walther, să studieze dreptul, s-a împotrivit cu înverșunare acestei idei, insistînd ca fiul cel mare să continue tradițiile militare ale familiei. Cu toată umilința înfrîngerii Germaniei și a dezarmării ei și cu tot disprețul pe care îl nutrea față de Republica de la Weimar, ex-maiorul Gehlen dorea cu ardoare ca măcar unul din fiii săi să îmbrace tunica de soldat. Pentru mulți dintre nemții trăitori în acele zile „întunecate" armata rămînea singurul „simbol onorabil al renașterii națiunii".

Și astfel, direct de pe băncile școlii, la 20 aprilie 1920, cu numai cîteva zile după cea de-a optsprezecea aniversare, Reinhard Gehlen s-a încadrat elev stegar în noua armată germană, limitată prin Tratatul de la Versailles la 100.000 de oameni, armată căreia îi era interzis prin același tratat să aibă stat-major, tancuri, submarine sau nave mai mari de 10.000 tone. Stegarul Reinhard Gehlen a fost încorporat Regimentului 6 de artilerie aflat în garnizoană la Schweidnitz, nu departe de frontierele nou trasate cu Polonia și Cehoslovacia.

În climatul specific acelei perioade, climat propice răzmerițelor, dezordinilor interne și încăierărilor continue la granița germano-poloneză, Gehlen a dobîndit primele sale noțiuni privind activitatea clandestină. El a luat — se pare — personal parte la unele raiduri peste granița poloneză, fără a-și face însă iluzii prea mari cu privire la valoarea acestora. A participat și la unele întîlniri cu șefii grupurilor *Freikorps*. El va fi realizat astfel cu ușurință faptul că, sub aura romantică sub care le plăcea să se prezinte, acești șefi ai *Freikorps*-urilor nu erau decît niște bețivani și afaceriști mult mai interesați de propria lor bunăstare decît de „destinele poporului german".

Pentru concepțiile de ordine și disciplină ale lui Gehlen, ceea ce părea în schimb admirabil era politica aplicată în armată de către comandantul șef al acesteia, generalul von Seekt, a cărui părere era aceea că „dacă politica este doar arta posibilului, în armată autoritatea trebuie să primeze".

În timpul concediilor și permisiilor tînărul ofițer schimba atmosfera de cazarmă cu cea a saloanelor burgheze din Breslau și Leipzig. Aici Gehlen întîlnea, de regulă, prietenii cu convingeri politice de dreapta ai tatălui și unchiului său, foști ofițeri deveniți profesori universitari, politicieni și chiar scriitori. Mulți dintre ei erau dealtfel autorii cărților pe care le publica editura Hirt, devenită concernul ce monopoliza aproape în întregime comerțul cu cărțile școlare în Germania și dînd în felul acesta tonul pentru educarea tinerei generații. Subiectul de conversație, neepuizat niciodată în aceste cercuri, era „amenințarea bolșevică". Acești exponenți ai burgheziei „culte" nemțești erau profund alarmați de cele peste două milioane de voturi obținute de comuniștii germani la alegerile din 1925, de „agitația subversivă" și mai ales de consolidarea politică, economică și militară a Uniunii Sovietice. Toate aceste elemente constituiau tot atîtea pericole și amenințări pentru „Patria Germană" și — filistinii burghezi erau convinși de asta — chiar pentru „întreaga lume"; a lupta deci împotriva lor nu era o chestiune de care depindea doar salvarea disprețuitei Republici de la Weimar.

Circulînd în afara cazărmii, Gehlen a luat foarte repede notă și de faptul că în cercurile pe care le frecventa creșteau simpatiile față de scopurile urmărite de nou apăruta mișcare național-socialistă. Desigur, „Puciul berăriilor" ce avusese loc la München în 1923 sub conducerea generalului Ludendorff și a lui Adolf Hitler se terminase cu un fiasco ce friza ridicolul; dar în pofida acestui fiasco, în următorii doi-trei ani, Partidul Național Socialist German se transformase într-un factor important al vieții politice din Germania. Și astfel, dacă prietenii bine hrăniți și educați ai lui Gehlen manifestau în vorbe un

anumit dispreț față de aiuritul ex-caporal Hitler și față de discursurile sale urlate prin berării, ei erau în fapt de acord cu multe din obiectivele proclamate de el, îndeosebi cu cele ce își propuneau să facă din nou pe germani „un popor puternic, mîndru și de temut". Și, mai presus de toate, ei priveau pretențiile lui Hitler pentru „spațiu vital" în Răsărit drept singura alternativă și soluție a dezastrului economic care bîntuia țara de la înfrîngerea din 1918.

Cărțile școlare publicate de editura la care erau implantați în posturi de conducere membrii familiei Gehlen conțineau multe pasaje de o asemenea inspirație. În anul 1928, spre exemplu, tatăl lui Gehlen a publicat un manual de istorie pentru școlile superioare, semnat cu străvezіul pseudonim Walther Gehl. În manualul cu pricina, la pagina 84, autorul se referea la germani ca la „singurul popor din Europa care, într-o proporție neobișnuit de mare, o treime, locuiește pe pămînt străin; ei sînt un popor fără spațiu". În concluzie, autorul afirma că germanii nu se pot dezvolta în aceste condiții vitrege și chema la lupta pentru „Germania Mare" într-o manieră care prevestea cel mai autentic stil hitlerist. O altă publicație apărută în editura familiei, respectiv un atlas școlar, indica cu ajutorul hărților în culori Austria, Danzigul, Țările baltice, Regiunea sudetă, precum și largi porțiuni din Polonia și Iugoslavia drept „părți etnice" ale Germaniei. În același atlas Ucraina era indicată drept „grînarul natural al Germaniei Mari".

Sub acest pseudonim sau mai degrabă semnătură prescurtată au apărut ceva mai tîrziu și alte cărți cu titluri ca: „Revoluția național-socialistă", „Avîntul german", „Fondarea Reichului" etc. Erau, desigur, lucrări apreciate la vremea lor. De aceea și purtau pe prima pagină mențiunea: „Această carte este înscrisă în bibliografia național-socialistă".

Dacă ținem seama de fascinația „Marșului spre răsărit" care i-a legănat adolescența la Breslau și dacă vom adăuga la această atmosfera ce domnea în familie și în cercul său de relații, nu vom avea nici o îndoială că Reinhard Gehlen a avut toate condițiile pentru a deveni un partizan ferm al necesității expansiunii Germaniei către est. Anticomunismul său, care a prins rădăcini tocmai în această perioadă, nu era stimulat deci doar de sentimente exaltate de naționalism, ci se baza, ca și la alți viitori adepți ai nazismului, pe convingerea că „Germaniei îi revine rolul sociologic și economic de a domina Europa de est". Anticipînd întrucîtva îndemnul lui Goebbels, la care ne-am referit deja, Gehlen a început să

studieze cu pasiune această parte a continentului, citind toate cărțile și materialele despre Uniunea Sovietică ce-i cădeau în mînă. Încet, încet, „furat de subiect", și-a încropit o întreagă bibliotecă privind activitatea guvernului sovietic, efortul comuniștilor pentru realizarea industrializării, pentru colectivizarea agriculturii, lupta ce se desfășura în U.R.S.S. împotriva analfabetismului etc. Ca militar el era interesat înainte de toate de organizarea și activitatea Armatei Roșii. Studiind uriașa experiență sovietică de pe pozițiile clasei sale, Gehlen nu a ajuns însă niciodată să o înțeleagă în mod corect. I se părea deci simplu tînărului ofițer prusac să dorească să participe nemijlocit la doborîrea „colosului cu picioare de lut" și aștepta cu nerăbdare timpul în care va lupta cu arma în mînă împotriva comunismului.

Pînă la a trăi personal această experiență și a realiza că socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din tîrg, Gehlen se bucura de faptul că era tînăr, sănătos, ambițios de a parveni în carieră și bine primit în saloanele societății „bune". Dealtfel, devotamentul său față de serviciul militar fusese remarcat și răsplătit între timp de către comandantul regimentului: Gehlen fusese înaintat la funcția de ajutor al comandantului unei baterii. Ca mai toate unitățile de artilerie ale timpului, bateria era hipotractată și Gehlen a trebuit să se antreneze serios în ale călăriei, ca parte integrantă a noilor sale atribuții. El a dobîndit astfel o nouă pasiune care răscumpăra umilințele nereușitelor lui în sport și neajunsurile fizicului său debil. Echitația devenise pentru el o adevărată obsesie, căreia îi dedica fiecare oră liberă. Cei din jurul său glumeau afirmînd că Gehlen ar fi capabil să rămînă călare chiar în timpul lecturii cărților lui favorite. Dar mărunțelul locotenent (fusese avansat la 1 decembrie 1923) a devenit, în ciuda tuturor glumelor, cel mai bun călăreț al regimentului, excelînd la concursurile anuale ale Sfintei Barbara (patroana artileriștilor în tradiția militară germană), precum și la vînătorile de toamnă la care comandantul garnizoanei invita, pe lîngă ofițeri, pe moșierii și aristocrații din regiune. Chiar după retragerea din activitate, la vîrsta de șaptezeci de ani, Gehlen continua să fie un călăreț perfect, cu toate că între timp conducerea auto, la viteze apropiate de riscul frîngerii gîtului, a devenit pasiunea sa predominantă.

În anul 1926, anul în care feldmareșalul von Hindenburg era ales președinte al republicii, Gehlen a fost mutat la așa-zisa Școală de cavalerie din Hanovra. Firma camufla de

fapt un colegiu din cele constituite clandestin de către generalul von Seekt, în vederea formării discrete de cadre pentru viitorul stat-major al armatei germane.

După terminarea cursului, Gehlen a fost avansat la gradul de locotenent-major și retrimis în garnizoana de la Schweidnitz. Aici a fost afectat pe lîngă Comandamentul garnizoanei, avînd în timp diverse atribuții, printre care: participarea la activitatea de informații militare de-a lungul frontierei poloneze, adjutant al comandantului artileriei garnizoanei etc. Prezența în Comandamentul garnizoanei reprezenta în acel timp o trambulină sigură pentru promovarea într-un post mai important la nivelul Comandamentului armatei din Berlin. De aceea, în timpul liber Gehlen continua cu consecvență studiile sale privind Europa de est.

Și astfel, încet, încet, pînă la venirea lui Hitler la putere, Gehlen a urcat treptele inferioare ale carierei sale, ajungînd în pragul unei noi etape a căii care avea să-l poarte spre piscul marilor înălțimi. În anul 1933, la vîrsta de 31 de ani, el era unul din cei 70 de tineri ofițeri selecționați anual pentru cursurile de pregătire militară superioară prin care șefii armatei suplineau activitatea Academiei de război interzisă de Tratatul de la Versailles. Venirea la putere a lui Hitler l-a găsit urmînd aceste cursuri care i-au adus titlul de comandant adjunct de formație. Se știe prea bine ce a adus milioanelor de oameni simpli din Germania venirea la putere a nazismului. Pentru Gehlen însă, acest eveniment a însemnat înlăturarea ultimelor bariere din calea carierei sale. În anul 1934, recent avansatul căpitan Reinhard Gehlen intra pe porțile proaspăt renăscutei Academii de război.

Cei ce s-au aflat în acel timp în preajma lui Gehlen sînt unanimi în a relata că el a salutat cu entuziasm „renașterea" Reichului și îndeosebi proclamația lui Hitler privind reînarmarea Germaniei și retragerea ei de la Conferința de la Geneva. În această proclamație și-au găsit expresia sentimentele pline de pasiune pe care Gehlen, întreaga lui familie și toți ceilalți „buni patrioți germani" asemenea lor le nutriseră timp de ani și ani. Gehlen l-a acceptat fără rezerve pe Hitler ca șef al statului, führer al „noii Germanii", despre care era convins că „va triumfa asupra dușmanilor poporului german, va distruge comunismul și va extinde cel de-al treilea Reich către răsărit", dînd Germaniei acel „spațiu vital" la care tînărul ofițer prusac visase dintotdeauna. Trebuie să recunoaștem că Gehlen a dovedit multă constanță în aceste sentimente; în

toți anii ce au urmat el nu s-a asociat niciodată opozanților și conspiratorilor care au încercat eliminarea lui Hitler, ci i-a rămas fidel pînă la urmă.

Gehlen a absolvit cursurile academiei cu distincție; el s-a dovedit a fi unul din cei mai silitori studenți, mai ales la seminarul special în care se dezbăteau problemele privind Uniunea Sovietică. Instructorii săi considerau că tînărul ofițer știe chiar mai multe decît ei în ce privește marxismul, regimul sovietic, activitatea Internaționalei a III-a, Armata Roșie etc.

„Nu trebuie să vă mire faptul că Gehlen obținea note mari" — a declarat acum cîțiva ani unul din foștii colegi ai spionului scriitorului englez E. H. Cookridge. „Mulți dintre noi consideram cursurile doar o binevenită perioadă de întrerupere a vieții de cazarmă și de instrucție, astfel încît ne străduiam să ne petrecem toate serile cu fete drăguțe. Dar Gehlen ținea mormane de cărți despre Rusia în camera sa și i se întîmpla de multe ori să adoarmă avînd alături de el cîte un volum uriaș conținînd statistici despre Uniunea Sovietică".

În anul următor celui cînd a ieșit pe porțile academiei Reinhard Gehlen a fost numit, spre deosebire de colegii săi care au luat drumul diverselor unități militare, adjutant în cadrul nou-creatului Stat-major al armatei germane, rebotezată la 16 martie 1935 Wehrmacht. Cum rezultatele bune obținute la învățătură nu pot justifica nicidecum această numire cu caracter de absolută excepție, biografii lui Gehlen s-au străduit mult să afle și să explice cărui fapt se datora o asemenea nemaipomenită favoare.

Cei mai superficiali sau mai puțin interesați să ducă lucrurile pînă la capăt se grăbesc să pună faptul exclusiv pe seama legăturilor pe care Gehlen le-a contractat prin căsătorie cu vechea nobilime militară prusacă. Într-adevăr, la 9 septembrie 1931, după o scurtă logodnă, Gehlen s-a grăbit să conducă la altar pe domnișoara de 27 de ani Herta Carlotte Agnes Helene von Seydlitz-Kurzbach, fiica lui Friedrich Wilhelm Franz von Seydlitz-Kurzbach, colonel în retragere, provenit din husarii imperiali, care își putea urmări arborele genealogic pe parcursul multor secole. Piesa de rezistență a acestui arbore, stră-străbunicul colonelului în retragere Wilhelm Franz, fusese unul din generalii lui Friedrich cel Mare, luptase în războiul de șapte ani și murise cu titlul de inspector general al cavaleriei regelui. Pe lîngă descendența ilustră mai trebuie pus la socoteală faptul că socrul lui Gehlen avea și o mo-

şie destul de mărişoară la Zukowen, lîngă Golgau, în Silezia inferioară, pe care anii de inflaţie o sărăciseră întrucîtva, dar care s-a dovedit suficient de prosperă ca să preia cheltuielile de regie ale ceremoniei religioase oficiate la catedrala din Golgau şi ale recepţiei nupţiale ce a avut loc după aceea la conac, cu toată pompa caracteristică nobilimii de ţară.

Desigur, această partidă care l-a încuscrit cu multe familii de junkeri a constituit un element de sprijin pentru cariera ulterioară a lui Gehlen. Ceea ce unii biografi ai lui Gehlen uită însă să ia în consideraţie, uneori cu bună ştiinţă, este faptul că după anul 1934 el nu s-a putut bucura de favoarea de a lucra în Marele stat-major decît cel puţin cu acordul tacit, dacă nu cu sprijinul direct şi eficace, al resortului militaro-politic al partidului nazist, prin care hitleriştii au controlat de la început situaţia şi promovarea cadrelor în Wehrmacht. Fără îndoială că activitatea editorială şi publicistică a tatălui său a contribuit direct la obţinerea sprijinului partidului nazist pentru cariera lui Reinhard Gehlen. Unul care se miră foarte tare de această numire este, în prezent, chiar Gehlen, care declară în memoriile sale că a făcut tot ce a depins de el pentru a nu ajunge cadru al statului-major sau, doamne fereşte, ofiţer de informaţii.

Dar să ne întoarcem la perioada despre care vorbeam şi să reîncepem să urmărim biografia viitorului maestru-spion din momentul cînd, intrînd în clădirea statului-major, s-a scufundat în lumea misterioasă a anahoreţilor militari, care, înarmaţi cu dosare, statistici şi analize studiau bătăliile defensive şi operaţiile ofensive în perspectivă.

Toţi cei care l-au cunoscut pe vremea aceea spun că Gehlen a lucrat „ca un cal" la planurile şi proiectele războinice transpuse în realitate peste numai cîţiva ani de armata germană. Se vede treaba că în pofida acestei activităţi susţinute, Gehlen a avut totuşi timp să se dedice şi vieţii de familie, deoarece în această perioadă s-au născut doi dintre copiii săi : Katharina în anul 1934 şi Christopher în anul 1937.

Am insistat mai mult asupra anilor de formare ideologică şi de conturare a caracteristicilor personalităţii lui Gehlen, socotind aceste elemente drept indispensabile pentru înţelegerea concepţiilor şi activităţii sale de şef al serviciului de spionaj de mai tîrziu. Ne propunem în schimb să trecem mai repede peste activitatea desfăşurată de el pînă la 1 aprilie 1942, cînd a devenit şef al F.H.O. Vom marca doar etapele promovării sale în carieră, precum şi cîteva amănunte care vor interesa,

bănuim, pe cititor. Un asemenea amănunt îl constituie, printre altele, impresia profundă pe care a făcut-o tînărul ofiţer, prin erudiţia sa, generalilor englezi Dill şi Paget, veniţi la Berlin pentru convorbiri secrete cu şefii Wehrmachtului în anul 1935. Aceste convorbiri vizau, se pare, eventualitatea organizării unui atac german asupra U.R.S.S.

„La una din şedinţe — îşi aminteşte unul din cei doi vizitatori englezi — a participat şi un căpitan neamţ palid şi mărunţel care a fost prezentat de către şefii săi drept unul dintre cei mai străluciţi tineri experţi în probleme ruseşti. Tînărul ofiţer a rămas tăcut în spatele generalilor germani împodobiţi cu fireturi de aur, dar cînd i s-au pus cîteva întrebări el a scos din servieta sa burduşită cu dosare un maldăr de hîrtii pline cu statistici şi cu hărţi ale diverselor regiuni din U.R.S.S. Cu o voce calmă el a făcut celor de faţă o cuprinzătoare prezentare a potenţialului militar sovietic, citînd din memorie detalii asupra forţei şi armamentului de care dispunea Armata Roşie, desfăşurarea ei, planul de mobilizare, capacitatea de manevră a Comandamentului suprem, logistica, rezervele, fără a reveni sau a se încurca o singură dată asupra vreunui termen sau a vreunei cifre". După mulţi ani, în timpul războiului, cînd numele lui Gehlen a devenit cunoscut comandanţilor armatei engleze, generalul Paget, care a povestit episodul de mai sus unuia din cunoscuţii săi, a remarcat : „Mi-am dat seama la această şedinţă cît de puţine ştiam noi în comparaţie cu ce ştiau germanii despre Rusia".

La 6 octombrie 1936 Gehlen a fost numit în cadrul Secţiei operaţii a Marelui stat-major, un post rîvnit de orice statmajorist tînăr şi ambiţios. Acest post a fost una din marile sale pasiuni, în ciuda faptului că mai tîrziu a trebuit să-l părăsească. În noiembrie 1938 Gehlen s-a transferat la Regimentul 18 artilerie din garnizoana Leignitz pentru a-şi face stagiul de comandă. Începutul celui de-al doilea război mondial l-a găsit avansat la gradul de maior (primit la 1 martie 1939) şi în funcţia de ofiţer de stat-major al Diviziei 213 de infanterie. Aceasta era o divizie sileziană de rezervă, formată în cadrul regiunii militare Breslau, care fusese prevăzută să intre în acţiune doar cu al treilea val al trupelor de invazie în Polonia, pe flancul drept al grupului de armate. Dar cînd divizia lui Gehlen a ajuns în zona de front, după zece zile de campanie, rezistenţa poloneză fusese deja înfrîntă şi bătălia încetase. Cu toate acestea, superiorii au răsplătit cum se cuvine zelul lui

Gehlen, acordindu-i prima decorație, „Crucea de Fier" clasa a II-a.

Generalul-colonel Franz Halder, șeful Marelui stat-major al Wehrmachtului, nu l-a uitat nici el pe Gehlen. La cîteva zile după împărțirea prăzilor și decorațiilor pe frontul polonez, Gehlen a fost rechemat la Marele stat-major și numit șef al Sectorului fortificații, devenit parte componentă a Secției operații. Aci el s-a regăsit din nou implicat în complexitatea planurilor de mobilizare și de desfășurare a războiului. Pentru pregătirea viitoarei ofensive în vest, el a elaborat planurile ducerii războiului preliminar de poziții cu Franța ; a proiectat, de asemenea, o linie de fortificații împotriva Uniunii Sovietice, ocupîndu-se personal de trasarea amplasamentelor șanțurilor antitanc. Tînărul ofițer a devenit un asistent din ce în ce mai indispensabil pentru Halder, așa cum ne dovedește jurnalul de război al acestuia din urmă, unde apar permanent notițe de genul celor ce urmează : „29 ianuarie 1940 — Gehlen, fortificațiile din est" ; „2 februarie — Gehlen-Jacob, preparative pentru construcția pozițiilor defensive în teritoriul cucerit" ; „13 februarie — Gehlen, detalii privind construcțiile fortificațiilor din est. Plan de deplasare în vest". În timpul campaniei din Franța, Halder l-a detașat pe Gehlen pe acest front pentru îndeplinirea unor misiuni mai delicate, printre care și cea de ofițer de legătură la Armata a 16-a, al cărei șef de stat-major era generalul Model, reputat pentru „capul lui tare" ; mai tîrziu el a fost trimis în aceeași calitate la Grupul de blindate, comandat de nu mai puțin dificilul general Guderian. În iunie 1940 Halder l-a readus la Marele stat-major ca principal aghiotant al său. În octombrie 1940 Gehlen a fost promovat din nou ; el a devenit șeful Grupei de est din cadrul Secției operații, condusă de colonelul Adolf Heusinger. Și astfel, i s-a realizat visul de a se ocupa nemijlocit de problemele ce l-au preocupat dintotdeauna, problemele „Marșului spre răsărit". Dealtfel, conform organigramei oficiale, Grupa de est se ocupa de „strategia generală în zona estică și în zona sud-estică de la nord de Dunăre", care corespundeau, evident, unor regiuni din Uniunea Sovietică.

Promovarea l-a adus pe Gehlen într-un contact strîns cu Heusinger. Prietenia dintre Gehlen și Heusinger, devenit după cel de-al doilea război mondial primul inspector general al Bundeswehrului renăscut, a fost o prietenie durabilă.

Înainte de a se ocupa de Uniunea Sovietică însă, Gehlen a rezolvat o problemă preliminară, și anume a elaborat în colaborare cu viitorul mareșal Paulus planul „Marița", plan ce prevedea o masivă concentrare de forțe germane în România, pentru atacarea și ocuparea Greciei și Iugoslaviei, drept preludiu la operația „Barbarossa", adică la războiul împotriva U.R.S.S.

Desigur, mulți dintre noi, cei care am asistat traumatizați, în margini de ulițe, la năvala tancurilor și camioanelor germane încărcate cu trupe pe drumurile României, ciuntită de dictatul de la Viena și predată dezmățului „Gărzii de Fier", vom încerca un sentiment suplimentar de ură împotriva ofițerului german care, ignorîndu-ne ca popor și aspirații, ne-a inclus în planurile singeroase ale unui război ce ne-a pustiit țara, ne-a irosit copilăria și tinerețea. Dar pe timpul acela Gehlen se simțea puternic și nu bănuia că va veni vremea cînd va trebui să se ascundă ca un șoarece pentru a nu da socoteală de faptele sale.

Gehlen s-a ocupat și de unele planuri de perspectivă ceva mai îndepărtată, printre care o eventuală ofensivă împotriva Bosforului și a Siriei. Dar preocuparea sa de căpetenie a devenit din ce în ce mai mult „Barbarossa", respectiv traducerea în planuri operaționale a proiectelor demențiale ale führerului său. El a rezolvat problema mișcării către prima linie a rezervelor, el a trasat liniile de demarcație între zonele de operații ale armatelor și grupurilor de armate și tot el a rezolvat problemele legate de transport ale invaziei inițiale. Pe marginea ultimului document Halder a notat entuziasmat : „O operă excelentă".

La 2 februarie 1941 Gehlen a venit cu avionul la București pentru a discuta cu Antonescu planul prin care se impunea României să susțină ofensiva armatei germane în sudul U.R.S.S. și să coopereze la acțiunea de ocupare a Ucrainei.

Pentru participarea sa activă la pregătirea măcelului ce a urmat, Gehlen a fost recompensat cu decorația „Crucea de Aur pentru Merit cu Spade", cea mai înaltă distincție acordată pentru activitate în statul-major. El a primit, de asemenea, un exemplar legat în piele al cărții „Viața lui Friedrich cel Mare", cu dedicația autografă a lui Halder.

La 22 iunie 1941, tăvălugul războiului fascist s-a rostogolit peste Uniunea Sovietică. Prilej de nouă avansare pentru Gehlen, care a devenit locotenent-colonel la 1 iulie 1941. Primele vești încurajatoare, ușurința cu care trupele germane își croiau la început drum prin cîmpiile vestice ale uriașei țări îi dădeau lui Gehlen impresia că visul său privind „asaltul asu-

3

pra comunismului și distrugerea lui finală" este pe cale de realizare. Dar, n-au trecut decît cîteva luni și optimismul Înaltului comandament german s-a transformat în teamă. A început să se recunoască, mai întîi pe șoptite și apoi cu toată gura, că adversarul fusese subestimat și că F.H.O. nu reușise să aibă informații valabile despre inamic. Țapul ispășitor a devenit șeful F.H.O., Kinzel, în legătură cu care Halder nota în jurnalul său în decembrie 1941 : „lapsusuri în activitatea de informații", iar la 31 martie 1942 : „schimbarea șefului serviciului de informații, care nu mai corespunde exigențelor mele".

Cînd s-a pus problema cine ar putea corespunde exigențelor furiosului șef al statului-major, generalul Heusinger l-a propus pe favoritul și prietenul său Gehlen. La început Halder a avut unele obiecții legate de lipsa de experiență în ale spionajului a candidatului. La contraargumentele lui Heusinger, precum că Gehlen este un organizator desăvîrșit și că tocmai acest lucru lipsește serviciului secret, Halder a sfîrșit prin a-și da acordul. La 1 aprilie 1942 Gehlen a fost numit șef al F.H.O., iar o lună mai tîrziu a luat efectiv comanda.

ÎN JUNGLA SERVICIILOR DE SPIONAJ HITLERISTE

Înainte de a face cunoștință mai îndeaproape cu serviciul de spionaj al cărui șef a devenit Gehlen în primăvara anului 1942, precum și cu transformările și inovațiile pe care el le-a introdus în activitatea acestuia, socotim că nu este de prisos o scurtă prezentare a întregului sistem al organelor de spionaj ce au existat în Germania hitleristă. Această prezentare apare cu atît mai necesară cu cît activitatea serviciilor în cauză, în special pe frontul antisovietic, s-a întrepătruns și s-a suprapus de multe ori, determinînd fie conjugarea unor acțiuni și unificarea mijloacelor folosite, fie o luptă acerbă pentru supremație, ca aceea care s-a terminat, în 1944, prin lichidarea Abwehrului. O cunoaștere cît de cît sumară a eșaloanelor operative ale serviciilor de spionaj hitleriste dislocate în zona frontului antisovietic apare necesară și pentru faptul că unele dintre acestea au trecut în subordinea lui Gehlen.

Ne folosim de acest „intermezzo" pentru a vorbi și despre unele din acțiunile desfășurate de către serviciile de spionaj hitleriste pe teritoriul României, în preajma și în timpul celui de-al doilea război mondial.

★

Serviciul de informații cel mai vechi și cel mai „profesionalizat" al Germaniei era, la începutul războiului, cel cunoscut sub denumirea de *Abwehr Ausland* — mai pe scurt Abwehr — aflat în subordinea Înaltului comandament al armatei germane (O.K.W.). Sediul său central se afla la Berlin în clădirea O.K.W. situată pe Bendlerstrasse colț cu Tirpitz Ufer. Imobilul există și astăzi în Berlinul occidental și poate fi identificat cu ușurință dacă se ține seama de faptul că, după război, Bendlerstrasse a devenit Stauffenbergerstrasse (N.A. — colonelul von Stauffenberg a fost autorul atentatului nereușit asupra lui Hitler din 20 iulie 1944) iar Tirpitz Ufer a devenit Reichpietsch Ufer. Se vede treaba că senatul vest-berlinez a voit să facă să dispară din nomenclatorul străzilor orașului cele două denumiri vechi care simbolizau într-un mod devenit cu totul inoportun militarismul german.

Abwehrul a fost moștenitorul tradițiilor spionajului militar german. El a luat ființă în anul 1920 pe bazele vechiului serviciu de informații al armatei kaiserului Wilhelm al II-lea — *Nachrichtendienst* — condus de colonelul Walther Nicolai. Denumirea de Abwehr, respectiv „contraspionaj", nu trebuie să înșele pe nimeni. Ea a fost adoptată la timpul respectiv pentru a arunca praf în ochii puterilor aliate care interziseseră Germaniei, prin Tratatul de la Versailles, să aibă un serviciu de spionaj. Timp de zece ani, din 1934 pînă în 1944, Abwehrul a fost condus de amiralul Wilhelm Canaris, profesionist cu vechi state de serviciu în ale spionajului, diversiunii și provocărilor. Pe baza documentelor capturate de armata americană la sfîrșitul războiului, autorul american de origine maghiară Ladislas Farago a publicat în anul 1971, sub titlul *The Game of the Foxes* (Jocul vulpilor), un studiu vast privind Abwehrul și activitatea sa.

Din acest studiu, precum și din alte materiale devenite publice după război reiese că Abwehrul era organizat pe trei grupuri funcționale de bază, și anume :

— Grupul I, care se ocupa de culegerea de informații, inclusiv de recrutarea și conducerea agenturii ;

— Grupul II, care avea ca sarcină organizarea și conducerea acțiunilor de sabotaj, organizarea de tulburări și dezordini în țările potențial inamice și ducerea de acțiuni pe linia „războiului psihologic". Acestui grup îi erau subordonate laboratoarele Abwehrului situate în localitatea Tegel, ce confecționau atît materialele de care avea nevoie Grupul II, cît și documentele false și mijloacele tehnice și de legătură (cerneală simpatică, aparatură miniaturizată foto etc.) necesare activității celorlalte grupuri. În plus, Abwehrul avea contracte cu marile firme germane care concepeau și executau pentru el aparatura ce nu putea fi realizată în laboratoarele și atelierele proprii. Firma *Telefunken*, de exemplu, a construit pentru Abwehr un aparat special de radio emisie-recepție destinat ținerii legăturii cu agentura lansată în teritoriul inamic.

Grupul II dispunea de o școală specială pentru pregătirea sabotorilor și diversioniștilor, amplasată în Bavaria.

— Grupul III desfășura în mod autonom activitate de contraspionaj, respectiv de contracarare a pătrunderii agenturii serviciilor străine în rețeaua proprie.

Abwehrul își recruta personalul din rîndurile ofițerilor activi cu pregătirea și aptitudinile necesare muncii de spionaj. Un procent relativ însemnat al cadrelor sale provenea din marină, ai cărei ofițeri erau mai „stilați" în comparație cu cei ai trupelor de uscat. Prin natura profesiei, ei cunoșteau limbi străine și veneau mai des în contact cu străinii în timpul croazierelor și în porturi.

Pentru asigurarea legăturilor cu spionii și cu rezidențele din țările cu care Germania nu rupsese relațiile diplomatice, Abwehrul folosea serviciul de curieri diplomatici și serviciul de cifru ale Ministerului Afacerilor Externe, unde avea introduși colaboratori acoperiți. Abwehrul dispunea, de asemenea, de rezidențe în principalele porturi (Hamburg, Bremen etc.) care aveau, printre altele, sarcina de a dirija agenții de pe vapoarele germane ce asigurau legătura regulată cu străinătatea, îndeosebi cu Statele Unite ale Americii. Acești agenți îndeplineau în majoritate misiuni de legătură.

Canaris s-a preocupat personal de stabilirea unor relații de colaborare cu șefii unor servicii de informații străine favorabili Germaniei hitleriste. Asemenea relații directe au fost stabilite cu generalul Mario Roatta, șeful Serviciului militar de informații italian, cu generalul Campos Martinez, șeful serviciului secret al Spaniei franchiste, și cu Mihail Moruzov,

directorul general al Serviciului secret de informații (S.S.I.) român.

Din datele ce au ajuns la cunoștința noastră rezultă că colaborarea dintre S.S.I. și Abwehr a început, neoficial, încă din anul 1938, printr-o întrevedere la care partea română a fost reprezentată de locotenent-colonelul Ionescu-Micandru iar partea germană de către maiorul von Stranski-Greifenfels. A urmat, la scurt timp după aceea, o întîlnire directă între Moruzov și Canaris, în cadrul căreia cei doi șefi ai serviciilor de spionaj au convenit asupra creării unui grup mixt, conspirat, a cărui sarcină era asigurarea securității zonei petrolifere din România și a transportului pe Dunăre. Acest grup a fost încadrat atît cu funcționari S.S.I., cît și cu agenți ai Abwehrului. Iată ce spune în legătură cu aceasta Ladislas Farago în cartea publicată pe baza documentelor capturate ale Abwehrului :

„...Către sfîrșitul anului 1939 și începutul anului 1940 sabotorii (N.N. — englezi și francezi) au intrat în acțiune pentru a distruge punctele strategice din Europa..., Porțile de Fier, o trecătoare strîmtă și stîncoasă prin care se scurgeau petrolul și griul din România și Iugoslavia (sic) spre Germania, precum și regiunea petroliferă Ploiești din România. Eforturile s-au dovedit insuficiente și premature. Operativii speciali ai timpului erau oameni deosebit de bravi. Dar le lipseau calificarea și finețea necesare în arta distrugerii, calități care au făcut, mai tîrziu, din sabotorii englezi și americani coșmarul efemerilor stăpîni germani ai Europei. Abwehrul condus personal de amiralul Canaris a fost pe urmele lor în toată această perioadă sumbră a începutului. Inițiativa îndrăzneață n-a produs altceva decît dureri de cap... Complotul împotriva Porților de Fier a fost descoperit de maiorul von Stranski-Greifenfels și de comandorul Weisz, doi experți în probleme de sabotaj pe care amiralul Canaris îi plasase la București, anticipînd efortul aliaților de a sabota regiunea petroliferă română. Operația de la strîmtoarea Dunării a fost lichidată de un detașament de oameni ai Abwehrului care au prins în ambuscadă pe sabotori tocmai cînd ajunseseră în zonă cu două șlepuri, încărcate cu ciment, ce urmau să fie scufundate în locul respectiv. Schema care viza Ploieștiul era mult mai ambițioasă, dar s-a dovedit a fi din cele mai neproductive. Concepută ca un proiect comun anglo-francez, ea a fost aprobată de către Consiliul superior de război aliat într-una din primele sale sesiuni. La 16 septembrie 1939, inginerul petrolist francez Leon Wenger și căpitanul Pierre Angot

din *Deuxième Bureau* au sosit la București unde s-au întîlnit cu un inginer englez din Ploiești, pregătit special pentru a arunca în aer sondele petrolifere, rafinăriile și liniile ferroviare de acces. Printr-o indiscreție comisă la Ambasada Franței, proiectul a devenit cunoscut lui Moruzov, care l-a încunoștințat pe Canaris... Acesta s-a precipitat la București, unde, folosind informația lui Moruzov drept argument, a stors de la Carol al II-lea permisiunea de a plasa oamenii Abwehrului, deghizați ca paznici și șefi de lucrări, nu numai în regiunea petroliferă, ci în toată România. El a cîștigat astfel o platformă în această țară încă cu multe luni înainte de ocuparea ei de către trupele regulate ale Wehrmachtului"[1].

Din septembrie 1940 colaborarea Abwehr — S.S.I. a căpătat un caracter oficial și se realiza printr-un serviciu special instalat în cadrul Legației germane din București. Serviciul a funcționat pînă la 23 August 1944 sub comanda succesivă a colonelului Rodler și a colonelului Bauer.

Sarcina de bază a Abwehrului a constituit-o, înaintea războiului, organizarea activității de spionaj împotriva Uniunii Sovietice, pregătirea premiselor pentru invadarea ei. Această activitate a cunoscut, în pofida eforturilor, un eșec evident. Mulți din istoricii germani de astăzi pun acest eșec exclusiv pe seama lui Canaris și a rivalității existente între Abwehr și S.D. Ceea ce acești istorici omit de regulă să ia în considerație este eficacitatea organelor de contrainformații sovietice și dificultățile pe care le întîmpinau agenții germani de a se implanta și a se menține într-o societate de structură socialistă.

În presa dintre cele două războaie au apărut adesea știri privind descoperirea și arestarea unora din spionii trimiși de serviciile germane și îndeosebi de Abwehr în U.R.S.S. Asemenea spioni camuflați sub acoperirea de oameni de afaceri și tehnicieni ai întreprinderii germane *Fröhlich-Klüpfel-Dehlmann* au fost demascați în regiunea Kuznețk. Alții asemenea lor, care acționau sub acoperirea firmelor *Demag*, *Borsig* etc., și-au văzut rețelele identificate și arestate în Ucraina, regiunea Uralilor și în Siberia. Chiar în ajunul izbucnirii războiului, în primăvara anului 1941, maiorul Schultze-Holthus, care călătorea în U.R.S.S. sub numele de „doctor"

[1] O relatare detaliată a luptei dintre Abwehr și serviciile de informații britanic și francez, dusă pe teritoriul României în preajma și la începutul celui de-al doilea război mondial, este cuprinsă în lucrarea „Acțiuni secrete în România", de Horia Brestoiu, apărută în Editura științifică în anul 1973.

Bruno Schultze, străduindu-se să treacă drept achizitor de antichități, a fost arestat de către organele N.K.V.D. pe cînd acționa pentru constituirea unor rețele de spionaj în regiunile Kirovobad și Baku. Și acestea nu sînt decît cîteva exemple. De aceea, odată trecută euforia primelor luni de război, întîmplările „neplăcute" ce au urmat în iarna anului 1941 au readus repede statul-major german la realitate în ce privește penuria informațiilor privind Uniunea Sovietică și armata sa. Anticipînd situația, Abwehrul luase deja unele măsuri pentru a remedia cît de cît acest neajuns.

Astfel, în preajma declanșării războiului, șeful Grupului III al Abwehrului, Eccard von Bentivegni, a organizat în Polonia ocupată așa-numitele „Detașamente de recunoaștere pe linia frontului", denumite codificat *Walli*, a căror sarcină era aceea de a culege informații în zona situată imediat în spatele trupelor inamice. Detașamentele *Walli* constau, în concepția conducerii Abwehrului, din grupe de agenți care, în „eventualitatea unei prăbușiri a frontului inamic și a retragerii sale", trebuiau să „avanseze în adîncime și să transmită de acolo informații". În componența lor erau incluși, de asemenea, ofițeri de informații ale căror sarcini erau descrise astfel : „Procurarea informațiilor militare și a altor materiale prin perchezitionarea posturilor de comandă cucerite, interogarea prizonierilor..., evaluarea rapoartelor agenților, selecționarea și înaintarea materialului obținut".

La 15 iunie 1941 au fost transferați secțiilor de informații ale grupurilor de armate și armatelor concentrate pentru invadarea U.R.S.S. 67 de ofițeri, 10 subofițeri, 4 funcționari civili și 114 șoferi din centrala Abwehrului, respectiv din cadrul biroului răsăritean al Grupului I. Ordinul de misiune al grupului prevedea „obținerea de material de valoare pentru înaltul comandament și dirijarea agenților în teritoriul dușman". Cei transferați erau considerați doar conducători în perspectivă ai unei armate invizibile care ar fi trebuit să existe și să-și aștepte deja angajarea în lagărele pentru persoanele selecționate de Abwehr.

La 18 iunie 1941, comandamentul detașamentului *Walli I* și-a stabilit sediul în localitatea Sulejovek, pe teritoriul polonez.

Pe hîrtie, dar numai pe hîrtie, numărul agenților utilizați de detașamentele *Walli* era mare. În conformitate cu ordinele șefului detașamentului, ofițerul de informații al fie-

cărei grupe trebuia să-şi folosească agenţii pentru misiuni de recunoaştere în limitele unei zone de 50 de kilometri de la linia frontului ; însă oricare din şefii de grupe avea latitudinea să-şi folosească agenţii „pentru misiuni individuale în spatele îndepărtat al frontului" (300—350 kilometri). Instrucţiunile Abwehrului mai prevedeau : „În timp ce şeful de grupă va rămîne în liniile noastre, subalternii săi şi agenţii lor vor pătrunde adînc în dispozitivul inamic, în conformitate cu misiunile ce le vor primi. Transmiterea mesajelor de la şi către şeful de grupă se va face prin radio. Fiecare grupă va fi dotată cu două staţii de radio, cu uniforme sovietice şi cu mijloace de transport motorizate". Se indica, de asemenea, ca : „grupele să fie formate din membri ai populaţiei indigene (ruşi, polonezi, ucraineni, georgieni, cazaci, estonieni etc.)".

De fapt, punctul slab al întregului plan era acela că detaşamentele *Walli* nu puteau recruta suficient personal indigen. Agenţii săi fiind deci numărabili pe degete, ofiţerii germani erau foarte mulţumiţi atunci cînd reuşeau să îndeplinească sarcinile cele mai simple şi cele mai imediate, respectiv examinarea materialelor capturate în urma retragerii trupelor sovietice şi interogarea prizonierilor. La început, pînă şi aceste sarcini erau îndeplinite atît de stîngaci încît, în majoritatea cazurilor, la Marele cartier general ajungeau în chip de informaţii culese de Abwehr cele mai fanteziste speculaţii şi concluzii. Foarte curînd prestigiul Abwehrului scăzu substanţial, iar rapoartele sale deveniră subiecte de glumă. Unul dintre foştii şefi de secţie din Marele cartier general a spus mai tîrziu în legătură cu aceasta : „Majoritatea materialului informativ pe care îl primeam era pur şi simplu gunoi".

În afară de detaşamentul *Walli I*, ce avea drept sarcină culegerea de informaţii prin mijloacele la care ne-am referit, Abwehrul a creat, tot în primăvara anului 1941, detaşamentele *Walli II*, profilat pe operaţii de sabotaj, şi *Walli III*, în sarcina căruia cădeau organizarea şi utilizarea *Einsatzkommandos*-urilor, respectiv grupe de soldaţi germani special antrenaţi care operau, adesea îmbrăcaţi în uniforme sovietice, în spatele liniilor inamice.

În căutarea unui aparat operativ cu ajutorul căruia să-şi procure singur informaţiile, Reinhard Gehlen şi-a propus — şi a reuşit — să subordoneze serviciului său, preluîndu-le din schema Abwehrului, aceste detaşamente *Walli*, devenite destul de incomode pentru Canaris, datorită ineficacităţii lor.

★

Organismul de spionaj care a reuşit să desfiinţeze, la începutul anului 1944, Abwehrul, înglobîndu-l în componenţa sa, a fost Departamentul central pentru securitatea Reichului (R.S.H.A.). Era firesc ca în lupta pentru controlul absolut al activităţii de spionaj în străinătate, luptă ce s-a desfăşurat timp de mai mulţi ani între Abwehr şi R.S.H.A., să cîştige acesta din urmă, care era creaţia şi cîinele de pază al partidului nazist, adevărat concern al crimei împinse la genocid, monument neegalat al delaţiunii, atentatelor şi teroarei, înglobînd organisme ale căror nume vor păstra pentru totdeauna în conştiinţa oamenilor o rezonanţă sinistră : Gestapoul, trupele S.S., lagărele de concentrare naziste etc.

Predecesorul R.S.H.A., reorganizat sub această titulatură abia în septembrie 1939, a fost serviciul de securitate al partidului lui Hitler, S.D., creat în 1933 pentru a identifica şi descoperi elementele ostile din partid. Deşi la înfiinţare dispunea de mai puţin de 100 de oameni, S.D. s-a dovedit a fi de un real sprijin pentru Hitler în lupta împotriva oponenţilor săi din interiorul partidului nazist, ca Otto Strasser, Ernst Röhm şi alţii. Odată cu preluarea puterii, S.D. a devenit organul de poliţie politică a statului, fiind subordonat direct reichsführerului S.S. Heinrich Himmler. Reichsführer însemna în ierarhia partidului nazist mare maestru al clicii, imediat după Hitler. În ce-l priveşte pe Himmler, el era acela căruia membrii batalioanelor de pază S.S., supranumiţi şi *Schwarze Korps* (Corpul negru), după culoarea uniformei, îi depuneau jurămîntul. Himmler era, de asemenea, cel care declarase la 1 ianuarie 1934 în mesajul de Anul nou adresat bandelor în subordine : „Una din sarcinile cele mai urgente care ne revin este aceea de a descoperi pe toţi duşmanii declaraţi sau ascunşi ai führerului şi ai naţional-socialismului, de a-i combate şi de a-i distruge. Pentru a îndeplini această sarcină, sîntem gata să vărsăm nu numai sîngele nostru, ci şi pe al celorlalţi".

„...Pentru a îndeplini această sarcină..." şi mai ales pentru „a descoperi pe toţi duşmanii declaraţi sau ascunşi ai führerului şi ai naţional-socialismului", la 6 septembrie 1934 un decret dădea S.D.-ului greutatea de „singur şi unic serviciu de informaţii al partidului".

Sediul central al S.D. a devenit clădirea din Wilhelmstrasse nr. 102 din Berlin, la intrarea căreia se putea citi :

Sicherheitshauptamt (Departamentul principal al siguranței). De la acest sediu central erau coordonate alte șapte departamente regionale *(Oberabschnitte)*, fiecare din ele fiind divizat la rindul său în trei districte *(Überabschnitte)*. Caracatița represiunii și-a întins astfel tentaculele asupra întregii Germanii, iar S.D. a devenit, în cuvintele unuia din viitorii săi șefi, Walter Schellenberg, instrumentul care pătrundea în toate cercurile opoziției și în toate sferele sociale, respectiv în partidul nazist, administrație, industrie, cultură, poliție, aflate împreună sub ochiul vigilent al acestuia.

Fiecare departament al S.D.-ului avea agenți plătiți, informatori de încredere plasați în toate sferele de activitate. Pe baza informațiilor obținute de la aceștia, de două ori pe lună se întocmea cîte un raport adresat conducerii naziste pentru informarea ei detaliată și precisă asupra stării de spirit ce domnea în opinia publică. Fiecărui individ ce apărea în aceste rapoarte i se întocmea o fișă. Fișele, care ajunseră repede la peste 500.000, către sfirșitul anului 1934 erau indexate într-o evidență mecanizată ce permitea consultarea lor cu multă operativitate. Noul organism a înglobat și vechiul personal al poliției secrete politice a statului. Acesta nu avea însă oameni pe placul lui Reinhardt Heydrich, șeful S.D.-ului, deoarece, conform opiniei sale, erau impregnați de „vechea ideologie". Heydrich avea nevoie de oameni suficient de „flexibili" din punct de vedere moral, gata să îndeplinească absolut orice însărcinare. El a găsit asemenea oameni în rîndul tinerelor vlăstare ale burgheziei zdruncinate de îndelungata criză economică, voluntari entuziaști pentru formațiunile S.S-ului, gîndind numai în termeni extremiști, aderenți de bază ai dinamismului fără doctrină, ai unei tehnologii a tiraniei, care nu aveau nevoie să li se explice rațiunea unei acțiuni. Efectiv nu a existat provocare în fața căreia năimiții lui Heydrich să dea înapoi.

Încurajați de Hitler și Himmler, șefii S.D. Heydrich și Schellenberg au acționat încă de la început pentru contopirea tuturor organelor de represiune internă și de informații externe într-un singur departament centralizat, aflat în întregime sub controlul lor.

Astfel a luat ființă la 23 septembrie 1939 R.S.H.A., care îngloba printre altele: Poliția criminală (Kripo), Serviciul de contraspionaj intern (Amt III), Poliția secretă politică

sau Gestapo (Amt IV), Serviciul de contraspionaj (de fapt spionaj) în străinătate (Amt VI), trupele S.S. etc.

Activitatea de spionaj în străinătate a S.D. și mai tîrziu a R.S.H.A. a constat inițial în urmărirea în afara granițelor țării a emigranților politici antinaziști. În acest scop emisarii S.D. recrutau elemente de naționalitate germană stabilite în străinătate, cărora le dădeau — în virtutea preceptelor spionajului total — și sarcina de a culege informații politice, economice și militare din țara de reședință.

Un alt pretext pentru extinderea activității de informații externe l-a constituit pentru Amt VI necesitatea depistării agenturii pe care — susțineau șefii acestui serviciu de spionaj — organele de informații sovietice reușiseră să o creeze în unele țări considerate de hitleriști în zona de influență a Germaniei. Iată ce povestește despre aceasta W. Schellenberg: „Sarcina noastră principală era acum (N.N. — în anul 1941) să organizăm contraspionajul împotriva Uniunii Sovietice. Țările mai importante în acest sens erau: România, Ungaria, Polonia și Finlanda. Sectoarele occidentale ale rețelei noastre de securitate au trebuit să fie slăbite pentru a întări sectoarele orientale".

Cum au lucrat în alte țări rețelele organizate de Amt VI sub conducerea întrepidului Schellenberg, nu ne propunem să relatăm în detaliu în aceste pagini. În ce privește țara noastră însă, putem arăta că spre deosebire de Abwehr, a cărui preocupare de căpetenie în România se concretiza în asigurarea securității zonei petrolifere și a transporturilor pe Dunăre (elemente indispensabile pentru mașina de război germană), preocupările S.D., respectiv ale Amt VI cuprindeau o gamă mult mai largă.

Pînă la preluarea puterii de către agenții lor legionari în cîrdășie cu Ion Antonescu, acțiunile rezidențelor S.D. au urmărit, pe de o parte, cunoașterea atitudinii pe care cercurile conducătoare române din acea vreme o aveau față de țările adversare Germaniei, iar pe de altă parte, întreprinderea unor acțiuni pentru aducerea României alături de Axă.

Pentru realizarea acestor obiective, S.D.-ul împreună cu organe mai puțin importante ale spionajului hitlerist, aflate sub controlul său, au creat o vastă agentură în rîndul membrilor organizației legionare și al unor pături ale populației de naționalitate germană de la noi din țară. Această agentură

a fost folosită din plin nu numai pentru culegerea de informații și desfășurarea unei ample acțiuni propagandistice favorabilă Berlinului și copios finanțată de acesta, dar — în cazul legionarilor — și pentru săvîrșirea unor acte de diversiune și teroare mergînd pînă la asasinarea unora din conducătorii politici români ostili Germaniei hitleriste.

Introducerea agenturii legionare a Germaniei hitleriste în guvern și, în cele din urmă, aservirea și ocuparea militară a țării, înfeudarea economică și transformarea ei într-un rezervor de petrol și alimente pentru hrăpăreața Germanie, precum și tîrîrea României în război nu pot fi descrise aici. Ele fac obiectul manualelor de istorie a țării, istoria unor ani negri.

Plasa deasă a rezidențelor spionajului hitlerist era camuflată, înaintea invadării României de către trupele germane, printr-o puzderie de organizații centrale și locale în care emisarii Berlinului se străduiseră să încorporeze populația de naționalitate germană trăitoare pe meleagurile noastre. Erau folosite mai ales organizațiile „Comunității germane" înființată oficial în anul 1938, dar care exista în fapt încă din anul 1933.

Odată cu ocuparea teritoriului român de către armata germană, „Comunitatea germană" a devenit „Grupul Etnic German" (G.E.G.), condus de gauleiterul Andreas Schmidt. Căci teritoriul român devenise pentru hitleriști *Gau* — ținut —, județele deveniseră *Kreis*, grupele locale ale G.E.G. erau *Ortsgruppen*, celulele — *Zellen*, iar blocul (ceva în genul cuibului legionar) se chema *Blok* cu „k". La fel ca în Germania. Bineînțeles, G.E.G. își avea propriul său serviciu de informații, iar materialele culese de acesta erau fie folosite la fața locului, în mod operativ, fie trimise în Germania prin curierul legației. Din anul 1940 a început să funcționeze la lumina zilei și „Secția din România a P.N.S.G.", condusă direct de către funcționarul legației hitleriste, Alfred Korandi. Aceasta, alături de organizațiile de tineret, de femei, „muncitorească" etc., constituite în cadrul G.E.G., erau tot atîtea oportunități pentru conspirarea rezidențelor S.D. devenit Amt VI.

În ce privește activitatea de spionaj propriu-zisă, ea a fost organizată metodic, nemțește. S-a întocmit mai întîi la nivel central cu ajutorul „specialiștilor" veniți de la Berlin o evidență ce cuprindea cam 1500 de „supuși germani" care, dispunînd de posibilitățile necesare, au fost de urgență contactați pentru a li se da misiunea să asigure „serviciile de informare, colectarea de material și executarea planurilor germane în zonele vitale". În majoritate, cei 1500 erau considerați ca făcînd parte, în cadrul G.E.G., din *Einsatzstaffel*, adică elita organizației. Ce elemente concrete includea misiunea lor ? O mulțime de lucruri, printre care : întocmirea de fișe pentru oamenii politici, comandanții militari și alte personalități importante din viața socială română ; supravegherea și strîngerea de date despre funcționarii români angajați la întreprinderile cu capital german, atît pentru înlăturarea „elementelor suspecte" dar și pentru cunoașterea temeinică a celor „loiale" susceptibile de a fi folosite în activitatea de spionaj ; supravegherea activității economice, a nivelului producției, a exporturilor pe alte piețe decît cea a Reichului. Și multe altele.

Odată realizată ocuparea țării și tîrîrea ei în război, rețelele dirijate de către Amt VI au primit misiunea să supravegheze îndeplinirea de către guvernul Antonescu a cererilor și instrucțiunilor Berlinului, să concure la lichidarea organizațiilor și grupărilor de rezistență, îndeosebi a celor organizate de către Partidul Comunist Român, să identifice și să anihileze tentativele de sabotare a mașinii de război germane, precum și prezența și acțiunile agenților serviciilor de informații sovietic sau ale celorlalți aliați. Rezidenții lui Amt VI și ai sinistrului Gestapo n-au mai avut nevoie de „frunza de viță" a birourilor legației pentru a se acoperi. În inima Bucureștiului, pe actuala stradă Ilfov, a fost rechiziționată pentru nevoile lor o clădire spațioasă cu toate anexele necesare, inclusiv beciuri pentru torturarea celor ce le cădeau în mînă. Pe teritoriul întregii țări o rețea deasă de rezidențe asigura acestei centrale necesarul de informații. Funcționau 14 rezidențe în regiunea petroliferă, respectiv 6 la Ploiești, 6 la Cîmpina și 2 la Moreni ; 24 de rezidențe în principalele porturi la Dunăre și Marea Neagră, adică 6 la Galați, 6 la Brăila, 3 la Constanța, 3 la Orșova și cîte două la Sulina, Reni și Giurgiu, precum și 19 rezidențe în alte centre administrative, industriale și noduri de comunicații : 6 la Brașov, 5 la Timișoara, 4 la Iași și cîte două la Sibiu și Craiova. Cum vor fi încăput 3 rezidențe ale serviciului de spionaj german într-o localitate ca Orșova, este o problemă care depășește posibilitățile noastre de înțelegere.

Încă înainte ca ocuparea și aservirea României să devină un fapt, elemente animate de spirit patriotic din cadrul organelor de informații ale Marelui stat-major al armatei ro-

mâne au urmărit și identificat în bună măsură componența, metodele și direcțiile principale de acțiune ale agenturii germane din România. În studiul intitulat „Expansiunea germană în România", întocmit pentru informarea conducătorilor de atunci ai țării, după ce trece în revistă faptele stabilite cu privire la tema tratată, conducerea Secției a II-a a Marelui stat-major (N.N. — Serviciul de informații al armatei) conchide astfel :

„Studiul de față este produsul organelor informative ale acestui serviciu, studiu care se mărginește numai la considerațiuni reci și reale, acest serviciu înțelegînd a-și îndeplini rolul de a preveni orice eventualități de surprindere și de a alarma la timp, pentru ca celelalte foruri de răspundere în stat, prevenite și în deplină cunoștință de cauză, să avizeze cele mai eficace mijloace și să-și aducă aportul lor salvator față de eventualitățile ce se întrevăd.

Totuși, în nemărginita dorință ca aparatul acestui serviciu de informații, în asemenea momente, să-și aducă contribuția mai largă în serviciul țării, ne permitem să menționăm și simple păreri care, coroborate cu altele, poate mai competente, să constituie elemente de meditație pentru găsirea celor mai bune soluții în multiplele variante de îndrumare a acțiunilor noastre. Și anume credem că :

— România, continuînd să-și păstreze aceeași atitudine corectă față de toate statele în contra cărora niciodată nu a conspirat și nu a rîvnit la nimic, să provoace în atitudinea lor aceeași loialitate, aceeași sinceritate și același răsunet al sentimentelor sale de pace și bună înțelegere.

— Îndeosebi față de Germania, așa cum a procedat și în trecut, tot astfel și astăzi, să i se deschidă posibilități de cea mai largă și mai sigură colaborare pe tărîm economic, fapt care să satisfacă pe de o parte necesitățile Germaniei și pe de altă parte să ducă la înflorirea statului român.

— Dacă Germania, așa cum istoria a înregistrat evoluția sistemelor de expansiune a diverselor state, va înțelege că expansiunea economică înseamnă hegemonia politică și deci stăpînirea noastră, România să pregătească din vreme barajul care să se poată opune forței brutale a cotropitorului. Dacă expansiunea germană are nevoie neapărat de bogățiile imense ale României, trebuie să facem să înțeleagă lumea întreagă, și în special statele amenințate, că cotropirea astăzi a României și așezarea Germaniei la gurile Dunării înseamnă mîine așezarea ei la Triest și imediat apoi stăpînirea peninsulei balcanice și cale deschisă spre Asia. Această eventualitate trebuie privită cu cea mai mare vigilență și urgență...

— În acest scop și dacă pericolul nu va putea fi înlăturat prin mijloace obișnuite, ar fi cazul, poate, ca un număr important de persoane de mare suprafață din România să fie trimise în Franța, Anglia, Italia, Iugoslavia, Turcia și eventual Polonia, ca să dea alarma asupra pericolului german, așa fel ca să trezească conștiința tuturor națiunilor, pentru a se ajunge la un front comun.

— Pînă atunci este necesar ca în țară să înceapă imediat o acțiune puternică de trezire a națiunii... o acțiune puternică de dezvoltare a spiritului patriotic, a iubirii de țară, a formării sufletelor pentru sacrificii, a dezvoltării și exaltării spiritului războinic (N.N. — de luptă) și de încredere în puterea de viață a națiunii române. O acțiune de oțelire a sufletelor, a dorinței ce avem de a păstra prin sacrificii și jertfe patriotismul național etern și existența noastră de stat întreg și liber".

Era prea tîrziu însă. Agentura hitleristă ajunsese în poziții suficient de influente în stat și în cercurile palatului regal, astfel că acest adevărat strigăt de alarmă a răsunat în pustiu. Ne amintim doar că încă în anul 1938 spionul șef al camarilei regale, Moruzov, încheiase tîrgul său trădător cu Canaris.

Pe măsură ce își lărgea și își consolida rezidențele de spionaj din străinătate, S.D.-ul intra tot mai serios în concurență cu Abwehrul. Această concurență nu s-a manifestat însă nicăieri cu atîta înverșunare ca pe Frontul de răsărit, unde, concomitent cu acțiunea întreprinsă de Canaris de a înființa detașamentele *Walli*, Amt VI n-a întîrziat să-și creeze propriile sale unități de spionaj, sabotaj și diversiune în spatele liniilor sovietice.

Tînărul și ambițiosul șef al Amt VI, Walter Schellenberg, nutrea de mult timp dorința de a se vedea în fruntea unui superserviciu de spionaj al Germaniei naziste care să-și asume în exclusivitate atît obiectivele politice, cît și cele militare de care se ocupa Abwehrul. Primele înfrîngeri militare ale naziștilor pe Frontul de răsărit au fost cu șiretenie atribuite de R.S.H.A. și îndeosebi de Himmler, care încuraja veleitățile lui Schellenberg și se făcea ecoul lor pe lîngă Hitler, ineficacității muncii de informații pe plan militar. La situația delicată a lui Canaris s-a mai adăugat faptul că unii din subalternii săi au dezertat de la posturile lor trecînd de partea en-

glezilor și americanilor, iar cîțiva s-au dovedit a fi amestecați într-o măsură mai mare sau mai mică în tentativele de complot pe care generali și ofițeri superiori germani începuseră să le urzească împotriva lui Hitler, conștienți fiind de faptul că acesta ducea statul și națiunea către dezastru.

Către începutul anului 1944 deci, lupta aprigă dintre Amt VI al R.S.H.A. și Abwehr se apropia de sfîrșitul său tragic pentru Canaris. Acest sfîrșit a venit la 12 februarie 1944 cînd, prin ordinul nr. 1/44 semnat de Hitler, s-a decretat : 1. — Crearea unui serviciu secret unificat ; 2. — Punerea noului serviciu sub comanda reichsführerului S.S. Heinrich Himmler și 3. — Discuții între șeful O.K.W. și Himmler pentru a rezolva problemele legate de unificarea celor două organe. Și astfel Abwehrul a devenit dintr-un serviciu de sine stătător un simplu birou militar în componența lui Amt VI. Nu integul Abwehr a fost însă înglobat în R.S.H.A. Detașamentele *Walli*, preluate anterior de Gehlen, au rămas în subordinea acestuia. Mai mult încă, aceste detașamente, aflate pînă atunci într-o permanentă dispută cu detașamentele similare ale R.S.H.A. de pe Frontul de răsărit, au început să colaboreze strîns cu foștii lor concurenți, împărțind „frățește" posibilitățile oferite de interogarea prizonierilor și organizînd de multe ori în comun acțiuni în spatele frontului.

Deci, cel de-al treilea serviciu de informații important al Germaniei hitleriste, F.H.O., de care ne vom ocupa în amănunt în capitolul ce urmează, nu a fost afectat de ordinul lui Hitler de creare a serviciului de informații unic. De ce oare Himmler și R.S.H.A. au acceptat să lase independență secției lui Gehlen, devenită în urma măsurilor de reorganizare luate de acesta un puternic serviciu de spionaj ? De ce, în timp ce Canaris a sfîrșit, după o scurtă perioadă de „vegetare" pe culoarele statului-major, la închisoare și apoi în ștreang, Gehlen a devenit un partener tot mai important și mai intim al șefilor Gestapoului ?

Gehlen și cei ce caută să ni-l prezinte astăzi doar ca pe un soldat integru, devotat pînă la capăt datoriei, insistă mult asupra faptului că el n-a avut nici în clin, nici în mînecă cu șefii S.S.-ului și că nu a fost niciodată membru al partidului nazist, uitînd însă să precizeze că, în calitatea sa de ofițer în statul-major, nici nu putea fi înscris în acest partid. Dar strînsa colaborare dintre R.S.H.A. și Gehlen, care a crescut considerabil în ultimii ani ai războiului, este trecută sistematic cu vederea atît în memoriile fostului șef al F.H.O., cît și

în alte materiale dedicate descrierii activității sale. Dealtfel, cooperarea între cele două servicii de spionaj nu este singurul element ce trebuie luat în considerație atunci cînd încercăm să ne explicăm misterul aparent al acestor relații. Mai este ceva. Gehlen afirmă că a avut prilejul să discute cu mai mulți ofițeri germani, înainte de 26 iulie 1944, despre adevăratele lor sentimente față de Hitler. Unii dintre ei, ca Rönne, Stieff, Freytag-Loringhoven, care au pierit de mîna călăului, sînt indicați de generalul-spion ca fiind prietenii săi. Cum se face atunci că, spre deosebire de ei, Gehlen nu numai că a rămas nearestat, dar a continuat să se bucure de toată încrederea, fiind declarat de către comisia de verificare a ofițerilor superiori, special constituită, drept „ireproșabil și absolut demn de încredere" și avansat succesiv la gradele de general-maior și general-locotenent ? Explicația dată de Gehlen cum că „în timpul arestărilor masive ce au urmat atentatului de la 20 iulie 1944 el era bolnav și a fost probabil «uitat pur și simplu»", nu numai că nu stă deloc în picioare, dar seamănă foarte mult a legendă (aranjament) pentru justificarea faptului că deși era la curent cu unele planuri de înlăturare a lui Hitler, nu a fost arestat odată cu ceilalți. De ce nu-l va fi arestat Gestapoul ? Este și aceasta o chestiune la care viitorul ar putea aduce clarificări interesante.

Nu mai punem la socoteală decorațiile pe care le-a primit Gehlen tocmai în perioada respectivă : „Crucea Germană de Argint", „Crucea Victoriei în Război" și altele, ce s-au adunat pe pieptul său alături de medalia decernată în decembrie 1943 de către Tisso, „președintele" Slovaciei, executat în 1946 la Bratislava pentru înaltă trădare. Am pomenit această medalie deoarece i-a fost acordată lui Gehlen tot la propunerea R.S.H.A., al cărui agent era Tisso.

★

Pe lîngă cele trei servicii mari de spionaj ale Germaniei hitleriste, în sistemul spionajului total practicat de naziști mai erau prinse și alte instituții și organizații din care vom cita pe cele mai importante :

— Serviciul de investigații, *Forschungsamt*, din Ministerul Flotei Aeriene, aflat sub conducerea lui Hermann Göring. Mijloacele sale de bază erau recunoașterea (spionajul) aeriană și interceptarea comunicațiilor radio. Se preocupa, în cooperare cu Abwehrul și cu S.D.-ul, și de culegerea unor informații economice, militare și tehnico-științifice privind aviația. Stații-

le sale de interceptare radio de pe Frontul de răsărit colaborau cu cele ale lui Gehlen.

— Serviciul de informaţii al Ministerului de Externe concentra informaţiile pe care le obţineau în străinătate diplomaţii hitlerişti. Se afla în strînsă legătură cu R.S.H.A. — pe ai cărui oameni îi acoperea acolo unde era nevoie — şi în mare concurenţă cu Abwehrul. În Spania, în cea de-a doua jumătate a anului 1943, rezidentul R.S.H.A. şi ambasadorul lui Ribbentrop au acţionat în complicitate pentru compromiterea rezidenţei Abwehr şi a lui Canaris. În România, activitatea pe linia acestui serviciu a fost asigurată de către diplomaţii germani sub conducerea ambasadorului şi a diplomatului H. von Rintgen.

— „Organizaţia pentru străinătate a partidului nazist", condusă de Ernst Bohle, era organul central de care aparţinea şi secţia din România a P.N.S.G.

— „Serviciul central pentru problemele persoanelor de origine germană stabilite în străinătate", condus de grupenführerul S.S. Lorenz. Acest serviciu îndruma în România organizaţia G.E.G. şi anexele ei.

— „Secţia de propagandă în străinătate" a P.N.S.G.

Înşiruirea de mai sus este departe de a epuiza lista tuturor „miniserviciilor" (N.N. — expresie aparţinînd ziaristului francez Alain Guérin) care proliferaseră ca ciupercile în cel de-al III-lea Reich al lui Hitler. În marea lor majoritate ele erau însă simple filiale ale R.S.H.A. şi lucrau după directivele acestei organizaţii.

Întrucît nu ne vom mai întîlni cu ele, ne-am mulţumit să le trecem în revistă pe cele mai importante, pentru completarea documentării cititorului.

Lăsînd strigoii trecutului să se întoarcă în mormîntul lor, ne reîntoarcem la subiectul nostru principal, F.H.O., de care ne-am despărţit tocmai în momentul cînd ajunsese sub conducerea lui Reinhard Gehlen.

„FREMDE HEERE OST"

Activitatea lui Gehlen în funcţia nou afectată a început cu cîteva eşecuri severe. Ca proaspăt şef al serviciului el a trebuit să-şi pună semnătura în prima perioadă pe unele materiale elaborate după vechiul tipic şi cu vechile metode care

făceau, ca de obicei, o apreciere superoptimistă a raportului de forţe între trupele germane şi cele sovietice. Într-o mostră de acest gen întocmită la 4 aprilie 1942 se decreta că „Forţele ruseşti de pe front au suferit atît de grav de pe urma bătăliilor purtate şi de pe urma vremii proaste, încît cu greu poate fi găsită o singură formaţie despre care să se poată spune că este efectiv aptă pentru luptă".

O altă apreciere a grupului de evaluare a informaţiilor din cadrul F.H.O., prezentată spre semnare lui Gehlen în aceeaşi zile, a fost aceea că „Forţa umană rusească este în prezent în pragul epuizării datorită pierderilor în oameni şi în teritoriu. Inamicul nu poate să înlocuiască aceste pierderi. El nu poate produce rezerve comparabile cu acelea mobilizate în iarna 1941—1942 pentru o bătălie cu caracter decisiv". În documentul intitulat „Apreciere generală a situaţiei inamicului", semnat de Gehlen la 1 mai, se trăgea următoarea concluzie: „Avînd în vedere eşecurile ruse din timpul iernii, precum şi faptul că inamicul apreciază, fără îndoială, aşa cum se cuvine posibilităţile noastre foarte mari atît pe plan ofensiv, cît şi pe plan defensiv, orice contraofensivă pe un front larg în zonele grupurilor de armate «Centru» şi «Sud» este cu totul improbabilă; în plus, ruşii anticipează că noi vom fi aceia care îi vom ataca în sud".

Pronosticul evaluatorilor lui Gehlen s-a dovedit a fi greşit. Se ştie astăzi că Comandamentul suprem al armatei sovietice nu se aştepta la nici un atac în sud, ci mai degrabă la reluarea ofensivei germane asupra Moscovei. Ca urmare, forţele armate sovietice au luat efectiv iniţiativa unei lovituri împotriva grupului de armate „Sud".

Pentru Gehlen, aceste eşecuri au constituit tot atîtea indicaţii suplimentare şi imperative conform cărora F.H.O. necesita a fi reorganizat din temelii.

Din primele săptămîni de activitate în fruntea noului serviciu, Gehlen a înţeles că singura şansă de a se afirma în jungla serviciilor de informaţii fasciste era aceea de a crea un nou serviciu de spionaj, care să aibă cît mai multe din caracteristicile unui institut ştiinţific. În concepţia lui Gehlen acest serviciu nu se mai putea mulţumi doar să primească şi să analizeze informaţiile militare culese de alţii şi a căror valoare se dovedea atît de îndoielnică. El urma să-şi creeze cadrul şi posibilităţile necesare pentru a culege nemijlocit date privind structura economică a U.R.S.S., potenţialul ei de mobilizare şi înzestrare cu armament, rezervele umane, situaţia transportu-

rilor şi a planificării, pe scurt, asupra tuturor problemelor de ansamblu şi de detaliu pe baza cărora să poată judeca cu competenţă slăbiciunile sau tăria adversarului.

Gehlen a început prin a aduce în serviciu oameni noi, corespunzători scopurilor pe care le urmărea. În legătură cu calităţile pe care le pretindea acestor oameni, Gehlen spunea unui subaltern proaspăt încadrat : „Ofiţerii mei de stat-major trebuie să fie tineri, să aibă experienţa frontului şi să cunoască bine Rusia. Cei ce îndeplinesc asemenea condiţii pot fi număraţi pe degete. Serviciul pe care l-am preluat a acţionat pînă acum cu uşurinţă, lipsit de seriozitate..." Şi Gehlen, care era, spre deosebire de Kinzel, tînărul favorit al seniorilor fascişti ai războiului, a obţinut tot ce a vrut.

Unul din noii transferaţi merită o menţiune aparte. Este vorba de căpitanul Gerhard Wessel, născut în Neumünster la 24 decembrie 1913, fiul unui pastor din Holstein, intrat în Reichswehr cu un an înainte de venirea la putere a lui Hitler şi care, ca şi Gehlen, îmbrăţişase specialitatea de artilerist. Wessel luptase în 1940 în Franţa ca ofiţer în Regimentul 5 de artilerie. Ulterior el îndeplinise şi sarcina de ofiţer cu informaţiile al Corpului I de armată, iar Gehlen îl selecţionase pentru F.H.O. chiar la ieşirea din Academia de război. Wessel a devenit şeful Grupului I de evaluare şi exploatare a informaţiilor provenite de pe front. El a fost promovat foarte repede adjunct al lui Gehlen şi a lucrat cu acesta mulţi ani după terminarea războiului sub egida C.I.A., succedîndu-i pînă la urmă ca şef al B.N.D.

Se pare că Gehlen avea şi un motiv personal de a-l aduce pe Wessel în imediata sa apropiere. Spre deosebire de el, care era un om necomunicativ, un interlocutor foarte slab în conversaţii obişnuite, Wessel era un bun vorbitor şi putea susţine o temă, un caz în mod convingător, fiind astfel capabil să-şi ajute şeful în multe situaţii delicate şi chiar în cadrul unor reuniuni cu caracter social.

Iniţial însă, Gehlen a socotit că Wessel era prea tînăr şi prea lipsit de experienţă pentru a deveni locţiitorul său. El avea nevoie în această funcţie de un om care să cunoască bine Uniunea Sovietică. Departamentul de personal al Wehrmacht-ului i-a procurat un asemenea om în persoana maiorului Heinz Danko Herre, ofiţer de stat-major în cadrul Corpului 42 de armată. Acesta, născut în Alsacia în anul 1909, era fiu de ofiţer şi — ceea ce era deosebit de important — vorbea bine limba rusă pe care o învăţase de la o familie de emigranţi albi

ruşi, prieteni de familie. În plus, Herre avusese prilejul să călătorească prin Estonia, Carelia şi Basarabia. Astfel s-au adunat împreună membrii „triumviratului", Gehlen-Wessel-Herre, ale căror nume au rămas strîns legate de activitatea din timpul războiului a F.H.O., de crearea „Organizaţiei Gehlen" în anii de după război şi de renaşterea serviciului de spionaj vest-german B.N.D. În rest, Gehlen a acceptat pe oricine i se părea potrivit scopurilor sale, condiţia de bază fiind aceea ca noii veniţi să fie în măsură să contribuie la ridicarea eficacităţii serviciului.

Cele mai promiţătoare achiziţii au fost plasate de Gehlen la Grupul I, de activitatea căruia depindea în primul rînd prestigiul F.H.O. Acest grup, care avea ca sarcină întocmirea rapoartelor zilnice de situaţie — *Lageberichte* — privind activitatea armatei sovietice, fusese împărţit de Gehlen, după preluarea F.H.O., în trei birouri, respectiv „Nord", „Centru" şi „Sud", în concordanţă cu cele trei grupuri de armate germane ce operau pe Frontul de răsărit. În Grupul I mai funcţiona un al patrulea birou, ce se ocupa de problemele războiului de partizani, precum şi un al cincilea, care prelucra datele obţinute de recunoaşterea aeriană. Fiecare birou era încadrat cu un şef, un locţiitor şi un al treilea membru, a căror sarcină era să înregistreze situaţia forţelor inamice din faţa grupului de armate deservit de ei şi să prezinte zilnic un raport privind această situaţie ; ei trebuiau să întocmească proiectul „aprecierii asupra inamicului". Asamblarea rapoartelor făcute pe birouri şi redactarea finală însoţită de concluziile şi prognozele ce se impuneau îi reveneau lui Gehlen. În anexă la „aprecierea asupra inamicului" se pregătea şi se înainta „harta privind situaţia inamicului" (la scara 1 : 1.000.000), pe care erau marcate schimbările în dispozitivul forţelor sovietice şi alte regrupări ale acestora, precum şi rezultatele recunoaşterii aeriene.

Munca Grupului I se concentra, de asemenea, asupra „ordinei de bătaie", al cărei scop era să furnizeze informaţii asupra unităţilor şi marilor unităţi ale armatei sovietice. Fiecare informaţie privind o unitate militară sovietică era verificată şi încorporată în raportul de situaţie după ce i se atribuia un coeficient de credibilitate. Ordinea de bătaie indica dislocarea unităţii, capacitatea de luptă, istoricul formării ei, echipamentul şi componenţa. Pentru aceasta avea loc un proces complicat de numărări, adunări şi scăderi denumit „calculul forţei inamicului". Se aprecia forţa de luptă iniţială a unităţilor so-

vietice analizate, se scădeau pierderile și se estima astfel capacitatea lor efectivă de luptă. Nici un amănunt nu era lăsat deoparte. Informațiile privitoare la schimbările survenite în componența unei divizii sau corp de armată sovietic erau înregistrate într-un „borderou al modificărilor"; un registru special consemna schimbările semnalate dar neconfirmate încă; o „listă a mișcărilor" indica acele unități semnalate ca fiind în curs de transferare de pe o poziție pe alta. După folosirea sa de către Grupul I, materialul brut, așa cum provenise de la surse, era trecut Grupului II pentru a fi exploatat și apreciat în continuare.

Grupul II, ale cărui birouri erau responsabile de cunoașterea „Situației generale militare a Uniunii Sovietice", se folosea de procedee de evaluare mai complexe. Un birou cerceta rapoartele informative deja folosite de Grupul I, cu scopul de a extrage din intențiile operaționale ale Comandamentului suprem sovietic unele date și concluzii privind situația generală a rezervelor sale, organizarea la cel mai înalt nivel și funcționarea generală a mecanismului de apărare; un al doilea birou evalua declarațiile smulse prizonierilor de război, rapoartele serviciilor germane de ascultare a posturilor de radio sovietice, precum și articolele de presă; cel de-al treilea birou se ocupa de studierea situației economice a U.R.S.S. și a producției sale de armament; un al patrulea întocmea studii privind principiile generale de strategie ale armatei sovietice etc.

De Grupul II ținea și secția cunoscută sub denumirea de „IIc", în responsabilitatea căreia cădeau arhivizarea rapoartelor și materialelor obținute de serviciu și indexarea acestora în cartoteci speciale. Aici se găseau „Cartoteca unităților", precum și „Cartoteca specială", care concentrau toate informațiile deținute de F.H.O. despre armata sovietică: comandanți, efective, organizare, școli, indicative de poștă militară etc. De o mare importanță erau socotite a fi dosarele personale în care erau concentrate date privind pe generalii și ofițerii superiori sovietici de la comandant de divizie în sus. Gehlen și-a făcut o sarcină permanentă din a concentra și asambla în aceste arhive fiecare fragment de informație care ajungea în serviciul său. În scurt timp, colecția de materiale ajunsese să cuprindă descrieri mai mult sau mai puțin reale ale fiecărei figuri cît de cît proeminente în viața politică și militară a U.R.S.S., începînd cu Stalin și sfîrșind cu primii secretari ai comitetelor regionale de partid și cu comandanții de regimente. În arhive erau, de asemenea, concentrate o mare cantitate de material

topografic, precum și analiza cît mai amănunțită și ținută la zi a activității marilor centre economice și industriale ale U.R.S.S. Erau inventariate și descrise uzinele metalurgice, fabricile de muniții și avioane, furnalele și turnătoriile, stațiile hidro și termoelectrice, uzinele chimice etc. situate în locuri depărtate ca Perm, Zlatausk, Celeabinsk și Sverdlovsk din Ural, noile concentrări industriale din bazinul Kuznețk și din Republica Buriat-Mongolă. Mai tîrziu, față de americani, Gehlen s-a lăudat că el și serviciul său au reușit să strîngă aceste date în cei trei ani de război. Trebuie luat ca adevărat numai faptul că obsesia sa de a ține totul „la zi", cît mai complet cu putință, a făcut din arhivele F.H.O. ceea ce erau acestea la data cînd a intervenit tocmeala lui cu americanii. De fapt însă, materialul de bază fusese acumulat mai devreme, încă din timpul cînd F.H.O. era condus de Kinzel; multe din date proveneau din procesul activității antebelice desfășurate de Abwehr în U.R.S.S. sub acoperirea firmelor comerciale germane. În plus, concernele și firmele germane predaseră Abwehrului toate planurile și schițele întreprinderilor construite în Uniunea Sovietică pe bază de contracte. Acesta a fost dealtfel și motivul expulzării multora din tehnicienii germani de către autoritățile sovietice. Mai mult decît atît, copii după planurile unor obiective industrial-economice construite în U.R.S.S. fuseseră adunate de la toate firmele din țările europene căzute sub jugul naziștilor. Nimic nu părea prea neînsemnat pentru a fi omis din compartimentele economic și industrial ale acestor arhive: fabricile de textile și hîrtie, întreprinderile pentru materiale de construcții, fabricile de confecții sau de conserve erau tratate cu aceeași atenție ca și fabricile de armament. Dosarele includeau nu numai informații, ci și zeci și zeci de fotocopii din reviste și tăieturi din ziare, extrase din publicații de specialitate și cărți de referință. Ele erau ținute la zi prin adăugarea de informații obținute din diferite surse, mai ales prin interogarea prizonierilor, prin zborurile de recunoaștere ale *Luftwaffe* și prin orice alt mijloc posibil.

Grupul III era însărcinat în principal cu activitatea de interogare a prizonierilor. Tot Grupul III era cel ce menținea legătura cu organele de informații ale comandamentelor de armată, pînă la statul-major al diviziilor, avea contact cu Abwehrul, cu diversele departamente ale R.S.H.A. și îndeosebi cu Amt VI, precum și cu diferite ministere care puteau concura în vreun fel oarecare la rezolvarea unora din sarcinile

F.H.O. Împreună cu Grupul I, Grupul III ţinea contactul cu detaşamentele *Walli*. Un element important al activităţii grupului de care ne ocupăm îl constituia rezolvarea problemelor privind aşa-zisul „grup de la Smolensk" al trădătorului Vlasov, precum şi a celor legate de folosirea altora asemenea lui, dar originari din republicile baltice. Foarte curînd Grupul III şi îndeosebi biroul pentru interogarea prizonierilor au căpătat o importanţă deosebită pentru activitatea serviciului lui Gehlen, care a numit la comanda grupului pe maiorul Adolf Wicht.

Interogarea prizonierilor era efectuată în conformitate cu tematica şi chestionarele furnizate de Grupurile I şi II. Prizonierii capturaţi de trupele combatante şi care se dovedeau „interesanţi" sub raportul cunoştinţelor ce ar fi putut să le posede erau separaţi de ceilalţi şi întemniţaţi în „Lagărul special al fortăreţei Boyen" de lîngă oraşul Lötzen în Prusia Orientală.

Fortăreaţa Boyen avea o capacitate de 80—100 de persoane care erau interogate intens cu ajutorul cîtorva trădători şi colaboraţionişti. Interogatoriile dădeau şi posibilitatea selecţionării unor elemente care se arătau dispuse să colaboreze ca specialişti sau ca agenţi în serviciul lui Gehlen. De interogarea prizonierilor se ocupa Biroul IIIa din cadrul grupului.

Un alt birou, respectiv IIIb, se ocupa cu concentrarea manuscriselor capturate pe front, care conţineau probleme militare. Biroul menţinea legături atît cu centrul Abwehrului din Varşovia care tria manuscrisele capturate, cît şi direct cu secţiile de informaţii de pe lîngă marile unităţi germane aflate pe front, astfel încît documentele în cauză să-i parvină cît mai operativ.

Materialul tipărit capturat era concentrat la Biroul IIIc, unde erau reţinute spre traducere şi exploatare îndeosebi instrucţiunile şi ordinele Ministerului Apărării al U.R.S.S.

Biroul IIId concentra munca de analiză a ziarelor de front şi a scrisorilor capturate de la poşta de campanie sovietică; IIIf se ocupa cu traducerea materialelor zise „de importanţă specială"; IIIg colecta regulamentele şi cărţile sovietice într-o bibliotecă anume constituită; IIIh furniza spre exploatare materiale provenite din ascultarea — 24 de ore din 24 — a posturilor de radio sovietice. În sfîrşit, Biroul IIIe rezuma informaţiile obţinute de grup (în măsura în care ele prezentau o importanţă tactică) într-un raport intitulat „Serviciul de informaţii est — informaţii detaliate".

În memoriile sale, Gehlen, care nu dă aproape nici un detaliu cu privire la structura F.H.O., relatează totuşi cu mîndrie faptul că Grupul III era încadrat cu cei mai competenţi experţi ai Wehrmachtului în problemele sovietice. Aceştia erau în majoritate germani originari din diferite republici ale U.R.S.S., care cunoşteau ţara în amănunţime şi vorbeau rusa tot atît de bine ca germana. De aceea, confirmă Gehlen, grupul şi avea în sarcină toate lucrările de traducere şi furniza totodată şi personalul necesar interogării prizonierilor. Fostul şef al F.H.O. subliniază că importanţa acestui grup era cu atît mai mare cu cît în Germania existau puţini asemenea experţi cunoscători de fond ai Uniunii Sovietice.

Grupul IV, lărgit de către Gehlen la şase-şapte birouri, avea sarcini în mare măsură politice. El trebuia să furnizeze aprecieri cu caracter mai larg referitoare la U.R.S.S. nu numai în contextul operaţiilor militare sau potenţialului economic, ci, mai înainte de toate, în legătură cu problemele sale politice şi sociale. Unul din obiectivele importante ale grupului era studiul relaţiilor Uniunii Sovietice cu aliaţii săi din vest. Cu toate că zona de operaţii a F.H.O. era oficial limitată la Frontul de răsărit, Gehlen s-a dovedit suficient de interesat în a urmări evenimentele din această zonă, indiferent că era vorba de aspectul lor militar, politic, economic sau ideologic, în perspectiva lor mondială. Ofiţerii Grupului IV studiau toate ziarele disponibile, cărţile, revistele şi alte publicaţii inclusiv cele editate în vest şi în ţările neutre pentru a sesiza orice referire cu privire la Rusia şi la comunism; ei urmăreau, de asemenea, emisiunile posturilor de radio. Gehlen organizase deci acest grup ca pe un „serviciu extern" în miniatură, îmbrăţişînd probleme care erau, fără îndoială, urmărite pe o scară mult mai largă, fie de către Abwehr sau R.S.H.A., fie de către Ministerul de Externe nazist condus de Ribbentrop. De aici suspiciunea că adunarea acestui material fusese iniţiată de Gehlen nu pentru interesele serviciului, ci mai degrabă pentru a-şi satisface curiozitatea personală şi a-şi ridica propria importanţă.

Materialele adunate de Grupul IV le depăşeau de multe ori cantitativ pe cele strînse şi elaborate de Grupul II. Şi aceste materiale erau îndosariate conform dispoziţiilor lui Gehlen în arhive, în secţii anume destinate lor. Activitatea Grupului IV era coordonată de maiorul Alexis von Rönne, originar din regiunea baltică, care vorbea curent limba rusă.

În cadrul F.H.O. mai funcţionau grupul ce se ocupa de urmărirea „sectorului de sud-est", respectiv de Balcani, şi grupul care avea în sarcină ţările scandinave.

Contribuţia adusă de către aceste grupuri la activitatea generală a F.H.O. era destul de însemnată, întrucît prin ele se realiza exploatarea informaţiilor obţinute de la agenţii recrutaţi din rîndurile elementelor contrarevoluţionare albgardiste, care pretindeau că primesc pe diferite căi unele date din interiorul U.R.S.S. Un asemenea agent era fostul general ţarist Turgut, stabilit la Viena, unde furniza hitleriştilor informaţii pe care afirma că le primeşte de la complicii săi din Caucaz. În Balcani, respectiv la Sofia, se afla de asemenea o importantă sursă de informaţii a F.H.O. privind Comandamentul suprem sovietic. Sursa în cauză, cu numele conspirativ „Max", era dirijată de comandantul detaşamentului *Walli I*, maiorul Baun, şi nimeni dintre evaluatorii lui Gehlen nu a primit dezlegarea să-i cunoască identitatea reală. Astăzi se cunoaşte că „Max", pe numele său adevărat Klatt, nu era chiar un agent dublu aprovizionat cu materiale de dezinformare de către serviciile de informaţii sovietice, aşa cum se temeau evaluatorii F.H.O., ci doar un jurnalist evreu, informator de profesie, care vindea în înţelegere cu un ziarist japonez, anume Isono Kiyosho, materiale pe care ultimul pretindea că le deţine de la compatrioţii săi din serviciul secret japonez.

În afara grupurilor, F.H.O. mai cuprindea patru birouri cu profil tehnic-administrativ, între care un birou de criptografie însărcinat cu elaborarea codurilor şi cu criptanaliza, şi un „laborator" a cărui sarcină principală consta în fabricarea documentelor false. „Laboratorul" lui Gehlen şi-a cîştigat un asemenea renume, încît detaşamentele *Zeppelin*, organizate în zona frontului de către Amt VI, preferau să se adreseze lui, şi nu laboratorului Gestapoului ce funcţiona în cadrul R.S.H.A. Existau, de asemenea, două birouri care ţineau direct de şeful F.H.O., şi anume biroul ofiţerului reprezentant al partidului nazist şi biroul „comandantului de obiective", însărcinat cu elaborarea planului de activitate (de căutare a informaţiilor) pe serviciu şi de fixare a obiectivelor apropiate şi îndepărtate. F.H.O. dispunea totodată de un centru pentru ducerea „războiului psihologic" şi de un compartiment pentru organizarea acţiunilor subversive violente, cu numele de *Insurgierung und Sabotage*. Exista şi o „grupă aeriană", care obţinea de la comandamentul *Luftwaffe* avioanele necesare acţiunilor serviciului.

F.H.O. dispunea de o şcoală proprie de pregătire a agenţilor ce urmau să fie lansaţi în spatele frontului sovietic.

Măsurile organizatorice luate de Gehlen şi îndeosebi înfiinţarea unor grupuri şi birouri noi au dus la dublarea numărului personalului. F.H.O., care cuprindea sub comanda lui Kinzel 25 de oameni, a ajuns la un efectiv de 50 de ofiţeri, fără a socoti desigur efectivele eşaloanelor operative transferate de la Abwehr şi cele ale subunităţilor dispersate (şcoli, centre de interogare etc.).

Ca primă atribuţie cu caracter informativ-operativ, Gehlen a fost autorizat să dirijeze şi activitatea secţiilor „Ic" (de recunoaştere) de pe lîngă statele-majore ale unităţilor armatei terestre.

Una dintre primele măsuri luate de Gehlen după reorganizarea serviciului a fost aceea de a-şi asigura subordonarea detaşamentelor *Walli*. El povesteşte că a avut în acest scop o întrevedere cu Canaris, pe care a reuşit să-l convingă de faptul că detaşamentele *Walli* nu vor putea fi niciodată folosite eficient de către Abwehr, întrucît acesta nu dispunea de un aparat de analiză şi exploatarea informaţiilor de talia celui al F.H.O. Gehlen susţine că a reuşit să-i demonstreze „amiralului negru" cît de dăunătoare era lipsa de operativitate rezultată din faptul că informaţiile procurate de detaşamentele *Walli* ajungeau la beneficiari prin intermediul cîtorva eşaloane intermediare. Cum Canaris nu s-a bucurat de şansa de a-şi scrie memoriile, nu dispunem de date care să confirme sau să infirme dacă discuţiile s-au dus într-adevăr în varianta şi cu argumentele descrise de Gehlen. Cert este însă că detaşamentele *Walli* au trecut la F.H.O.

Odată ce a reuşit să-şi adjudece detaşamentele *Walli*, Gehlen a luat măsura de a transfera comandamentul lor de la Sulejowek la Nikolaiken, în Prusia Orientală, astfel încît contactul cu ele să se poată realiza pe loc ori de cîte ori era nevoie.

Paralel cu preluarea detaşamentelor *Walli*, Gehlen a creat alături de ele şi pentru completarea activităţii acestora aşa-numitele *Frontaufklärungstruppen*. Traducerea cea mai fidelă în limba română a termenului menţionat este „trupă de cercetare pe front", dar mai trebuie ţinut seama şi de faptul că *Aufklärung* este utilizat în limba germană în accepţii ca „a avea cunoştinţe, date, asupra..." sau „a face lumină asupra...". De asemenea, este utilizat pentru a evoca secolul al XVIII-lea, „secolul luminilor", precum şi cultura, civilizaţia în general. Unitatea cea mai des folosită în cazul acestor trupe era compania, cuprinzînd un efectiv ce varia de la 100 de oameni pînă

la mai multe sute. Compania era organizată în grupe omogene, capabile să acționeze autonom pentru căutarea informațiilor în zona de luptă. Patentul creației este original și îi aparține lui Gehlen. Genul de formație respectiv nu poate fi asimilat nici cu grupele obișnuite ale ofițerilor de informații existenți în unitățile combatante, nici cu comandourile care tocmai se dezvoltau atunci în diverse alte armate ale lumii ca unități de intervenție, în vederea unor operații speciale, a unor „lovituri" îndrăznețe, periculoase dar limitate. El nu are prea multe în comun nici cu efectivele speciale *Brandemburg*, utilizate de Abwehr la începutul războiului pe Frontul de vest.

Utilizate în permanență și nu numai pentru operații „de moment", formațiile în cauză erau de cele mai multe ori deghizate cu uniforme ale armatei sovietice sau luau aparența unor grupe de partizani sovietici. Mascate astfel, ele erau parașutate sau trimise dincolo de liniile frontului, dar cel mai adesea erau folosite pentru a „curăța", pentru a „aduna" toate obiectele (arme, ambalaje, echipamente, hîrtii militare sau personale, scrisori, ziare etc.) abandonate pe cîmpul de luptă de către inamic. Tot prin ele se realizau și misiuni specifice patrulelor de cercetare : o capcană pentru a face, la o ocazie, cîțiva prizonieri ; uciderea unui șofer plecat singur la drum sau lichidarea unui ofițer în scopul de a-i smulge geanta... Într-un cuvînt, o „infanterie a informațiilor" căreia nu i se cereau lucruri importante sau cine știe ce isprăvi, ci o recoltă sistematică și cît mai abundentă. Încadrate cu ofițeri tineri, specialiști în munca de informații, sau pur și simplu îndrăzneți și cu spirit de inițiativă și orientare, aceste noi formații erau constituite în principal din soldați luați din trupele aeropurtate și dintre vechii membri ai diviziei *Brandemburg*.

Punctul slab al activității operative desfășurate atît de F.H.O. cît și de proaspăt subordonatele detașamente *Walli* a rămas tot timpul războiului neputința de a recruta din rîndul populației autohtone și al prizonierilor de război sovietici suficienți agenți dispuși să se lase lansați în spatele frontului pentru a asigura obținerea și transmiterea informațiilor necesare funcționării unui aparat de apreciere și exploatare a informațiilor atît de sofisticat ca cel organizat de Gehlen și descris mai sus. Desigur „eforturile" depuse de anchetatorii din lagărul de la Boyen pe spinarea prizonierilor se concretizau prin selecționarea unui număr de candidați. La aceștia se mai adăugau unele elemente antisociale și antisovietice, inclusiv delicvenți eliberați de ocupanții hitleriști din închisori. Toți aceștia erau trimiși la școală, dar pînă la terminarea pregătirii se dovedea că mulți dintre ei sau nu aveau calitățile necesare, sau nu prezentau garanții suficiente că vor îndeplini în bune condiții misiunile preconizate. Mulți au rămas în Germania, unde îi vom regăsi lucrînd pentru B.N.D. în postura de agenți verificați și cu vechime ; unii au fost transferați la comandourile de sabotaj ce organizau incursiuni în spatele frontului, unde au fost uciși în acțiuni ratate.

O asemenea acțiune a fost și cea inițiată în vara anului 1942 sub numele de cod „Operația Graukopf", în cadrul căreia 350 de oameni îmbrăcați în uniforme sovietice au reușit să se strecoare în spatele liniei frontului, unde au efectuat cîteva acțiuni de sabotaj ; sarcina principală a acțiunii era însă aceea de a lăsa în teritoriul sovietic oameni care să intre în clandestinătate și să transmită informații cu ajutorul radioemițătoarelor. Grupul a căzut, pe traseu, într-o ambuscadă organizată de o puternică formație de partizani și a pierdut două sute cincizeci de membri. Numai o sută au scăpat cu viață, reușind să se reîntoarcă în liniile germane.

Practica formării unor asemenea grupuri și a infiltrării lor în spatele liniilor sovietice a continuat în tot timpul războiului. Majoritatea acestora au dispărut fără urme, secerate de gloanțele patrulelor sovietice. Unele dintre elementele strecurate au reușit totuși să se mențină un timp și să îndeplinească cîte ceva din misiunile încredințate, transmițînd prin radio o parte din informațiile de care avea atîta nevoie F.H.O. Un exemplu ilustrativ din această categorie îl constituie scurta carieră a trădătorului Piotr Ivanovici Tavrin, care s-a înjosit pînă la a accepta să îndeplinească misiuni de spionaj în folosul hitleriștilor, în speță în folosul F.H.O. Iată-i povestea, așa cum a fost redată într-un comunicat al organelor de contraspionaj sovietice ale timpului :

„La 5 septembrie 1944, pe drumul către Smolensk, în apropiere de Komarnovo, o patrulă a oprit un bărbat și o femeie care circulau pe o motocicletă. Bărbatul purta uniforma de colonel al armatei sovietice. El s-a legitimat plin de indignare, dar militarii din patrulă l-au reținut, predîndu-l unui post de informații militare, unde a fost percheziționat temeinic. Asupra sa a fost găsit un post de radio emisie-recepție german, nu mai puțin de șapte pistoale cu muniția necesară, precum și o servietă care conținea decorațiile „Erou al Uni-

unii Sovietice", Ordinul „Lenin", Ordinul „Drapelul Roşu", Ordinul „Steaua Roşie" şi alte medalii. S-au găsit, de asemenea, cusute în lenjerie, tabele de coduri şi note redactate cifrat pe foiţă de ţigară. În cursul interogatoriului ce a urmat, cel în cauză a recunoscut că este spion german. Tavrin a declarat că el şi soţia sa se duceau să întîmpine un avion german într-un punct camuflat de aterizare aflat într-o luncă din afara localităţii Komarnovo. O unitate militară a fost trimisă imediat la locul indicat şi, atunci cînd avionul a aterizat, trei dintre membrii echipajului au fost capturaţi iar unul, care a opus rezistenţă, a fost ucis. Cercetările au stabilit că P. I. Tavrin, fost ofiţer care a dezertat la fasciştii hitlerişti în anul 1942, s-a reintors ulterior în patrie şi a înşelat în mod pervers autorităţile sovietice. El a fost numit în funcţii de încredere şi răsplătit cu înalte onoruri, în timp ce, servind de formă patria, comitea în realitate acte de trădare.

Trădătorul Tavrin şi complicea sa au plătit cum se cuvine pentru crimele lor, fiind executaţi".

Neputînd lua drept bune diversele povestiri mai mult sau mai puţin senzaţionale apărute în cărţile publicate în occident privind numărul şi calitatea agenţilor pe care F.H.O. ar fi reuşit să-i infiltreze în Uniunea Sovietică, povestiri pe care, dealtfel, nici Gehlen nu le confirmă în memoriile sale, ne vom referi tot la documentaţia sovietică pentru a încerca să stabilim cît de cît amploarea reală a acţiunilor respective.

În anul 1965 autorităţile sovietice au publicat unele materiale privind acţiunile serviciilor de spionaj hitleriste împotriva U.R.S.S. în timpul războiului.

Din aceste materiale, reluate de autorul englez Cookridge în cartea sa „Gehlen — spionul secolului", rezultă că încă înainte de începerea ostilităţilor, respectiv în anul 1940 şi în prima jumătate a anului 1941, organele sovietice de contraspionaj au distrus 66 de reţele de spionaj hitleriste ce acţionau în Uniunea Sovietică, îndeosebi pe teritoriul republicilor baltice şi în Ucraina de vest. Au fost lichidaţi în acest cadru 1.596 de spioni germani. Desigur, această perioadă nu priveşte activitatea F.H.O. Ceea ce interesează este faptul că în material este prezentată în detaliu natura preocupărilor şi activităţilor detaşamentelor *Walli*, arătîndu-se textual că : „grupuri constituite din spioni şi sabotori au reuşit să pătrundă în spatele frontului pe adîncimi variind între 50 şi 300 de kilometri. În perioada octombrie 1942 — septembrie 1943 au fost distruse

peste 150 asemenea grupe, fiind ucişi sau capturaţi aproximativ 1.500 de spioni".

Materialele în cauză mai arată că, în conformitate cu datele obţinute de către organele de informaţii sovietice, numai pe teritoriul cotropit al R. S. S. Bieloruse au funcţionat pe timpul ocupaţiei naziste 22 de şcoli de spionaj şi 36 de tabere de antrenament în care au fost pregătiţi aproximativ 6000 de agenţi.

O altă sursă prin care Gehlen a încercat să obţină informaţii, de data aceasta despre organele de informaţii şi contrainformaţii ale U.R.S.S., au constituit-o aşa-numitele *Funkspiele* — jocurile radio realizate cu centralele de emisie-recepţie ale acestor organe ori de cîte ori F.H.O. reuşea prin eşaloanele sale operative să captureze operatorul radio al unui detaşament sovietic de partizani sau un agent sovietic ce opera în spatele liniilor germane. În arhivele F.H.O. s-au păstrat materiale despre 9 asemenea combinaţii. Într-unul din cazuri, cu numele de cod „Kapitän", a fost folosit chiar radistul sovietic care a profitat de o împrejurare favorabilă pentru a semnala încă de la început tovarăşilor săi din centrală, prin codul prestabilit, că a fost capturat şi că lucrează sub constrîngere. Amănuntul a rămas nedescoperit mai multe săptămîni, dar în final jocul dublu al patriotului sovietic a fost descoperit. Autorul englez E. H. Cookridge, care a avut posibilitatea să cerceteze materialele rămase în arhivele F.H.O. în legătură cu asemenea jocuri şi prin care cunoaştem şi detaliile relatate mai sus, face următoarea caracterizare generală a rezultatelor obţinute de Gehlen în acest domeniu : „Multe dintre mesajele schimbate între staţiile de radio false ale lui Gehlen şi staţiile receptoare din Uniunea Sovietică conţineau material fără nici o importanţă. Experţii lui Gehlen întocmeau textele mesajelor de trimis, respectiv compuneau rapoarte presupuse ca aparţinînd operatorilor sovietici şi conţinînd aşa-zise informaţii secrete. În unele cazuri s-ar părea că dezinformarea s-a bucurat de succes, dar din răspunsurile şi instrucţiunile primite de la ruşi şi păstrate în dosarele lui Gehlen este clar că serviciile de informaţii sovietice acţionau cu extremă prudenţă, tratînd majoritatea mesajelor primite cu multă suspiciune. Fără îndoială că cel puţin în unele cazuri ruşii erau pe de-a-ntregul conştienţi că se aflau în faţa unui joc radio. Ei continuau probabil aceste jocuri pentru a stabili măsura în care eventual şi alte posturi de emisie ale lor au căzut în mîna inamicului".

Toate cele de mai sus duc la concluzia că, în pofida măririi considerabile a atribuţiilor şi efectivelor serviciului F.H.O., Gehlen nu a reuşit să realizeze în timpul războiului în U.R.S.S. o agentură capabilă să-i furnizeze informaţii din obiectivele de importanţă unională unde erau efectiv concentrate secretele vitale. Reuşitele izolate de infiltrare pentru un anumit timp în spatele imediat al frontului a unor agenţi sau grupe de agenţi, precum şi interogarea sistematică a prizonierilor de război erau în măsură să furnizeze doar date tactice valabile de la o zi la alta, dar nu acele informaţii de care depindea deznodămîntul unor bătălii decisive pentru mersul războiului. Există în această privinţă o mare diferenţă între rezultatele obţinute de hitlerişti şi cele ale serviciilor de informaţii sovietice ai căror colaboratori şi agenţi au acţionat în teritoriul german animaţi de un înalt patriotism, de o încredere neţărmurită în justeţea cauzei lor şi de o ură neîmpăcată împotriva hitlerismului. În anul 1942, Gehlen a fost desigur şocat să afle de existenţa puternicei reţele sovietice denumită „Orchestra Roşie", ale cărei antene pătrunseseră în aproape toate departamentele administraţiei germane. Şi mai mult trebuie să-l fi şocat faptul că unul din agenţii principali ce operau în Germania nu era altul decît nepotul amiralului von Tirpitz, soţ al unei nepoate a prinţului Philipp von Eulenburg, mai exact unul din ofiţerii Ministerului Aviaţiei condus de Göring, pe nume Harro Schultze-Boysen, şi că alături de el mai lucrau pentru sovietici consilierul Rudolph von Scheliha din Ministerul de Externe condus de Ribbentrop, consilierul principal Arvid Harnack din Ministerul Economiei şi mulţi alţii asemenea lor, despre care puteai să juri că sînt germani cu totul şi cu totul „loiali".

Mai mare decît toate trebuie să fi fost surpriza încercată de Gehlen în anii de după război, cînd a aflat că pînă şi unii dintre colegii săi din Marele stat-major al Wehrmachtului transmiteau cu regularitate Uniunii Sovietice, prin intermediul unui post de radio instalat în Elveţia, informaţii despre planurile strategice şi tactice ale operaţiilor armatelor germane pe Frontul de răsărit.

Părăsind domeniul comparaţiilor, precum şi pe cel al supoziţiilor privind stările de spirit ale lui Gehlen faţă de surprizele ce i le-a rezervat securitatea sovietică, încheiem acest capitol cu constatarea certă că dintr-o simplă secţie de evaluare şi exploatare a informaţiilor ataşată Marelui cartier general, F.H.O. a devenit, sub conducerea lui Gehlen şi cu sprijinul

larg al unor factori de răspundere din Marele cartier general hitlerist, un serviciu complex de spionaj, dispunind de organe operative, de agenţi şi de arhive proprii, care rivalizau cu ale oricărui alt organ de informaţii german.

Curînd F.H.O. s-a bucurat de un asemenea prestigiu, încît nu erau rare cazurile în care organele R.S.H.A. îi trimiteau spre exploatare informaţii obţinute de ele asupra diferitelor obiective urmărite în străinătate.

Faptul că serviciul lui Gehlen s-a bucurat de atenţia specială a înaltelor autorităţi hitleriste reiese dealtfel şi din împrejurarea că *Fremde Heere West* (F.H.W.) a rămas pînă la sfîrşit la fel cum fusese şi F.H.O. înainte de a fi fost preluată de către Gehlen: o simplă secţie de valorificare a informaţiilor.

Totuşi, în memoriile sale Gehlen nu se arată mulţumit de centralizarea de efective şi competenţe ce a izbutit să o realizeze sub egida F.H.O. El se plînge de faptul că: „organizaţii rivale de informaţii — cea a armatei aerului, a marinei, a Ministerului Afacerilor Externe — au continuat să lucreze fără coordonare, de multe ori una împotriva alteia, menţinînd astfel o situaţie haotică. Dar — adaugă el într-o paranteză — eu am reuşit, după război, să împiedic ca aceasta să se producă din nou în Germania".

Importanţa căpătată de F.H.O. în sistemul serviciilor de spionaj hitleriste, lărgirea considerabilă a competenţelor sale şi prestigiul de care se bucura în ochii şefului Marelui stat-major al armatei, von Halder, nu mai corespundeau gradului de locotenent-colonel pe care îl avea Gehlen la instalarea în noua sa funcţie; la 1 decembrie 1942 el a fost avansat colonel, iar la numai doi ani după aceea, la 1 decembrie 1944, a fost avansat general-maior. Înainte de a dispărea sub ruinele Cancelariei Reichului, Hitler l-a mai avansat o dată pe Gehlen, la gradul de general-locotenent. Dar aceasta este altă poveste, pe care o vom relata ceva mai departe.

SPIONAJUL TOTAL — TRĂSĂTURĂ CARACTERISTICĂ A ACTIVITĂŢII F.H.O.

Întrucît structura organizatorică a F.H.O. a intrat în atenţia noastră ca precursoare a structurii actualului B.N.D., ni se pare important să ne ocupăm într-un capitol de formele şi metodele de lucru ale acestui organ. Şi aceasta cu atît mai

mult cu cît dacă, în ce privește organizarea, Gehlen și asociații săi au trebuit să țină seama de faptul că B.N.D. a devenit principalul și într-un fel chiar unicul serviciu de informații al R.F.G., în ce privește metodele, ele au fost considerate absolut compatibile cu scopurile urmărite și, deci, la fel de bune ca pe vremea F.H.O.

Referitor la metodele respective am mai arătat în treacăt că ele provin direct din arsenalul hitlerist al spionajului total și că unul din „meritele" lui Gehlen și ale serviciului condus de el a fost nu numai acela de a fi asigurat perpetuarea folosirii lor dincolo de prăbușirea nazismului, dar și preluarea acestora de către alte servicii de spionaj capitaliste, și în primul rînd de către C.I.A. Vom încerca să ne explicăm în ceea ce privește această afirmație, nu înainte însă de a ne referi în puține cuvinte la istoricul și unele din trăsăturile caracteristice ale spionajului total.

Concepția clasică despre spionaj s-a referit întotdeauna, inclusiv în timpurile noastre, la stabilirea unor obiective de cercetat în țările străine și la încadrarea acestora cu agenți de valoare în măsură să aibă acces la informațiile realmente secrete și importante existente în obiectivele respective. Cel mai important obiectiv de urmărit informativ a fost din cele mai vechi timpuri armata inamicului potențial : forța ei reală, capacitatea de luptă, organizarea, principiile tactice și strategice, valoarea comandanților, planurile de mobilizare și ducere a războiului etc. Acestui obiectiv i s-au adăugat foarte repede curtea regelui și consilierii săi de încredere, partidele și persoanele influente de la curte, precum și cancelaria pentru relații externe. Obiectivele de mai sus sînt studiate și astăzi de către serviciile de informații, cu mențiunea că regele și curtea sa au evoluat, s-au transformat, devenind ceea ce numim organele supreme ale puterii de stat.

Apariția modului de producție și a statelor capitaliste, revoluția industrială, în zilele noastre revoluția tehnico-științifică, apariția socialismului și a contradicției de neîmpăcat între această lume nouă și cea veche bazată pe exploatare, precum și creșterea uriașă în complexitate a structurii societății contemporane au adăugat obiectivelor clasice, urmărite de către serviciile de spionaj din cele mai vechi timpuri, zeci de domenii noi de preocupare. Oricît de mult s-ar fi extins însă cîmpul de activitate al spionajului, este greu de admis, chiar în zilele noastre, că tot ce se petrece într-un stat străin interesează, respectiv că orice fel de date merită osteneala de a fi procurate.

Pentru exemplificare vom povesti pățania unui foarte capabil ofițer de informații. Acesta a pus la cale, cu mari riscuri și cu mult efort, obținerea copiei documentelor ce făcuseră obiectul dezbaterii consiliului de miniștri din țara în care se afla. Nu există cuvinte destul de plastice pentru a exprima deziluzia și necazul ofițerului respectiv atunci cînd, developînd filmul primit de la agent, care îl costase o sumă destul de frumușică, a constatat că în consiliul de miniștri se discutase, cu multă ardoare și cu lux de amănunte, problema creării unei noi baze de producție a legumelor în zona de sud a țării. Caracterul secret al documentelor și al dezbaterii însăși decurgea doar din grija primului ministru de a nu da posibilitatea speculanților de terenuri agricole să facă cumpărări masive în ținutul respectiv, pe care să le valorifice în mod oneros cu prilejul exproprierii. Cu toată ingeniozitatea și îndrăzneala cu care acționase ofițerul de informații, rezultatul obținut nu avea prin el însuși valoare pentru guvernul său. Valoarea acțiunii respective s-a materializat totuși mai tîrziu, prin faptul că se crease posibilitatea de a se obține cu o anumită regularitate materialele secrete ce se discutau în consiliul de miniștri.

Concepția clasică a spionajului selectiv, pe obiective și prin folosirea de surse informative calificate, se justifică și prin aceea că organizarea muncii informative în străinătate este foarte costisitoare și riscantă, iar eșecurile înregistrate pe acest teren dăunează statului ai cărui agenți au fost demascați. Munca de spionaj fiind secretă prin însăși natura sa, apare neindicat procedeul de a antrena în desfășurarea ei oameni prea mulți tocmai din considerentele expuse mai sus. De aceea, activitatea cu scop precis, recrutarea de surse riguros selecționate și verificate, în obiective realmente importante, rămîn și astăzi principii de bază ale activității majorității serviciilor de informații.

În contrast cu această concepție, în cea de-a doua jumătate a secolului trecut, a apărut în Germania lui Bismarck o alta nouă, conformă cu ambițiile și scopurile urmărite de tînărul imperialism german în ascensiune, ajuns cu întîrziere la masa la care se împărțea stăpînirea lumii. Această concepție — ce a primit numele de spionaj total și care se materializează prin saturarea unei țări sau zone-obiectiv cu un număr masiv de agenți, capabili să obțină și să transmită în orice moment informații de detaliu asupra tuturor aspectelor militare, economice și politice ale activității inamicului — este

atribuită în mod unanim lui Wilhelm Stieber, șeful serviciului de informații al lui Bismarck, fost polițist și autor al multor acțiuni provocatoare împotriva organizațiilor și personalităților progresiste germane. Devenit spion prin voința stăpînului său, Stieber a fost acela care, neavînd se pare timpul necesar să organizeze o activitate informativă obișnuită împotriva Franței, a inundat această țară, în preajma războiului de la 1870, cu o armată de agenți mărunți, deghizați în cameriste, comis-voiajori, băieți de prăvălie, țărani alsacieni etc. Aceștia, pe baza observațiilor directe și a înregistrării asidue a tuturor fragmentelor de discuții din cîrciumi și din alte locuri frecventate de soldați francezi, au putut trimite în Germania o cantitate impresionantă de materiale. Luate în parte, aceste materiale nu reprezentau o valoare prea mare, dar îmbinate și evaluate de specialiștii din statul-major german s-au dovedit dăunătoare pentru armata lui Napoleon al III-lea. După război, Stieber s-a lăudat că spionii săi i-au trimis informații atît de amănunțite, încît grupele de rechiziții germane erau dotate, încă înaintea ocupării Franței, cu tabele amănunțite din care reieșea cît fîn trebuie să predea armatei germane fiecare sat, fiecare fermă individuală. Mulți dintre spionii lui Stieber au deținut dealtfel, după înfrîngerea armatelor franceze, posturi în administrația de ocupație.

Interesant de notat este și faptul că încă rețelele lui Stieber au acționat nu numai pentru culegerea de informații, ci și pentru lansarea de zvonuri destinate subminării moralului populației, răspîndirii fricii față de puterea invadatorilor. În această privință ele s-au dovedit demne precursoare ale „coloanei a cincea“ de mai tîrziu.

Fiind de acord cu faptul că paternitatea spionajului total aparține lui Wilhelm Stieber, trebuie să fim de acord însă și cu adevărul că nu el, ci hitleriștii au fost aceia care au împins folosirea sistemului pînă la perfecțiune, dar și pînă la dezvăluirea limitelor și viciilor sale de structură și funcționare.

Ceea ce ni se pare definitoriu în viziunea hitleristă a spionajului total este faptul că acesta nu era îndreptat *numai* spre obținerea de informații asupra inamicului (de multe ori asupra aliatului) prin indiferent ce mijloace, de preferință acelea care încălcau cît mai brutal, cît mai grosolan „etica“ meseriei. El era îndreptat — și acesta a fost în majoritatea cazurilor esențialul, rațiunea sa de a exista — în direcția „surpării“ forțelor interioare ale țării ce făcea obiectul acțiunii.

Tocmai acest aspect al spionajului total a căpătat cea mai mare dezvoltare în procesul de pregătire a cotropirii statelor europene de către armatele Germaniei hitleriste. Spionajul total a fost, în geneza agresiunii naziste, preludiul războiului total.

Faimoasa „coloană a cincea“ a reprezentat practic un element al spionajului total hitlerist. Pe baza activității agenților înregimentați în această coloană a trădării, serviciile de spionaj ale celui de-al III-lea Reich au reușit să realizeze, încă înainte de sosirea armatelor proprii, destrămarea sistemelor de apărare ale multor țări, semănînd derută, panică și spirit defetist în rîndurile cercurilor conducătoare chemate să mobilizeze la luptă resursele națiunii. Nu trebuie uitat nici faptul că în aceste rezidenturi de spionaj zise „coloana a cincea“ și-au făcut ucenicia și viitorii „quislingi“ — colaboraționiști ai ocupantului german. Activitatea sinistră desfășurată în țara noastră de către organizația legionară constituie o ilustrare vie a celor de mai sus.

Țara în care toate încercările serviciilor de spionaj hitleriste de a implanta o „coloană a cincea“ au dat greș a fost Uniunea Sovietică. În legătură cu aceasta, Joseph E. Davies, ambasadorul S.U.A. la Moscova, scria într-un raport adresat guvernului său în anul 1941 : „În Rusia nu a existat o așa-numită agresiune internă care să fi cooperat cu germanii. Marșul lui Hitler asupra Pragăi în 1939 a fost sprijinit de acțiunile militare ale organizației lui Henlein. În mod similar s-au petrecut lucrurile cu prilejul invadării Norvegiei. Imaginea pe care o oferă lumii Rusia este lipsită de figuri ca germanul sudet Henlein, ca slovacul Tisso, ca belgianul Dégrelle sau ca norvegianul Quisling“.

Imaginînd o organizație gigantică, tentaculară de spionaj și diversiune, conducătorii naziști au avut în vedere constituirea ei pe baza și cu sprijinul organizațiilor din străinătate ale Partidului Național Socialist German, organizațiilor Grupurilor Etnice Germane și desigur al partidelor fasciste și de dreapta create în multe din țările lumii cu sprijinul financiar „generos“ al Berlinului.

În ce privește activitatea de spionaj în sensul propriu al cuvîntului, adică în ce privește culegerea de informații, „principiile călăuzitoare“ ale spionajului total au fost reformulate de către conducătorii naziști după cum urmează : „Oricine poate fi spion. Oricine trebuie să fie spion. Nu există secret care să nu poată fi aflat“. Sub raportul obținerii de date,

organizarea la scară uriașă a serviciilor hitleriste pe principiul spionajului total a constituit izvorul unei informări fantastice prin proporțiile ei. Verigile intermediare primeau săptăminal tone de material. Încă la acest nivel era necesar un aparat special de triere, sintetizare și concentrare a unui asemenea potop de materiale. Cu toate acestea, în centrală soseau munți de hîrtie.

În pofida acestei desfășurări extraordinare de mijloace, este cazul să ne întrebăm din nou cît de eficace a fost o astfel de informare ale cărei dimensiuni nu pot fi evocate fără folosirea adjectivului nemțesc *kolossal*. Experiența trecutului ne arată că în cel puțin un caz, și anume împotriva U. R. S. S., ea s-a dovedit inadecvată, nereușind să sesizeze esențialul, și anume trăinicia sistemului socialist. Cunoscutul ziarist și comentator sovietic Dimitri Zaslavski a avut multă dreptate să compare spionajul total hitlerist cu individul curios din fabula lui Krilov care a vizitat muzeul zoologic, examinînd cu multă atenție tot felul de animale insignifiante ce se găseau acolo, dar care nu a reușit să vadă elefantul.

Pentru șefii organelor de spionaj predispuși „să înșele la cîntar", sistemul avea însă un anumit avantaj : escamota întrucîtva în fața O.K.W. și a lui Hitler faptul că, în pofida eforturilor și sumelor imense cheltuite, aceste servicii se dovediseră incapabile să creeze agentură în cercurile conducătoare ale țărilor coaliției antihitleriste. Gehlen era unul din cei aflați în această situație care se concretiza prin aceea că F.H.O. nu se dovedea capabil să obțină informații cu valoare strategică necesare înaltului comandament hitlerist. Cum a ieșit personajul nostru din această situație, mai ales ținînd seama de faptul că la început nu avea agenți proprii ? Ne-o spune el însuși în memoriile sale : „Am făcut atunci tot ce a depins de mine pentru a distruge *erezia* (subl. ns.) conform căreia serviciile de informații nu trebuie să lucreze decît după surse secrete, neacordînd nici o atenție documentației care circulă în lumea întreagă prin jurnale, reviste și cărți".

De aici un torent de studii laborioase și pedante cu care F.H.O. a inundat tot timpul războiului Marele cartier general al Wehrmachtului și care au reușit să împiedice, se pare cu destul succes, pe strategii hitleriști să vadă pădurea din cauza copacilor. Aceste studii căpătau fie forma unor rapoarte operative — *Einzelberichte* —, fie forma unor broșuri-manual numite *Grundbücher*. În arhivele lui Gehlen, ajunse în posesia americanilor, se află multe dosare voluminoase conținînd asemenea rapoarte speciale care descriu organizarea unor divizii și regimente de infanterie sovietice, a unităților de tancuri și de artilerie etc., compilate după materiale apărute în reviste de specialitate sau după regulamente militare capturate pe front. Alături de problemele de organizare, compunere și dislocare ale unităților militare sovietice, de listele de avansare a ofițerilor și generalilor, de caracterizările mai mult sau mai puțin exacte ale membrilor Comandamentului suprem, calul de bătaie preferat al lui Gehlen era economia sovietică, căreia i-a dedicat studii „mamut" ca cel pe care l-a predat el însuși în anul 1943 la Academia de război din Berlin. Pentru o justă apreciere a ceea ce putea însemna un asemenea studiu la Gehlen arătăm că el era însoțit de 214 pagini cu date statistice, că industria oțelului ocupa 139 de pagini etc. Ne amintim că date pentru asemenea studii se găseau deja din abundență în arhivele F.H.O. Faptul că asemenea „producție" a putut fi digerată drept informații de către comandanții germani, mai treacă-meargă. Dar că americanii au putut fi impresionați în anul 1945 de această avalanșă de hîrtii, iată ceva mult mai greu de explicat.

Gehlen nu a întîrziat să bage de seamă că posibilitățile sale de informare satisfăceau într-o măsură mult mai mare necesitățile legate de întocmirea buletinelor conținînd informații cu valoare tactică, acele „rapoarte de situație" a căror întocmire cădea în atribuția Grupului I și de care el considera că depinde, la urma urmei, bunul renume al F.H.O. Cîteva din practicile introduse de el în activitatea acestui sector merită să fie privite mai îndeaproape.

Primul element asupra căruia Gehlen a insistat încă de la începutul instalării sale la comandă a fost operativitatea. Sub vechiul șef, rapoartele ofițerilor și secțiilor de informații ale unităților și marilor unități combatante ajungeau la F.H.O. pe cale ierarhică, respectiv prin comandanții unităților respective și de aici, mai departe, prin comandanții eșaloanelor superioare. Constatînd că în cele cîteva zile ce treceau astfel aceste materiale își pierdeau foarte mult din valoarea lor, Gehlen a luat măsura ca ofițerii de informații să redacteze rapoartele în două exemplare, dintre care unul să fie trimis imediat prin curier direct la F.H.O., iar unul să fie îndrumat pe filiera forurilor ierarhice, pentru a realiza implicit și informarea operativă a acestora. Grupul de evaluatori și cel de dactilografe ale F.H.O. au fost organizate în trei schimburi, în așa fel încît în interval de 12 ore de la primirea lor

informațiile și materialele intrate în secție să fie evaluate și exploatate în raportul zilnic. Dreptul de a face interpretarea finală și a pune concluzii pe acest raport îi aparținea în exclusivitate șefului de serviciu.

Metoda de evaluare și exploatare a informațiilor a devenit la F.H.O., odată cu venirea la comandă a lui Gehlen, cea botezată mai tîrziu, în zilele cooperării cu americanii, metoda „mozaicului".

Procedeul „mozaicului", care constă în îmbinarea unor informații fragmentare, aidoma unui joc de cuburi, în încercarea de a interpreta și evalua aceste date disparate în procesul asamblării lor și a da implicit coerență întregului rezultat, nu este o descoperire a lui Gehlen. Dar serviciul condus de Gehlen a raționalizat la maximum această metodă, reușind să introducă o anumită sincronizare între stilul de muncă al celor care culegeau informații (de exemplu, cei ce anchetau pe prizonieri, iar în zilele noastre pe emigranți) și al celor ce realizau evaluarea și exploatarea informațiilor.

Cînd vorbim despre metoda „mozaicului" se pune în primul rînd problema nivelului la care merită a fi luată în considerație o informație pentru a fi „aranjată" și confruntată cu altele, pentru a constata dacă ea poate fi efectiv inclusă în „mozaic". Există în această privință următoarele păreri: una care tinde să excludă din preocupare acele informații ce nu concordă cu majoritatea celorlalte deținute sau, uneori, cu opinia subiectivă ce și-a format-o evaluatorul despre faptul cercetat; o alta, ce constă în aceea de a exclude, ca regulă, informațiile socotite minore sau prea fragmentare pentru a fi luate în considerație. Aceste două tendințe își au originea în teama specialiștilor evaluatori de a nu părea naivi, de a nu se înșela. Acești evaluatori preferă informațiile cît de cît complete care oferă prin ele însele condițiile necesare verificării și exploatării. Dimpotrivă, alți partizani ai metodei „mozaicului" consideră că tocmai acumularea sistematică a tuturor amănuntelor este cea chemată să aducă clarificările așteptate și că oricît de lungă și dificilă s-ar dovedi această cale ea este întotdeauna rentabilă. De aici importanța acordată de „operativii" și anchetatorii lui Gehlen fiecărei bucățele de hîrtie, fiecărei cutii goale de conserve găsită în tranșeea proaspăt cucerită, fiecărui detaliu privind comandanții militari și întîmplărilor aparent anodine ale vieții de campanie, iar în zilele noastre interesul manifestat de lucrătorii și agenții

B.N.D. față de unele amănunte ce par de-a dreptul insignifiante.

Pentru asamblarea raportului zilnic de situație și pentru îmbogățirea arhivelor serviciului erau folosite chiar acele materiale care se refereau la amănuntele lipsite de însemnătate din viața subunităților celor mai mici.

Pentru respectarea adevărului, trebuie să arătăm însă și faptul că Gehlen a dat dovadă de o anumită probitate față de șefii săi, în sensul că nu le-a ascuns niciodată informațiile defavorabile naziștilor și nu a încercat să le aranjeze de o asemenea manieră încît să fie mai puțin supărătoare. Această perseverență cu care a urmărit păstrarea regulilor de „etică profesională" i-a și atras din partea lui Hitler mai multe aprecieri nefavorabile, ultima din ele soldindu-se cu „înlocuirea" lui din fruntea F.H.O.

Oricît de criticabil poate părea sistemul de evaluare și exploatare a informațiilor existent la F.H.O., faptul că Gehlen personal a luptat cu hotărîre împotriva înfrumusețării, împotriva „ajustării" informațiilor, fie de către agenți, fie de către ofițeri, reprezintă un factor pozitiv al activității sale. Generalul-spion n-a permis niciodată „fardarea" informațiilor sau „orientarea" lor în funcție de punctul de vedere al șefilor sau de dorințele lor. Desigur, această exigență pentru luciditate în examinarea unei situații avea în primul rînd un caracter intern, de serviciu. Dar și în raporturile cu șefii pe care i-a servit, Gehlen a ținut ca adevărul să prevaleze, deoarece el considera că înșelîndu-se și înșelînd pe alții își diminuează considerabil șansele și prestigiul.

În legătură cu preocuparea sa pentru evaluarea corectă a informațiilor este ilustrativă și cererea lui Gehlen către subordonați cuprinsă într-un ordin datat 1 septembrie 1943: „În cazul oricărei informații, ofițerii vor aprecia sursa dîndu-i un grad de credibilitate". Se introduseseră cinci asemenea grade, respectiv „de încredere, verosimilă, posibilă, îndoielnică, improbabilă". Orice informație evaluată trebuia însoțită obligatoriu de o notă referitoare la gradul de credibilitate. Tocmai manifestînd o asemenea exigență a izbutit Gehlen să ridice pe o treaptă calitativ superioară față de predecesorul lui munca F.H.O. și să facă să crească prestigiul serviciului în ochii șefilor săi.

Tendința de perfecționism în exploatarea cartotecilor și arhivelor s-a materializat în multe din ordinele și directivele scrise pe care Gehlen le-a dat în calitatea sa de șef al F.H.O.

în unul din aceste ordine el cerea „să se acorde o atenţie specială în ce priveşte compilarea datelor înregistrate în cartotecă".

Un exemplu de fişă existentă în cartoteca F.H.O. este cea de mai jos, aparţinînd lui Rodion Malinovski :

„Conform declaraţiilor obţinute de la prizonieri, se bucură de totală încredere din partea Comandamentului suprem ca unul ce aparţine generaţiilor formate sub puterea sovietică. Este socotit ca unul dintre cei mai competenţi. Autor al unor lucrări de literatură militară. Foarte exigent cu subordonaţii, de multe ori aspru, nesociabil, taciturn şi nepoliticos în relaţiile cu ei."

Arhivele lui Gehlen concentrau literalmente toate materialele posibile de a fi strînse în legătură cu U.R.S.S. : discursurile lui I. V. Stalin, ordinele ministrului apărării al Uniunii Sovietice, hărţi şi planuri ale tuturor localităţilor sovietice mai însemnate, numele conspirative ale ofiţerilor contraspionajului sovietic care apăreau în declaraţiile agenţilor prinşi.

Serviciul condus de Gehlen ajunsese să fie recunoscut ca sursa cea mai competentă de informaţii a comandamentului german pe Frontul de răsărit. Ori de cîte ori era planificată o acţiune a Wehrmachtului pe front, ori de cîte ori se punea problema iniţierii unei acţiuni de propagandă sau de influenţare psihologică a inamicului erau consultaţi invariabil colonelul Gehlen şi Biroul IIc din serviciul condus de el.

*

Ne-am străduit mai sus, pornind de la caracteristicile spionajului total, să înfăţişăm contribuţia adusă de Gehlen la perfecţionarea metodei de evaluare şi exploatare a informaţiilor, zisă a „mozaicului". F.H.O. fiind la origine exclusiv un organ de apreciere şi exploatare, am considerat normal să ne ocupăm cu prioritate de această latură a preocupărilor sale, deşi unii dintre cititori ar fi preferat, poate, să respectăm succesiunea naturală a acţiunilor de spionaj : mai întîi despre culegerea de informaţii şi apoi despre folosirea lor. În cele ce urmează ne vom referi la unele din particularităţile activităţii operative a F.H.O., particularităţi uşor de identificat dealtfel şi în activitatea de astăzi a B.N.D.

Vom începe prin a constata că ceea ce-l interesa în primul rînd pe Gehlen era folosirea din plin a tuturor posibilităţilor operative ce se iveau pentru aparatul său, indiferent de domeniul în care apăreau aceste posibilităţi.

Ortodoxia principiilor spionajului clasic la care ne-am referit în prima parte a acestui capitol, sacrosancta separare a domeniului culegerii de informaţii de cel al organizării acţiunilor de sabotaj, teroare şi diversiune, purismul manifestat de organele de informaţii militare care refuzau în genere să se ocupe de problemele spionajului politic sau economic, considerate domenii „civile", prejudecăţile care mai prevalau încă în Abwehr cu privire la „elita" spionajului militar şi la „francmasoneria" şi „spiritul de gaşcă" ale civililor, toate acestea nu aveau nici o importanţă pentru Gehlen. El a refuzat întotdeauna să ia în consideraţie aceste reguli, mai ales în măsura în care ele frînau progresul spionajului total, al spionajului de masă al cărui adept convins Gehlen a rămas toată viaţa şi pentru care munca de culegere a informaţiilor nu era decît un mijloc slujind realizarea unei acţiuni subversive generale, sistematice.

O primă măsură destinată creşterii substanţiale a cantităţii materialului informativ ce parvenea serviciului a fost înfiinţarea acelor *Frontaufklärungstruppen* la care ne-am referit în capitolul precedent. Am subliniat cu acel prilej faptul că aceste unităţi aveau un evantai larg de preocupări şi atribuţii a căror statutare reprezintă contribuţia originală a lui Gehlen la dezvoltarea teoriei muncii de cercetare în zona frontului. Am mai evocat şi încercările lui Gehlen de a implanta agentură în teritoriul sovietic, respectiv de a o infiltra la nivelul organelor supreme de decizie pentru a rezolva în felul acesta problema informaţiilor strategice. De asemenea, şi încercările sale de a organiza jocuri radio cu centrele de emisie-recepţie ale organelor de securitate sovietice. Dat fiind că rezultatele acestui gen de activitate „totală" s-au dovedit mult prea neînsemnate în raport cu cheltuielile materiale şi pierderile umane, F.H.O. s-a năpustit cu furie asupra prizonierilor sovietici.

În legătură cu prizonierii de război există convenţii şi cutume internaţionale pe care majoritatea statelor caută să le respecte, dacă nu pentru alt motiv, măcar pentru a nu oferi adversarului pretextul de a lua măsuri similare împotriva prizonierilor capturaţi de el. Prizonierul de război nu poate fi determinat prin constrîngere fizică sau morală să facă declaraţii ce pot fi folosite împotriva patriei sale, nici nu poate fi forţat la comiterea de acte ce contravin demnităţii şi onoarei de soldat. El este obligat doar să-şi declare gradul, numele şi

prenumele, precum și numărul matricol, la care poate adăuga în anumite cazuri și indicativul unității de care aparține.

Gehlen nu avea pe timpul acela grija respectării convențiilor și cutumelor internaționale. Preocuparea lui de căpetenie în legătură cu prizonierii era aceea de a reuși să o ia înaintea oamenilor lui Schellenberg în acțiunea de a pune mîna pe cei mai „interesanți" dintre ei. În legătură cu tratamentul la care au fost supuși acești prizonieri, la numai 18 luni de la terminarea războiului, în sentința procesului de la Nürnberg împotriva principalilor criminali de război se spuneau următoarele : „Instanțele locale ale poliției de siguranță și ale S.D.-ului au comis, de asemenea, crime de război sub forma maltratării și asasinării prizonierilor. Prizonierii sovietici din lagărele germane au fost interogați de detașamente operative speciale *(Einsatzkommandos)*".

În documentele de la Nürnberg numele lui Gehlen și al F.H.O. sînt însă ocolite cu grijă. Astăzi se cunoaște că în urma tîrgului încheiat între Reinhard Gehlen și șefii spionajului american, la Washington, „juristul" (citește viitorul șef al Direcției de informații a serviciului de spionaj american) Loftus Baker a fost trimis anume să supravegheze instrucția și desfășurarea procesului, astfel încît să se evite implicarea noilor aliați ai spionilor americani.

Nu vrem să susținem aici că F.H.O. ar fi fost singurul serviciu de spionaj care, nesocotind legile războiului, a încercat să stoarcă informații de la prizonieri. Au mai făcut-o și alții, atît înainte, cît mai ales după cel de-al doilea război mondial. Cei ce au făcut-o după război s-au inspirat larg din metodele folosite de serviciul lui Gehlen, care a realizat și în acest domeniu o raționalizare, o sistematizare a practicii interogatoriilor, de o asemenea manieră încît să-și asigure „profitul maxim". Un element de seamă urmărit de anchetatori era tocmai obținerea informațiilor strategice de care F.H.O. ducea atîta lipsă. Acestea fiind zise, a sosit timpul să aruncăm o privire asupra „inovațiilor" aduse de Gehlen în munca de interogare a prizonierilor. Iată cum funcționa sistemul :

O primă selecție se făcea pe loc, imediat după capturarea lor.

Ofițerii germani de informații existenți în cadrul unităților combatante participau activ la interogarea operativă a prizonierilor sovietici care preceda această selecție, precum și

la munca de inventariere a armelor și documentelor capturate. Acești ofițeri preferau să facă o asemenea muncă, decît să contribuie sub grindina grenadelor și rafalelor de automat la acțiuni de comando în spatele liniilor sovietice.

Spre deosebire de trecut, criteriul esențial al selecției nu-l mai constituia măsura în care prizonierul era susceptibil să furnizeze date și indicații asupra unității sau grupului de unități din care făcea parte, ci estimarea informațiilor de toate genurile ce puteau fi „stoarse" prin interogarea sa. Deci prizonierul nu interesa numai ca ostaș al Armatei Roșii, ci și ca membru al societății sovietice în ansamblul ei. Nu erau rare cazurile cînd prizonierilor de război selecționați astfel le erau adăugați civili judecați drept „interesanți" conform acelorași criterii. Odată selecționarea realizată, prizonierii erau îndrumați către lagărele de prizonieri special amenajate în vederea anchetelor. Aici ei erau hărțuiți ore și zile întregi cu întrebări extrase din chestionare sistematice, abordînd toate domeniile vieții sovietice. Anchetatorii aveau instrucțiuni speciale pentru acele cazuri cînd li se părea că deslușesc în comportarea victimelor lor o urmă de slăbiciune, o scăpare. Discuțiile erau imediat orientate către încercarea de a folosi elementul sesizat în vederea recrutării celui anchetat, a împingerii sale pe drumul trădării. Nimic nu era economisit. Nici amenințările, nici promisiunile și la nevoie nici schingiuirile. O soartă deosebită le era rezervată comisarilor politici, ofițerilor superiori, specialiștilor, savanților, tehnicienilor, oamenilor de cultură, artiștilor etc. Una din indicațiile importante ale lui Gehlen pentru cei ce conduceau interogatoriile era aceea de a „îmbina violența cu bunătatea". În legătură cu aceasta, unul din foștii lui colaboratori și-a amintit după război o altă indicație a sa privind metodele de interogatoriu : „Nu ne putem permite să fim molatici. Umanismul și omenia sînt lucruri frumoase pentru oameni ca Schopenhauer și Kant, dar în munca noastră ele sînt un balast".

Prizonierilor ce se dovedeau „înțelegători" li se cerea, pentru testarea capacității lor informative și a nivelului intelectual, să scrie unele studii militare pe teme date de anchetatorii F.H.O. ; ei erau, de asemenea, adunați în comun pentru discuții-dezbateri care, de regulă, aduceau clarificări și completări prețioase la informațiile deja deținute de către spionajul german. Cei mai docili și mai dotați dintre cei selecționați astfel erau tîrîți definitiv în mocirla trădării, fiind reținuți în

efectivul de specialiști și anchetatori ai lagărului, recrutați și puși la dispoziția F.H.O. pentru îndeplinirea unor sarcini de spionaj și diversiune.

Ziaristul comunist francez Alain Guérin, autorul unei documentate cărți despre Gehlen, este de părere că dicționarele moderne ar trebui, atunci cînd definesc noțiunea de *trădător*, să facă diferențierea între sensul mai vechi al cuvîntului, care este esențialmente pasiv, și sensul său modern, contemporan, foarte activ. Odinioară trădătorul era doar cel care trăda, iar denumindu-l astfel se urmărea în primul rînd veștejirea lui cu fierul roșu al infamiei. Utilizarea trădătorului de către cei în al căror lagăr se pripășise era, dacă nu rară, cel puțin episodică și cel mai adesea nemărturisită. Era ca și cum trădarea odată cunoscută discredita pe cel ce o săvîrșise definitiv și în ochii tuturor. În timpurile moderne lucrurile s-au mai schimbat. În lumea capitalistă unde războiul psihologic, subversiunea, spionajul sistematic au căpătat o importanță pe care n-au avut-o niciodată în trecut, trădătorul este în primul rînd o marfă utilizabilă. Faptul de a fi devenit un renegat nu i-a alterat nici înfățișarea, nici obiceiurile, nici cunoștințele. El continuă să se poarte, să vorbească și chiar să gîndească în unele probleme la fel cu cei pe care i-a trădat. El poate deci, în primul rînd, să furnizeze despre aceștia informații de prima mînă ; dar el poate fi, de asemenea, retrimis la ei pentru a se reimplanta după ce i se aduc modificările necesare în ce privește identitatea și personalitatea ; el mai poate servi pentru formarea de specialiști în problemele legate de fosta sa patrie. În sfîrșit, unele remușcări pe care trădătorul le încearcă din cînd în cînd în legătură cu actul comis fac din el o ființă ușor de modelat ; este deci din punct de vedere social și psihologic un candidat la recrutare. Pentru serviciile de spionaj capitaliste trădătorul este un produs prețios. Partea neplăcută o constituie faptul că acest produs este relativ rar comparativ cu nevoile acestor servicii. Ce-i de făcut ? Nu cumva trădătorul și trădarea pot fi cultivate ? Este posibil ca multiplicîndu-l ca număr să fie sistematizată și utilizarea sa ? Se poate ca Reinhard Gehlen să nu fi fost primul ce și-a pus aceste probleme, dar în mod sigur el a fost și a rămas acela care le-a găsit cel mai bun răspuns. Cu atît mai mult cu cît el nu s-a arătat deosebit de pretențios în ce privește intensitatea actului de trădare. „Semitrădătorii", „trădătorii de nevoie", iar mai tîrziu „vagabonzii trădării" au fost destul de buni pentru scopurile lui. El

nu-i alegea, ci îi determina să intensifice actul de trădare. Vorba unui specialist american în materie : „Munca de informații are astăzi un cult : trădarea ; un patron din rîndurile sfinților : pe Iuda ; proprii săi eroi : trădători și renegați de toată mîna. Faptul este destul de nou. Se pare că C.I.A. este aceea care, după Gehlen, a utilizat masiv și sistematic această veche armă diplomatică și militară : trădarea".

Deci... după Gehlen ! Căci prima ispravă pe acest tărîm i-a aparținut lui Gehlen și s-a numit Vlasov...

În lagărul de la Boyen una din preocupările importante ale anchetatorilor F.H.O. era aceea de a „rerecruta" prizonierii de război și adesea chiar pe unii civili sovietici, a-i rerecruta în sensul pe care acest cuvînt îl are în munca de spionaj, atunci cînd se încearcă și se reușește determinarea unui agent inamic capturat să trădeze pe cei care l-au trimis și să fie utilizat împotriva lor. Nu în toate cazurile în care rerecrutarea reușea, cei în cauză erau considerați drept apți pentru a fi folosiți în acțiuni de spionaj. Majoritatea lor erau înrolați în ceea ce se chema pe vremea aceea în armata germană categoria *Hiwis* (prescurtare a expresiei *Hilfswillige*, în traducere fidelă : gata să ajute — auxiliari — voluntari benevoli). Titlul oficial al acestor formații era *Osttruppen* (Trupe din est). Numai cei care prezentau calități particulare în ochii noilor stăpîni erau păstrați ca agenți ai F.H.O. Unii din această ultimă categorie, prea bătrîni pentru a putea fi lansați în spatele frontului, deveneau „experți", fiind folosiți pentru studierea de documente sau ca traducători și interpreți. Cei mai tineri și mai dotați erau trimiși, așa cum am arătat în capitolul precedent, la școlile de spionaj și diversiune ale serviciului.

Odată pregătirea terminată, trădătorii selecționați de F.H.O. erau lansați pe diferite căi dincolo de linia frontului, unde încercau să-și croiască drum către comandamentele și statele-majore ale marilor unități ale Armatei Roșii ; ei se străduiau să se integreze cît mai perfect în viața civilă a U.R.S.S. : se strecurau în fabrici și instituții, în administrația de stat și chiar în P.C.U.S. ; cînd nu mai aveau altă ieșire, se ascundeau în păduri, căutînd să se constituie în grupuri subversive antisovietice. Cam la fel se petreceau lucrurile și cu agenții R.S.H.A.

„Imensitatea teritoriului rusesc a permis agenților noștri să circule luni întregi, uneori fără nici un obstacol, pe pămîntul sovietic, dar pînă la urmă majoritatea lor au fost arestați de către N.K.V.D.", arată Schellenberg în memoriile sale.

În ce privește acele *Osttruppen*, unde erau înrolați cei „inapți" pentru spionaj, ele erau, conform aprecierii unui istoric polonez, trupe de auxiliari voluntari ai armatei germane. Numele era folosit, de asemenea, pentru a desemna unitățile de colaboratori de pe Frontul de răsărit, organizate de serviciile de informații germane pentru sarcini de diversiune în spatele frontului sau chiar ca unități combatante, în scopul de a suplini spre sfîrșitul războiului trupele germane decimate. În ultimele luni de război, sarcina constituirii și utilizării acestor trupe a fost preluată de către S.S.

Toate unitățile Wehrmachtului primeau *Hiwis*-i pentru necesități practice. Fiecare regiment, fiecare batalion, fiecare companie îi folosea ca îngrijitori la cai, șoferi, bucătari, călăuze, interpreți, infirmieri etc. La această varietate de folosiri și în concordanță cu tipul de unități în care serveau corespundea o mare diversitate a metodelor de recrutare. Fără îndoială, pentru a accepta să servească în uniformă germană și sub drapelul nazist, ar fi trebuit ca cei în cauză să fie dușmani înverșunați ai regimului sovietic. Acesta și era efectiv cazul pentru puținele cadre de comandă de naționalitate rusă, între care majoritatea erau dealtfel vechi emigranți contrarevoluționari albi, reveniți în grabă pe teritoriul ocupat, sau pentru unii indivizi ce nu se adaptaseră societății sovietice. Oricum, în categoria înglobată sub denumirea *Hiwis* gama era foarte largă, mergînd de la adevărații „asociați" pînă la cei considerați de nemți drept „subdezvoltați" originari din republicile zise „musulmane" și din teritoriile mărginașe. Exista, intermediară, și categoria indivizilor slabi de caracter, incapabili să suporte infernul lagărelor de prizonieri și acceptînd să se înroleze pentru a scăpa de acolo. Dintr-un studiu întocmit după război de un ofițer în Marele stat-major francez, rezulta că în iarna anului 1942 hitleriștii reușiseră să recruteze aproximativ 200.000 de asemenea „voluntari" din rîndul celor cîteva milioane de prizonieri. Ofițerul francez își pune pe bună dreptate întrebarea dacă pot fi numiți voluntari niște ființe umane degradate de foame și tortură, care au acceptat să-i servească pe hitleriști numai pentru a scăpa de exterminare.

Un sistem de recrutare analog a fost folosit și pentru trupele numite *Waffen S.S.* La 5 septembrie 1942, gruppenführerul S.S. Hans Jüttner îi scria șefului său direct, obergrüppenführerul S.S. Gottlieb Berger, pentru a se plînge că unii recruți „nu sînt voluntari, ci au fost adăugați în convoi sub diferite pretexte sau cu forța". În iunie 1944 asemenea „mofturi" nu mai prindeau la Berger. El îi scria la data respectivă adjunctului lui Himmler, Rudolf Brandt: „...fiecare trebuie să se angajeze ; în ce privește pe cei care refuză, li se distrug casele".

Acest tablou sumar asupra a ceea ce au reprezentat *Osttruppen* ne readuce la problema *cum* și *de ce* au fost create, și deci la acela care a fost unul din principalii lor inițiatori în timpul războiului și mai ales principalul lor moștenitor și utilizator după război : Gehlen.

Căci pe noi fenomenul *Osttruppen* nu ne interesează decît în măsura în care Reinhard Gehlen a fost unul din inițiatorii acestora și în măsura în care utilizarea rămășițelor lor, aflate în exil, a fost după război una din metodele favorite ale generalului-spion. În acest context, va fi necesar să evocăm aici îndeosebi așa-zisa „mișcare Vlasov" și pe cea a naționaliștilor ucraineni.

Vom avea ocazia să constatăm că nu a fost o simplă întîmplare faptul că, în turma *Hiwis*-ilor, „vlasoviștii" și alături de ei membrii O.U.N. („Organizația Naționaliștilor Ucraineni") au fost cei mai activi, cei mai politizați, cei mai bine organizați. A reînvia armata albgardistă sub pulpana unui Wehrmacht în plină înaintare și a reuși cu Vlasov acolo unde au eșuat Wranghel, Kolceak și Denikin cu un sfert de secol în urmă, a profita de zdrobirea Poloniei și de retragerea armatei sovietice în 1941 pentru a trasa pe harta Europei cotropite frontierele unui stat fantomă, „Marea Ucraină" — acestea au fost în anii 1941—1942 direcțiile principale ale activității contrarevoluționare antisovietice albgardiste. Toate serviciile speciale hitleriste s-au preocupat de utilizarea acestor instrumente ale subversiunii pe Frontul de răsărit. Dar Gehlen a avut avantajul de a fi cel mai bine plasat, chiar pe „grămadă", și de a avea o concepție bine determinată asupra felului cum poate fi realizat acest lucru. În sistemul pus la punct pentru activitatea F.H.O. aceste forțe antisovietice se integrau în mod natural și păreau destinate să joace un rol hotărîtor. Desigur că deciziile privind pe „vlasoviști" și pe naționaliștii ucraineni au fost adesea luate la un nivel superior lui Gehlen, dar, așa cum vom vedea, acestuia i-a aparținut mereu inițiativa și a știut să acționeze astfel încît să facă să triumfe punctul său de vedere. Mai tîrziu, cînd înfrîngerea armatelor naziste a devenit un fapt consumat, el a păstrat în mînecă atuurile

pe care i le-au procurat dirijarea şi recrutarea masivă de agenţi din cadrul „mişcării vlasoviste" şi O.U.N.

Rămînînd credincios visurilor sale din tinereţe privind „marele spaţiu vital german în est", Gehlen era convins că acesta nu va putea deveni niciodată realitate aplicînd politica dementă a căpeteniilor naziste şi ale S.S.-ului faţă de populaţia rusă. El îşi imagina o „nouă Rusie" de genul celei preconizate de Bismarck cu peste 50 de ani în urmă: o ţară condusă în mod autocratic de către un regim conservator militar, de mînă forte, aliat cu Germania, ale cărei agricultură, mine, cîmpuri petrolifere şi celelalte vaste resurse naturale să fie „gospodărite şi dezvoltate" sub conducere germană. O astfel de Rusie ar fi putut furniza cantităţile abundente de materii prime şi alimente de care puternicul imperiu industrial german avea nevoie pentru a domina întreaga Europă şi a-şi asigura locul său „legitim" de cea mai mare putere a lumii. O asemenea Rusie, cu totul dependentă de industria germană, ar fi avut nevoie de o armată pentru a ţine sub control masele muncitoare. Această armată organizată şi echipată de germani ar fi trebuit comandată de generalii care au luptat alături de Germania împotriva comunismului. Gehlen considera drept principala sa misiune aceea de a identifica şi recruta asemenea generali. El socotea că, odată aceşti generali găsiţi, formarea unei armate „naţionale" anticomuniste din rîndurile prizonierilor şi celor deportaţi în Germania pentru muncă nu va pune probleme deosebite.

Aceasta a fost deci originea „mişcării lui Vlasov", care nu s-a datorat nici un moment iniţiativei propriilor ei conducători, aşa cum încearcă să ne încredinţeze diverşi epigoni ai nazismului, ci a fost doar o rezultantă a planurilor serviciului F.H.O. de ducere a războiului psihologic în U.R.S.S.

Odată cadrul general stabilit, unul din obiectivele urmărite cu deosebită tenacitate de Gehlen a fost selecţionarea unui număr suficient de trădători pentru a constitui o armată rusă anticomunistă — care să numere în jurul a 200.000 de soldaţi echipaţi şi înarmaţi pentru a lupta în aceleaşi condiţii cu Wehrmachtul împotriva armatei sovietice.

Angrenîndu-se cu trup şi suflet în acţiunea de creare a unei asemenea armate contrarevoluţionare, Gehlen a dovedit o dată în plus că, în pofida activităţii informative pe care o conducea împotriva U.R.S.S., el n-a izbutit să înţeleagă niciodată esenţa societăţii sovietice, unitatea ei politico-morală.

Destul de tîrziu şi cu mare greutate, spionul german a ajuns să realizeze că „mişcarea lui Vlasov" nu a reprezentat decît o tentativă, cu totul lipsită de şanse, de a organiza o acţiune anticomunistă cît de cît periculoasă împotriva statului sovietic. Chiar după terminarea războiului, pînă către anii '50, Gehlen a continuat să creadă că sistemul social şi de stat sovietic este suficient de nestabil încît răsturnarea lui să poată fi de conceput.

Întorcîndu-ne la firul istoriei noastre vom arăta că anchetatorul principal al serviciului lui Gehlen, căpitanul Wilfried Strik-Strikfeldt, a reuşit să găsească drept candidat la comanda armatei plănuită de Gehlen pe Andrei Andreevici Vlasov, fost general-locotenent în Armata Roşie, luat prizonier de germani în vara anului 1942. Pierzînd credinţa în victoria U.R.S.S. asupra fascismului, ros de dorinţa de a juca un rol politic în contextul „noii ordini europene", pe care era convins că Hitler va sfîrşi prin a o instaura, Vlasov s-a arătat gata să treacă de partea invadatorilor, iar Gehlen s-a grăbit să-l adopte. F.H.O. a devenit principalul manipulant al lui Vlasov.

Această manipulare avea un dublu caracter, manifestîndu-se atît pe plan organizatoric, cît şi pe plan politic.

Vlasov a rămas, la mulţi ani după terminarea războiului, simbolul unei forme particulare de trădare: aceea a celor ce au acceptat să poarte uniforma călăilor poporului lor. Era un individ de o ambiţie fără limite, care socotea cu mult cinism că numai o victorie germană i-ar putea asigura un mare viitor.

S-a vădit însă foarte curînd că conducătorii nazişti în frunte cu Hitler nu erau dispuşi să încredinţeze arme unui număr atît de mare de ruşi. Refuzul lor net a fost motivat de considerente doctrinare, respectiv de faptul că ruşii sînt, pasămite, fiinţe „subumane", inferioare. În legătură cu acestea, Hitler spunea celor apropiaţi: „...Noi trebuie să respectăm o regulă de fier. Nu trebuie niciodată permis cuiva să poarte arme dacă nu este german... Numai un german are dreptul de a purta arme, şi nu un slav, un ceh, un cazac sau un ucrainean".

Principiul era clar enunţat, dar „regula de fier" avea să fie adesea încălcată înainte de a fi în mod deschis violată, chiar de către cel care o decretase, înainte de a dispărea definitiv în viltoarea anilor 1944—1945.

S-a apreciat, de asemenea, că existenţa unor forţe militare şi în ultimă instanţă politice care vor putea revendica la sfîrşitul războiului statutul de „aliaţi" în lupta împotriva comunismului va determina şi unele acţiuni ale acestor forţe pen-

tru păstrarea unui stat rus centralizat. Or, hitleriştii doreau dezmembrarea Rusiei într-o multitudine de stătuleţe constituite pe principii rasiale, mai mult sau mai puţin fanteziste, şi în final dispariţia poporului rus. Mai existau însă şi aspecte care nu pledau deloc pentru înarmarea unor foşti militari sovietici căzuţi prizonieri, chiar atunci cînd existau oarecare speranţe privind „loialitatea" lor. Nu o dată s-a întîmplat ca aceşti „voluntari loiali" să profite de prima ocazie favorabilă pentru a trece la partizani. Iată ce povesteşte în legătură cu aceasta Walter Schellenberg :

„Am organizat o unitate de luptă denumită *Drujina*, în care au fost încorporaţi toţi agenţii aflaţi «în aşteptare». Unitatea, în caz de nevoie, intra în acţiune împotriva grupurilor de partizani. Ea era comandată de un colonel rus, Rodionov, cu numele conspirativ „Gill", cu care discutasem chiar eu însumi. După mai multe întîlniri am constatat că adversitatea sa faţă de regimul stalinist nu mai era la fel de mare ca la început, că ea se atenuase pe măsură ce „Gill" îşi dădea seama de tratamentul la care era supusă populaţia rusă de către germani. El considera drept catastrofal tratamentul impus de nemţi populaţiei ruseşti şi prizonierilor de război, dar protestase zadarnic împotriva acestei stări de lucruri.

Transportînd într-o zi un mare convoi de prizonieri spre lagărul de concentrare, colonelul Rodionov a ordonat oamenilor săi să atace detaşamentul S.S. care îi însoţea. Luîndu-i prin surprindere pe germani, ruşii i-au ucis pînă la ultimul... S-a stabilit ulterior că Rodionov intrase în legătură cu organul central de rezistenţă din Moscova (N.N. — Comandamentul central al trupelor de partizani), determinînd pe subordonaţii săi să întoarcă armele împotriva noastră. După această ispravă, Rodionov a luat avionul de pe o pistă secretă, cunoscută numai de partizani, şi a zburat la Moscova. Acolo a fost primit de Stalin şi decorat".

Gehlen a fost unul din primii care a încălcat „regula de fier" decretată de Hitler. Încurajat de Halder, noul patron al F.H.O. a început să se intereseze activ de *Osttruppen* imediat ce a preşărit. În nota H.3/191 datată 25 noiembrie 1942, referitoare la „urgenţa problemei luptei antiguerilă *(Bandenkrieg)* şi concepţia asupra *Hilfswillige*", Gehlen preconiza că cea mai bună măsură pentru a diminua rezistenţa populaţiei ar fi „formarea fictivă a unui guvern naţional rus care să activeze în chip de «Comitet naţional pentru eliberarea patriei»". Bineînţeles, această acţiune urma să fie dusă numai pe hîrtie şi numai prin răspîndirea de proclamaţii de ambele părţi ale frontului. Personalităţi cu nume marcante, consimţind să ia parte la constituirea comitetului şi gata să acţioneze, ar fi trebuit găsite printre generalii făcuţi prizonieri. Această operaţie *politică* trebuia, în concepţia autorului notei H.3/191, să fie dusă cu abilitate, pentru că generalii sau alte personalităţi „nu vor voi să apară ca mercenari ce-şi trădează ţara pentru o bucată de pîine" şi pentru că „tipul rusului de valoare are mult mai multă demnitate decît se crede în general". Necesitatea unei asemenea acţiuni era motivată de constatarea că Germania nu va putea să învingă sistemul sovietic dacă nu va reuşi să determine masa populaţiei ruse să devină aliata sa. Gehlen a explicat pe larg în nota H.3/191 că schimbarea pe care o preconiza era indispensabilă pentru a reduce numărul partizanilor, ale căror acţiuni hărţuiau permanent spatele frontului Wehrmachtului. Provocarea la trădare şi folosirea militară şi politică a trădătorilor erau astfel recomandate — şi efectiv puse în practică — de către Gehlen pentru a dezvolta subversiunea pe front şi pentru a încerca „să învingă sistemul sovietic". Războiul politic era prima lui grijă, iar *Osttruppen* mijlocul necesar pentru ducerea acestui război. Apare totodată cu deosebită claritate faptul că opoziţia manifestată de şeful F.H.O. faţă de regula „pămîntului pîrjolit" sau de teoria „suboamenilor" nu avea nimic fundamental în ea. Aceste concepţii naziste nu-l atingeau din punct de vedere moral, îl jenau numai din punct de vedere practic.

Politica preconizată de Gehlen a găsit un sprijinitor în cercul cel mai apropiat lui Hitler, în persoana ministrului pentru teritoriile din est, Alfred Rosenberg. Acesta considera că planul lui Gehlen este un bun mijloc de a atinge scopul principal urmărit de hitlerişti în Uniunea Sovietică, şi anume restaurarea capitalismului. Identitatea de scop facilitează mult acordul asupra mijloacelor.

Încurajat de înţelegerea arătată de Rosenberg, Gehlen a creat pentru cadrele „mişcării vlasoviste" lagăre speciale de pregătire la Dabendorf, lîngă Berlin, la Mielau în Prusia Orientală şi la Şcoala de infanterie din Poznan. În această acţiune, ca şi în altele, Gehlen a lucrat în strînsă legătură cu Heinrich Himmler şi cu R.S.H.A.

Intervenţiile lui Rosenberg au sfîrşit prin a-l convinge pentru moment pe Hitler, care a decretat la 18 august 1942 că „Trupele complimentare indigene, cu o experienţă particu-

lară în lupta împotriva partizanilor, pot să fie menţinute, organizate şi mărite în măsura în care există efective de voluntari reali, cărora li se poate acorda încredere şi care sînt decise să lupte".

Atunci cînd, în iunie 1943, Hitler, furios de cele ce i se raportaseră în legătură cu trecerea unora din oamenii lui Vlasov la partizani, a dispus dezarmarea unităţilor vlasoviste şi trimiterea lor în minele de cărbuni din Franţa, Gehlen s-a grăbit să ceară într-un lung raport anularea acestui ordin. În acest raport el a reamintit şefilor săi că „acţiunea Vlasov" devenise o operaţie de „război psihologic" şi i-a prevenit împotriva gravei pierderi de prestigiu pe care ar implica-o faptul de a lăsa această acţiune să cadă. El a pledat pentru trecerea la cea de-a doua fază a operaţiei. Aceasta s-ar fi concretizat prin anunţarea de către însuşi Hitler a creării unui „guvern autonom rus" sub preşedinţia lui Vlasov.

Pe moment, Hitler a respins această propunere. Mai tîrziu însă, la 14 septembrie 1944, cu acordul aceluiaşi Hitler, s-a ţinut la Praga un congres al acestor elemente trădătoare, care au proclamat înfiinţarea „Comitetului pentru eliberarea popoarelor Rusiei" (K.N.O.R.) şi a „Armatei ruse de eliberare" (R.O.A.).

În practică K.N.O.R. nu a fost niciodată altceva decît completarea şi expresia politică a R.O.A. Fără aceste trupe, „mişcarea vlasovistă" rămînea o simplă ficţiune pentru nevoile propagandei. Dealtfel, nici valoarea combativă a R.O.A. nu însemna mare lucru. Ea a rămas pînă la prăbuşirea Germaniei fasciste o armată în stare embrionară, care nu a depăşit niciodată 30.000 de oameni ; cele două „divizii" ale sale, prost echipate şi înarmate, au fost puse pe picior de război prea tîrziu pentru a lupta efectiv.

De fapt, alături de oscilaţiile hitleriştilor în legătură cu R.O.A., la frînarea dezvoltării organizării de *Osttruppen* a contribuit şi naţionalismul panrus al lui Vlasov, privit cu suspiciune atît de către ofiţerii de stat-major germani, cît şi de „voluntarii" de alte naţionalităţi decît cea rusă. Nemţii preferau să-i folosească pe *Hiwis* dizolvaţi în componenţa unităţilor sub comandă germană, decît să-i vadă sub ordinele ofiţerilor ruşi, fie ei şi albi. Singura unitate combatantă care poate fi calificată drept „vlasovistă" a fost „brigada Kaminsky". Comandantul ei, fost primar al localităţii Lokot din regiunea Briansk, s-a dovedit a fi duşman înrăit al puterii sovietice, fapt pentru care înainte de izbucnirea războiu-

lui a fost arestat şi deţinut în Siberia, apoi, la expirarea termenului de detenţie, trimis cu domiciliu obligatoriu la Lokot. Nemţii l-au „angajat" imediat, iar el a organizat pentru ei un fel de miliţie cu scopul de a lupta împotriva partizanilor. Ca urmare a zelului manifestat, Kaminsky a fost instalat în fruntea „districtului administrativ Lokot" şi apoi promovat „general de brigadă" în armata lui Vlasov unde comanda 10.000—15.000 de oameni, caracterizaţi pe bună dreptate de către scriitorul vest-german Alexander Werth drept „bandele de ucigaşi ai brigăzii Kaminsky" şi descrişi de un alt scriitor drept „un corp de piraţi", îmbrăcaţi în uniforme heteroclite, tîrînd după ei femei încărcate cu bijuterii şi purtînd la fiecare încheietură trei-patru ceasuri brăţară. Mulţi din cei înrolaţi — arată Werth — au făcut-o pentru a nu muri treptat de foame ; ei erau oameni cu moralul şi cu spiritul din ce în ce mai sfărîmate de teama pedepsei, pe măsură ce războiul se apropia de sfîrşit.

„În perioada prăbuşirii Reichului, Vlasov a încercat prin toate mijloacele să-şi salveze oamenii şi să se predea occidentalilor... Pentru nenumăraţi ruşi, oamenii din armata lui Vlasov au fost consideraţi ca trădători" — recunoaşte după 26 de ani Gehlen.

Folosiţi de germani drept carne de tun, cei încadraţi în unităţile combatante au fost aruncaţi în foc în ultimele zile ale războiului şi au suferit pierderi îngrozitoare. Pentru a se răzbuna în legătură cu tratamentul ce le-a fost aplicat, ei ucideau pe ofiţerii nemţi şi îi maltratau pe subofiţeri.

Aşa s-a terminat experienţa *Osttruppen* de care ne-am interesat din dublu motiv : mai întîi pentru faptul că Gehlen a fost unul din principalii lor iniţiatori şi apoi pentru că după război acelaşi Gehlen a folosit la maximum resursele oferite de cei rămaşi disponibili. Mulţi dintre aceşti trădători, şi anume cei ce aveau însuşirile necesare, au devenit încă din timpul războiului „oameni la toate" în slujba serviciilor informative naziste, care au lăsat mai multe grupuri din această categorie în spatele armatelor sovietice victorioase, în scopuri de spionaj şi diversiune.

Organele de contraspionaj sovietice au lichidat cu succes, încă din acele zile, acţiunile întreprinse de „vlasovişti" în spatele frontului.

Această avalanşă de „căderi" nu l-a îngrijorat însă din cale-afară pe Gehlen. Avea de unde să piardă. Grija sa era mai ales aceea ca „vlasoviştii" să nu-i scape din mînă pentru

a trece la ordinul altor manipulatori. El a evitat acest lucru ținîndu-i bine în mînă și punînd pe unii dintre ei la conservare pentru timpurile ce le întrezărea după război.

*

Originile O.U.N., dintre membrii căreia Gehlen a recrutat și folosit mulți agenți, o caracterizează net ca pe o mișcare contrarevoluționară, antisemită care nu a dat înapoi de la nici o acțiune teroristă. Scriitorii și istoricii care s-au ocupat de ea, fie din țările socialiste, fie din occident, au fost unanimi în a-i caracteriza pe membrii acestei mișcări drept „bandiți". După un asemenea scriitor occidental „teroarea era scopul final al tuturor manevrelor politice și al tuturor luptelor duse de naționaliștii ucraineni".

Cu toate acestea, O.U.N. a reușit să strîngă sub steagul ei, în funcție de conjunctură, mase variind de la cîteva zeci la cîteva sute de mii de oameni care nu erau desigur cu toții aristocrați deposedați de titluri și pămînturi și nici fasciști sau profitori. Se pune deci în mod logic întrebarea : cum au reușit Petliura și urmașii săi să înșele atîția oameni, făcîndu-i să creadă că servind sub ordinele lor luptă pentru „Ucraina independentă" ?

Exploatarea ignoranței, a convingerilor religioase (N.N. — în cazul de față greco-catolice uniate), apelul la instinctul șovin și la unele tradiții implantate în mod deosebit într-o populație predominant rurală au fost dintotdeauna mijloace clasice pentru escrocheria politică. Dar acestea nu sînt suficiente prin ele însele. Pentru a explica succesul folosirii lor trebuie să avem în vedere și condițiile în care a trăit această populație în regiunile ucrainene aflate între cele două războaie sub ocupația guvernelor reacționare poloneze ale lui Pilsudski și Beck. Iată ce scria în această privință în anul 1963 istoricul polonez Wieslaw Szota : „Mizeria în care continua să trăiască populația ucraineană, imposibilitatea în care se găsea de a-și respecta obiceiurile naționale și culturale au provocat o exacerbare a luptei de clasă". Intre anii 1921—1925 în regiunile rurale ale Ucrainei de vest a început lupta în vederea recunoașterii caracterului național și pentru eliberare socială. Țăranii ucraineni incendiau marile proprietăți și atacau posturile de poliție. In acțiunile întreprinse împotriva lor, guvernul polonez a folosit din plin armata pentru a realiza „pacificarea" satelor ucrainene. Represiunea sîngeroasă nu a făcut

decît să crească voința de luptă și să dezvolte sentimentul naționalist al ucrainenilor. Autoritățile poloneze au intensificat teroarea. Metodele folosite de guvernul polonez — arată Wieslaw Szota — au contribuit la dezvoltarea organizațiilor fasciste și naționaliste care au reușit să înglobeze o parte a populației ucrainene. Mulți dintre membrii O.U.N. au fost deci recrutați din rîndul celor peste 9 milioane de ucraineni trăitori pe teritoriile aflate sub control polonez care au căzut sub influența rămășițelor bandelor aflate în exil.

Pe lîngă toate acestea, mai apare și un alt fenomen istoric a cărui analiză este esențială pentru înțelegerea lucrurilor pe care le tratăm aici, și anume predilecția manifestată de germani față de naționaliștii ucraineni, a cărei moștenire a cultivat-o cu atîta abilitate Gehlen. La origine, respectiv către finele secolului XIX și începutul secolului XX, această predilecție nu era efectiv germană, ci mai ales austriacă. Pe timpul acela, cînd țarii Rusiei nu aveau pentru naționalități alt program decît rusificarea, habsburgii aveau și aplicau deja în Galiția un program al naționalităților.

Astfel, se tolera în cadrul acestui program ca locuitorii Galiției de est să se bucure de un fel de dublă naționalitate și se încuraja transformarea regiunii într-o pepinieră a naționalismului, cu condiția ca acest naționalism să aibă un caracter antirus și antipolonez. Această atitudine politică a autorităților austriece mergea, dealtfel, mînă în mînă cu acțiunea de penetrare informativă și luare sub control a mișcării naționaliste ucrainene de către lucrătorii serviciului de informații austriac. În timpul primului război mondial, serviciul de informații german s-a interesat și el activ de mișcarea naționalistă ucraineană, interes care a crescut considerabil odată cu victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și cu intervenția capitalistă împotriva tînărului stat sovietic. Legăturile înnodate atunci s-au dovedit a fi durabile, deoarece încă din anul 1928 funcționa la Danzig un centru de pregătire a comandourilor ucrainene. Instructorii erau ofițeri ai serviciilor de spionaj germane.

În 1932, poliția prefecturii Lvov a înaintat Ministerului de Interne polonez un raport detaliat asupra raporturilor identificate între O.U.N. și serviciile de spionaj germane.

În 1938, Abwehrul a creat noi centre pentru formarea de teroriști și conducători ai mișcării naționaliste ucrainene. În acest fel, către începutul războiului, Abwehrul dispunea de formațiuni totalizînd cîteva sute de oameni antrenați și capa-

bili de a realiza acțiuni de diversiune. Referindu-se la ei, la 12 septembrie 1939, șeful O.K.W., Keitel, i-a ordonat șefului Abwehrului: „Dumneavoastră, Canaris, va trebui să pregătiți o mișcare insurecțională cu ajutorul organizațiilor ucrainene ce colaborează cu voi și care au aceleași obiective, adică evreii și polonezii". Un alt ordin, emis puțin mai tîrziu de către același Keitel, conținea directivele esențiale pentru acțiunea de subminare ce urma să fie practicată pe teritoriul sovietic după declanșarea războiului împotriva U.R.S.S. Pentru a îndeplini aceste directive, colonelul Erwin Stolze din Abwehr a luat legătura cu conducătorii naționaliștilor ucraineni Melnik (agent al Abwehrului cu numele conspirativ „Consul 1") și Bandera, pe care i-a însărcinat cu organizarea unor acțiuni provocatoare în Ucraina. Dealtfel, după venirea la putere a lui Hitler, în 1934 centrala O.U.N. s-a instalat la Berlin, iar sub influența noilor stăpîni ai Germaniei a căpătat o orientare dominant-fascistă. O.U.N., echipată cu arme, muniții și explozivi de către hitleriști, era organizată special pentru activitatea conspirativă pe principiul „triunghiului". Elementul de bază al acestei organizări era „căminul", compus dintr-un șef și doi subalterni. Subalternii nu cunoșteau decît pe șef, iar acesta, la rîndul său, nu cunoștea decît pe șefii altor două „cămine" vecine.

Dirijarea mișcării naționaliștilor ucraineni de către Abwehr s-a realizat fără întrerupere în perioada dintre cele două războaie, atunci cînd s-a creat structura descrisă mai sus. De această organizație structurată pe principii strict conspirative s-a servit Gehlen atît între 1942—1945, cît și mai tîrziu pentru nevoile organizației sale ajunsă sub egida americanilor.

Conducătorii naționaliștilor ucraineni au fost dintotdeauna simpli spioni cu plată ai hitleriștilor. Ei nu-și făceau desigur nici o iluzie asupra adevăratelor sentimente ale stăpînilor lor față de Ucraina și poporul ucrainean. Iată în această privință cîteva citate semnificative emanînd din cele mai autorizate guri:

„Trebuie să spun că este în interesul politicii germane de a menține o anumită tensiune între polonezi și ucraineni. Cei 4,5—5 milioane de ucraineni ce locuiesc la noi reprezintă o contrapondere pentru polonezi. Eu fac deci tot ce depinde de mine pentru a împiedica orice înțelegere între ei" (Franck, șeful Guvernămîntului general al Poloniei ocupate).

„Această țară (N.N. — Ucraina) nu mă interesează decît ca rezervor de care ne servim așa cum alte națiuni se servesc de coloniile lor" (Adolf Hitler).

„Dacă voi găsi un ucrainean demn să se așeze la aceeași masă cu mine voi da ordin să fie împușcat... Ucrainenii trebuie să știe că numai germanii sînt capabili să le salveze țara de haosul pe care l-au cunoscut și pe care îl vor mai cunoaște încă dacă emigranții vor reveni la putere". (Koch, reichskommisar al Ucrainei).

La începutul anului 1941, Abwehrul a creat, în ideea folosirii pe teritoriul sovietic ce urma să fie ocupat, așa-zisa „Legiune Ucraineană". Cei 700 de oameni care intrau în componența ei erau acoperiți ca unitate a „Serviciului german pentru muncă" *(Reichsarbeitsdienst)*. Legiunea a fost împărțită în două subunități: batalionul *Nachtigall* și batalionul *Roland*. Comandamentul legiunii era mixt, respectiv ucraineano-german. Acesta a fost embrionul „Armatei insurecționale ucrainene" (U.P.A.), ale cărei rămășițe, lăsate în spatele frontului, au dat mult de lucru organelor de securitate sovietice, poloneze și cehoslovace în primii ani de după război.

Despre „isprăvile" acestor formații O.U.N.-iste, despre cruzimile și teroarea cu care le era semănat drumul, nu credem că este cazul să insistăm aici. Ura lor împotriva comunismului era atît de mare încît organele de ocupație hitleriste îi recrutau pe membrii lor cu precădere în cadrul formațiilor de poliție de pe teritoriul ocupat. Astfel, *Walli III* avea drept preocupare ca, pe lîngă recrutarea unor indivizi antisociali de naționalitate rusă, să recruteze cît mai multe elemente anticomuniste din rîndurile naționaliștilor ucraineni, cunoscută fiind cruzimea cu care aceștia acționau împotriva grupurilor lansate în spatele frontului german de către organele de informații și contrainformații sovietice, și îndeosebi împotriva partizanilor.

Cînd a început să ia, puțin cîte puțin, locul lui Canaris în problemele de spionaj privind Estul, Gehlen a mizat pe organizația O.U.N. și pe U.P.A. aflată în plină dezvoltare. El credea într-o utilizare fructuoasă a oamenilor strînși sub emblema O.U.N. și în formarea unei organizații subversive progermane sub aparența unei armate insurecționale împotriva Uniunii Sovietice. Acest proiect l-a sedus pe șeful F.H.O., care a luat toate măsurile necesare pentru a-i putea dirija din plin pe „banderoviști". El și-a asigurat în acest sens și sprijinul generalului Varlimont, unul din cei mai influenți ofițeri ai O.K.H. — statul-major de care depindea F.H.O. — și și-a luat precauțiile interne necesare, prin numirea în fruntea U.P.A. a unuia pe care îl credea sigur, respectiv pe Roman Sukievici, alias generalul Taras Suprinka, alias

Roman Lozovski. Astfel Gehlen, sigur de intuiţia sa, a sprijinit şi s-a sprijinit cît a putut pe activitatea U.P.A., ale cărei unităţi aveau în ochii săi avantajul de a fi rodul unei îndelungate preocupări din partea spionajului german şi ofereau garanţia unei omogenităţi şi a unei fidelităţi de care mai tîrziu va avea totuşi motive să se îndoiască. Dar punerea la punct a acestui aparat de subversiune a cerut mai mult timp decît în cazul celorlalte grupuri provenind din *Hiwis*, şi cînd Gehlen l-a avut efectiv sub mînă dezastrul german începuse deja în est. Era oare prea tîrziu ? Trebuia oare ca generalul-spion să renunţe la acţiunile pe care intenţiona să le întreprindă cu ajutorul O.U.N.-iştilor ? Gehlen a decis că nu. Naţionaliştii ucraineni au fost unul din atuurile majore pe care el le-a pus pe masa tratativelor cu americanii în anul 1945.

Legăturile lui Gehlen cu bandele teroriste ale naţionaliştilor ucraineni rămase în spatele frontului în chip de rămăşiţe ale U.P.A. n-au funcţionat, bineînţeles, în cursul anului 1945. Aceste contacte au fost reluate însă imediat ce „Organizaţia Gehlen" a început să prindă consistenţă în zona americană de ocupaţie a Germaniei. Cu o anumită particularitate însă. Fostele cadre ale F.H.O. sau ale Amt VI care se prezentau pentru reluarea legăturii cu naţionaliştii ucraineni pretindeau că vin ca angajaţi ai americanilor şi în numele acestora. Discreţia totală în ce priveşte existenţa serviciului de spionaj german ce funcţiona cu mijloace materiale americane împotriva comunismului era pe timpul acela regulă imperativă şi orice dezvăluire a existenţei sale era de natură să pună într-o situaţie deosebit de delicată şi pe stăpîni, şi pe stipendiaţi.

Legenda era valabilă numai pentru bandele ce operau pe teritoriul Ucrainei Subcarpatice şi al Poloniei. În ce-i priveşte pe şefii naţionaliştilor ucraineni adăpostiţi în deplină securitate în zona americană, aceştia nu au fost nici un moment înşelaţi de povestea repetată sîrguincios de către instructorii lui Gehlen. O dovadă a acestui fapt o constituie şi următorul fragment din declaraţia făcută la 2 aprilie 1962 în Berlinul de est de către Osip Werhun : „Sînt născut în Ucraina, în regiunea ce s-a aflat în graniţele fostului imperiu austro-ungar. În timpul celui de-al doilea război mondial am fost membru al secţiei Abwehrului numită *Abwehrtruppe 102* a grupului de armate Ucraina-Sud, adică în serviciul de informaţii al Wehrmachtului ce opera în Ucraina ocupată. Acesta este motivul pentru care în 1947 am fost recrutat drept colaborator al serviciului

secret al lui Gehlen. Dealtfel, la Gehlen şeful meu era colonelul Samutin, care îmi fusese şef şi la *Abwehrtruppe 102*...".

Există o coincidenţă în timp în ce priveşte reluarea legăturilor dintre organizaţia lui Gehlen şi bandele teroriste ucrainene şi intensificarea acţiunilor criminale desfăşurate de acestea din urmă pe teritoriul sovietic şi polonez. În perioada 1946—1947 au fost ucişi sute de civili şi zeci de militari, au fost incendiate mii de hectare de culturi agricole şi păduri, rod al muncii paşnice a ţăranilor din R. S. S. Ucraineană şi R. P. Polonă, şi au fost aruncate în aer poduri şi instalaţii de căi ferate. La 28 martie 1947 banda teroristă „Hryn" l-a prins într-o ambuscadă şi l-a ucis mişeleşte pe generalul Karol Swierczewski, adjunct al ministrului forţelor armate ale R. P. Polone, erou al războiului civil din Spania, unde devenise celebru sub numele de „generalul Walter".

Pe măsură ce acoperirea serviciului de informaţii american dispărea şi apărea la lumină complicitatea dintre bandele ucrainene şi Gehlen, pe atît conducătorii naţionaliştilor s-au aflat într-o situaţie mai grea faţă de alte servicii de spionaj care le acordau concurs şi sprijin material, şi mai ales faţă de serviciul de informaţii englez. Pus în faţa alternativei de a-şi „democratiza" mişcarea sau de a pierde sprijinul S.I.S., conclavul naţionalist ucrainean a luat la începutul anului 1947 o hotărîre radicală : anume, a exterminat pe toţi instructorii şi agenţii proveniţi din S.S. şi alte formaţii şi servicii hitleriste ce luptau în cadrul bandelor. Această satisfacere a exigenţelor englezeşti şi mai ales maniera în care au realizat-o a fost foarte greu digerată de Gehlen. El n-a putut însă renunţa la legăturile cu O.U.N. şi nici la agenţii săi din această organizaţie. Sub controlul lui Gehlen sau sub cel al englezilor, bandele naţionaliste ucrainene luptau însă împotriva timpurilor şi a istoriei. La 5 martie 1950, în pădurea Bilohoroşka de lîngă Lvov, murea într-o încăierare cu o formaţie a organelor de securitate sovietice Roman Sukievici, alias Taras Suprinka, ultimul şef al U.P.A.

*

În cadrul preocupărilor pentru folosirea plenară a posibilităţilor aparatului pe care îl făurise, Gehlen a acordat permanent o deosebită atenţie problemelor războiului psihologic.

Cu toate că, aşa cum am văzut deja, acţiunile psihologice constituiau de multă vreme un domeniu de activitate prioritar

al S.D. şi al „coloanei a cincea", credem că nu vom greşi deloc dacă-l vom socoti şi pe Reinhard Gehlen printre precursorii acestei activităţi. El şi-a cîştigat un astfel de „drept" prin strădaniile depuse în această direcţie atît între anii 1942—1945, cît şi în anii de după terminarea ostilităţilor, cînd războiul psihologic amplificat la scară planetară a devenit „război rece", atît de prielnic „Organizaţiei Gehlen".

Însăşi acţiunea de creare a „mişcării Vlasov" a derivat nemijlocit din concepţiile lui Gehlen privind războiul psihologic şi a fost destinată să fie înainte de orice o armă pentru ducerea acestui război.

Pe cît fugea de minciună atunci cînd era vorba de aprecierea şi evaluarea informaţiilor, pe atît o socotea Gehlen de necesară ca armă în acest tip de război pentru care părea că este predestinat şi în domeniul căruia s-a numărat printre precursori. Gehlen a nutrit tot timpul speranţa deşartă că, folosind mii de tone de hîrtie, ar putea slăbi moralul de luptă al trupelor sovietice şi unitatea moral-politică a naţionalităţilor din U.R.S.S. Pentru redactarea manifestelor antisovietice şi mai ales pentru semnarea lor erau folosiţi Vlasov şi K.N.O.R. Fiecare text redactat de Vlasov trecea în prealabil pe la Gehlen, care îl cenzura cu multă atenţie. Textul era apoi tradus în limba rusă şi în diversele limbi vorbite în unităţile sovietice angajate pe front, citit prin megafoane, aruncat din avioane sub forma unor pachete cu manifeste, distribuit prizonierilor din lagăre şi populaţiei din zonele ocupate, trimis cu balonul dincolo de linia frontului şi răspîndit în mii şi mii de exemplare de la Marea Neagră la Marea Baltică, de la frontiera turcă la cea finlandeză.

Ca rezultat al acestor iniţiative (puse în practică cînd cu colaborarea colonelului Hans Martin, şeful secţiei „Propagandă activă în răsărit", cînd cu aceea a R.S.H.A.), în anii 1943—1944 au fost desfăşurate mai multe acţiuni pe Frontul de răsărit. De menţionat faptul că deşi erau puse la cale în comun, din punct de vedere organizatoric ele se înfăptuiau de către fiecare organ în parte, separat. Asemenea acţiuni au fost „Fîşia de argint" *(Silberstreif)*, „Poveste de iarnă" *(Wintermärchen)* sau *Zeppelin*, cuvinte aparent fără nici o legătură cu războiul psihologic în care naziştii îşi puneau atîtea speranţe. Materialul lansat sub formă de manifeste şi broşuri „lămuritoare" cîntărea multe tone; în acţiunea *Zeppelin*, de exemplu, numai R.S.H.A. a investit suplimentar pentru scopurile războiului psihologic suma de 30 milioane de mărci, conform declaraţiei lui Schellenberg.

★

Culegerea, evaluarea şi exploatarea informaţiilor după metoda „mozaicului", crearea *Frontaufklärungstruppen*, interogarea sistematică a prizonierilor prin metode inchizitoriale şi în dispreţul tuturor legilor şi cutumei internaţionale, cultivarea trădării în proporţii de masă şi folosirea multilaterală a trădătorilor ca agenţi, diversionişti, sabotori, ca ajutoare ale anchetatorilor hitlerişti şi cîini de pază împotriva mişcării de partizani, precum şi manevrarea lor pe eşichierul războiului psihologic, iată sintetizată în puţine cuvinte contribuţia F.H.O. şi a lui Gehlen la dezvoltarea şi perfecţionarea arsenalului spionajului total hitlerist. Creînd un serviciu de spionaj adaptat folosirii acestor metode, Gehlen s-a văzut, după eliminarea Abwehrului, în fruntea celui mai important organ de informaţii al Germaniei pe Frontul de răsărit. Din această poziţie el a cooperat în permanenţă cu Amt VI, care formase şi dirija, de asemenea, în cadrul acţiunii botezată *Zeppelin*, grupe destinate spionajului, sabotajului şi diversiunii în spatele frontului sovietic. Adjudecîndu-şi în mod definitiv, la desfiinţarea Abwehrului, controlul detaşamentelor *Walli* şi cîştigînd, graţie colaboraţioniştilor lui Vlasov, primatul în ce priveşte recrutarea şi folosirea dezertorilor şi a celor ce trădaseră din rîndul prizonierilor sovietici, Gehlen n-a fost niciodată în pericol de a-şi pierde întîietatea în ce priveşte spionajul împotriva U.R.S.S.

În capitolele următoare vom avea prilejul să constatăm că procedeele şi metodele folosite de F.H.O. în timpul războiului nu au fost repudiate de Gehlen şi oamenii care l-au însoţit în continuare în întreprinderea de a spiona, în folosul americanilor, ţările socialiste. Ei au adaptat aceste metode la noua situaţie şi le-au folosit cu rîvnă în continuare, servind drept sursă de inspiraţie şi altora...

ÎNTRE DOI STĂPÎNI...

După bătălia din arcul de la Kursk, Reinhard Gehlen a înţeles — asemenea tuturor generalilor germani — că Germania nu mai are nici o şansă de a cîştiga războiul. Aceasta nu l-a împiedicat însă, aşa cum am mai arătat, să continue să-şi slujească cu conştiinciozitate führerul şi să intensifice

cooperarea cu organele R.S.H.A., în scopul de a crea noi rețele de spioni și diversioniști, noi grupe de sabotori și noi detașamente de trădători ce erau împinși la pieire pentru a prelungi cît de cît existența statului hitlerist. Procedînd astfel, Gehlen era animat de idei și convingeri pe care nici dezastrul ce l-a trăit în 1945, nici scurgerea a peste un sfert de secol al erei postbelice bogată în evenimente și învățăminte istorice nu au reușit să le schimbe. Iată-le sintetizate de însuși generalul-spion în memoriile sale :

„Oricît de impopulară poate fi astăzi (N.N. — 1971) o asemenea opinie, țin să declar aici că, după părerea mea, decizia lui Hitler de a ataca Uniunea Sovietică a fost, fără îndoială, bună..."

În virtutea acestei opinii, dar și cu un gînd șiret ascuns în mod abil în spatele ei, Gehlen s-a angajat cu toate forțele serviciului condus de el în sprijinirea acțiunilor desfășurate din ordinul lui Hitler de către biroul VI/S din R.S.H.A., condus de Skorzeny. Căci, în noiembrie 1944, Skorzeny fusese acela care primise misiunea de a organiza activitatea de rezistență în spatele frontului sovietic și de a menține în acest scop contactul cu bandele anticomuniste. Conform instrucțiunilor Secției operații a Marelui stat-major german, aceste bande includeau : grupele de „rezistență" ale naționaliștilor ucraineni și ale „mișcării naționale de rezistență" poloneze (în măsura în care nu fuseseră dispersate ca urmare a înaintării armatei sovietice) ; alte grupe antisovietice compuse din elemente neruse. Legătura cu aceste grupe de „rezistență", atunci cînd ele nu țineau de comandamentul *Zeppelin*, era asigurată de detașamentele *Walli*, deci de F.H.O. În asemenea condiții, Skorzeny a trebuit să se adreseze lui Gehlen, care a profitat de această împrejurare pentru a-și lărgi baza informativ-operativă proprie, incluzînd în ea și grupele *Zeppelin*.

Operația *Zeppelin*, la care ne-am mai referit în treacăt, fusese pusă în aplicare încă în anul 1942. Obiectivul ei era acela de a selecționa și pregăti elemente pretabile din rîndurile prizonierilor de război pentru acțiuni de sabotaj în spatele liniilor sovietice. Comandamentul *Zeppelin*, condus în anul 1943 de către sturmbahnführerul S.S. Hengelhaupt, avea trei detașamente principale pe Frontul de răsărit, care dispuneau, la rîndul lor, de posturi avansate în zona de luptă. Sarcina acestora din urmă era aceea de a face o verificare pe loc a prizonierilor și de a-i detecta pe cei ce ar fi prezentat perspectiva de a fi folosiți în scopul urmărit. Aceste posturi avansate erau însă cu totul la cheremul bunăvoinței detașamentelor *Walli*, care aveau monopolul interogării tuturor prizonierilor înaintea trimiterii lor în lagăre. În practică, decizia asupra faptului dacă un prizonier trebuie să rămînă sub controlul armatei sau poate fi predat comandamentului *Zeppelin* era apanajul exclusiv al F.H.O. Mai tîrziu, tot F.H.O. era cea consultată obligatoriu de către comandamentul *Zeppelin* ori de cîte ori acesta punea la cale o acțiune în spatele frontului, deoarece se considera că F.H.O. era singurul organ care avea date precise asupra situației din zona respectivă.

Decizia lui Hitler de a acorda R.S.H.A. monopolul acțiunilor subversive în spatele frontului a avut unele efecte neplăcute pentru F.H.O. Astfel, la 22 ianuarie 1945, cînd Gehlen a venit la birou, a găsit acolo un mesaj primit prin telex. Era un ordin al lui Hitler prin care *Gruppe Irreführung*, adică grupul F.H.O. pentru dezinformare, trecea de sub controlul lui Gehlen la R.S.H.A. Ordinul spunea textual :

„Din ordinul șefului O.K.W., Grupul de dezinformare va fi transferat în cadrul R.S.H.A. începînd cu data de 22 ianuarie 1945. Noua lui adresă este : Serviciul militar R.S.H.A., Roem 1A C/0, căpitan von Berchtolsheim. Comunicațiile telefonice ce-i sînt destinate vor fi dirijate la Waldburg O.K.W. căpitanului Berchtolsheim, indicativ 414 și căpitanului Naber, indicativ 415. După 22 ianuarie 1945 toate rapoartele trebuie trimise cît mai operativ numai la aceste adrese".

În ciuda ordinului de transfer al grupului de dezinformare la R.S.H.A., Gehlen și-a menținut controlul asupra rețelelor și posturilor de radio pe care le înființase în colaborare cu *Zeppelin* încă din 1943. El s-a folosit pentru aceasta de relațiile bune pe care le avea cu cei mai mulți dintre șefii R.S.H.A., respectiv cu Schellenberg, cu Otto Skorzeny și cu sturmbahnführerul S.S. dr. Hengelhaupt, șeful operației *Zeppelin*. După cum vom vedea, Gehlen a continuat nu numai să mențină contactul direct cu aceste rețele, dar a reușit chiar să înființeze noi posturi de radio în lunile februarie și martie 1945. El a transformat toate aceste posturi în ceea ce se numea la F.H.O. „Rețeaua-R" (R de la *Rücken* — spatele frontului) care — credea Gehlen — va putea fi deosebit de utilă după război, cînd va fi reînființat noul serviciu de informații german.

★

Vom face o paranteză pentru a încerca să prezentăm în linii mari felul în care Skorzeny, cu concursul direct al F.H.O., s-a ocupat de organizarea activității de „rezistență" în spatele frontului român, respectiv pe teritoriul țării noastre.

Centrul care organiza și dirija grupele de diversioniști și spioni lansate în România era amplasat la Viena, unde beneficia de asistența căpeteniilor legionare constituite în „guvern român" de către stăpînii lor hitleriști. Viena prezenta, de asemenea, avantajul existenței postului de radio *Donau*, ale cărui emisiuni în limba română acopereau în bună parte teritoriul țării și puteau fi folosite atît pentru „războiul psihologic", cît și în vederea transmiterii de mesaje codificate destinate grupelor ce operau în România.

Pentru conducerea și organizarea activității „pe teren" a fost constituit un comandament compus din Andreas Schmidt și Mathias Leibhardt, foști șefi ai organizației fasciștilor germani din România, precum și din Nicolae Pătrașcu și C. Stoicănescu, comandanți legionari. Desigur nu comandamentul, care era destinat și el parașutării în țară, hotăra ce trebuia făcut, ci ofițerul de informații hitlerist Gune Roland, „specialist în probleme românești", care coordona din partea lui Amt VI și a F.H.O. întreaga activitate.

Spionii și diversioniștii furnizați la comandă de către legionari, precum și cei selecționați dintre voluntarii sași înrolați în S.S. au fost instruiți în grabă cu cunoștințele necesare în centre de pregătire înjghebate pe teritoriul Austriei. Concomitent, elementele fasciste aflate în țară, dar în contact cu centrala din Viena, au constituit în zona orașelor Brașov și Timișoara un așa-numit „front de rezistență".

În decembrie 1944 a fost parașutată în împrejurimile orașului Orăștie o grupă de spioni și diversioniști condusă de legionarul Mindrescu, iar la începutul anului 1945 a fost parașutat în Dobrogea spionul Toma Vasile zis Lică, de aceeași culoare politică. A urmat la scurte intervale parașutarea a noi echipe formate din legionari ca Verca Afilon, Vică Negulescu, Gligor Viorel, Zottu Vasile, precum și din elemente fasciste germane ca Depner W., Albrich G., Witting H., Huber K., May W. și alții.

Echipele lansate dispuneau de planuri care indicau locurile în care armatele germane în retragere depozitaseră armament, explozivi și muniții necesare comiterii unor acte de sabotaj și diversiune. Aceasta a dat posibilitate criminalilor să organizeze un număr destul de mare de asemenea acțiuni, paralel cu culegerea și transmiterea de informații.

Activitatea centrului de la Viena împotriva României a continuat pînă în preajma ocupării orașului de către trupele sovietice. Astfel, la sfîrșitul lunii aprilie 1945, a fost parașutat pe teritoriul român spionul Parsch, care avea misiunea de a preda lui Strummer Victor, conducătorul unui grup de diversioniști ce opera în Transilvania, suma de 76.000 de dolari pentru „activitatea viitoare". În ultimele zile ale existenței sale, postul de radio *Donau* a transmis pentru grupele lansate în România consemnul de a înceta activitatea și a se orienta. Concomitent au fost transmise șefilor de grupe, prin aparatele portabile de emisie-recepție, radiograme cifrate în care se preciza că orientarea de viitor privea continuarea activității în favoarea americanilor și englezilor. Telegrame similare au fost transmise și șefilor „frontului de rezistență".

Americanii și englezii n-au apucat însă să se folosească de aportul rețelelor hitleriste lansate în România în ultimele luni de război. Nici Gehlen nu a mai primit de aici răspuns la apelurile sale, atunci cînd în 1946 a încercat să „redeștepte" aceste rețele. Dintre cei cîțiva spioni care au reușit să se strecoare din nou în occident, singur Verca Afilon merită o mențiune aparte, prin aceea că a fost selecționat cinci ani mai tîrziu de către centrul de spionaj americano-francez de pe lîngă N.A.T.O., pentru a fi parașutat din nou în România. Capturarea în întregime a primelor grupe care au fost lansate în anii 1951—1952 de către avioanele americane pe teritoriul țării noastre i-a determinat repede pe organizatori să renunțe la ambițioasa lor acțiune și să concedieze pe ceilalți agenți aflați în așteptare, printre care se afla și Verca Afilon. Se pare că acest recidivist înrăit și-a dat obștescul sfîrșit acum cîțiva ani pe undeva prin Franța.

★

Revenind la cooperarea lui Gehlen cu Skorzeny și Schellenberg trebuie să arătăm că informațiile transmise de F.H.O. organelor R.S.H.A. erau deosebit de utile oamenilor lui Himmler. Cooperarea dintre cele două organe a mers multă vreme bine, iar relațiile personale dintre Gehlen și șefii S.D. erau din ce în ce mai apropiate. Cînd a vizitat sediul F.H.O., Schellenberg și-a flatat gazdele afirmînd că S.D.-ul nu va fi

niciodată capabil să lucreze cu precizia științifică cu care se lucra în serviciul condus de Gehlen. El a solicitat pentru R.S.H.A. 100 de ofițeri, subofițeri și oameni pregătiți în școlile F.H.O., precum și posibilitatea de a-și verifica emisiunile radio prin rețeaua F.H.O. În intenția de a „recompensa" F.H.O. pentru sprijinul util și informațiile primite, R.S.H.A. a pus la dispoziție lui Gehlen cîțiva deținuți importanți din temnițele Gestapoului, care prezentau posibilitatea de a fi folosiți pentru jocuri radio. Unul din aceștia a fost și colonelul german Hoyer, predat F.H.O. în februarie 1945. Hoyer, care fusese comandant de regiment, căzuse prizonier la sovietici și devenise membru al comitetului „Germania liberă", constituit din prizonierii germani din U.R.S.S. El fusese apoi trimis cu o misiune în Germania, unde a fost prins de Gestapo. Conform unei note redactate de Gehlen rezultă că F.H.O. primise „completă autoritate asupra colonelului Hoyer" și îl putea folosi cum credea de cuviință.

★

La începutul anului 1945 nu mai trebuia să fii nici general și nici șef al unui serviciu de spionaj pentru a fi convins că zilele „imperiului" nazist sînt numărate. Gehlen a început să analizeze cu tot mai multă seriozitate soluțiile posibile pentru salvarea de la dezastru și în vederea continuării luptei împotriva comunismului.

O vreme a cochetat cu ideea organizării unei mișcări de rezistență internă împotriva trupelor ocupante. În acest domeniu, el s-a inspirat după schemele de organizare și activitate ale mișcării naționaliste poloneze *Armja Krajowa* („Armata Națională"), al cărei conducător, contele Komorowsky, căzuse în mîinile germanilor și se găsea în închisoare la Varșovia. Din ordinul lui Gehlen, locotenent-colonelul Horaczek, fostul șef al secției Abwehr din Varșovia, îl interogase pe Komorowsky în închisoare. Datele adunate i-au servit drept sursă de inspirație pentru elaborarea planului operației *Werwolf*.

Întrucît operația *Werwolf* ne dă o imagine a concepțiilor lui Gehlen privind organizarea războiului de gherilă, iar unele elemente înrolate în acțiunea respectivă au desfășurat activități teroriste în anii de după război, apreciem nimerit să ne ocupăm și de geneza și desfășurarea acestei operații.

Odată cu înrăutățirea situației de pe front a luat naștere la conducătorii naziști ideea formării unei „armate secrete",

aidoma grupelor clandestine lăsate în spatele inamicului chiar pe teritoriul german. Paternitatea acestei idei a fost atribuită pe rînd cîtorva persoane, inclusiv lui Reinhard Gehlen. Numele de *Werwolf* a ieșit din fertila minte bolnavă a lui Goebbels. În folclorul german *Werwolf* exista ca mit încă din Evul Mediu. Legenda spune că existau oameni care puteau lua înfățișarea de lup; puterile diavolului îi făceau invulnerabili la orice armă cu excepția celei a Sfîntului Hubert, patronul vînătorilor. Hermann Löns, un poet german de mică importanță, care a murit în 1914, a scris, inspirîndu-se din această legendă, o baladă a lupilor, pe care naziștii au decretat-o „literatură bună, folositoare tinerilor". Această baladă era de multe ori recitată la adunările tinerilor hitleriști.

La 25 septembrie 1944 Hitler a dat un decret prin care ordona *Volkssturm*, un fel de mobilizare generală a tuturor celor capabili să poarte arme. De fapt, toți germanii cît de cît apți fuseseră deja mobilizați, astfel încît jalnicele batalioane *Volkssturm* se compuneau din bătrîni, invalizi lăsați la vatră și copii subalimentați, nedepășind paisprezece ani. Cîteva unități *Volkssturm* au fost trimise pe Frontul de pe Oder. Dar nici cu cel mai mare efort nu se putea imagina cum ar putea deveni acești *Volkssturm* oamenii „invulnerabili" necesari acțiunii *Werwolf*, aceștia din urmă trebuind să lupte și pe „Reduta Alpină", noțiune ce se referea la o altă himeră a naziștilor, care se născuse în iulie 1944, în timpul vizitei lui Göring la feldmareșalul Kesselring în Italia. În timpul acestei vizite, Göring i-a sugerat gazdei sale că în cazul unei înfrîngeri pe Frontul de sud ar trebui organizată o „redută" de apărare în sudul Bavariei și în Tirol.

Cînd Schellenberg a propus acțiunea *Werwolf* lui Himmler, reacția acestuia l-a făcut să tremure pentru propria viață. „Este o totală nebunie! a țipat Himmler. Dacă aș discuta un asemenea plan cu Wenck (generalul care comanda Armata a XII-a ce lupta pe Elba), aș fi denunțat ca cel mai mare defetist al Reichului și vestea i-ar fi imediat servită führerului". Himmler se referea la o circulară a O.K.W. care amintea tuturor conducătorilor și ofițerilor severele pedepse pentru defetism; evident, el considera pînă și gîndul creării unei organizații de rezistență o recunoaștere a eventualității înfrîngerii Germaniei, ceea ce constituia o crimă de neiertat. Himmler se înșela însă în privința atitudinii lui Hitler față de planul *Werwolf*, deoarece acesta l-a aprobat fără rezerve.

Odată ce se obținuse aprobarea lui Hitler, unitățile *Werwolf* puteau fi formate; obergruppenführerul S.S. Hans Prützmann fusese numit comandantul lor, iar generalul-maior Pflaume șef al statului-major. Prützmann avea 44 de ani și era conducător al „grupurilor de șoc" naziste încă din anul 1930; el cîștigase, de asemenea, o experiență destul de bogată în lupta de guerilă ca șef al unităților S.S. și de poliție din Ucraina între 1942 și 1944, cînd partizanii sovietici îi dăduseră zile și nopți de coșmar. Dar dacă Prützmann fusese cel ce primise comanda, toate planurile privind constituirea grupelor *Werwolf* fuseseră elaborate de către F.H.O. Gehlen însărcinase pe unul din ofițerii cei mai capabili, respectiv pe căpitanul Friedrich Wilhelm Fritz Poppenberger, să pună la punct detaliile.

Planul pentru organizarea *Werwolf* prevedea șapte puncte principale, dintre care unele includeau schemele deja existente ale grupelor *Walli* și *Zeppelin*. În opinia lui Gehlen, toate operațiile *Werwolf* trebuiau îndreptate exclusiv împotriva Armatei Roșii; nimic din acest plan nu avea în vedere organizarea rezistenței împotriva americanilor, englezilor și francezilor. Cele șapte puncte erau următoarele:

1. Instruirea sabotorilor și luptătorilor de guerilă.

2. Formarea unor unități de acțiune de pînă la 60 de oameni.

3. Adunarea armelor abandonate de armata germană și depozitarea lor în ascunzători secrete.

4. Înființarea de posturi secrete de radio.

5. Organizarea unei rețele de spionaj cu posibilități de pătrundere în comandamentul sovietic și în sediile autorităților de ocupație.

6. Înființarea unor „comandouri de lichidare" care urmau să-și selecționeze victimele din rîndul conducătorilor militari sovietici și al autorităților ce vor fi fost instalate în teritoriul ocupat al Germaniei.

7. Pregătirea și răspîndirea unor materiale de propagandă antisovietică prin presă clandestină, manifeste, radio și pe cale orală.

Gehlen a întocmit pentru Prützmann o schemă detaliată a organizației *Werwolf*, dar nu a luat parte la acțiunile de realizare a acestei scheme. Himmler a luat comanda supremă a executării planului, iar Goebbels a devenit unul dintre cei mai entuziaști suporteri ai lui. Între ei a intervenit o adevărată luptă pentru controlul acțiunii *Werwolf*; la un moment dat chiar Martin Bormann, locțiitorul lui Hitler, a făcut încercarea de a se pune el în fruntea proiectului. Goebbels a ordonat includerea unei emisiuni radio speciale, *Werwolf Rundfunk*, în cadrul programului postului de radio de la Königswusterhausen, astfel că foarte curînd un val de propagandă pe această temă s-a dezlănțuit asupra populației germane. Dar aceasta era de acum sătulă de război. Pentru milioanele de oameni rămași pe drumuri, rătăcind prin orașele devastate de bombardamente în căutare de adăpost și mîncare, această tentativă de ultimă oră de a li se îmboldi elanul războinic și voința de a rezista nu avea prea multe șanse de succes. Goebbels personal a ținut mai multe conferințe la radio, al căror stil poate fi judecat după următorul citat: „Noi, *Werwolf*-ii, considerăm drept suprema noastră datorie și drept legitim acela de a ucide, a ucide și a ucide, folosind orice șiretlic sau viclenie, în întunericul nopții furișîndu-ne și dibuind prin orașe și sate, ca lupii, în taină, fără zgomot..."

Chiar în ceața crepusculului care cobora cu rapiditate peste Reichul hitlerist, organizația *Werwolf* a fost elaborată, cel puțin pe hîrtie, cu minuțiozitatea tipică serviciului condus de Gehlen.

Unii dintre conducătorii organizației au fost aleși dintre foștii membri ai grupurilor *Freikorps*, ce activaseră în zilele Republicii de la Weimar, iar alții aveau experiența activității celulelor naziste dinaintea anului 1933. Structura *Werwolf*-ilor a fost construită după aceea a organizației naziste, respectiv *Dorfortsgruppe* (grup sătesc), *Gemeinde Ortsgruppe* (grup districtual rural), *Stadtgruppe* (grupă orășenească) și așa mai departe. Comandanții de district și ajutorii lor au fost selecționați și numiți cu repeziciune și astfel, foarte curînd, existența șefilor și a membrilor de rînd ai organizației *Werwolf* a devenit fapt. O ramură aparte a organizației a fost constituită pe teritoriile de est ale Germaniei deja ocupate de armata sovietică, sub denumirea de F.D. („*Freies Deutschland* — „Germania Liberă").

În practica *Werwolf*-ilor au fost introduse tot felul de accesorii conspirative, ca: semne de recunoaștere, parole, precum și *wolfsangel*, o literă runică ce urma să fie desenată pe clădirile locuite de ofițerii trupelor de ocupație și pe casele germanilor „trădători" care ar fi colaborat cu ei, pentru a indica distrugerea acestor case prin explozii sau incendii. Pro-

pagandiștii lui Goebbels și conducătorii locali ai organizației *Werwolf* au făcut eforturi deosebit de mari pentru a implanta ideea de revanșă în sufletele copiilor. Băieți și fete din *Hitlerjugend* au fost încorporați în unități auxiliare, în unele districte începînd de la numai nouă ani în sus.

În zonele unde, cu toate eforturile făcute, numărul recrutărilor rămînea neînsemnat, Prützmann și ai săi recurgeau la înrolarea membrilor subunităților „armatei lui Vlasov", aflată într-un proces de rapidă descompunere, sau a membrilor U.P.A., lovită de aceeași soartă; s-a încercat chiar înrolarea unor polonezi din cei aduși în Germania pentru muncă de sclavi. Naziștii încercau să ademenească recruți nu numai prin răspîndirea spaimei, dar și prin apelarea la sentimentele religioase ale unor candidați.

Unii dintre istoricii care menționează în lucrările lor privitoare la ultimele zvîrcoliri ale celui de-al III-lea Reich existența *Werwolf*-ilor consideră această organizație doar ca o himeră a propagandei lui Goebbels și accentuează pe faptul că Germania a fost singura țară ocupată din Europa care n-a reușit să producă o mișcare de rezistență împotriva trupelor inamice. Este adevărat că toți conducătorii naziști care au inițiat acțiunea *Werwolf* au părăsit-o cu lașitatea caracteristică bandei. Himmler, comandantul suprem, negocia în secret cu americanii prin Schellenberg, pe timpul cînd mai emitea încă ordine mobilizatoare către *Werwolf*-i, iar Prützmann s-a refugiat în aprilie 1945 sub aripa amiralului Dönitz. După arestarea sa de către englezi și în fața perspectivei de a fi judecat pentru crimele de război pe care le comisese, Prützmann s-a sinucis într-un lagăr de prizonieri. Dar, deși părăsite de șefii lor, unele din grupele *Werwolf* s-au angajat din proprie inițiativă în acțiuni de sabotaj atît împotriva armatei sovietice cît și, în unele cazuri, împotriva aliaților ei occidentali. Timp de cîteva săptămîni după capitularea Germaniei, acțiuni de sabotaj și crime cu caracter terorist împotriva soldaților s-au produs în zona britanică. Treisprezece tineri, care au recunoscut a fi autorii acestor acte și au declarat apartenența lor la gruparea *Werwolf*, au fost condamnați la moarte și executați. În zona americană, în luna martie 1946, doi șefi de *Werwolf*, Erwin Fischer și Hans Pietsche, au fost condamnați la 7 ani închisoare pentru încercarea de a-și reactiva grupul din regiunea Frankfurt pe Main. În decembrie 1945, ofițerii de informații americani și englezi au descoperit și anihilat o organizație *Werwolf* cu largi ramificații, arestînd 800 dintre

membrii ei. Arestări și procese ale *Werwolf*-ilor au continuat mai mulți ani în zonele de ocupație occidentale; chiar într-o perioadă atît de tîrzie ca 1960, poliția federală germană a arestat pe fostul șef al organizației *Werwolf* din Hanovra, care își condusese grupul timp de cinci ani după sfîrșitul războiului și care, mai tîrziu, i-a reactivat pe membrii săi în cadrul unei mișcări neonaziste. Mulți din foștii conducători ai organizațiilor *Werwolf* sînt astăzi membri marcanți sau conducători ai partidelor de dreapta și ai grupurilor neonaziste din R.F.G., care propagă cu rîvnă ideea de „renaștere" într-o nouă ipostază a Reichului german.

Oricum, activitatea *Werwolf* împotriva aliaților occidentali nu a fost niciodată realmente efectivă. O explicație a acestui fapt este și aceea că la 25 aprilie 1945 amiralul Dönitz, continuînd să spere că Anglia și S.U.A. îi vor recunoaște „guvernul" și vor negocia armistițiul și condițiile de pace cu el, a dat un ordin prin care interzicea acțiunile *Werwolf*-ilor în vest.

Cele cîteva grupe de *Werwolf* ce s-au încăpățînat să acționeze în zonele de ocupație occidentale ale Germaniei în pofida ordinului lui Dönitz nu reprezintă însă mai nimic în comparație cu multele grupe de aceeași proveniență care au acționat în anii de după război atît pe teritoriul actual al R. D. Germane cît și pe teritoriile vestice ale R. P. Polone. Numărul acestor grupe s-a ridicat la ordinul zecilor, cea mai importantă fiind F.D. În anul 1946, F.D. grupa aproximativ 1400 de membri care acționau, sub ordinele unui comandament camuflat în Berlin, pe teritoriile Sileziei superioare și inferioare și în Pomerania. În 1946 însă, organele de securitate poloneze au dat lovituri hotărîtoare acestei organizații, care au dus la lichidarea ei. O altă grupă ce se autodenumea „Pirații Edelweissului" avea peste 200 de membri și a fost lichidată tot în cursul anului 1946. În fine, un ultim grup ce merită a fi menționat este cel denumit *Der schwarzer Wolf von Hubertus*, adică „Lupul negru al sfîntului Hubert", care a reușit să se mențină pînă în anul 1954. Din sumara enumerare făcută mai sus desprindem faptul că grupele *Werwolf* s-au menținut și au fost deosebit de active îndeosebi pe teritoriile vestice ale R. P. Polone, respectiv pe acele teritorii pe care statul polonez le-a reintegrat în granițele sale după cel de-al doilea război mondial. Recunoaștem cu ușurință în acest fapt înverșunarea elementului naționalist teuton de a menține sub dominația sa teritoriile de est, premisă a faimo-

sului *Drang nach Osten*. În elementele fasciste ce încadrau organizațiile *Werwolf* recunoaștem pe urmașii bandelor *Frei-korps* de după primul război mondial și pe descendenții clasei burgheze prusace care l-a produs pe Gehlen.

În prima perioadă de după război, și în zona de ocupație sovietică grupe *Werwolf* au întreprins acțiuni subversive împotriva ostașilor roșii și a autorităților locale. Asemenea acțiuni au fost însă reprimate cu multă operativitate și hotărîre, ducînd la curățarea terenului de elementele fasciste, chiar dacă în această parte a Germaniei nu s-a făcut problemei atîta publicitate cîtă s-a făcut celor cîteva cazuri din zonele occidentale.

Reîntorcîndu-ne la Gehlen și legăturile sale cu organizarea acțiunii *Werwolf*, trebuie arătat că în pofida faptului că el fusese acela ce concepuse planul de acțiune, șeful F.H.O. a privit activitatea acestei organizații din ultimele săptămîni dinaintea capitulării cu o totală lipsă de preocupare. El nu propusese și nu prevăzuse niciodată folosirea grupelor *Werwolf* pentru rezistență împotriva occidentalilor. Dar una dintre măsurile luate, după părerea lui cea mai importantă, i-a atras în mod serios atenția. Era vorba despre instalarea de celule clandestine, de grupuri de sabotaj și de posturi de radio pe teritoriile Poloniei, Prusiei de est, Pomeraniei și Sileziei, de unde armata germană se retrăgea foarte repede dincolo de Oder și Elba.

Împreună cu „Rețeaua-R", pe care F.H.O. făcea toate eforturile cu putință pentru a o menține în spatele liniilor sovietice, grupele *Werwolf* ar fi putut deveni foarte folositoare planurilor de viitor ale lui Gehlen. El a obținut de la Prützmann și de la statul-major al acestuia informații amănunțite în legătură cu dislocarea grupelor *Werwolf* în est, informații pe care avea de gînd să le folosească în următorii ani. Căci Gehlen hotărîse deja nu numai să conserve pentru scopurile sale competența, dosarele și experimentatul „stat-major" al F.H.O., ci să-și adjudece și cît mai multe dintre celulele clandestine, posturile de radio, grupele de diversioniști și de *Werwolf* din est. Într-o zi toate acestea trebuiau să constituie nucleul agenturii destinată pătrunderii în „centrele nevralgice" ale puterii comuniste. În același scop, din dispoziția lui Gehlen, F.H.O. continua cu perseverență jocurile radio cu serviciile de informații ale U.R.S.S. Aceasta oferea o posibilitate în plus de studiere a metodelor sovietice de legătură cu agentura.

După cum am văzut, Gehlen moștenise multe din stațiile de radio ale fostului Abwehr. În ciuda amestecului permanent al lui Schellenberg, F.H.O. a reușit să păstreze un cvasi-monopol al posturilor de radio secrete ce operau în est. Dar, după desființarea Abwehrului, F.H.O. opera și cu mai multe posturi fictive, printre care cele ce emiteau fie pentru S.I.S., fie pentru Cartierul general al Serviciului de informații al S.U.A. din Africa de Nord.

Chiar în timp ce prezicea în rapoartele sale către O.K.W. prăbușirea frontului german din iarna 1944/1945, Gehlen își extindea rețeaua posturilor de emisie-recepție și intensifica jocurile radio. Evidența acestor jocuri din perioada respectivă, care consemnează numai rezumatele transmisiilor, are 161 pagini scrise foarte strîns. Extinderea traficului de radio clandestin poate fi măsurată și după faptul că numărul semnalelor emise în perioada respectivă a ajuns la 440.739.

Acum, după peste un sfert de secol, oricine poate să-și dea seama de scopul eforturilor lui Gehlen, chiar dacă în momentul cînd acesta le depunea ele păreau să nu aibă nici unul. El își punea la punct „Rețeaua-R" pe care spera să o reactiveze după război și avea o mare grijă în a păstra intacte posturi de felul celor care lucrau încă pentru el în teritoriile deja ocupate din Germania de est, Austria, Boemia și Moravia. Pe lîngă acestea, el a mai organizat grupe dotate cu posturi de radio în Berlin, botezate cu numele convenționale *Meistersinger* (Meșterul cîntăreț) și *Steuermann* (Cîrmaciul). F.H.O. mai avea organizate, de asemenea, posturile *Falke* (Șoimul), *Hase* (Iepurele), *Eber* (Mistrețul), *Albatros*, *Krähe* (Corbul), *Kiebitz* (Ploierul) și *Kuckuck* (Cucul) în Danzig și Prusia de răsărit.

Gehlen a trecut în aceeași perioadă la constituirea și dotarea „Rețelei Watzmann", ce urma să acționeze în zona orașelor Frankfurt pe Oder și Cottbus, și a făcut totul pentru a menține activi pe agenții care lucrau în rezidențele *Alpenrose*, (Trandafirul Alpilor), *Lindwurm* (Dragonul), *Rote Mauer* (Zidul roșu) și *Adam*, toate situate în Viena sau Graz, precum și pe cei ce constituiau rezidența *Theiss* (Tisa), amplasată la frontiera austro-ungară.

Șeful F.H.O. prevedea reapariția unei Cehoslovacii libere. De aceea, el s-a îngrijit și de crearea condițiilor necesare supraviețuirii rezidențelor sale *Purpur* (Purpura), *Zepter* (Sceptrul) și altele din Praga, *Kapitän* și *Löwe* (Leul) de la Brunn și *Rotkäppchen* (Scufița Roșie) din Ostrawa.

În ce privește acțiunile întreprinse cu intenția de a dezinforma prin jocuri radio Comandamentul suprem sovietic, ele au continuat pînă foarte aproape de sfîrșitul războiului. Pe data de 22 martie Gehlen i-a trimis căpitanului Naber, la fosta secție de dezinformare a F.H.O. transferată la R.S.H.A., copia unui raport transmis la Moscova prin radio, probabil pe linia „acțiunii Hoyer". Acesta comunica organelor de informații sovietice o cantitate de informații false despre o imaginară deplasare de noi trupe germane spre Frontul de răsărit. Raportul conținea, de exemplu, informații de genul acesteia: „Nou formata Divizie a 12-a blindate a pornit spre front. La Halle, un convoi de tancuri și mașini, cu un efectiv de patru sute de oameni, a fost văzut dirijîndu-se spre răsărit. Două trenuri, unul cu treizeci și cinci și celălalt cu patruzeci și șapte de vagoane, încărcate cu vehicule și cu un mare număr de soldați, au părăsit gara Berlin-Charlottenburg. Un convoi de douăsprezece blindate și mulți soldați în uniforme S.S. cenușii și negre au trecut prin Berlin. Locuitorii din Brandemburg și Rathenow spun că au observat multe trenuri cu trupe și convoaie auto deplasîndu-se dinspre sud-vest în direcția nord-est".

Gehlen era conștient de faptul că astfel de „informații" vagi cu greu puteau convinge Comandamentul suprem sovietic de loialitatea acestor false posturi de radio, chiar dacă sovieticii ar fi crezut, prin absurd, că măcar unele din informații erau veritabile. Mai mult, Gehlen avea certitudinea că serviciul de informații sovietic avea, chiar după căderea „Orchestrei Roșii", o serie de rețele și posturi de radio în interiorul Germaniei, care scăpaseră necapturate și care furnizau Moscovei informații adevărate. Dar el aprecia în același timp că, chiar dacă numai cîteva din informațiile false erau crezute de către sovietici, iar tactica adoptată de ei și bazată pe aceste date false le provoca pierderi și întîrzieri, efortul depus în activitatea de dezinformare putea fi considerat ca răsplătit. Pe de altă parte, Hoyer și alți agenți ai F.H.O. folosiți în munca de dezinformare erau considerați de generalul-spion ca membri potențiali ai „Rețelei-R".

Gehlen era, de asemenea, preocupat în perioada respectivă și de păstrarea *Jagdkommando*-urilor lui Skorzeny, a fostelor unități ale lui Vlasov, a bandelor de naționaliști ucraineni și a cît mai multor colaboraționiști și rămășițe ale formațiilor armatei germane care erau pe atunci răspîndite în grupuri mici dincolo de liniile sovietice. El știa, desigur, că

șansele lor de supraviețuire erau foarte mici. Dar dacă o mică parte dintre aceștia ar fi reușit să rămînă nedescoperiți și dacă unii ar fi avut și norocul să-și păstreze posturile de radio, subzista speranța restabilirii contactului cu ei după încetarea ostilităților. Nu toate acestea s-au dovedit a fi numai simple speculații. Prin anul 1946, după crearea noii sale organizații, Gehlen a reușit efectiv să „trezească" un număr dintre „oamenii de încredere" lăsați „în conservare" în Germania de est, Polonia și Cehoslovacia și să stabilească contacte cu grupurile anticomuniste din Ucraina. Gehlen spera ca cel puțin la început, pînă cînd va reuși să recruteze, să antreneze și să infiltreze noi agenți, „Rețeaua-R" va putea constitui punctul de sprijin al noii sale organizații. În ultimele săptămîni ale războiului el s-a preocupat deci de identificarea și salvarea acestor oameni, care erau în mare pericol, avînd pe urmele lor organele de securitate sovietice. Soldații rezistenți și cu experiență ai *Jagdkommando*-urilor antrenate de Skorzeny aveau desigur o valoare cu totul specială în cadrul planurilor pe care Gehlen le urzea în minte.

În această direcție Gehlen era îndeosebi preocupat de soarta unui mare grup de diversioniști care operase în timpul verii lui 1944 în spațiul dintre Minsk și Moghilev, pe Nistru. Acest grup era comandat de locotenent-colonelul Scherhorn și numărase la început vreo 250 de oameni. Sarcina lui principală fusese inițial aceea de a lupta împotriva partizanilor sovietici care hărțuiau armata germană în retragere și pătrunseseră în multe sectoare printre liniile germane.

Cînd teritoriile unde opera grupul Scherhorn au fost eliberate de armatele conduse de generalii Jukov și Rokossovski, mulți soldați rămași în urma armatelor germane s-au adăugat acestor *Jagdkommando*-uri. Astfel, numărul de oameni de sub comanda lui Scherhorn ajunsese la aproape două mii cînd acest grup a fost încercuit și distrus de unitățile sovietice. Gehlen îl folosise pe Scherhorn pentru a obține informații în legătură cu situația din spatele frontului sovietic și a menținut regulat legături prin radio cu el timp de mai multe luni, chiar atunci cînd grupul se afla în permanentă mișcare. El trebuie deci să se fi simțit responsabil pentru soarta oamenilor lui Scherhorn, care au încercat în van să străpungă frontul și să ajungă din urmă armata în retragere a generalului Gotthard Henrici. De aceea, F.H.O. a încercat să trimită instrucțiuni lui Scherhorn peste capul R.S.H.A., de care acest grup aparținea de fapt; de asemenea, F.H.O. a

alarmat în legătură cu aceasta şi pe şeful biroului de informaţii de la centrul grupului de armate, colonelul Hans Heinrich Worgitzky, căruia i-a indicat să asigure în limita posibilului ajutoare pentru grupul lui Scherhorn, ai cărui oameni, descurajaţi şi înfometaţi, rătăceau prin păduri în iarna 1944/1945. Această grijă era cu atît mai justificată, cu cît unii dintre ofiţerii grupului Scherhorn continuau să trimită informaţii prin radio lui Gehlen.

La începutul lui martie 1945, situaţia grupului devenise desperată.

După mai multe apeluri făcute pe canalele obişnuite, Gehlen a avut o întîlnire cu Skorzeny pe 15 martie 1945 la sediul R.S.H.A., în care a cerut ca organele din subordinea lui Himmler să facă ceva pentru a uşura situaţia lui Scherhorn. Himmler fusese numit de Hitler „comandant suprem al armatei de pe Vistula", un rang imaginar, căci nu mai exista de mult o asemenea armată. Intervenţia lui Gehlen a fost primită cu anumite resentimente de către liderii S.S., respectiv ca o imixtiune în treburile lor şi rezultatul întîlnirii a fost acela că Skorzeny i-a comunicat curînd după aceea lui Gehlen că „întregul control al operaţiilor legate de grupul lui Scherhorn a fost preluat de R.S.H.A.". Într-un telex primit de la *Zeppelin* se cerea oficial F.H.O. să înceteze orice legături prin radio cu Scherhorn, cu precizarea că din acel moment toate comunicaţiile prin radio cu grupul în cauză vor fi efectuate de către R.S.H.A. De asemenea, i s-a cerut lui Gehlen să înceteze şi contactele cu un alt *Jagdkommando*, respectiv cel condus de Rennstrecke care, după afirmaţiile lui Skorzeny, „acţiona cu succes".

Deşi Schellenberg îl informase pe Gehlen în 10 aprilie că grupul Scherhorn fusese localizat în zona Naliboki, informaţie la care şeful lui Amt VI adăugase că *Militäramt* organiza o acţiune pentru salvarea lui, adevărul este că ulterior nu s-a mai auzit nimic despre el ; toţi cei două mii de oameni au fost prinşi sau ucişi şi numai o mînă de supravieţuitori s-au întors, cu ani mai tîrziu, în R. F. Germania, din lagărele de prizonieri sovietice.

În tot cursul lunii februarie 1945, Gehlen s-a ocupat deci cu asigurarea viitorului posturilor şi reţelelor sale. El a ţinut o legătură permanentă cu colonelul Baun de la *Walli I* şi cu colonelul Schmalschläger de la *Walli III*, încercînd să stabilească amplasarea şi păstrarea în condiţii de acţiune a *Front-kommando*-urilor de sub controlul acestora. De asemenea, el

a supravegheat desfăşurarea operaţiei *Werwolf*, deşi s-a abţinut să intervină în acţiunile acesteia. La 6 februarie 1945 Gehlen a asistat totuşi la o şedinţă a conducătorilor *Werwolf* şi s-a declarat de acord cu cererea lor prin care „toţi comandanţii în ale căror zone acţionează grupe *Werwolf* trebuie să le ajute pe acestea cu arme, muniţii şi alimente".

La 25 februarie, Gehlen i-a dat lui Skorzeny un memorandum, în care împărtăşea şi R.S.H.A. liniile generale ale planului „Reţelei-R" şi arăta necesitatea de a echipa agenţii acestei reţele cu emiţătoare radio. El spera să găsească sprijin la Schellenberg pentru a obţine emiţătoarele necesare, dar pe acesta nu-l mai interesau asemenea probleme. În memoriile sale, el mărturiseşte că în acel timp era angajat din partea lui Himmler în negocieri cu fostul preşedinte al Elveţiei pentru a asigura iertarea şefilor R.S.H.A., în schimbul eliberării deţinuţilor evrei din lagăre.

Gehlen era la fel de hotărît să găsească, la momentul oportun, calea de a ajunge la o înţelegere cu serviciile de spionaj ale puterilor occidentale. În ce priveşte fidelitatea faţă de Adolf Hitler şi soarta acestuia din urmă, şeful F.H.O. îşi crease, ca şi toţi ceilalţi, nişte justificări de ordin moral.

Iată cum sună ele în memoriile lui Gehlen : „...Nu puteam accepta că această înfrîngere însemna sfîrşitul definitiv al Germaniei. Această credinţă neclintită în destinul ţării mele m-a încurajat să-mi concentrez gîndirea asupra problemelor de după război, încercînd să determin care va fi atunci datoria mea. În orice caz, cînd reţelele noastre vor fi fost distruse, va fi foarte greu, dacă nu imposibil, de a reconstrui, mai înainte de a trece mulţi ani, un serviciu secret eficace ; ba mai mult, comuniştii vor profita de această lungă perioadă de reconstrucţie pentru a se infiltra cu uşurinţă în noua organizaţie de informaţii. Fără îndoială vor fi numeroşi cei care vor aprecia inutil şi ilogic faptul de a fi gîndit asupra viitorului sub acest unghi la începutul anului 1945 ; dar pentru mine o certitudine nu a încetat niciodată să se impună : dacă un serviciu de informaţii german va trebui să renască după război, aceasta trebuie să se întîmple cu o cît mai mică întrerupere posibilă".

Reinhard Gehlen ştia foarte bine că el nu era singurul care gîndea astfel la vremea respectivă. Alţii avuseseră idei similare. Ba unii din ei se şi grăbiseră să se lanseze în anumite tratative secrete.

Cunoştea de pildă, din diversele sale surse de informa-

ții, despre misterioasa vizită a lui Schellenberg în Elveția. În ianuarie aflase, de asemenea, că generalul S.S. Karl Wolff, cel mai apropiat colaborator al lui Himmler și comandantul trupelor S.S. din Italia, începuse negocieri secrete, în vederea predării, cu Allen Dulles, în timp ce Himmler însuși se întîlnea cu contele suedez Bernadotte la Lübeck. Göring făcea și el unele tatonări în direcția aliaților occidentali prin intermediari suedezi. Kaltenbrunner, șeful Gestapoului, se folosea de sturmbannführerul S.S. Wilhelm Höttl ca intermediar între el și americani.

În discuții cu cei apropiați de el, Gehlen arăta față de acești oameni un dispreț fără margini, dar în relațiile cu ei continua să se poarte ca un servitor devotat și le executa în continuare în modul cel mai disciplinat ordinele. Aceasta nu prea se potrivea cu ceea ce spunea unuia dintre colaboratorii săi, respectiv că-i venea greață de cîte ori se întîlnea cu ei sau le auzea numele. Dealtfel, începuse și el să considere tot mai serios căile prin care se putea preda occidentalilor. Gehlen se situa pe poziția că trebuia să fie o predare onorabilă: aliații trebuiau să-i lase în mînă arma pentru care pierduse atîta timp și efort s-o construiască, și anume serviciul de informații îndreptat împotriva U.R.S.S.

El nu voia însă să se amestece cu S.S.-iștii; din contră, a început să ia o anumită distanță față de aceștia, pînă mai ieri prieteni, dar care — estima Gehlen — în prima perioadă vor fi deosebit de compromițători. El se baza pe reputația sa de specialist și pe arhivele sale pentru a duce cu succes tocmeala.

Aceasta era situația de fapt cînd, la 26 februarie 1945, Gehlen a fost convocat de către Hitler la Cartierul general al acestuia. Deși trebuie să fi fost șocat de înfățișarea pe care o căpătase Hitler după atentatul săvîrșit în vară împotriva sa, Gehlen a notat în jurnalul său faptul că „...führerul a fost cît se poate de încîntător". Ei au discutat pe marginea a diferite probleme de actualitate, respectiv în legătură cu posibilitatea de a întări armata germană de pe Vistula cu unități *Volkssturm*, despre aprecierile F.H.O. asupra puterii în blindate a armatei sovietice și despre situația prizonierilor germani în U.R.S.S. Hitler i-a comunicat lui Gehlen că aprobă ca F.H.O. să continue să conducă activitatea detașamentelor *Walli*, dar că va trebui să coopereze în acest domeniu cu R.S.H.A. Apoi i-a adus la cunoștință că l-a avansat la gradul de general-locotenent și că va ordona generalului

Burgdorf să publice decretul referitor la această înaintare (N.N. — În atmosfera de panică și confuzie ce se instalase la Cartierul general, Burgdorf n-a mai pregătit spre semnare și publicare acest decret). În sfîrșit, Hitler a trecut la adevăratul scop al convocării șefului F.H.O. cerîndu-i să procure discuri de patefon care să aibă înregistrate pe ele zgomote de luptă și uruit de tancuri. Aceste discuri de patefon trebuiau distribuite formațiilor ce luptau în prima linie, astfel ca zgomotele imprimate pe ele să fie difuzate din adăposturile înaintate cît mai aproape de liniile sovietice pentru a simula puternice concentrări de blindate germane pe cîmpul de luptă. Gehlen a raportat lui Hitler că F.H.O. dispune de o asemenea colecție și că probabil va fi în măsură să găsească mai multe astfel de discuri la unitățile de cinepropagandă ale lui Goebbels. Uluit de dispoziția dată de Hitler, Gehlen a evitat să se ocupe personal de punerea ei în practică, transmițînd-o spre executare lui Schellenberg. Concomitent, el a luat măsura de a intensifica trimiterea unor rapoarte de analiză a situației de pe front contrare părerilor strategice și tactice ale lui Hitler, acționînd totodată și în direcția amplificării conflictelor sale cu conducătorii R.S.H.A. Această schimbare șireată de atitudine urmărea provocarea scoaterii sale din comanda F.H.O. și implicit crearea condițiilor necesare pentru a se ocupa în voie de organizarea arhivelor și a rețelei informative ale serviciului în vederea trecerii lui la americani. Pe de altă parte, o demitere a sa de către Hitler i se părea necesară în vederea creării legendei „persecutării" sale de către naziști, sub aureola căreia putea mai ușor să se facă acceptat de noii săi stăpîni.

Planul de abandonare a corăbiei hitleriste în curs de scufundare și trecerea cu arme și bagaje în tabăra unor noi stăpîni, mai bogați și mai puternici, a fost discutat în amănunțime timp de mai multe săptămîni cu Gerhard Wessel și cu șeful detașamentului *Walli I*, colonelul Baun. Analizînd cu ei situația ce va urma după prăbușirea celui de-al III-lea Reich, Gehlen și-a manifestat convingerea că această prăbușire va fi preludiul unui conflict militar între puterile occidentale și Uniunea Sovietică, conflict care va avea loc tocmai pe teritoriul german.

Gehlen, anticomunist conservator, era convins că în scopul unui deznodămînt favorabil occidentul va avea nevoie pentru organizarea și desfășurarea conflictului de agentura pe care germanii o creaseră împotriva U.R.S.S.;

deci, pentru el şi oamenii săi, informaţiile adunate de F.H.O. despre Uniunea Sovietică erau un fel de „permis de admitere" în viitoarea alianţă anticomunistă.

Intenţia lui Gehlen de a intra în serviciul puterilor vestice după înfrîngerea Germaniei şi convingerea sa în legătură cu inevitabilitatea conflictului acestora cu sovieticii au fost definitiv întărite de către Winston Churchill. În memoriile sale, Gehlen a arătat referitor la aceasta că prin anumite mijloace i-a ajuns în mînă un document conţinînd unele aprecieri ale lui Churchill privind situaţia generală şi perspectivele evoluţiei ei în viitor, care — după părerea şefului F.H.O. — erau mult prea favorabile în ce priveşte forţa militară a Germaniei anului 1944, dar oglindeau în acelaşi timp o evaluare extrem de realistă a potenţialului şi intenţiilor Uniunii Sovietice. „Analiza lui Churchill — arată Gehlen în memoriile sale — descria fără nici o umbră de iluzie viitoarea dezvoltare a statelor socialiste în zona Balcanilor, inclusiv a Ungariei şi Poloniei". Gehlen a considerat că documentul respectiv era „exploziv" şi de aceea a dat dispoziţie să fie distrus la sfîrşitul războiului.

În ce priveşte schema planului analizat cu Wessel şi Baun, aceasta îşi avea originea într-o discuţie purtată de Gehlen cu Guderian în ajunul Crăciunului din 1944. În cadrul acestei discuţii, Gehlen îl sfătuise pe şeful statului-major să convingă şi pe alţi şefi militari germani de faptul că singura cale pentru a salva Germania de la un dezastru total era aceea de a termina ostilităţile în vest imediat, de a retrage treptat trupele germane din ţările pe care le mai ocupau încă în vestul şi nord-vestul Europei şi de a folosi toate armatele germane existente încă împotriva U.R.S.S., chiar cu riscul ca aliaţii occidentali să ocupe majoritatea teritoriului german. În felul acesta Germania ar realiza o situaţie prin care ar continua să fie angajată în luptă împotriva U.R.S.S. de partea aliaţilor occidentali, în condiţii „noi" generate de înlăturarea lui Hitler şi instaurarea unui guvern militar condus fie de Guderian însuşi, fie de idolul din tinereţe al lui Gehlen, feldmareşalul von Manstein. Gehlen era absolut convins că preşedintele Roosevelt, dar mai ales Winston Churchill — al cărui raport despre intervenţia antisovietică din 1919 Gehlen îl citise cu multă atenţie — vor accepta o asemenea soluţie.

Spirit de ordine prusacă aflat mereu în căutarea unui sprijin legal pentru deciziile sale, Gehlen purtase această

discuţie ca element preliminar al găsirii a ceea ce el numea „o bază legală solidă a planurilor sale de viitor". Mai tîrziu el a căutat, în acelaşi sens, sprijin la generalul Winter, şeful adjunct al Statului-major pentru operaţii din cadrul O.K.W., căruia i-a scris cîteva scrisori confidenţiale la Cartierul general al lui Hitler, în primele zile ale anului 1945. De asemenea, după sfîrşitul războiului Gehlen îşi reaminteşte că s-a întîlnit cu Dönitz în închisoarea americană de la Wiesbaden şi i-a cerut şi lui aprobarea de a furniza asistenţă pe linie de spionaj împotriva U.R.S.S. aliaţilor occidentali; Dönitz a fost şi el de acord, ca şi Winter.

Pornind de la inevitabilitatea conflictului militar între membrii coaliţiei antihitleriste, Gehlen a început să inventarieze şi să depoziteze cu grijă ceea ce avea de oferit occidentalilor — mai bine zis ceea ce urma să aibă, deoarece mai întîi trebuia să fure aceste lucruri, să le sustragă proprietarului lor, statul nazist german, şi apoi să aibă certitudinea că va scăpa teafăr la sfîrşitul sfîrşitului. Iniţial, a socotit Gehlen, el putea aduce pe masa tratativelor vasta sa experienţă, precum şi pe aceea a F.H.O.; apoi, controlul acelor reţele pe care detaşamentele *Walli* reuşiseră să le lanseze sau să le lase în spatele liniilor sovietice. Judecînd după spusele lui Baun, ale lui Schellenberg şi Skorzeny, în martie 1945 mai continuau să existe cîteva asemenea reţele pe teritoriul Uniunii Sovietice, care erau în legătura operativă fie a detaşamentelor *Walli*, fie a detaşamentelor *Zeppelin*. Este adevărat că multe se compuneau din rămăşiţele decimatelor unităţi vlasoviste, dar oricum meritau luate în consideraţie. Mai promiţătoare şi mai valoroasă pentru tîrgul cu americanii era existenţa în Ucraina Subcarpatică şi pe teritoriile poloneze a unor grupuri puternice de naţionalişti ucraineni bine înarmaţi şi instruiţi. O prezentare corespunzătoare a posturilor de radio ale F.H.O. instalate pe teritoriul Germaniei de est, deja ocupat de trupele sovietice, întregea imaginea „mărfii" oferite de Gehlen pe planul posibilităţilor operative. Şi mai era cel mai important articol: nepreţuitele dosare ale arhivei F.H.O., doldora de informaţii privind resursele militare, economice, industriale şi umane ale U.R.S.S. Toate la un loc formau un pachet cu greutate respectabilă şi Gehlen considera, după cum vom vedea pe bună dreptate, că aliaţii nu vor fi atît de naivi încît să refuze oferta.

După ce şi-au făcut socotelile de maniera descrisă mai sus, cei trei s-au apucat să elaboreze detaliile pla-

nului schițat de Gehlen, organizînd pentru aceasta mai multe întîlniri secrete. Ei și-au propus să mute în munții Alpi atît comandamentul F.H.O. cît și comandamentul *Walli*, dislocat în ultimul timp în localitatea Barnekop din Brandemburg. Iar cînd prăbușirea va veni și R.S.H.A. va dispărea împreună cu toate unitățile ei informative anexe, ariergarda lui Gehlen va constitui singurul serviciu de spionaj intact pentru nevoile de mai tîrziu ale „noii Germanii".

La 4 aprilie 1945, complicii s-au întîlnit în secret la hotelul Quisisana, aflat în localitatea balneară Bad Elster din Saxonia. Cum nimănui nu-i ardea în Germania de cură de ape termale la timpul respectiv, hotelul era cu desăvîrșire pustiu. Gehlen venise cu mașina împreună cu Wessel, făcînd mai multe ocoluri pentru a înșela posibila supraveghere a oamenilor R.S.H.A. care ar fi putut să se ocupe de el în cadrul „cooperării" dintre cele două organe. El s-a înscris la recepția hotelului sub numele de „dr. Schneider", iar Wessel sub acela de „Herr West". În paranteză fie spus, Gehlen a folosit mulți ani după aceasta numele conspirativ de „dr. Schneider", despre care credea probabil că îi poartă noroc. În ce-l privește pe Baun, acesta își mutase deja sediul în apropiere, în localitatea Aldorf. Pe cînd cei trei își strîngeau mîinile de bun găsit într-o cameră a hotelului, tancurile sovietice intrau în Viena, alte unități ale armatelor sovietică și română avansau în Slovacia, iar armatele mareșalului Jukov împingeau puternic frontul spre Elba. În ce-i privește pe americani, Armata a III-a se afla deja în Thuringia, unde ocupase orașul Jena. Americanii se aflau la mai puțin de 100 de km, iar sovieticii la aproximativ 160 de km de locul unde se întîlniseră cei trei spioni germani. Pentru Gehlen și Wessel nu exista nici o garanție că vor putea să se reintoarcă nevătămați la Zossen, unde se afla dispersat O.K.W.

În această atmosferă plină de tensiune, reuniți în camera de hotel unde Gehlen se așezase pe singurul scaun disponibil, Baun pe suportul pentru geamantane, iar Wessel pe pat, a fost încheiat acordul ce a stat la baza organizației de spionaj pe care Gehlen a condus-o și a controlat-o aproape un sfert de secol. Conform celor stabilite acolo, el și Wessel urmau să ia măsurile necesare transferării arhivelor și personalului în Bavaria, unde trebuiau să aștepte sosirea americanilor. Baun urma să concentreze toate datele existente în unitatea sa pentru a putea ulterior să reia legătura atît cu grupele lansate în spatele frontului de către *Walli*, cît și cu

cele ale R.S.H.A. de care avea cunoștință. Baun s-a angajat, de asemenea, să facă să parvină grupelor ce acționau în spatele frontului sovietic între Oder și Elba ordinul de a se „dezangaja" de inamic și de a se concentra spre Thuringia. Șefii de grupe urmau să-și lase cîțiva din oamenii lor în spațiul operațional, echipați cu radio-emițătoare, iar cu restul efectivului să continue deplasarea spre sud-vest pentru a se putea uni cu ofițerii F.H.O. pe care Wessel îi transfera în Bavaria. După această schemă, o organizație combinată F.H.O. — *Walli* putea fi imediat asamblată și pusă la dispoziția americanilor.

În legătură cu împrejurările în care s-a hotărît ca F.H.O. să ofere americanilor colaborarea în lupta împotriva comunismului, Gehlen arată în memoriile sale : „În cursul întrevederii noastre de la Bad Elster, Wessel, Baun și cu mine am căutat în mod natural să lămurim care va fi puterea occidentală cu care vom putea să ne aliem cel mai bine. Utilizînd unul din contactele pe care le păstram cu serviciile secrete britanice, noi am făcut să le parvină o ofertă ; nu ne-au confirmat primirea ei, deși noi am aflat ulterior că aceasta ajunsese cu bine în mîinile lor. Mi s-a părut atunci cel mai indicat să ne orientăm spre americani... fără a pierde din vedere două obiective esențiale : lupta împotriva expansiunii comuniste, precum și recucerirea teritoriilor germane pierdute și reintregirea patriei noastre".

Întreaga operație a fost apoi detaliată pe hartă cu o precizie militară. Oamenii lui Baun trebuiau să construiască pe traseul urmat de ei mai multe ascunzători sigure, care să poată fi folosite pentru legătura cu cei lăsați în urmă, în cazul cînd legătura radio nu va mai funcționa. Au fost stabilite regulile necesare funcționării unui serviciu de curieri și s-a căzut de acord asupra parolelor și cifrurilor ce urmau să fie folosite de fiecare : Wessel a devenit *W*, Gehlen, „politicos", a oferit litera *X* lui Baun, păstrînd pentru el litera *Y*. Ceea ce poate părea deosebit de curios este faptul că nici unul din ei nu s-a îndoit vreun moment asupra posibilității reale de a trata cu americanii. Ei au discutat despre includerea ofițerilor din subordine în cadrul noii organizații, luînd în considerație calificarea profesională și utilitatea fiecăruia. Problema cine va fi șeful cel mare a fost lăsată deschisă. Gehlen i-a spus lui Baun că ei doi „vor împărți desigur comanda" și au fost de acord că Wessel va fi locțiitorul lor. Gehlen s-a grăbit să se întoarcă imediat la Zossen. Fiecare

moment începuse să conteze. Avînd în vedere condițiile existente, el prevăzuse orice situație, inclusiv aceea că nu va mai putea să ajungă la Cartierul general. În consecință, lăsase ordine precise sonderführerului Stange, responsabil cu administrarea arhivelor, și secretarelor sale, domnișoarelor Brandt și Göde, să ia măsuri pentru împachetarea și încărcarea în camioane a tuturor documentelor, microfilmelor, hărților, diagramelor, fotografiilor și a uriașelor fișiere cu indici bibliografici. În instrucțiunea clasificată drept „secret de comandament" scria: „În eventualitatea formării unei coloane avansate de transfer moto înaintea mutării întregului personal F.H.O., arhivele și indexul vor fi atașate acestei coloane. Toți ofițerii, subofițerii și funcționarii civili femei trebuie să fie gata de evacuare în termen de două ore de la primirea ordinului. În acest interval de timp, întregul volum al materialelor de arhive și index va trebui încărcat în camioane. Bagajele personale, inclusiv păturile, vor rămîne asupra ofițerilor și celorlalți oameni. Acestea nu trebuie încărcate în camioanele destinate arhivelor".

Gehlen a prevăzut în planul său de evadare și măsurile necesare pentru a îndepărta bănuielile oamenilor R.S.H.A. Într-o convorbire special aranjată cu Schellenberg, el i-a relatat acestuia că F.H.O. se pregătește pentru condițiile unei eventuale ocupații a Germaniei, eventualitate în care desigur F.H.O. va trebui să-și continue activitatea în clandestinitate. Pentru a îmbrobodi cît mai bine pe subalternii lui Himmler, Gehlen obținuse aprobarea de a dispersa o parte a serviciului, în frunte cu Wessel, spre localitatea Bad Reichenall, unde fusese creat un sediu fictiv al F.H.O.

În primele zile ale lui martie 1945, toate documentele importante au fost microfilmate în trei exemplare și depozitate în conteinere de oțel. Un set a fost trimis la Naumburg în Thuringia, la cîteva sute de kilometri de Zossen, unde a fost ascuns în pivnița de vinuri a unuia din prietenii de familie ai lui Gehlen. În acest timp, Baun și-a mutat și el comandamentul *Walli* la Baden, la adăpost de pericolul de a cădea în mîinile Armatei Roșii. După cîteva zile petrecute cu supravegherea împachetării documentelor și cu arderea celor de mai mică importanță, care reprezentau tone de hîrtie, precum și cu organizarea deplasării familiei sale în Bavaria, Gehlen a primit, în sfîrșit, un scurt ordin din partea O.K.W. Ordinul era datat 10 aprilie și semnat de generalul Hans Krebs, care îl înlocuise pe „bolnavul" general Guderian, devenind ultimul șef de stat-major al lui Hitler. În el se arăta că Gehlen a fost înlocuit de la comanda F.H.O. și că toate atribuțiile care țineau de această comandă au fost transferate lui Gerhard Wessel.

În conformitate cu regulamentele în vigoare, Gehlen ar fi trebuit, odată plecat de la comandă, să preia o unitate combatantă în linia întîi. Această eventualitate nu aranja însă deloc planurile sale și ale complicilor săi. Iată ce ne povestește el în legătură cu felul cum a izbutit să depășească acest moment: „Avînd în vedere că eu fusesem demis din postul meu de Hitler, trebuia să-mi regularizez situația militară. Nevoind să mă despart de colaboratorii mei pentru a prelua comanda unei unități militare, l-am rugat pe generalul Burgdorf, șeful personalului armatei, să mă plaseze în «rezerva generală» pentru a putea dispune de timpul necesar informării în detaliu cu problemele serviciului a colonelului Wessel, succesorul meu. Știind că Burgdorf este un nazist convins, am pretins că Himmler mă însărcinase cu o «misiune specială». Probabil de aceea mi s-a dat satisfacție, fiind plasat în secțiunea de rezervă a generalilor. Pentru a face mai plauzibile motivele invocate, i-am telefonat lui Schellenberg pentru a-i propune să remită lui Himmler un raport detaliat asupra organizării rezistenței...".

Conștiincios cum îl știm, Gehlen a elaborat un asemenea plan, care nu urmărea nici mai mult nici mai puțin decît concentrarea tuturor grupurilor teroriste și de spionaj din spatele frontului sovietic într-o singură organizație unificată de spionaj. El a scris în acest plan: „Dacă trebuie ca munca de culegere a informațiilor în condiții de luptă să fie eficientă, este necesar să-i dăm aspectul unei mișcări de rezistență (de partizani)". Abandonînd cu totul proiectele legate de constituirea „Comitetului pentru eliberarea Rusiei" — proiecte devenite iluzorii — el s-a orientat, în noile condiții, către folosirea trădătorilor din „mișcarea vlasovistă" în principal pentru culegerea de informații. În legătură cu aceasta el îi scrisese la 24 februarie 1945 lui Schellenberg: „Serviciul de spionaj îndreptat împotriva armatei sovietice trebuie despărțit de concepțiile pur naționaliste ale mișcării lui Vlasov. Lucrul este necesar în primul rînd pentru a preveni răspîndirea acestor concepții de o manieră largă între agenți, iar în al doilea rînd pentru a crea premisele necesare folosirii pe scară mare a agenților neruși". Gehlen avea în vedere o organizație de spionaj condusă de F.H.O. și de R.S.H.A.

(aceasta din urmă doar de ochii lui Himmler), care ar fi acoperit întreaga Europă de est, pînă departe pe teritoriul U.R.S.S., organizaţie ce ar fi folosit elementele anticomuniste din cadrul grupurilor rasiale şi naţionaliste existente în această parte a continentului. Potrivit propriilor lui cuvinte, „Pentru a culege informaţii este necesară crearea unei noi reţele, negermane, prin implantarea unui număr suficient de grupe de agenţi în zonele din spate ale inamicului ; această reţea poate purta numele de «Liga secretă a partizanilor verzi» şi va fi în mod demonstrativ pusă sub conducerea unor ruşi. Principiul va fi : organizaţia să fie constituită şi să acţioneze numai în spatele frontului ; de partea noastră vor exista numai canalele de legătură ; organizaţia nu va avea legătură cu «mişcarea Vlasov»". Din cele de mai sus se vede că Gehlen era permanent preocupat să pună bazele reţelei pe care spera să o aibă la îndemînă după război.

Desigur că acţiunea de concentrare în mîinile proprii a agenturii diverselor organe de spionaj german şi măsurile pentru conservarea ei în condiţii de securitate cît mai deplină nu presupuneau numai studii şi memorii savante, planuri şi intenţii amănunţit elaborate. Era necesară şi o muncă intensă de teren, de contactare a rezidenţilor şi de instruire a lor, pentru moment sub acoperirea unor planuri de viitor „pur germane". În legătură cu această activitate desfăşurată de Gehlen, încă începînd din anul 1944, de a trece în conservare cadrele şi agenţii spionajului german, Jaschka Jacob[1], fost membru al serviciului de informaţii din *Luftwaffe*, îşi aminteа : „L-am întîlnit pentru a doua oară pe Gehlen în vara anului 1944 într-un apartament din Passing, suburbie a Münchenului. Colaboratorii noştri, care nu ne cunoşteau decît după «numele de război», au primit în acele zile (N.N. — ca urmare a instrucţiunilor lui Gehlen) directive pentru cazul unei ocupări temporare a Germaniei de către trupele inamice. Am aflat mai tîrziu că generalul Gehlen a ţinut în perioada respectivă mai multe reuniuni de acest gen la München, la Hamburg şi la Berlin". Instrucţiunile prevedeau dispersarea agenţilor şi indicaţia de a se preda în caz de necesitate absolută americanilor. Se preciza totuşi să nu facă nici o declaraţie decît în baza unei instrucţiuni scrise din partea şefilor de grupuri sau a lui Gehlen personal.

---

[1] Jaschka Jacob este pseudonimul fostului căpitan Walter Jacobi Budissin. (N.A.)

Un sistem de curierat a fost pus la punct în prealabil, în aşa fel încît centrala să poată lua legătura cu uşurinţă cu prizonierii sau cu aceia despre care se legendase că muriseră, căci treptat, pe măsură ce se apropia sfîrşitul, agenţii lui Gehlen şi cei ai lui Schellenberg au început să „moară", aşa cum se convenise. În situaţia haotică din acele zile, un asemenea lucru nu era dificil de organizat, cu atît mai mult cu cît aceasta se făcea cu sprijinul F.H.O. În localităţile natale sau de reşedinţă ale agenţilor din această categorie au parvenit înştiinţări oficiale de deces „pentru führer, popor şi patrie". Iar în acest timp pretinşii morţi s-au alăturat şuvoiului neîntrerupt al celor sinistraţi şi evacuaţi, fiind dirijaţi împreună cu ei spre diverse locuri de dispersare. Ei pretindeau, în cel mai rău caz, că actele lor de identitate s-au pierdut, iar funcţionarii de poliţie, neavînd timp şi posibilităţi să verifice adevărul acestor declaraţii, le eliberau altele pe numele şi datele false indicate de solicitanţii înşişi. Dealtfel, se ajungea rar la această soluţie extremă, deoarece secţia tehnică a F.H.O. era în măsură să rezolve în bune condiţii fabricarea de acte false, mai ales că erau germane.

În cadrul planului de punere la adăpost a arhivelor serviciului şi a cadrelor sale de bază, Gehlen se ocupase încă cu mult timp înainte de găsirea unor ascunzători corespunzătoare.

„Însărcinasem pe unul din ofiţerii noştri de rezervă, inspector de păduri, anume Weck — arată Gehlen în memoriile sale — să caute şi să pregătească pentru noi trei refugii în Alpi, dificil de reperat dar uşor de ajuns la ele, situate în apropierea unei surse de apă potabilă. Aceste cabane trebuiau situate de o asemenea manieră încît să ne ofere posibilitatea de a observa în bune condiţii căile de acces ; ele trebuiau totodată să ne permită evadarea rapidă din zonă în caz de pericol".

Pentru acoperire el ceruse şi lui Franz Hofer, gauleiterul Tyrolului, să-i recomande un loc sigur în care „dosare secrete de mare importanţă puteau fi depozitate la adăpost de atacurile aeriene". Hofer îi sugerase o cabană la Wildermooslam în munţii Wilder Kaiser, la aproximativ 10 km de Kufstein, iar Weck găsise şi el două adăposturi situate în apropierea localităţii Reit-im-Winkel, pe malurile lacului Spitzing. În zilele de Crăciun 1944, după discuţia cu Guderian în cadrul căreia cei doi generali căzuseră de acord că războiul se poate sfîrşi chiar în cîteva săptămîni, Gehlen a făcut personal o

deplasare la Schilersee, localitate pe care o cunoştea din timpurile de pace cînd venea aici în concediu cu familia. La Schilerseer Hotel el s-a înregistrat sub numele de „dr. Wendland", om de ştiinţă din Berlin. A făcut o recunoaştere a împrejurimilor şi şi-a asigurat încrederea cîtorva localnici în jurul unei mese încărcate cu halbe de bere. Pe aceştia i-a lăsat să înţeleagă faptul că era în căutarea unui loc liniştit şi retras unde să-şi vadă în linişte de munca sa ştiinţifică şi să-şi depoziteze în deplină siguranţă dosarele şi patentele privind rezultatele cercetărilor sale. În condiţiile în care oraşele erau bombardate zi şi noapte această dorinţă a părut cu totul legitimă noilor cunoscuţi ai lui Gehlen. Unul din ei a sugerat ca deosebit de potrivită scopurilor urmărite de „Herr Doktor" o fermă instalată la Valepp, la aproximativ 24 km mai la sud de Schilersee. Fermierul, anume Ludwig Preller, ar putea fi de acord să-i închirieze „doctorului Wendland" spaţiul de care avea nevoie. S-a dovedit însă că fermierul, care avea în arendă o suprafaţă de păşune, era mobilizat în armată. Soţia sa a fost însă fericită să închirieze „doctorului Wendland" o cabană izolată pe care o avea sus pe munte. Gehlen a fost nu mai puţin încîntat atît de cabana care era situată într-o pustietate la 450 m înălţime faţă de fermă şi nefolosită decît de argaţii ce veneau acolo să mulgă vacile, cît şi de condiţiile generale oferite de comuna Valepp, populată de numai 150 de locuitori şi plasată în afara căilor principale de comunicaţie ale regiunii. El a plătit lui Frau Preller o sumă frumuşică drept acont pentru chirie şi s-a reintors la Zossen, sigur că schema elaborată de el va funcţiona.

Odată ordinul de destituire din funcţie intrat în vigoare, Gehlen şi efectivele sale au început lunga călătorie către ascunzătoarea din munţii Bavariei. Ofiţerii F.H.O. au fost împărţiţi în trei grupe, fiecare urmîndu-şi drumul separat. Gehlen, soţia sa şi cei patru copii călătoreau într-un camion împreună cu maiorul Horst Hiemenz şi cu soţia acestuia. Camionul conţinea, de asemenea, o parte din arhivele colectate din pivniţele de la Nauburg. Decretul lui Hitler privind „pămîntul pîrjolit", emis la 20 martie 1945, prin care se ordonase distrugerea podurilor, liniilor ferate şi a celorlalte instalaţii de transport crease haos pe drumurile deja pline de refugiaţii din ţinuturile ocupate. În plus, avioanele americanilor, patrulînd cîte două, constituiau şi ele o ameninţare de moarte pentru orice convoi aflat în mişcare pe şosele şi căi ferate.

La toate cele de mai sus se adăuga riscul ca grupul să devină suspect şi, în consecinţă, reţinut de către patrulele S.S. şi ale poliţiei militare, care luaseră asupra lor sarcina de a executa pe cei rămaşi răzleţi şi pe dezertori. Cu cîteva zile înainte, penultima directivă a lui Hitler numise pe amiralul Dönitz comandant-şef al tuturor forţelor armate din nordul ţării, cu cartierul general la Flensburg în Schleswig-Holstein. Toate comandamentele militare şi toţi ofiţerii care părăseau Berlinul aveau ordin să se îndrepte într-acolo. Acest ordin se referea şi la F.H.O., dar convoiul lui Gehlen călătorea în direcţia exact opusă; dacă cineva l-ar fi oprit ar fi fost dificil de inventat o explicaţie plauzibilă pentru această călătorie. Ca măsură de precauţie, Gehlen trimisese deci pe maiorul Fritz Scheibe şi pe maiorul von Kalkreuth la Cartierul general al lui Dönitz de la Flensburg; aceştia luaseră cu ei cîteva conteinere de oţel care conţineau copii ale unor dosare F.H.O. de mică importanţă.

În drum spre Bavaria, convoiul lui Gehlen a scăpat ca prin minune de un raid al aviaţiei americane. La Hof, camioanele au fost oprite de o patrulă S.S., dar pînă la urmă au reuşit să facă încă 130 km, ajungînd în localitatea Cham, la est de Regensburg. Acolo Gehlen şi-a adăpostit familia şi pe Frau Hiemenz la un hotel, iar convoiul şi-a continuat călătoria pînă la Bad Reichenall, deci încă aproximativ 160 km spre sud. De aici, cu ajutorul lui Wessel şi al altor ofiţeri, Gehlen a realizat împărţirea celor 52 de conteinere în trei ascunzători. Una era cea care se găsea în împrejurimile localităţii Reit-im-Winkel, la sud de lacul Chiem, cea de-a doua la Wildermooslam, la nord de localitatea Kufstein, iar grosul materialelor a fost îngropat în munţii de deasupra localităţii Valepp. O parte din ofiţerii F.H.O. au plecat să se instaleze la Miesbach, unde urmau să aştepte ordinele lui Gehlen. 38 de cadre ale F.H.O. şi-au aranjat locuinţe în localităţile Miesbach, Schilersee şi Fischhausen.

Pericolul nu era însă cu totul înlăturat. Gehlen alesese Miesbach drept punct de dispersare avînd în vedere faptul că trimiterea directă la Valepp a camioanelor încărcate cu materiale de arhivă ar fi putut să fie remarcată şi să atragă după ea neplăceri. Zona era plină de ofiţeri S.S., care îşi căutau ascunzători în ceea ce propaganda lui Göring şi Goebbels botezaseră „Reduta Alpină", iar oraşul Miesbach era un cuib notoriu de nazişti. Sosirea unui convoi de ofiţeri cu atîtea lăzi de metal a atras atenţia şi fiecare voia să ştie de unde vin şi unde se duc aceşti ofiţeri. De aceea, Gehlen a hotărît

că, cu cît vor părăsi mai repede localitatea respectivă, cu atît va fi mai bine.

În ce-l privește pe Wessel, acesta, împreună cu cîțiva ofițeri, a plecat la Bad Reichenall, pentru a-și face o scurtă apariție prin „sediul" F.H.O.

Gehlen, însoțit numai de o mînă dintre cei mai bine verificați colaboratori ai săi, a ajuns cu partea principală a documentelor la Valepp. Ei și-au schimbat ținuta militară cu haine civile, iar la unicul han din localitate au făcut cinste cu bere clienților localnici curioși să afle vești din capitală. „Doctorul Wendland" și prietenii săi le-au explicat că planurile secrete ale uzinelor din Ruhr și prototipurile unor invenții tehnice de valoare au fost ascunse în munți pentru a preveni furtul lor de către trupele dușmane. Țăranii au priceput și și-au ținut gura, mîndri de faptul că se bucură de încrederea unor asemenea domni „distinși și importanți".

Conteinerele grele au fost împinse în sus pe munte, încărcate în roabe pînă la cabana situată într-o poiană ce se chema *Elends-Elm* (Poiana Mizeriei). Odată cu căderea nopții, oamenii veniți cu Gehlen s-au apucat să îngroape aceste conteinere în gropi de aproape doi metri adîncime săpate la diferite intervale pe toată întinderea pășunii. Ei nu voiau să-i folosească pe țărani pentru această muncă ; nimeni în afara cercului de absolută încredere al spionilor nu trebuia să cunoască locul exact al ascunzătorii. Cu aceasta, prima parte a acțiunii se terminase. Gehlen și oamenii săi erau morți de obosiți, dar și mulțumiți. Ei reușiseră să fure cele mai importante documente ale spionajului german și erau încă în viață. Americanii puteau să vină...

TÎRGUL CU AMERICANII

În fiecare dimineață Gehlen urca de la hotelul din comună, unde ocupa o cameră, la cabana din poiană. El scruta de acolo, cu ajutorul binoclului, drumul ce trecea pe firul văii, pîndind apariția primului jeep al armatei americane. În ciuda acestei așteptări înfrigurate, americanii întîrziau să se arate. La 28 aprilie 1945, locatarii cabanei din „Poiana Mizeriei" au aflat prin radio că Armata Roșie reușise să-și croiască drumul către inima Berlinului. Din aceeași emisiune mai reieșea că

la München izbucnise o revoltă a muncitorilor germani, care fusese înăbușită în sînge de către formațiile S.S. A doua zi a sosit la cabană un curier trimis de Wessel de la Bad Reichenall, cu știrea că trupele americane pătrunseseră în München și eliberaseră 32.000 de deținuți din lagărul de exterminare de la Dachau. La 1 mai, radio Hamburg a anunțat moartea lui Hitler și a difuzat o declarație a amiralului Dönitz în care acesta își făcea cunoscută intenția de „a negocia armistițiul cu aliații occidentali".

Neliniștea lui Gehlen creștea. Locuitorii comunei vorbeau despre bande de S.S.-iști ce vagabondau prin împrejurimi și aceasta l-a determinat să ia unele măsuri de precauție. Cu ajutorul devotatului Weck, grupul și-a făcut rost de cîteva corturi cu care ofițerii F.H.O. și-au încropit o tabără mai sus, în munți. În afară de această măsură, Gehlen a hotărît să nu mai aștepte venirea americanilor, ci să plece împreună cu cîțiva dintre ofițerii săi în căutarea unui post al armatei S.U.A. căruia să i se predea. La 19 mai 1945 el a coborît din înălțimile muntelui, împreună cu patru din colaboratori, pe malul lacului Schilersee în localitatea Fischhausen. În această localitate, fostul șef al F.H.O. a petrecut cîteva zile în casa rudelor unuia din ofițerii care îl însoțeau, ținînd legătura prin radio cu cei rămași în „Poiana Mizeriei" și făcîndu-și curaj pentru a merge mai departe în căutarea americanilor.

Pe cînd Gehlen mai ezita încă, un lăptar invalid din împrejurimi a luat o inițiativă care a forțat întrucîtva deznodămîntul acestui episod. Lăptarul, pe numele său Rudi Kreidl, avea motivele lui să urască pe naziștii care îl trimiseseră să lupte pe front, de unde se înapoiase ciopîrțit și împuținat de forțe. Spre deosebire de consătenii săi, el a avut încă de la început sentimentul că „doctorul Wendland" și însoțitorii lui nu erau ceea ce pretindeau a fi și că după felul cum se comportau și cum se adresau unul altuia păreau mai degrabă niște militari prost deghizați. Suspiciunea s-a transformat în certitudine atunci cînd, pîndindu-i, într-o zi a observat că unul din ei a îngropat în spatele cabanei o șapcă de ofițer și o insignă militară nazistă. Lăptarul a fost convins din momentul acela că are de-a face cu un grup de ofițeri S.S. care se ascund în munți de frica pedepsei meritate pentru fărădelegile lor.

Într-o zi cînd a coborît și el în Schilersee pentru a-și ridica rația săptămînală de alimente, Kreidl a întîlnit pe drumul ce venea dinspre localitatea Neuhaus un jeep în care se aflau un sergent și doi soldați ai Diviziei 101 aeropurtate a

armatei S.U.A. Cu multe gesturi destinate uşurării înțelegerii dialectului său montan, lăptarul a reuşit pînă la urmă să-i facă pe soldații străini să priceapă ceea ce voia să le spună, şi anume că un grup de S.S.-işti se ascund în „Poiana Mizeriei". Sergentul şi-a notat cele spuse şi l-a asigurat pe Kreidl că nu are nici un motiv să se teamă, căci americanii vor veni cît de curînd să-i aresteze pe cei în cauză. La întoarcerea în cantonament el a raportat informația primită de la Kreidl comandantului său de companie care a transmis-o mai departe ofițerului de contrainformații al regimentului, maiorul Leo Schweitzer.

După patru zile, doi soldați americani au fost trimişi către locul indicat de Kreidl. Aceştia erau sergentul A. Kinghofer, care vorbea germana, şi caporalul H. Hickson. Ei au ajuns pe platoul înverzit şi au văzut lîngă cabană un grup de indivizi ce se prăjeau la soare şi care nu erau alții decît oamenii lăsați de Gehlen pentru paza locului unde se aflau îngropate prețioasele conteinere ce conțineau documentele F.H.O. După un scurt interogatoriu, cei doi militari americani au plecat cu promisiunea că vor reveni. Gehlen, care a fost imediat prevenit prin radio de cele întîmplate, a fost şi el stimulat să-şi învingă ezitările şi s-a prezentat împreună cu cei patru însoțitori ai săi la postul instalat de armata americană în localitatea Fischhausen, în clădirea primăriei. El repetase ca un actor momentul întîlnirii sale cu primii americani. Luînd de bune afirmațiile lui Wessel care îl asigurase că americanii se poartă cu mult respect față de generalii germani, Gehlen se pregătise pentru o primire solemnă precedată de un schimb de prezentări protocolare. Atunci cînd a păşit pe poarta primăriei el avea deci un aer atît de marțial şi de solemn, încît cei ce-l însoțeau au avut o clipă impresia că aşteaptă să i se întindă în față un covor roşu. Primirea a fost însă cu totul diferită.

Un tînăr locotenent, anume Bailin, a notat plictisit pe o foaie de hîrtie numele şi gradele lor. Gehlen a insistat cu multă ardoare ca ofițerul să noteze în mod special faptul că el şi însoțitorii săi sînt ofițeri ai O.K.W. şi că mai ales el, Reinhard Gehlen, este şeful secției *Fremde Heere Ost*. „OK, OK, nu te enerva", a răspuns tînărul ofițer american, refuzînd să se lase impresionat de vehemența micului general în haine civile. Apoi locotenentul Bailin a dat ordin ostaşilor săi să-i transporte şi să-i închidă pe Gehlen şi pe însoțitorii

lui, laolaltă cu alte sute de prizonieri germani, în închisoarea din localitatea învecinată, Miesbach, devenită neîncăpătoare.

Una din explicațiile comportării locotenentului este aceea că în primele zile de după război ostaşii americani învățaseră să manifeste un anumit scepticism în legătură cu identitățile pe care şi le atribuiau sau şi le negau, după caz şi după interese, prizonierii lor germani. Mai trebuie ținut seama şi de faptul că majoritatea ofițerilor şi subofițerilor unității nr. 307 a C.I.C. erau proaspăt recrutați din Texas, cu totul necalificați pentru sarcinile pe care le îndeplineau şi deloc informați asupra dedesubturilor politicii şi ierarhiei nemțeşti. Dealtfel, nici nu mureau de curiozitatea de a se informa. Pentru moment ei aplicau o filozofie profund sănătoasă şi solid impregnată de spiritul practic al celor de pe meleagurile lor, care le sugera că cea mai bună măsură este aceea de a pune la păstrare în locuri sigure de detenție pe toți indivizii aceia suspecți şi apoi, mai tîrziu, se va vedea ce este cu fiecare.

În consecință, s-au scurs cîteva zile bune înainte ca Gehlen să fie interogat şi apoi transportat în localitatea Wörgl pentru a fi înfățişat comandantului unității 307 C.I.C., căpitanul Schwartzwalder, un ofițer de contrainformații cu ceva mai multă experiență.

„Sînt general şi şef al Departamentului de informații al înaltului comandament al armatei germane — i-a spus Gehlen pe un ton rigid căpitanului. Dețin informații de cea mai mare importanță pentru comandamentul vostru suprem şi pentru guvernul american şi cer să fiu dus imediat în fața unui comandant superior, de preferință în fața unui general".

Schwartzwalder a zîmbit şi i-a răspuns pe loc : „Ai fost un general, *ai fost*, domnule. Şi te rog să nu mă înveți pe mine ce am de făcut !". Apoi a ordonat ca Gehlen să fie băgat din nou în celulă şi cu aceasta interogatoriul a luat sfîrşit. Atitudinea căpitanului Schwartzwalder este cu totul de înțeles dacă ne gîndim la faptul că în timpul războiului doi din trei oameni trimişi de către serviciul secret american să participe la războiul împotriva hitleriştilor nu se mai întorceau. Ei erau împuşcați sau spînzurați de nazişti, ori mureau lent în lagărele de exterminare. Nu este deci de mirare că lucrătorii de rînd ai serviciului de informații american nu erau dispuşi să întîmpine cu flori pe spionii hitlerişti.

După ce Gehlen a fost scos afară, sergentul Victor de Guinzbourg, care luase notițe, i-a spus căpitanului că de fapt el a auzit pe undeva de un general german cu acest nume ;

s-ar putea deci ca tipul să aibă o oarecare importanță. „OK — i-a răspuns căpitanul — ocupă-te tu de acest tip și de oamenii lui. Dacă crezi că ai să poți scoate ceva de la acești naziști, dă-i drumul".

Ofițerii americani de informații și contrainformații erau în timpul acela deosebit de aglomerați cu „sortarea" miilor de ofițeri germani ce fuseseră capturați. Ei reușiseră să prindă în plasele lor pești mult mai mari și mai notabili decît acest individ mărunțel care făcea atîta caz de importanța lui. In „coliviile" Armatei a șaptea americane se găseau păsări ce răspundeau la nume ca Göring, Robert Ley, Kesselring și mulți alții.

Nu este de mirare deci că cercetarea lui Gehlen a ajuns pe mîna unui tînăr sergent din C.I.C. Norocul lui Gehlen a fost acela că Victor de Guinzbourg și-a luat treaba în serios și a făcut din această problemă o primă etapă a unei cariere fructuoase în spionajul american, unde a ajuns foarte repede locotenent-colonel. El nu a împărtășit părerea comandantului său că Gehlen nu era decît „încă un amărît de nazist care încearcă să-și dea importanță". Cînd a început efectiv interogatoriile, el și-a dat seama că nu greșise și că spusele lui Gehlen din prima zi de anchetă nu erau numai simple pretenții lipsite de fond. Sergentul a redactat deci un raport cuprinzător în care a menționat că prizonierul îi vorbise despre unele arhive importante ce le pusese la adăpost și a propus în concluzie ca acesta să fie interogat la un eșalon superior. Gehlen a fost transferat la „colivia specială" a C.I.C. din Augsburg.

Acolo făptura sa insignifiantă s-a pierdut repede într-o mulțime pestriță de comandanți de marcă ai Wehrmachtului, de conducători ai S.S. și de șefi ai Gestapoului care erau cercetați cu atenție și fără grabă de către anchetatori.

Odată ce toți cei adunați acolo erau socotiți a avea o anumită importanță, lui Gehlen nu i-a servit la nimic insistența cu care se străduia să demonstreze că și el este foarte important. Dimpotrivă, atenția anchetatorilor era atrasă, de multe ori în mod justificat, tocmai către acei deținuți care se străduiau să-i convingă de faptul că nu au deloc importanță. Gehlen căzuse într-o stare de spirit vecină cu desperarea văzîndu-se închis pentru cine știe cîtă vreme între zidurile vechiului castel austriac transformat în închisoare. Gehlen prezenta paradoxul plin de ciudățenie al unui maestru spion însetat de dorința de a deveni cunoscut celor care îl capturaseră.

El pierduse contactul cu Wessel și cu ofițerii F.H.O. pe care îi lăsase în „Poiana Mizeriei" și care fuseseră și ei arestați de către americani. Pe unde vor fi fost duși aceștia, Gehlen nu avea nici cea mai slabă idee.

Scoaterea lui Gehlen la lumină din „colivia" în care vegeta s-a datorat în principal tot raportului lui Guinzbourg. Acest raport fusese înaintat pe căile întortocheate ale ierarhiei către Comandamentul G. 2 (Serviciul de informații al armatei americane) dislocat pe lîngă Statul-major al Armatei a șaptea de la Augsburg. Acolo, în fine, cineva a făcut ochii mari cînd a văzut scris în el numele lui Gehlen. Colonelul W. Quinn, șeful unității G. 2 de la Augsburg, cunoștea bine acest nume. Ofițerul american era acela care alarmase Cartierul general al forțelor armate aliate din Europa în legătură cu proiectul „Redutei Alpine". Pe cînd era șeful Oficiului european al O.S.S. din Berna, Allen Dulles se deplasase de mai multe ori, în anul 1944, din Elveția în Franța, pentru a se întîlni cu acest colonel Quinn și pentru a-l pune în temă cu informațiile ce le obținuse privitoare la ordinele lui Hitler de realizare a fortăreței din munți. Tot în cadrul acestor întîlniri, Dulles îl informase pe Quinn despre operația *Werwolf* și despre organizarea „Rețelei-R", despre care O.S.S. cunoștea ceva mai multe decît credea sau își imagina Gehlen.

Colonelul Quinn se ocupă personal de anchetarea sa, prima anchetare serioasă pe care ex-șeful F.H.O. a avut ocazia să o înfrunte de la data de cînd se constituise prizonier. Quinn a fost primul american căruia Gehlen i-a destăinuit dimensiunile reale ale F.H.O., vorbindu-i despre efectivele și oamenii săi, dispersați în timpul acela prin mai multe lagăre de prizonieri.

Un număr de ofițeri superiori de informații germani și cadre ale S.S. care lucraseră în subordinea lui Schellenberg erau deținuți la Augsburg ; Gehlen l-a văzut și pe Skorzeny, pe cînd acesta era condus în cătușe pe un coridor. El s-a întîlnit cu cîțiva prieteni buni, printre care cu Wilfried Strik-Strikfeldt, consilier al fostei „armate a lui Vlasov". Increderea în viitor i-a revenit atunci cînd colonelul Quinn i-a spus că majoritatea ofițerilor F.H.O. fuseseră identificați și aduși la Augsburg din diverse lagăre și închisori unde erau deținuți. El a avut chiar îndrăzneala să-i ceară lui Quinn să-i aranjeze o întîlnire cu Eisenhower, dar colonelul i-a răspuns că acest lucru nu este posibil. Quinn l-a predat pe Gehlen eșalonului G. 2 de pe lîngă Grupul al 12-lea de armate condus

de generalul Omar Bradley. Era — după părerea ofițerului american — o măsură sănătoasă, menită să-l ferească de neplăceri în viitor. În cazul în care se dovedea că omul ce se dădea drept Gehlen sau istoria spusă de acesta era un fals, iar el — Quinn — s-ar fi grăbit să servească comandantului suprem o poveste cu cocoșul roșu, s-ar fi expus pericolului de a-l fi iritat degeaba pe Ike[1]; dacă se dovedea că Gehlen era „valabil", șeful său îl va prezenta lui Eisenhower, sau măcar lui Bradley, care vor sfîrși prin a ști cine a fost cel ce descoperise primul pe acest neamț util.

Șeful eșalonului G. 2 de pe lîngă Grupul 12 de armate era generalul-maior Edwin Luther Sibert, care avea pe timpul acela 44 de ani și era ofițer de informații de profesie. El a fost omul destinat să devină mijlocitorul tîrgului încheiat de Gehlen cu americanii. Deși era un produs al lui *West Point* (N.N. — cea mai importantă instituție de învățămînt militară americană), fiind el însuși profesor la Academia de război, Sibert nu împărtășea disprețul pe care majoritatea ofițerilor superiori americani îl arătau pentru munca O.S.S. Era de altfel în foarte bune relații cu Allen Dulles, cu care lucrase în vara anului 1944 la un plan considerat de amîndoi important. Anume, Dulles, care pierduse speranța că Hitler va fi răsturnat de un complot urzit la nivelul înaltului comandament al armatei germane, fusese cîștigat de ideea lui Sibert de a atrage separat pe comandanții de fronturi germani în acțiuni împotriva dictatorului nazist, în sensul de a-i determina să încheie armistiții sau acorduri locale de pace limitate la zonele lor de responsabilitate. Ei sperau, de asemenea, să poată organiza un comitet din generalii germani capturați, după modelul celui creat în U.R.S.S. sub conducerea feldmareșalului von Paulus. Comandanții americani Marshall și Eisenhower s-au declarat de acord cu aceste propuneri, dar ele au fost repede depășite de evenimente.

Deci Gehlen s-a găsit curînd la Cartierul general al Grupului 12 de armate, vorbind în sfîrșit aceeași limbă cu ofițeri de informații profesioniști din armata americană. Nu există o înregistrare oficială a acestor discuții care să poată fi consultată astăzi, dar interesul lui Sibert față de colegul său de meserie a fost pe de-a-ntregul evident și a reieșit cu claritate din desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Acest

[1] Poreclă dată generalului Eisenhower. (N. R.)

interes avea la bază în special cunoștințele și experiența activității desfășurate de Gehlen împotriva U.R.S.S.

Sibert i-a cerut generalului nazist să scrie o dare de seamă a activității desfășurate în timpul războiului de către F.H.O., iar lucrarea făcută de Gehlen în legătură cu acest subiect a ieșit de 129 de pagini bătute strîns la mașină. Apoi Sibert i-a desemnat pe maiorul Philip Russell și pe căpitanul John Halsted, care vorbeau limba germană, să se ocupe de Gehlen, în sensul de a purta zilnic convorbiri amănunțite cu el. Generalul german a dezvoltat în cadrul acestor discuții planul său de construire a unei organizații secrete angajată în activitatea de spionaj împotriva Uniunii Sovietice, sub egida americanilor, dar sub conducerea sa. El le-a descris celor doi ofițeri americani arhivele F.H.O., fără a le destăinui însă de la început unde erau îngropate.

Nici americanii nu erau însă mai puțin șireți decît Gehlen. Aveau și ei cîte ceva de ascuns acestuia. Ei nu aveau nici un interes să-i împărtășească ex-șefului F.H.O. că, concomitent și în paralel cu discuțiile ce le purtau cu el, erau în tratative și cu colonelul Hermann Baun, fost șef al *Walli I*, care le făcuse o propunere similară și încerca să le vîndă același plan, pe care, după cum ne amintim, îl discutase cu Gehlen și cu Wessel la întîlnirea conspirativă de la Bad Elser. Iar Baun făcea, cel puțin în această fază preliminară, o impresie mai bună spionilor americani decît Gehlen.

După întîlnirea din aprilie 1945, Baun se reîntorsese la sediul *Walli I*, evacuat la Baden, iar cînd armata franceză a ocupat regiunea, a intrat în clandestinătate ; mai tîrziu a trecut în zona americană de ocupație și s-a predat unei unități a armatei S.U.A. la Rattenberg, în Bavaria. Omul avusese parte de o captivitate mai norocoasă decît Gehlen. La aceasta contribuise faptul că luase cu sine o servietă plină cu documentele secrete ale grupului său, care l-au ajutat să intre foarte repede în contact cu generalul Sibert. Baun i-a făcut acestuia o descriere completă a formării detașamentelor *Walli* și a grupelor de spioni dotate cu posturi de radio emisie-recepție pe care le lăsase în Germania de est, Polonia și chiar în regiunile vestice ale U.R.S.S., fără a manifesta în timpul discuțiilor nici un fel de rețineri sau gînduri ascunse. El s-a oferit să recruteze o echipă dintre foștii săi camarazi de la Abwehr — mulți dintre ei aflați deja în mîinile lui Sibert — și să înceapă acțiuni de spionaj împotriva U.R.S.S. fără nici o amînare. Spre deosebire de Gehlen, Baun nu ceruse

constituirea unei organizaţii separate ; el era gata să lucreze sub comanda directă a ofiţerilor G. 2 sau C.I.C. din departamentul lui Sibert. De la începutul şi pînă la sfîrşitul discuţiilor Baun nu menţionase niciodată pactul pe care îl încheiase la Bad Elser cu Gehlen. Aceasta nu voia să însemne că, implicit, Baun se disociase de pactul respectiv. El a declarat mai tîrziu că nu ştia ce se întîmplase cu fostul şef al F.H.O. şi că după cunoştinţele pe care le avea îl considera pe acesta mort din ultimele zile ale războiului.

Dînd dovadă de înţelepciune, Sibert îi ţinea pe cei doi candidaţi la asocierea cu spionajul american izolaţi unul de altul, astfel încît nici unul să nu-şi dea seama ce devenise celălalt. Baun era deţinut la „Casa albastră", un castel rechiziţionat aflat pe muntele Taunus la numai cîţiva kilometri de vila numită „Pagenstecher" unde era deţinut Gehlen. Lucrurile au ieşit la iveală cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd Gehlen a aflat că Wessel ajunsese şi el la Wiesbaden şi a cerut să aibă o întrevedere cu el. Cu acest prilej Wessel l-a informat că Baun se află „pe undeva pe aproape", că îl văzuse şi că probabil negocia şi el cu americanii. Dar Wessel nu ştia şi deci nu i-a putut spune mai mult.

Şi astfel între cei doi spioni nemţi a început o cursă pentru captarea interesului americanilor, cursă pe care aceştia din urmă o întreţineau şi o stimulau cu aceeaşi perseverenţă cu care în S.U.A. sînt stimulaţi să se concureze doi agenţi de publicitate veniţi să ia un acont de la o firmă mare. Pînă la urmă Gehlen s-a decis să-şi întrebuinţeze atuul său major. El ştia că Baun poate oferi lui Sibert numai structura operaţională a unităţilor *Walli*, şi aceasta ar fi fost utilă numai în măsura în care ele supravieţuiseră. Dar Gehlen mai ştia că Baun nu avea dosarele ; acestea fuseseră distruse de el atunci cînd trebuise să fugă în grabă cu detaşamentul său din Saxonia la Baden. Socoteala fu deci repede făcută. Generalul-spion a cerut să-l vadă pe Sibert şi, odată ajuns în faţa lui, i-a vorbit despre tainele ce le ascundea „Poiana Mizeriei".

În următoarele zile Sibert a încălcat regula strictă existentă în cadrul forţelor armate americane, care prevedea că orice acţiune trebuie întreprinsă numai ca urmare a unor ordine. El nu a informat nici pe şeful Serviciului de informaţii al armatei S.U.A. din Europa şi nici pe şeful de stat-major al acestei armate, generalul Bedell Smith. Sau, după cum a declarat el însuşi : „Doar mai tîrziu am informat pe superiorii

mei despre valoarea ce o reprezenta Gehlen pentru noi, şi anume atunci cînd am fost sigur de aceasta".

Un grup de scotocire fu trimis în mare grabă la Valepp. Trei zile şi trei nopţi au săpat americanii pămîntul pietros al platoului, scoţînd la lumină ladă de metal după ladă. Toate au fost recuperate în bună stare şi, odată în posesia lor, convoiul american s-a îndreptat direct spre Oberursel, unde Gehlen fusese instalat.

Lui Gehlen i s-a permis să formeze o aşa-zisă „celulă", ce a fost iniţial plasată în cadrul secţiei pentru cercetări istorice şi apoi chiar în organica centrului de spionaj al Armatei a 7-a de la Wiesbaden. Generalul german şi colaboratorii săi apropiaţi erau trataţi cu multă deferenţă ; nici ofiţerii americani ai centrului nu aveau voie să-i deranjeze fără aprobarea expresă a lui Sibert.

A fost nevoie de un întreg detaşament de ofiţeri G. 2, funcţionari şi fotografi care să-i ajute pe Gehlen, pe Wessel şi pe ceilalţi colaboratori ai lor să sorteze întregul material. O selecţie a celor mai importante microfilme a fost făcută cu mijloacele puse la dispoziţie de oamenii lui Sibert, iar copiile mărite făcute după ele îi fură prezentate imediat boss-ului american.

Odată ce s-a convins de posibilităţile oferite de Gehlen pentru activitatea de spionaj împotriva U.R.S.S., Sibert i-a raportat lui Bedell Smith despre acesta şi despre ceea ce se gîndea să facă cu ajutorul lui. Bedell Smith şi-a dat aprobarea în ce priveşte proiectul prezentat, respectiv de a fi creat un serviciu de spionaj german finanţat de S.U.A. şi îndreptat împotriva Uniunii Sovietice. Nici el şi nici şeful G. 2 nu i-au raportat însă despre aceasta lui Eisenhower, care interzisese orice fraternizare cu germanii. Ei au informat în schimb, peste capul comandantului lor, anumite cercuri reacţionare din cadrul Pentagonului, despre care erau suficient de siguri că le împărtăşesc sentimentele şi că vor aviza favorabil propunerile lor.

Propunerile lui Sibert şi Bedell Smith au căzut la momentul potrivit în cercurile conducătoare ale spionajului militar american, în frunte cu generalul George V. Strong, şeful G. 2. Aceste cercuri, care îşi propuseseră întreprinderea unor acţiuni ostile împotriva aliatului sovietic, nu erau în măsură să-şi pună în mod efectiv planurile în aplicare datorită luptei care se dădea între ele şi organismul „civil" al O.S.S. pentru asigurarea exclusivităţii sau

măcar a primatului în domeniul activității informative. În vara anului 1945 americanii treceau prin disputele pe care britanicii și germanii le trăiseră încă în secolul al XIX-lea, respectiv lupta între militari și civili pentru controlul serviciului secret.

Ideea de a-l folosi pe Gehlen oferea șefilor spionajului militar american atît posibilitatea de a realiza o pătrundere calificată în Europa de est, cît și un atu în lupta cu civilii din O.S.S. De aceea, Bedell Smith a dispus trimiterea urgentă a lui Gehlen în S.U.A., la Pentagon.

În afara faptului că se temeau de o eventuală reacție negativă a lui Eisenhower, generalii Bedell Smith și Sibert aveau și un alt motiv care îi determina să-l trimită pe Gehlen cu atîta grabă în S.U.A. Începînd de prin iulie 1945, între sovietici și aliații lor occidentali apăruseră anumite divergențe ce se refereau la mai multe probleme, printre care delimitarea și administrarea zonelor de ocupație, identificarea și predarea reciprocă a demnitarilor și ofițerilor superiori naziști vinovați de crime de război. Între aceștia din urmă autoritățile sovietice îi căutau pe Gehlen și pe subalternii săi de la F.H.O., cu care aveau, desigur, de reglementat conturi vechi. Comandantul Misiunii Sovietice, generalul-maior Trusov, îl hărțuia aproape zilnic pe partenerul său american, generalul Lowell W. Rooks, cu cererea de a-i identifica pe Gehlen și cadrele F.H.O. și de a-l preda împreună cu arhivele lor părții sovietice. Totul se trăgea de la faptul că unitățile armatei sovietice fuseseră cele care ocupaseră sediul F.H.O. de la Zossen; ofițerii de informații „pieptănaseră" acest sediu cu pieptenele des, dar în afară de cîteva lăzi de metal goale și munți de hîrtie fără nici o importanță nu găsiseră nimic. Trusov și oamenii săi îi anchetau, de asemenea, metodic pe cei doi ofițeri germani trimiși de Gehlen în ultimele zile ale războiului la comandamentul lui Dönitz de la Flensburg. Ei puseseră mîna și pe dosarele ce le aduseseră aceștia și le examinaseră cu scrupulozitate. Dar acele dosare nu conțineau decît copiile unor rapoarte de situație și tăieturi din ziarele de campanie ale trupelor sovietice. Cei doi ofițeri, respectiv maiorul Scheibe și maiorul von Kalkreuth, și-au convins repede anchetatorii că spuneau adevărul; nu aveau nici cea mai mică idee asupra celor ce se întîmplaseră cu Gehlen, cu Wessel și cu ceilalți din F.H.O., pe care ei îi lăsaseră la Zossen. Nu știau nici ce se întîmplase cu arhivele; cel mai probabil era că fuseseră distruse prin ardere, ca și corpul lui Hitler dealtfel. Dar generalul Trusov, care era unul din conducătorii lui G.R.U., nu făcea parte din categoria persoanelor naive, gata să ia drept bune declarațiile unor ofițeri nemți care avuseseră ghinionul de a fi arestați, și nu a acceptat supoziția arderii arhivelor F.H.O. Și apoi, unde erau arhivele Abwehrului? Dar cele ale lui Amt VI care dusese tot timpul războiului, sub conducerea lui Schellenberg, activitate de spionaj împotriva U.R.S.S.? Unde era Gehlen? Unde era Schellenberg? Făcea impresia că americanii și englezii încercau să împiedice pe aliații lor sovietici să identifice pe criminalii de război naziști, pe spioni și alte elemente subversive.

Presat cu întrebările și argumentarea de mai sus, generalul Rooks s-a deplasat și la Cartierul general al Grupului 12 de armate, unde l-a întrebat pe Sibert dacă nu cunoaște locul unde se află foștii șefi și membri ai F.H.O. El i-a cerut ca în cazul cînd asemenea elemente se află în detenție în închisorile controlate de Sibert, ele să fie predate fără întîrziere. Sibert a dat un răspuns evaziv, în sensul că vreo cîțiva dintre acești oameni ar fi putut să se afle în lagăre, dar că interogatoriul lor nu era terminat. „Rușii n-au decît să mai aștepte"— a încheiat el.

De fapt Sibert, care avea în această privință acordul deplin al lui Bedell Smith, nici nu se gîndea să ofere organelor sovietice posibilitatea de a ancheta pe vreunul din ofițerii F.H.O. și cu atît mai puțin să le aducă la cunoștință despre „comoara" recent dezgropată a lui Gehlen. Mai înainte de toate, Gehlen însuși trebuia scos cît mai repede din Germania. Drept urmare, i s-a indicat să aleagă trei dintre subordonații săi care îl puteau asista în cele mai bune condiții în discuțiile ce avea să le poarte cu șefii spionajului militar american; acești subordonați urmau să-l însoțească la Washington.

Referitor la trimiterea sa în S.U.A., Gehlen scrie în memorii: „Unul din principalele motive ale transferării noastre în America a fost desigur dorința de a reduce riscul unor indiscreții ce s-ar fi putut produce în Europa. Pe de altă parte se crea posibilitatea de a continua întrevederile cu autoritățile americane într-o atmosferă mai favorabilă decît cea din Europa tulburată pentru mult timp încă de consecințele războiului".

Probabil că Gehlen a petrecut cîteva nopți albe pînă ce i s-a dat vestea bună a plecării la Washington. Sibert îi povestise despre discuțiile avute pe socoteala lui cu sovie-

ticii şi, pînă una-alta, Gehlen nu era deloc sigur că americanii nu vor sfîrşi prin a satisface cererile insistente ale generalului Trusov. Dacă acest lucru s-ar fi întîmplat, nu numai că măreţele lui proiecte de viitor s-ar fi văzut spulberate, dar chiar viaţa sa putea fi pusă în joc. El alese deci pentru a-l însoţi în S.U.A. pe locotenent-colonelul Heinz Herre, care fusese şeful Grupului II din F.H.O. înainte de a fi ofiţer de legătură cu „armata lui Vlasov", pe maiorul Albert Scholler, ultimul şef al Grupului I, care se ocupase de evaluarea rapoartelor agenţilor lansaţi în spatele frontului sovietic, şi pe maiorul Hans-Horst von Hiemenz, expert pentru problemele industriei, producţiei de armament şi aprovizionării ale U.R.S.S., din cadrul Grupului II.

Pentru transportarea celor patru au fost luate cele mai drastice măsuri de securitate. Americanii nu ignorau faptul că în ultimele săptămîni colaboratorii G.R.U. supravegheau îndeaproape lagărul de la Oberursel, iar cîţiva dintre ei încercaseră chiar să pătrundă în interior. Sibert avea indicii că organele sovietice reuşiseră chiar să-şi creeze cîţiva colaboratori în rîndul funcţionarilor şi oamenilor de serviciu germani ce lucrau în administraţia lagărului. Scoaterea cvartetului lui Gehlen afară din lagăr pe neobservate era o problemă spinoasă. Un grup de civili germani — deoarece nimănui nu i-a năzărit ideea că cei patru ar putea călători în uniformele armatei fasciste — care s-ar fi urcat într-un avion militar american era de natură să atragă atenţia.

Maiorul Russell i-a sugerat lui Sibert că nemţii ar trebui scoşi din lagăr în uniforme americane. Gehlen a fost de acord, dar a cerut să i se dea o uniformă corespunzătoare gradului său. S-a vădit însă că magazinerul Grupului 12 de armate nu avea o uniformă de general-locotenent de o măsură atît de mică; cel mai bun lucru ce l-a putut oferi a fost o uniformă de campanie, pe care au fost cusute în grabă o stea de general şi însemnele de rigoare. Oricum, satisfacerea pretenţiei sale i-a făcut multă plăcere lui Gehlen. Ceilalţi au trebuit să se mulţumească doar cu uniforme de campanie marcate cu gradul de căpitan. Astfel deghizaţi, cei patru au fost duşi la aeroportul militar american din apropiere, în noaptea de 22 august 1945, şi îmbarcaţi într-un avion de transport. După cîteva ore, ei se găseau deja deasupra Atlanticului.

*

Cînd Gehlen şi companionii săi au ajuns la Washington, ei au fost duşi la Fort Hunt, nu departe de Pentagon, pe ţărmul dinspre statul Virginia al Potomacului. Deşi acesta arăta la exterior aidoma oricărui cantonament militar, el era de fapt un lagăr prevăzut cu maximum de măsuri de securitate, folosit de organele G. 2 pentru „găzduirea" unei colecţii importante de prizonieri germani, italieni şi japonezi care meritau osteneala unei anchete în profunzime. În afara barăcilor obişnuite, Fort Hunt avea mai multe vile construite din cărămidă, bine mobilate, iar Gehlen fu aranjat într-una din ele, în apropierea locuinţei comandantului. Un subofiţer american, ajutat de cîţiva soldaţi, se ocupa de îngrijirea prizonierilor germani.

Lui Gehlen nu i s-a dat de înţeles că se află sub o supraveghere atentă. Gardienii săi, instruiţi de G. 2, îl încurajau în a crede că era un om liber. I-au spus însă că, pentru motive legate de propria lui securitate şi de păstrarea secretului prezenţei sale pe acele meleaguri, el nu trebuie să părăsească lagărul şi nici chiar locuinţa fără o escortă americană. Gardian şef i-a devenit un căpitan american cu numele de Eric Waldmann.

Cu toate eforturile depuse de americani de a-l găzdui cît mai confortabil la Fort Hunt, Gehlen nu s-a simţit deloc în largul său acolo în prima perioadă. Iată ce povesteşte el: „Comandantul de la Fort Hunt, căpitanul Waldmann, foarte vanitos şi ambiţios, era vexat de faptul că în fiecare zi veneau să ne ia pentru a ne duce la întîlnire cu experţii G. 2... Deşi fiecăruia ni se atribuise cîte o cameră relativ confortabilă, un detaliu mi s-a părut imediat semnificativ: nu existau clanţe interioare la uşi, astfel încît nu se putea ieşi după dorinţă. Neîncrederea mea profesională m-a incitat să verific imediat aceste camere: după cum mă aşteptam, am descoperit microfoane ingenios camuflate".

La sosire, i s-a cerut în mod politicos să dezbrace şi să predea uniforma de general american. Un costum sobru de om de afaceri, cîteva cămăşi şi piese de lenjerie i-au fost aduse de la unul din magazinele bune din Washington. În timp ce-şi îmbrăca hainele noi, în prima lui zi de şedere în America, Gehlen se gîndea, fără îndoială, cu satisfacţie, la faptul că atinsese aproape obiectivul pe care şi-l propusese la începutul periculosului său voiaj care avusese drept punct de plecare buncărul din Zossen. Metamorfoza sa înce-

puse în clipa cînd schimbase tunica de general german cu vulturul și zvastica brodate pe piept, pentru haina de loden aspru a țăranilor germani din Alpi. Această metamorfoză continuase cu carnavalul costumării sale în uniforma de campanie verde-oliv a unui ofițer inamic ; acum era completată prin îmbrăcarea ființei sale mărunte într-un costum care îi dădea aerul prosper al unui businessman american. Asemănarea nu era perfectă, dar simbolul întruchipat de costum rămînea. Fiindcă în timp ce cobora scările vilei ce-i fusese pusă la dispoziție pentru a merge la prima întîlnire cu șefii americani, Gehlen era nerăbdător să discute cu ei despre afaceri. Desigur, Washingtonul, cu atmosfera lui caldă și umedă de vară, nu prea se potrivea cu aerul tare și plăcut al Alpilor, în schimb climatul politic ce domnea acolo era cum nu se poate mai propice genului de negocieri pentru care venise Gehlen.

Încă de la Oberursel, din timpul convorbirilor sale cu generalul Sibert, spionul german ajunsese cu ușurință la concluzia că marea coaliție anglo-americană din timpul războiului murise odată cu desființarea Marelui cartier general al lui Eisenhower.

În ce privește bunele relații cu U.R.S.S., deși continuau încă să fie o parte a politicii oficiale a S.U.A., Gehlen a putut să constate imediat ce a ajuns la Washington că mulți dintre generalii americani, și mai presus de toți șeful G. 2, generalul George V. Strong, ca și Sibert dealtfel, erau departe de a considera U.R.S.S. ca pe un aliat. O viziune cu totul diferită de cea a politicii oficial proclamate începuse să prindă contur la Bad Tölz, respectiv la Comandamentul Armatei a treia americane de ocupație, în apropierea căruia fuseseră îngropate, în „Poiana Mizeriei", arhivele F.H.O. Acolo, generalul Patton visa deja să reînarmeze vreo două divizii *Waffen S.S.*, să le încorporeze în Armata a treia și „să le conducă împotriva roșilor". Patton împărtășise cu toată seriozitatea acest plan generalului Joseph T. McNarney, locțiitorul guvernatorului militar general american al Germaniei. Acesta îl chemase pe Patton la el pentru a-i transmite reclamația mareșalului Jukov că Armata a treia americană era deosebit de înceată în ce privește desființarea și internarea unităților germane din sectorul ce-l controla în Bavaria. „Ce vă pasă ce gîndesc acești bolșevici ? l-a întrebat Patton. Noi va trebui să luptăm cu ei mai curînd sau mai tîrziu. De ce n-am face-o acum, cînd armata noastră este intactă și putem lovi Armata Roșie astfel încît să o silim să se întoarcă înapoi în Rusia. Putem să facem asta cu germanii mei... ei îi urăsc pe acești roșii".

McNarney a rămas încremenit la auzul celor spuse de Patton și s-a grăbit să raporteze toate acestea unuia din șefii săi, consilierul politic Robert Murphy, care l-a chemat imediat pentru explicații pe belicosul general. Patton nu s-a speriat deloc. „M-a întrebat cu o licărire veselă în privire — a scris Murphy mai tîrziu — dacă nu cumva există vreo șansă să înaintăm spre Moscova, unde el susținea că am putea să ajungem în treizeci de zile, decît să așteptăm pînă cînd rușii vor ataca Statele Unite". Urmarea acestei atitudini și a altora de același fel a fost aceea că Eisenhower, care nu voia pe timpul acela să aibă explicații neplăcute cu sovieticii, l-a înlocuit pe Patton de la comandă la 2 octombrie 1945. Două luni mai tîrziu, acesta a fost rănit mortal într-un accident de automobil.

În timpul șederii sale la Oberursel, Gehlen auzise pe ofițerii americani comentînd atitudinea lui Patton. Tot acolo avusese ocazia să-l vadă pe William Donovan, șeful O.S.S., care în discuția cu el s-a arătat foarte preocupat de faptul că trupele sovietice ajunseseră în centrul Europei. Spionul german putuse totodată să-și dea seama că politica americană în domeniul informațiilor se afla la un punct de răscruce și că o răfuială pentru asigurarea controlului și supremației în acest domeniu se desfășura în spatele ușilor capitonate, unde șefii cei mari americani își țineau conciliabulele secrete. Gehlen era prea antrenat în nu demult terminatele furtuni conspirative ce avuseseră loc la Berlin pentru a nu recunoaște simptomele specifice unei asemenea stări de lucruri.

Dacă în primele zile după sosire Gehlen fusese dominat de o anumită stare de tristețe și de dezamăgire, starea sa de spirit s-a schimbat repede într-una de veselie. În vîrtejul de conferințe, discuții și ședințe cu americanii el se afla în elementul său. La prima ședință s-a trezit în prezența unor oameni ale căror nume și poziții înalte îi erau bine cunoscute : amiralul de flotă William D. Leahy, consilier șef pentru probleme de securitate al președintelui Truman, generalul Strong și generalul-maior Alex. H. Bolling de la G. 2, generalul-maior John T. Magruder, Loftus E. Becker de la O.S.S., Sherman Kent, istoric provenit de la Universitatea Yale și șef al Serviciului de analiză și cercetare al O.S.S. și,

în sfîrşit, nu cel mai puţin important dintre spionii americani, Allen Dulles, care tocmai se reîntorsese de la Berlin şi juca un rol activ în elaborarea bazelor pentru activitatea viitoarei C.I.A.

Prezenţa lui Allen Welsh Dulles la tratative l-a bucurat mult pe Gehlen. Omul era bine cunoscut spionajului german încă de cînd acţiona la Berna. Rapoartele cifrate trimise de el la Washington erau în majoritate interceptate şi descifrate cu grijă de R.S.H.A. „Ele (N.N. — rapoartele respective) exprimau o duşmănie necondiţionată... şi clarvăzătoare împotriva bolşevismului" — remarca în legătură cu aceasta sturmbannführerul S.S. dr. Wilhelm Höttl într-o carte publicată în 1953 la New York.

Gehlen a luat o iniţiativă prin care a intrat pe sub pielea generalului-maior Magruder, ce comandase unităţile de sabotaj americane. El i-a înmînat acestuia jurnalul complet de război al Grupului II din Abwehr. Prin aceasta Gehlen a omorît doi iepuri dintr-o împuşcătură : a pus la dispoziţia spionajului american lista acţiunilor comise de „coloana a cincea" nazistă în lumea întreagă, iar pe de altă parte a făcut pur şi simplu „pierdut" un material care s-ar fi dovedit util pentru procesul criminalilor de război ce urma să aibă loc în curînd la Nürnberg. Tactica lui Gehlen de a nu pune toate ouăle într-un coş s-a dovedit judicioasă.

Sosirea sa la Washington coincidea în timp — aşa cum am arătat deja — cu o criză profundă care izbucnise în legătură cu problema controlului viitoarelor activităţi americane de spionaj. Această criză a ajuns la punctul ei maxim atunci cînd noul preşedinte al Statelor Unite, Harry Truman, fără a-l consulta măcar pe William Donovan, a emis un ordin care punea capăt existenţei şi activităţii O.S.S., cu data de 1 octombrie 1945. Scrisoarea lui Truman către Donovan, care acompania acest ordin, era aproape tot atît de scurtă ca şi documentul oficial : „Doresc să vă exprim mulţumirile mele pentru conducerea competentă a activităţilor O.S.S. în timp de război, activităţi care nu vor mai fi necesare în timp de pace".

Ordinul lui Truman a pus capăt pentru moment disputei pentru supremaţie ce se desfăşura între militari şi civili, dînd ascendenţă amiralilor şi generalilor asupra lumii agitate a spionajului american. Indirect, în acest fel s-a decis că stăpînul lui Gehlen urma să devină şeful G. 2, generalul

Strong. Dar caruselul din centrala de la Washington nu se terminase încă.

Generalul Strong era hotărît să-şi asume exclusivitatea proprietăţii asupra lui Gehlen şi a planului acestuia. Pentru început el a manevrat cu atenţie. Timp de mai multe săptămîni, în discuţii cu caracter privat purtate în incinta Pentagonului şi în conferinţe la care invita şi pe unii dintre asistenţii săi, el l-a încurajat pe Gehlen să elaboreze cît de detaliat posibil schema privind viitoarea sa activitate.

Convingerea lui Gehlen atunci cînd a păşit în acest uriaş labirint al puterii militare americane, Pentagonul, înzestrat cu propria sa bancă, cu prăvălii şi chiar cu un magazin de bijuterii, a fost aceea că noii săi stăpîni au şi posibilitatea şi voinţa de a-i furniza banii de care avea nevoie pentru a-şi pune pe picioare noul serviciu de spionaj. Ne putem imagina zîmbetul lui subţire şi politicos atunci cînd i s-au povestit glumele de rigoare despre Pentagon, inclusiv aceea a băiatului de la poştă care a intrat pe culoarele concentrice ale clădirii pentru a preda o scrisoare şi a reuşit să găsească drumul spre ieşire abia după ce fusese avansat la gradul de colonel plin.

În timpul detenţiei sale forţate la Fort Hunt, Gehlen reuşise să adune laolaltă, în special din ziare, cîteva idei asupra atmosferei existente în cercurile politice americane după moartea lui Roosevelt. El a reuşit să cunoască mult mai multe din discuţiile purtate cu Strong şi cu oamenii acestuia de la G. 2. Gehlen era prea versat în intrigile ce fuseseră declanşate de rivalităţile dintre căpeteniile hitleriste pentru a nu înţelege că toate aceste dificultăţi împingeau pe interlocutorii lui către o rapidă acceptare a propunerilor sale. De aceea, el a decis să nu se grăbească, creînd aparenţa că este pregătit să mai rămînă încă multă vreme în Statele Unite. Şiretlicul său s-a dovedit justificat.

În scurt timp a devenit clar, atît pentru Gehlen cît şi pentru ezitantul Strong, faptul că discuţiile lor nu erau în măsură să ajungă la o estimare reală a personalului şi dosarelor F.H.O. G. 2 dobîndise o armă pe care nu ştia cum să o mînuiască, iar Gehlen era o pîrghie prea importantă pentru a fi cedată piesă cu piesă altor departamente ale spionajului american aflate în concurenţă cu G. 2. În consecinţă, Strong a decis că singura cale pentru a ieşi din impas în mod favorabil intereselor sale era aceea de a se alia cu cîţiva dintre şefii fostului O.S.S. care ştiau mult mai multe

despre Gehlen și F.H.O. decît știa el. Și astfel a fost format un grup care a luat în mînă discuțiile de amănunt cu Gehlen, precum și problema evaluării materialului adus de acesta. Grupul era prezidat de contraamiralul Samuel Franckel (în timpul acela doar căpitan în Oficiul naval pentru informații).

Născut în Polonia, Franckel se specializase încă din timpul războiului în culegerea de informații despre Uniunea Sovietică; el și Gehlen s-au găsit repede pe un teren comun. Ceilalți membri erau: generalul-maior Magruder, colonelul William Lovel, fost atașat militar la Berlin, și locotenent-colonelul John Mori din Corpul de pușcași marini, care îndeplinise funcția de reprezentant naval al Statelor Unite la Murmansk în timpul războiului. Dealtfel, nici Allen Dulles nu se ținea prea departe de grupul în cauză.

În cadrul acestor discuții, Reinhard Gehlen a mizat totul pe o singură carte: zile întregi el a fost cel care avea cuvîntul. S-a oferit pe sine însuși, ofițerii și agenții săi, materialele obținute despre Uniunea Sovietică, întreaga sa arhivă. El evoca cu patos „stafia comunismului", implora, amenința, proclamînd cu încăpățînare vechea concepție a serviciilor de spionaj hitleriste, elaborată de Schellenberg, cu privire la efortul unificat al tuturor serviciilor de informații ale țărilor capitaliste împotriva U.R.S.S.

În ce-i privește pe americani, aceștia îl tratau pe Gehlen cu multă atenție, curtîndu-l ca pe o fată cu toane, care dispune de o dotă suficient de mare pentru a face să i se treacă cu vederea păcatele din trecut. Ei au acceptat drept bune declarațiile sale că nu a fost niciodată nazist. Unii au mers pînă la a aprecia că Gehlen ar fi manifestat, chipurile, față de Hitler o opoziție mai subtilă, dar mai eficientă decît conspiratorii de la 20 iulie 1944. Se argumenta că acești conspiratori, inclusiv prietenii lui Gehlen, Rönne și von Ritt-berg, muriseră în mod nobil, dar inutil, pe cînd istețul de Gehlen rămăsese în viață cu toate resursele intacte, gata să reia lupta împotriva comunismului. Și astfel, fostul general nazist s-a tocmit pentru dreptul de a fi luat ca tovarăș pe drumul către zorile cenușii ale spionajului din era războiului rece, cedînd sau ajungînd la compromisuri în unele puncte, folosind presiuni foarte apropiate de șantaj pentru a obține cîștig de cauză în altele. Faptul de a fi putut face față singur și aproape cu mîna goală unei asemenea mobilizări de experți americani de primă mînă spune multe asupra siguranței de sine, perspicacității și perseverenței sale. Căci după cîteva

săptămîni de tocmeală aprigă, planul lui Gehlen a fost acceptat în principiu. Acest plan punea patru condiții de bază, și anume:

1. „Organizația" nu va fi socotită drept parte a serviciilor de spionaj americane, ci ca un serviciu autonom sub conducerea sa exclusivă. Legătura cu spionajul american va fi menținută prin ofițeri americani a căror selecție va fi aprobată și de Gehlen.

2. „Organizația" va fi folosită numai pentru a procura informații despre Uniunea Sovietică și celelalte țări ale lumii socialiste.

3. Atunci cînd un guvern german va fi restabilit, „organizația" va fi transferată acestuia și toate aranjamentele anterioare vor fi anulate devenind subiect de tratative între noul guvern suveran al Germaniei și cel al Statelor Unite.

4. Americanii nu au dreptul să ceară „organizației" să ducă activități care s-ar dovedi a fi în detrimentul sau chiar de-a dreptul contrare intereselor germane și nici acțiuni îndreptate împotriva securității Germaniei de vest.

Dacă ne gîndim la cele ce se petreceau în vara anului 1945, la ruinele fumegînde încă ale Reichului al III-lea, ne dăm seama că pentru a subscrie la asemenea condiții, pentru a accepta asemenea clauze, trebuia ca spionajul american să fi apreciat că are într-adevăr mare nevoie de serviciile generalului-spion neamț și că acesta le-a făcut o impresie puternică.

Se pune totuși întrebarea dacă această afacere deocheată nu a fost cunoscută la un nivel mai înalt decît cel al șefilor spionajului american? De ce nu s-au găsit printre foștii consilieri ai defunctului președinte Roosevelt, încă numeroși în anturajul lui Truman, oameni care să se revolte împotriva utilizării unor inamici considerați criminali de război într-o acțiune ce avea drept scop să aducă daune unei țări aliate?

Adevărul este că prin concursul larg al unor oameni ca Edgar J. Hoover, șeful F.B.I., John Foster Dulles, fratele lui Allen, șef al puternicei fracțiuni de dreapta a partidului republican, precum și al vîrfurilor Pentagonului, secretul venirii lui Gehlen în S.U.A. și al tîrgului încheiat cu el a fost bine păstrat, fiind abil disimulat în cadrul acțiunii de aducere în America a unor oameni de știință germani. Chiar mai tîrziu, cînd anticomunismul a devenit politica oficială a administrației Truman, activitatea lui Gehlen în folosul americanilor a continuat să fie păstrată, în măsura posibilului,

secretă. Un secret al lui Polichinelle pe care însuşi Allen Dulles îl mai păstrează în mod ridicol în cartea sa publicată în 1963, unde fostul şef al spionajului american se încăpăţînează să nu pomenească nimic despre tîrgul cu Gehlen.

Căci condiţia categorică pe care americanii au pus-o la rîndul lor lui Gehlen a fost păstrarea celui mai desăvîrşit secret în legătură cu acordul intervenit, acord care, date fiind principiile încă valabile în politica externă americană, avea un caracter ilegal. Iată ce scria în legătură cu aceasta peste cîţiva ani revista vest-germană *Welt am Sonntag*: „Motivele pentru păstrarea acestui secret erau pe atunci clare şi ele au rămas valabile, în parte, şi astăzi. Înţelegerile încheiate pentru perioada următoare de către acei ofiţeri americani cu Gehlen pe propria lor răspundere au constituit într-un anumit sens o acţiune arbitrară. Ele erau în contradicţie cu politica de atunci a propriei lor ţări şi au fost justificate abia de evoluţia ulterioară a evenimentelor... Avînd în vedere suspiciunea francezilor şi englezilor faţă de orice aparat de informaţii german cît de cît independent şi de influenţa, pe atunci încă puternică, a Uniunii Sovietice asupra politicii de ocupaţie în Germania, consecinţele desconspirării acestui secret ar fi fost incalculabile..."

Termenii propuşi de Gehlen erau fermi, chiar impertinenţi, dacă ţinem seama de faptul că proveneau de la un om care era de fapt prizonier şi pe care justiţia aliată instalată la Nürnberg îl putea considera criminal de război, apt pentru a fi judecat în conformitate cu prevederile acordului de la Potsdam. Dar mirajul cunoştinţelor secrete şi experienţei în ale spionajului pe care îl exercita Gehlen în ochii americanilor era atît de puternic, încît interlocutorii săi s-au grăbit să accepte aceşti termeni. Mărunţelul neamţ, plin de încredere în sine, după primele săptămîni de şedere în ţara supernegustorilor, încheiase tratativele cu mult succes. După încheierea tranzacţiei, părţile s-au aşezat din nou la masa tratativelor pentru a pune la punct detaliile. Gehlen a lămurit aspectele legale şi financiare cu James Britt Donovan, fost consilier general al O.S.S., şi cu Walter Reid Wolff, bancher din Wall Street, care fusese consultant pentru economia de război în cadrul spionajului american. Primul buget al „Organizaţiei Gehlen" s-a ridicat la suma de 3.400.000 dolari S.U.A., o sumă destul de mare pentru timpurile acelea.

Strategia generalului Strong nu l-a dus, după încheierea cu succes a tîrgului cu Gehlen, la înălţimile către care aspira,

respectiv la hegemonia asupra tuturor celorlalte departamente ale spionajului american. Nu numai că nu a atins acest obiectiv, dar, aşa cum vom vedea, lucrurile au evoluat astfel încît l-a pierdut şi pe Gehlen pe deasupra. Oricum însă, G. 2 mai avea o carte în mînecă. Ca o măsură de precauţie pentru cazul în care negocierile cu Gehlen ar fi luat o turnură nefavorabilă, spionajul militar american continua să aibă în vedere şi constituirea unui serviciu de informaţii rival. Eroul acestei adevărate mostre de perfidie florentină era „dispărutul şi de mult timp tăcutul" colonel Hermann Baun.

Într-un mod destul de curios, pe timpul cît s-a aflat la Fort Hunt, Gehlen fusese lăsat să primească scrisori de la foştii subalterni din F.H.O., deşi, fără îndoială, aceste scrisori erau citite cu multă atenţie de gazdele sale. Pe această cale Gehlen a reuşit să reia contactul cu fostul său locţiitor, colonelul Wessel, care continua să se afle într-un lagăr american de lîngă Frankfurt pe Main. Scrisoarea lui Wessel, scrisă în termeni bine cîntăriţi, raporta că „domnii de la Oberursel", adică generalul Sibert şi asistenţii săi, avuseseră lungi convorbiri cu Baun. Şi mai neplăcută pentru Gehlen a fost vestea că aceşti „gentlemeni" îl instalaseră definitiv pe Baun în sediul de pe muntele Taunus, cunoscut sub numele de „Casa albastră", şi că îl pregăteau cu febrilitate pentru operaţii viitoare.

Faptul se explica prin aceea că, atunci cînd Gehlen dispăruse de la Oberursel, Baun presupusese că fostul său şef va fi ţinut în captivitate de către americani o perioadă lungă de vreme. Această presupunere avea la bază principiul că cu cît eşti dus în faţa unor instanţe mai înalte, cu atît devin mai lungi şi mai amănunţite perioadele de anchetă. În consecinţă, şeful *Walli I* a preluat în continuare asupra lui realizarea planului elaborat împreună cu Gehlen şi Wessel la Bad Elser. El stătuse destul de mult la Oberursel pentru a fi învăţat cum să-şi formuleze propunerile de o asemenea manieră încît să placă oamenilor din G. 2.

Încă în octombrie 1945, Baun i-a prezentat lui Sibert un plan detaliat de constituire a unei organizaţii de spionaj împotriva U.R.S.S. El îşi rezervase desigur rolul de şef, dar momeala atrăgătoare era aceea că organizaţia ar fi urmat să fie doar o subunitate a G. 2 în Germania, şi nu un organism autonom.

Datorită luptei pentru supremaţie ce se desfăşura la Washington, în comunicaţiile lui Sibert cu şefii săi s-a ivit

o întrerupere care nu i-a permis subalternului aflat în Germania să fie la curent cu mersul negocierilor ce le purtau mai marii lui cu Gehlen. În această conjunctură, Sibert a dedus că aceste negocieri nu merg bine și a decis să mizeze pe cartea lui Baun.

Adaptabilul și serviabilul colonel nu era desigur în măsură să furnizeze materiale cu competența sau de importanța celor oferite de Gehlen și nici nu cunoștea prea multe despre potențialul activității întregului F.H.O. În calitatea sa de comandant al detașamentului *Walli I* el fusese aproape în exclusivitate implicat în activitatea de infiltrare a agenturii dotate cu aparatură radio în spatele liniilor sovietice și în menținerea legăturii cu aceasta. El era însă, într-un anumit sens, superior lui Gehlen, deoarece știa unde pot fi găsiți unii dintre agenții și radiștii lansați în Germania de est ocupată de armata sovietică. Baun era, de asemenea, în măsură să adune mulți dintre ofițerii ce lucraseră cu el la *Walli* atît în perioada cît acest eșalon ținuse de F.H.O. cît și în timpul cît se aflase în subordinea Abwehrului. Avea deci destul „capital" pentru a se lansa pe cont propriu într-o întreprindere de acest gen.

În martie 1946, Sibert l-a instalat deci pe Baun în „Casa albastră" împreună cu cîțiva dintre foștii săi subalterni. Ei au format două grupuri, unul pentru „culegerea de informații", iar celălalt pentru contraspionaj. Echipa lui Baun se afla doar în stadiul de elaborare pe hîrtie a organizării cînd Wessel, avizat, l-a prevenit pe Gehlen despre această inițiativă „anarhică și concurentă".

Întreaga poveste l-a pus pe gînduri pe Gehlen. El realizase în secret o înțelegere cu Dulles și alți veterani ai O.S.S., peste capul G. 2, dar ce se va întîmpla dacă aceștia nu vor reuși să se impună ca viitori conducători ai spionajului american? I s-a părut deci înțelept să nu se hazardeze în angajamentele ce și le va lua. El a introdus în strategia sa rafinamente care l-ar fi făcut să clipească admirativ chiar pe răposatul Machiavelli. Mai direct spus, a ajuns la concluzia că, una peste alta, pentru moment trebuie să rămînă în bune relații și cu eșalonul G. 2 din Germania. Mutarea sa următoare, „trimisă în plic" lui Wessel, a fost aceea de a instrui pe credinciosul lui secundant să-i comunice lui Baun faptul că în cazul în care el (Baun) va reuși să-și facă întreprinderea lucrativă, generalul, fost șef al F.H.O., va fi gata să lucreze sub comanda fostului său subaltern. Desigur, Gehlen

nici nu se gîndea la așa ceva. El știa că este mai viclean decît Baun și, odată intrat în grupul acestuia, nu va întîrzia să-l înlăture și să preia el însuși comanda.

În prezent, apologeții lui Gehlen, în dorința de a-i atribui numai lui „meritul" creării serviciului german postbelic de spionaj, trec premeditat cu vederea acest episod. De fapt, Baun formase deja, înainte de reîntoarcerea de la Washington a lui Gehlen, Secția I (spionaj) și Secția a III-a (contraspionaj) care au devenit pietrele de temelie ale organizației antisovietice de mai tîrziu. În mod concret, după ce la 10 octombrie 1945 i-a prezentat lui Sibert planul de acțiune, între 10 și 28 octombrie Baun, însoțit de colonelul american Comstok, cadru al G. 2, a făcut turul tuturor lagărelor din zona americană, selecționînd o serie de ofițeri germani. Aceștia proveneau în marea lor majoritate din Abwehr; lor li se garanta protecția forțelor armate americane de ocupație.

În ciuda acțiunilor lui Baun, către jumătatea anului 1946 evoluția concretă a evenimentelor indica deja deznodămîntul disputei dintre el și Gehlen. Somat și presat din toate părțile, eșalonul G. 2 din Germania era într-o poziție din ce în ce mai dificilă, neputînd să precizeze cînd va reuși să întreprindă ceva concret împotriva armatei sovietice. Sibert, la rîndul său, îl presa cu nerăbdare pe Baun cu aceeași întrebare, și anume: cînd va fi în măsură să intre în contact cu agenții pe care se lăuda că îi are?

În acest timp, la Washington, Gehlen reușise să reia inițiativa pe care nu a mai pierdut-o de atunci înainte.

La 1 iulie 1946, acompaniat de căpitanul Eric Waldmann și de cei trei subalterni ai săi, Reinhard Gehlen s-a îmbarcat pentru Europa la bordul unui vechi vapor american de tip „Liberty", cu care a străbătut, fără peripeții deosebite, ruta New York — Le Havre. Din Franța, un avion l-a dus repede la Frankfurt și apoi la Oberursel, la cartierul general al lui Sibert. Una din primele acțiuni întreprinse de Gehlen la reîntoarcere a fost aceea de a-l găsi pe Baun, pentru a stabili cît de departe ajunsese acesta cu neliniștitorul proiect de constituire a unui serviciu secret german rival pe care americanii să-l poată întrebuința efectiv în războiul rece.

Situația de fapt nu a fost de natură să-l neliniștească în mod deosebit pe Gehlen. Ea se concretiza prin aceea că Pentagonul nu aprobase oficial acțiunea începută de Sibert prin Baun, dar nici nu i-a interzis-o formal. Din ordinul trimis prin telex lui Sibert la 10 decembrie 1945 referitor la

această problemă, se putea deduce că în zona sa de responsabilitate acesta putea să procedeze cum va crede de cuviință.

În ce-l privește pe Baun, acesta era convins că perspectivele sale sînt mai bune decît cele ale lui Gehlen. La sfîrșitul lui iunie 1946, cu puțin timp înaintea întoarcerii concurentului său din S.U.A., el și-a notat în jurnal: „Generalul Sibert s-a interesat prin colonelul Dean dacă voi putea să folosesc grupul lui Gehlen ce se întoarce din America (în caz negativ, membrii grupului vor trebui duși într-un lagăr oarecare). I-am răspuns că, desigur, grupul lui Gehlen va trebui să se unifice cu noi, astfel încît să rezolvăm problemele împreună." La 9 iulie 1946, Gehlen și echipa sa au ajuns la Taunus; trei zile mai tîrziu Baun nota în jurnalul său că avusese cu generalul „discuții exhaustive asupra a ceea ce organizase pînă atunci și a planurilor de viitor". Cum Baun era specialist în culegerea de informații iar Gehlen în munca de evaluare, primul a avut impresia că o înțelegere este posibilă pe principiul că: „organizarea muncii de informații trebuie să aibă loc în paralel cu organizarea muncii de evaluare. Fiecare trebuie să-și conducă propria organizație, iar obiectivele de cercetat să fie determinate de comun acord. Fiecare își va rezolva problemele concrete ale relațiilor cu americanii în mod separat și numai problemele fundamentale vor fi discutate împreună". Baun avea în vedere restaurarea tradiției spionajului militar german, și anume a principiului că activitatea de culegere a informațiilor și munca de evaluare și exploatare trebuie strict separate, respectiv încredințate unor organizații complet diferite. Dar Gehlen reușise să convingă pe americani de faptul că o asemenea împărțire scade substanțial eficacitatea muncii de spionaj în ansamblu și că este necesar ca ele să fie efectuate în cadrul unui serviciu unic. În consecință, ceea ce Gehlen nu-i spusese încă lui Baun era faptul că Ministerul de Război al S.U.A. fusese de acord cu crearea unui serviciu de informații german care să se ocupe și de culegerea informațiilor și de evaluarea lor, sub comanda lui Gehlen. El a preferat să-l lase mai întîi pe căpitanul Eric Waldmann, care venise împreună cu grupul său din S.U.A., să aducă această hotărîre la cunoștința lui Sibert, care, natural, a trebuit să se încline în fața deciziei șefilor săi.

Baun nu a aflat despre această hotărîre decît la o a doua întîlnire cu Gehlen, în luna august 1946, cînd cei doi s-au văzut pentru a discuta problemele legate de încadrarea posturilor din cadrul secțiilor. Încă la începutul întrevederii Gehlen i-a pus în față lui Baun o schemă în care acesta figura ca șef al secției informații iar Wessel figura ca șef al secției de evaluare. Ca șef al organizației concepută ca un întreg, Gehlen se trecuse pe sine însuși. După întîlnire, Baun a notat furios în jurnalul său: „El (N.N. — Gehlen) nu discutase un asemenea plan cu mine și eu am fost pus în fața unui fapt împlinit". Baun nu a voit să se certe cu complicele său în fața ofițerului american care asistase la întîlnire; din atitudinea acestui ofițer el a înțeles dealtfel că Gehlen se întorsese din S.U.A. cu depline puteri. Dar cînd au rămas singuri, el l-a întrebat pe cel cu care conspirase la Bad Elser: „De ce ați făcut asta? Este cu totul împotriva înțelegerii noastre". Gehlen a răspuns: „Generalul Sibert m-a numit pe mine în cel mai important post". Baun a ripostat: „De ce nu mi-ați spus asta pînă acum?" În jurnalul său el a făcut remarca: „Gehlen nu mi-a putut răspunde la această întrebare".

Foștii membri ai organizației lui Canaris reproșează și astăzi lui Gehlen faptul că l-a tratat pe Baun „ca pe un gunoi și s-a împăunat cu activitatea desfășurată în prima perioadă de acesta pentru americani". În mod involuntar Gehlen confirmă și el acest lucru atunci cînd scrie în memoriile sale: „Primele acțiuni de culegere a informațiilor au avut loc începînd de la 1 aprilie 1946". Or, în timpul acela Gehlen se găsea încă în Washington. În aceleași memorii Gehlen este nevoit să recunoască și faptul că în aprilie 1947 l-a înlăturat pe Baun din funcția de șef al secției pentru informații. El scrie: „Domnul Baun... dobîndise asemenea merite, încît i-am încredințat o altă sarcină importantă" și mai departe: „...l-am reținut pe Baun în altă muncă". De fapt, Gehlen îl are pe conștiință pe colegul său Baun. După ce a fost înlăturat de la conducerea secției, Baun călătorea într-o zi în interes de serviciu și, așa cum se obișnuia în cadrul „organizației", trebuia să furnizeze diferite sume de bani lichizi unor „filiale" și „organizatori". Mașina în care călătorea a avut un accident; prieteni ai lui Gehlen, aflați „întîmplător" în preajmă, au găsit servieta cu bani și au răspîndit zvonul că Baun voia să fugă cu ei. Gehlen nu a făcut nimic pentru a curma această rumoare. Dimpotrivă, Baun a fost somat să părăsească „organizația" ca urmare a acestui „caz obscur". Fiind un om deosebit de sensibil la atingerea adusă onoarei sale de ofițer și reputației lui în general, Baun nu

şi-a revenit niciodată din şocul suferit. Unul din prietenii săi a relatat mai tîrziu că, din punct de vedere moral, Baun se prezenta „ca un cîine bătut". El a murit la 17 decembrie 1951. Aceasta s-a întîmplat însă mai tîrziu. La data la care ne aflăm, respectiv în august 1946, Gehlen, descotorosit de rivalul său, a purces cu rîvnă la crearea organizației care îi va purta numele.

„ORGANIZAȚIA"

Gehlen şi-a început modest activitatea postbelică. Efectivul inițial al „organizației" sale a fost aranjat în două case de pe muntele Taunus, situate între Falkenstein şi Kronberg. În apropiere de aceste două sedii se găsea şi „Casa albastră", unde primele aparate de radio, procurate „organizației" de către americani, începuseră deja să-şi trimită mesajele în eter, căutînd să realizeze contacte cu agenții aflați în conservare în est. Baun, ale cărui efective mînuiau aceste aparate de radio, nota în jurnalul său : „Aprovizionarea de către americani este abundentă atît în ce priveşte banii cît şi echipamentul".

Spre deosebire de Baun, care se grăbise să promită americanilor că va reactiva în scurt timp agentura lăsată pe teritoriul Europei de est şi care nu reuşise să realizeze acest lucru, Gehlen s-a arătat mai zgîrcit cu promisiunile de a întreprinde repede acțiuni importante. El i-a spus lui Sibert că va avea nevoie de mai multe săptămîni, dacă nu chiar de luni pentru a putea să-şi adune oamenii la un loc, să-i pregătească în vederea îndeplinirii noilor sarcini şi să organizeze activitatea grupului. Mulți dintre ofițerii indicați de el fuseseră aduşi la Oberursel din lagărele învecinate de la Mannheim şi Wiesbaden ; dintre aceştia Gehlen a mai făcut o selecție finală, reținînd pentru început un efectiv de aproximativ 50 de oameni. Cu toate că majoritatea lor posedau cunoştințe temeinice despre problemele sovietice şi despre Armata Roşie încă din timpul războiului, puțini erau aceia care puteau îndeplini sarcini operative concrete pe tărîm informativ, aşa cum dorea Gehlen. Cadrele F.H.O. erau îndeosebi specializate în munca de evaluare şi exploatare a informațiilor, iar Gehlen avea nevoie de oameni care să aibă experiența activității cu agenții secreți şi care să acționeze pe

teren, precum şi de personal în măsură să instruiască pe informatorii nou recrutați înainte ca aceştia să fie infiltrați în teritoriul adversarului.

Acțiunea de a găsi şi angaja sau de a forma asemenea oameni nu era deloc uşoară. Existau, desigur, multe dintre fostele cadre ale R.S.H.A., ale Abwehrului şi ale Gestapoului în lagărele de prizonieri amenajate de americani. Acestea erau, în perioada respectivă, interogate şi triate, iar unele dintre ele erau trimise în justiție pentru crime de război. Gehlen a stabilit că în lagărele de la Moosburg şi Landshut din Bavaria americanii aveau în pază cîteva mii de asemenea „cadre posibile" ; el a făcut o listă cu numele unora ce îi erau mai bine cunoscute, pe care colonelul Deane, ajutorul lui Sibert, a trimis-o comandanților acestor lagăre cu rugămintea de a transfera 40—50 dintre ele la Oberursel. Dar anchetatorii ce lucrau în aceste lagăre fuseseră trimişi direct din Statele Unite, cu sarcina de a colecta de la prizonieri informații politice, militare, industriale şi ştiințifice. Ei nu erau de acord să se despartă de aceşti prizonieri.

Nici măcar generalul Sibert nu era prea amator să predea lui Gehlen pe cei mai utili dintre spionii germani pe care pusese mîna ; organele G. 2 şi ale C.I.C. organizaseră grupuri proprii de agenți şi spioni, recrutați din rîndurile lucrătorilor de informații germani. Spre deosebire de Baun care se mulțumise supus cu cei cîțiva ofițeri foşti în Abwehr sau în detaşamentul *Walli I*, Gehlen se gîndea la o organizație constituită la o scară mult mai mare, ce necesita mulți colaboratori. Mai exista şi altă dificultate, care consta în aceea că Gehlen apucase să promită solemn la Washington că nu va angaja în „organizația" sa elemente ce lucraseră în S.S. şi la Gestapo. În realitate, datorită tocmai concurenței americane, printre primii săi recruți existau mulți asemenea indivizi din categoriile interzise. Pe aceştia Gehlen i-a înregistrat însă sub nume fictive şi cu date personale false, consemnate în acte contrafăcute, pentru a nu putea fi identificați ca atare. El şi-a făcut socoteala că la caz de nevoie va putea nega, pur şi simplu, faptul că ştia cine sînt în realitate aceşti oameni. Printre angajații de acest fel, înregimentați în primele tranşe, se aflau obersturmführerii S.S. Franz Goring şi Hans Sommer, precum şi sturmführerul S.S. Herbert Steinborn. Nici unul din ei nu a fost angajat sub adevăratul său nume. Goring, pe vremea aceea în vîrstă de 38 de ani, fusese în anul 1930 calfă într-o măcelărie ; în anul 1942 avansase la funcția de şef de

secţie în subordinea lui Schellenberg. În „Organizaţia Gehlen" a fost angajat sub acoperirea unui modest sergent de infanterie, proaspăt eliberat din lagăr de americani. În timpul îndelungatei perioade de activitate în subordinea lui Gehlen, el a promovat pînă la funcţia de şef al reprezentanţei din Hamburg, utilizînd nu mai puţin de patru identităţi fictive. Sommer, care lucrase în timpul războiului la sucursala R.S.H.A. din Paris, intrase în conflict cu proprii săi şefi de la Gestapo, ce nu au fost de acord cu excesul de zel de care dăduse dovadă, organizînd, în 1941, incendierea a nu mai puţin de şapte sinagogi. A devenit şi el cu timpul şef al unei „filiale", respectiv cea din localitatea Kiel. În ce-l priveşte pe Steinborn, acesta fusese conducător în *Hitlerjugend* înainte de război, iar mai tîrziu ofiţer S.S. şi membru al gărzii lui Hitler. El a făcut de asemenea o carieră solidă la Gehlen ca şef al unor reţele informative.

Numărul exact al unor asemenea achiziţii nu a putut niciodată să fie stabilit cu precizie, dar autorii de specialitate sînt în general de acord că aproximativ 25% dintre oamenii lui Gehlen proveneau, cel puţin în prima perioadă a activităţii sale postbelice, din fostele organe de represiune şi de informaţii naziste, iar circa 57% din fostele organe de informaţii ale armatei germane. În această ultimă categorie se încadrau desigur toţi conducătorii „organizaţiei".

În cartea ce a scris-o despre Gehlen şi „organizaţia" sa, francezul Alain Guérin, pe care l-am citat de mai multe ori, a enumerat peste 40 asemenea nazişti care şi-au găsit întrebuinţare în armata subversivă organizată de Gehlen după terminarea războiului.

Atunci cînd guvernul R.F.G. a luat oficial în primire „Organizaţia Gehlen", situaţia fiecărui membru al ei a fost analizată separat, mai ales în ce priveşte trecutul nazist al celor în cauză. Cu toate acestea, la intervenţia personală a lui Gehlen pe lîngă Adenauer, s-a decis să nu se renunţe la unele dintre persoanele ce lucraseră în trecut în R.S.H.A., pe motivul „calificării lor speciale". Chestiunea fiind delicată, Adenauer a manevrat cu multă abilitate, asigurîndu-şi în această problemă sprijinul conducătorilor principalelor grupuri parlamentare. Cei ce au trebuit totuşi să plece au primit mulţumiri oficiale, precum şi ceea ce se chema „o stringere de mînă de aur", adică o gratificaţie consistentă.

Pentru perioada de început, Gehlen şi-a făcut socoteala că poate înfrunta liniştit riscul angajării aces-

tor S.S.-işti şi gestapovişti, cu condiţia de a contrabalansa existenţa lor în cadrul „organizaţiei" prin angajarea unor cadre de prestigiu ale fostului Wehrmacht, ale căror nume „celebre" şi grade mari erau de natură să-i impresioneze pe americani. Între cei angajaţi din această categorie erau generalul-locotenent Friedrich Wilhelm von Mellethin, fost şef de stat-major al Armatei a 4-a de tancuri, generalul-maior Nettke, care comandase o divizie ce luptase în U.R.S.S. şi Polonia, generalul-maior Rudolf Kleinkamp, fost şef al Direcţiei personal din cadrul O.K.W., locotenent-colonelul Heinz Guderian, fiul comandantului blindatelor hitleriste, colonelul (mai tîrziu generalul) von Kretschmer, fost ataşat militar german la Tokio, bine cunoscut pentru participarea sa în cazul Sorge, colonelul Willi Krichbaum, fost ofiţer de legătură al R.S.H.A. cu amiralul Canaris, colonelul Kurt von Rohrscheidt, fost şef în cadrul Abwehr şi ofiţer de legătură cu Ribbentrop, colonelul Joachim Rohleder, fost şef al grupului Abwehr III — contraspionaj, colonelul Oscar Reile[1], fost şef al oficiului Abwehr din Paris, care avea pe conştiinţă soarta multor patrioţi francezi şi agenţi britanici lansaţi în Franţa.

Lista ar fi nereprezentativă dacă am uita să cităm pe locotenent-colonelul Hermann Giseks, şeful grupului Abwehr III din Olanda ocupată, care a iniţiat şi condus jocul radio „Polul Nord", prin care a determinat serviciul britanic de spionaj să-i „livreze" nu mai puţin de 57 patrioţi olandezi, exterminaţi ulterior de Gestapo în lagărul de concentrare de la Mathausen.

Toţi aceşti generali, ofiţeri superiori şi specialişti de prim ordin în problemele muncii informative reprezentau o vitrină impresionantă, dar în fruntea grupurilor pe care le-a organizat la Oberursel, după tiparul F.H.O., Gehlen a preferat să pună ofiţeri de-ai săi : colonelul Heinz Herre a devenit „evaluator şef", colonelul dr. Nauck şi-a reluat specialitatea de cercetător al problemelor economiei sovietice, iar căpi-

---

[1] Reile a rămas celebru în Franţa mai ales prin participarea sa la pătrunderea informativă în rîndurile Rezistenţei, realizată prin recrutarea agentei „La Chatte" (Pisica). „La Chatte", pe numele adevărat Mathilde Carré, a predat serviciului de contraspionaj german mulţi dintre membrii unor grupuri de rezistenţă. Pentru faptele sale ea a fost condamnată la moarte de către Curtea de Justiţie din Paris la începutul anului 1949. Ulterior pedeapsa i-a fost comutată în închisoare, iar în 1954, cu toate protestele organizaţiilor din Rezistenţă, a fost eliberată. În 1959 şi-a publicat memoriile, iar puţin mai tîrziu cinematografia franceză i-a consacrat un film. (N.A.)

tanul Blossfeld a organizat repede o „secție de interogări" încă pe timpul cînd nu exista vreun candidat la interogare. A fost, de asemenea, constituită o mică grupă de instructori în fruntea căreia Gehlen a numit pe colonelul Reile. Au început să funcționeze cursuri de pregătire în cadrul cărora Gehlen însuși a predat mai multe lecții. Toate acestea nu reprezentau însă decît muncă în gol ; lunile de pregătire și de organizare întîrziau să se soldeze cu rezultate concrete.

În ceea ce-l privea pe Baun, care după cum ne amintim a mai rămas un timp șeful secției operative, acesta se făcea mic și lipea călcîiele în poziția de drepți ori de cîte ori trecea pe lîngă el Gehlen sau alt membru important al statului său major. În realitate el era singurul care putea pretinde, e drept cam cu jumătate de gură, că înregistrase un anumit progres ; după săptămîni și luni de învîrtire înfrigurată a butoanelor aparatelor de emisie-recepție, oamenii săi reușiseră să intre în legătură cu unele din bandele de naționaliști ucraineni care desfășurau acte de terorism pe teritoriul Ucrainei Subcarpatice și al Poloniei. Căci în regiunile amintite mai dăinuiau în timpul acela asemenea bande, unele din ele întărite cu S.S.-iști rămași în spatele frontului, care au continuat să dea serios de lucru organelor sovietice și poloneze de securitate, în perioada 1945—1947, iar cîteva pînă către anul 1952. Mai existau, de asemenea, grupe profasciste lăsate în urmă de hitleriști și pe teritoriul republicilor sovietice baltice. Acestea erau alcătuite din foști „voluntari locali" în armata hitleristă a Kurlandei care fusese tăiată de grosul armatelor germane în retragere și ale cărei rămășițe se ascundeau pe unde puteau, căutînd orice posibilitate de a lovi în puterea sovietică.

Cît timp aceste grupuri au fost în măsură să se miște oarecum mai ușor, adică pînă către jumătatea anului 1947, oamenii lui Baun de la Oberursel au ținut legături relativ regulate prin radio cu ele. Posibilitatea unei asemenea legături decurgea din faptul că în componența acestor bande se găseau și radiști instruiți de *Walli* și dotați cu aparatura necesară. La centrala din Oberursel americanii din *US Signal Corps* (Corpul de legături al armatei S.U.A.) meșteriseră receptoare-emițătoare acordate pe lungimile de undă ale vechilor aparate folosite de *Walli*. Isprava lui Baun de a fi reușit să mențină aceste cîteva legături cu bandele pe care le botezase pompos „Armata albă" putea să pară spectaculoasă, dar pe plan informativ ea aducea tot atîta folos ca și savanta or-

ganizare și desfășurare a întregii „Organizații Gehlen", adică extrem de puțin. Gehlen a fost dealtfel primul care a scos în evidență lipsa de eficacitate a grupului condus de Baun, profitînd de acest pretext pentru a-i plasa în coaste pe unul din oamenii săi de încredere, anume pe locotenent-colonelul Wilhelm Dienser. Totodată, el a trimis un raport confidențial șefilor mari de la Washington în care propunea să se renunțe la tentativele de reactivare a agenturii vechi, probabil deja controlată de sovietici, și să se înceapă acțiunile de infiltrare a unei agenturi nou recrutate în teritoriul Uniunii Sovietice, pentru a realiza astfel atît pătrunderi de adîncime (*Tiefenforschung*), cît și infiltrări de agenți pe teritoriile estice ale Germaniei ce reprezentau în timpul acela zona de ocupație sovietică. Aceste ultime acțiuni erau considerate pătrunderi în zona apropiată (*Nachforschung*). Era o recunoaștere indirectă a faptului că „marfa" pe care o vînduse cu atîta convingere americanilor cu un an în urmă la Washington, sau măcar o parte din ea, și anume mult lăudata agentură germană pe teritoriul statelor socialiste, era o iluzie.

Pe undeva, prin memoriile sale, Gehlen recunoaște cu jumătate de gură : „Nu ne-a fost cu putință să reactivăm rețelele noastre de agenți aflate în conservare în U.R.S.S. și în realitate ele nu au jucat un rol important în procesul renașterii noastre... Din partea mea, eu mi-am dat repede seama că era mai bine să recrutăm noi agenți ori de cîte ori aceasta ne va fi cu putință, deoarece nimic nu ne garanta că cei vechi nu trecuseră în lagărul inamic".

Unul din motivele pentru care americanii îl presau pe Gehlen să-și transforme cît mai repede „organizația" într-o întreprindere „rentabilă" era acela că englezii și francezii prinseseră firul acestei afaceri și încercau să construiască organizații similare.

Încă din toamna anului 1945, ofițerii lui MI-9 și MI-14 din Ministerul de Război britanic adunaseră vreo 50 de ofițeri ai Abwehrului și ai O.K.W. într-un lagăr organizat ad-hoc în Ostende și plasat sub administrația Cartierului general al Armatei a 21-a comandată de mareșalul Montgomery. Anchetatorii britanici căutau cu febrilitate ofițeri germani de informații ce serviseră pe lîngă comandamentele de armate în timpul războiului antisovietic. Aceștia erau în totalitate fie cadre ale Abwehrului, fie ale F.H.O. Anchetatorii britanici interogaseră deja în amănunțime pe cei cîțiva ofițeri de informații găsiți la Flensburg (N.N. — Flensburgul fusese ocupat

de trupele engleze), inclusiv pe cei doi oameni trimişi acolo de Gehlen, pe care i-au predat apoi organelor sovietice. Britanicii făcuseră o captură interesantă şi în persoana locotenent-colonelului Adolf Wicht, unul dintre ofiţerii de bază ai F.H.O., care se ocupase cu predilecţie în timpul războiului de interogarea prizonierilor sovietici. La începutul anului 1947, Wicht şi alţi cîţiva ofiţeri ai F.H.O. şi Abwehr au fost scoşi din lagărul unde erau deţinuţi şi duşi la sediul organului de informaţii britanic din Münster. El salvase cîteva din dosarele sale, pe care le ascunsese pe undeva pe lîngă Brunswick, şi a început să redacteze pe baza acestor dosare, pentru ofiţerii britanici, rapoarte privind activitatea lui din timpul războiului.

Speranţele ofiţerilor de informaţii englezi cum că Wicht ar fi în măsură să îi ajute în organizarea unei activităţi de spionaj împotriva U.R.S.S. au dispărut însă repede. La aceasta a contribuit în mod hotărîtor slaba apreciere pe care organul principal al spionajului britanic, S.I.S., a dat-o materialelor întocmite de Wicht. Nu se ştie nici pînă azi dacă această apreciere a fost doar rezultatul rivalităţii tradiţionale dintre S.I.S. şi spionajul militar englez, sau dacă Wicht a căutat să diminueze el însuşi valoarea sa în ochii anchetatorilor pentru a-şi putea recăpăta mai repede libertatea de mişcare. Oricum, în anul 1947, imediat ce a fost eliberat din captivitate, Wicht s-a prezentat la Gehlen care l-a primit cu braţele deschise.

În ciuda eşecului înregistrat în cazul Wicht, secţiunea germană a S.I.S. şi diversele subunităţi ale spionajului militar britanic instalate în teritoriul german ocupat de trupele engleze au continuat să folosească foşti ofiţeri ai Wehrmacht-ului. Deşi public britanicii şi-au făcut o virtute din a nu angaja foşti membri ai Gestapoului şi ai R.S.H.A., la o cercetare cît de cît superficială se puteau găsi şi în turma englezească asemenea „oi negre". Un astfel de exemplar era şi ex-sturmbannführerul S.S. Fritz Schmidt, fost şef al Gestapoului în localitatea Kiel. În anul 1946 el fusese angajat pentru muncă informativă de către englezi sub numele de Friedrich Schütte, nume pentru care avea şi acte corespunzătoare. Abia cînd noii stăpîni au aflat că cel în cauză fusese amestecat în exterminarea lucrătorilor străini deportaţi pentru muncă de sclavi în Germania au renunţat la serviciile lui şi i-au pus, de ochii lumii, timp de cîteva luni sub cheie. În 1948 l-au eliberat însă, iar Schütte şi-a găsit o nouă slujbă „în branşă", la Gehlen.

Nici francezii nu se lăsau mai prejos în ce priveşte scotocirea lagărelor aflate în zona lor de ocupaţie, în căutarea unor agenţi potenţiali selecţionaţi dintre foştii spioni germani. La Bregenz în Austria şi la Friedrichshafen pe marginea lacului Constanţa, delegaţii centralei spionajului din Paris au încropit două lagăre speciale pentru foştii ofiţeri ai Abwehrului şi ai R.S.H.A. La Bregenz, „vedeta" aflată în păstrarea grupei S.D.E.C.E. condusă de maiorul Maurice Blondell era fostul sturmbannführer S.S. Otto Höttl, care fusese şeful secţiei pentru Europa de sud-est din cadrul Amt VI. În lagărul de la Friedrichshafen şeful grupei S.D.E.C.E. era alsacianul Raoul Kaiser. Acest demn urmaş al lui Schulmeister se folosea cu multă eficienţă de cunoştinţele sale de limba germană pentru a recruta nemţi utilizabili de către spionajul francez.

Vînătoarea întreprinsă de aliaţii americanilor după foştii spioni germani era un element de care oamenii lui Gehlen ce se deplasau în zonele britanică şi franceză trebuiau să ţină neapărat seamă. Pe cînd se afla într-o deplasare de serviciu la Hamburg, de exemplu, Worgitzky, care a devenit mai tîrziu locţiitorul lui Gehlen, a trebuit să se refugieze într-o pivniţă cu cărbuni atunci cînd a aflat că poliţia militară britanică era pe urmele sale. Faptul că mulţi dintre ex-ofiţerii Abwehrului s-au găsit în concurenţă cu foşti colegi angajaţi de serviciile de spionaj ale celorlalte puteri ocupante dădea pe de altă parte prilejul apariţiei unor situaţii de-a dreptul amuzante. În această ordine de idei vom face un scurt intermezzo pentru a povesti felul cum au reuşit doi spioni germani angajaţi ai unor „firme" concurente să-şi rezolve de o manieră mai uşoară sarcinile primite de la stăpînii lor :

Într-o dimineaţă a lunii noiembrie 1946, foştii ofiţeri de informaţii nazişti Karl Schiffer şi Gerhard Pinckert s-au întîlnit pe o bancă plasată în faţa intrării principale a cazărmii Eberswalde din Brandemburg. Deşi nu se cunoşteau, ei şi-au dat repede seama că sînt acolo pentru acelaşi gen de ocupaţie, şi anume pentru a înregistra numărul vehiculelor sovietice ce intrau sau ieşeau pe poarta sus-zisei cazărmi. Remarcînd aroma ţigării fumate de vecinul său, Schiffer l-a întrebat după un timp : „Lucraţi pentru americani ?" Pinckert încuviinţă din cap şi apoi, mirosind ţigara pe care o fuma celălalt, întrebă la rîndul său : „Şi dv. lucraţi desigur pentru francezi !" Schiffer confirmă şi el că era într-adevăr aşa. În Germania din primii ani de după război ţigările constituiau o adevărată va-

lută forte. Brusc, unul din ei avu o idee : „Nu ne-ar aduce decît foloase amîndurora dacă numai unul din noi ar sta afară în frig cu mîna înțepenită pe creion. Deocamdată voi rămîne eu de gardă, iar dv. mă veți schimba după o oră. Vom schimba notițele luate de fiecare deseară, la sfîrșitul supravegherii." Celălalt a fost de acord cu propunerea. Seara, după ce și-au completat reciproc notițele, cei doi spioni nemți și-au dat mîna mulțumiți și s-au despărțit plecînd în sectoarele Berlinului în care se aflau comandamentele care îi angajaseră.

S-a dovedit foarte repede că Gehlen nu avea motive serioase să se teamă de concurența englezilor și a francezilor. Pînă la urmă, englezii s-au limitat la folosirea ca informatori a unor foști ofițeri germani, preferînd pentru conducerea generală a activității de spionaj propriul lor efectiv care, comparativ cu cel al americanilor, era la epoca respectivă mult mai bine instruit și experimentat. În ce privește încercările francezilor, ele s-au stins foarte curînd. În orice caz, la timpul respectiv, nu numai Gehlen, dar și americanii au fost efectiv alarmați de aceste proiecte, dacă nu pentru altceva, măcar pentru faptul că ele ar fi putut duce la pierderea unor oameni deosebit de utili pentru organizația „lor", adică a lui Gehlen.

În această privință însă, temerile s-au dovedit neîntemeiate.

Deși rivalii lor ofereau de multe ori condiții materiale de angajare mai bune, mai atractive, recrutorii lui Gehlen aveau mult mai mult succes, deoarece ei puteau, spre deosebire de americani, englezi sau francezi, să apeleze la sentimentele naționaliste conservatoare și la spiritul de castă ale foștilor ofițeri germani. Ei știau cum să pună problema pentru a face să acționeze asupra camarazilor lor sentimentele anticomuniste de neșters, complexul emoțional în care se împleteau inextricabil nostalgia pentru era totalitară, nazistă, cu amintirea umilitoare a înfrîngerii Germaniei și a victoriilor sovietice. Unul dintre recrutorii lui Gehlen, anume Wehr, reproducea astfel argumentele folosite de el și cei asemenea lui în discuțiile cu candidații la angajare : „Trebuie făcut ceva... trebuie să reconstruim vechiul serviciu pentru securitatea și viitorul Germaniei. Această misiune poate fi realizată numai și numai cu sprijinul material al americanilor". Iar fostul căpitan Friedrich Hecker spunea în legătură cu aceeași problemă : „Am aparținut și eu o vreme «Organizației Gehlen». Prezența prietenilor vechi m-a atras către ea".

Cînd abordau un candidat, recrutorii lui Gehlen îi cereau mai întîi „cuvîntul de onoare de ofițer" că va păstra secretul

absolut al celor ce vor fi discutate. Apoi îi spuneau că Gehlen continua să lucreze sub protecția americanilor, dar că „organizația" sa este „un aranjament pur german, care nu va fi în nici o circumstanță îndreptat împotriva țării. Trebuie realizat că războiul între vest și est continuă și, în mod lipsit de orice echivoc, ofițerimea germană are obligația să se alinieze de partea Vestului. Generalul Gehlen — continua argumentația — garantează personal că sarcinile de îndeplinit sînt decente și conforme cu conștiința de soldat. Acțiunile murdare ca sabotajul și subversiunea sînt omise ca fiind lucruri incompatibile cu onoarea de ofițer". În realitate, directiva adresată de Gehlen aparatului său, exact în acea perioadă, suna întrucîtva diferit, și anume : „Noi va trebui să efectuăm adesea și lucruri murdare. Pentru aceasta avem nevoie de gentlemeni cu mîinile curate".

Mulți dintre cei solicitați au fost cîștigați de perspectiva unei noi cariere. Alții, a căror singură calificare și experiență erau acelea de militar, de ofițer de stat-major și care se întrebau cu groază cum va fi viitorul lor într-o Germanie dezarmată, erau de-a dreptul bucuroși de a lucra din nou în meseria lor. În ce privește avantajele pe plan material, „Organizația Gehlen" era în măsură să ofere în afara salariului multe lucruri atractive pentru timpul acela, și îndeosebi pachetele cu alimente, țigări și alte produse americane.

Referitor la succesul înregistrat în cadrul acțiunii de înrolare a noilor cadre în „organizație", Gehlen a scris mai tîrziu : „...îmi face plăcere să notez un detaliu remarcabil : nici unul din cei cărora le-am solicitat concursul în acele zile tulburi nu ne-a refuzat... Noi n-am încetat să găsim... oameni dispuși să riște totul pentru noi, chiar dacă între timp reușiseră să găsească mijloace pentru a-și cîștiga existența".

Și astfel, o dată în plus, influența predominantă în organizarea și dezvoltarea unui nou serviciu secret german au avut-o militarii. Pentru a treia oară în istoria spionajului german, munca serviciului secret era condusă după reguli militare. Nici un civil nu avea acces în conducerea „organizației" și nici o autoritate politică, fie ea germană sau americană, nu avea drept de participare sau de supraveghere a activității ei. Mai mult decît atît, Gehlen privea „organizația" ca pe ceva ce însemna mai mult decît un simplu serviciu secret. Angajarea unora din vîrfurile fostului Wehrmacht și asigurarea de condiții materiale bune pentru ele nu reprezentau numai o acoperire în spatele căreia puteau fi ascunse achizițiile mai

dubioase şi mai puţin onorabile, adică foşti S.S.-işti şi gestapovişti. În concepţia lui Gehlen, „organizaţia" trebuia să constituie şi un rezervor de ofiţeri germani, care, neavînd pentru moment utilitate, să aibă asigurate măcar resurse de trai şi să poată aştepta în linişte ziua cînd, cu sprijinul cercurilor interesate de la Washington, li se va oferi din nou posibilitatea de a reconstrui armata germană şi statul ei major. În legătură cu aceasta, Adolf Heusinger, fostul şef al lui Gehlen, îşi amintea: „Herr Gehlen gîndea că ar fi cu siguranţă înţelept pentru mine să mă ţin la curent cu dezvoltarea situaţiei militare în est". Desigur, fostul general-locotenent al armatei hitleriste a acceptat cu plăcere propunerea. Atunci cînd a sosit momentul, el a fost în măsură să preia funcţia de inspector şef al noului Bundeswehr şi să asigure prezenţa militarilor germani în comandamentul N.A.T.O. Este drept că, odată instalaţi în aceste posturi, nici unul din ofiţerii superiori germani nu a mai fost dispus să discute despre perioada în care lucrase în organizaţia de spionaj. Heusinger, impregnat de tradiţionala prejudecată a ofiţerimii germane împotriva serviciilor de spionaj, atunci cînd a fost întrebat despre activitatea sa în cadrul „organizaţiei" a declarat scurt: „Activitatea mea nu a avut în nici un fel de-a face cu agenţii".

Era dealtfel greu de imaginat că „Organizaţia Gehlen" ar fi putut fi utilizată de către americani pentru activităţi de tip civil. În efervescenţa războiului rece, stăpînii lui Gehlen erau predispuşi să gîndească numai în termeni militari. Ei erau interesaţi să cunoască forţa potenţială, numărul diviziilor, calitatea şi cantitatea armamentului de care dispunea armata sovietică, cu care se pregăteau să se lupte. Aceste consideraţii puneau în umbră orice gîndire politică cît de cît complexă. Dacă exista o preocupare pe plan politic a „organizaţiei", aceasta se reducea la aceea de a prezenta comunismul în aşa fel lumii occidentale, încît să incite la ură împotriva sa şi la inteţirea spiritului războinic al reacţiunii în general şi al reacţiunii germane în special.

Cu toate acestea, Gehlen şi-a dat seama că, în perspectivă, noul serviciu secret german nu va putea rămîne o organizaţie pur militară. Membrii „organizaţiei" veneau din medii prea variate pentru a putea fi supuşi fără murmur regulilor disciplinei şi ierarhiei militare de tip prusac. El a hotărît de aceea ca membrii conducerii să fie, pe cît posibil, egali ca statut. Gradele militare erau adesea folosite în conversaţia curentă, dar fiecăruia i s-a atribuit un nume conspirativ pe care co-

legii trebuiau să-l folosească chiar atunci cînd cunoşteau numele real şi gradul celui cu care stăteau de vorbă. Gehlen însuşi a devenit „dr. Schneider" sau mai pe scurt „Doctorul".

Fiecare nou angajat în centrală era întîmpinat de şeful său cu o strîngere de mînă. I se prezenta apoi „declaraţia solemnă" pe care trebuia să o semneze înainte de a fi iniţiat în problemele activităţii. Iată extrase din textul acestei declaraţii: „Cunoscînd faptul că organizaţia îşi poate îndeplini în bune condiţii sarcinile numai în situaţia păstrării şi garantării celui mai strict secret, mă angajez pe cuvînt de onoare că voi comunica oral sau în scris problemele privind activitatea şi personalul organizaţiei numai superiorilor şi subalternilor mei din cadrul organizaţiei şi numai în măsura în care acest lucru va fi necesar în interesul serviciului. Am luat cunoştinţă de faptul că în cazul în care voi călca această declaraţie solemnă, respectiv dacă voi destăinui fără aprobare, oral sau în scris, fapte, întîmplări sau detalii privitoare la identitatea membrilor organizaţiei altor persoane din afară sau chiar cadrelor şi agenţilor ei care nu-mi sînt şefi nici subalterni, voi săvîrşi o contravenţie. Discutînd problemele care trebuie dezvăluite parţial în interesul serviciului, nu voi dezvălui decît strictul necesar membrilor subordonaţi şi agenţilor, precum şi şefilor mei. Dacă nu sînt necesare dezvăluiri în interesul serviciului, eu nu le voi face nici în faţa şefilor, nici faţă de subalternii mei".

Pentru cazul în care părăsea „organizaţia", orice nou angajat trebuia să declare de la început că va păstra secretul absolut asupra activităţii ei. Unul din paragrafele „declaraţiei solemne" stipula: „Recunosc că în cazul în care voi contraveni la obligaţia de a păstra secretul merit să fiu pedepsit".

Toţi cei ce semnau „declaraţia solemnă" se angajau implicit să ducă o existenţă conspirativă. De la început, noului angajat nu i se permitea să povestească nici celei mai apropiate persoane din familie cine era patronul la care lucra şi de ce trebuia să lipsească frecvent de acasă. Dacă omul era reţinut de autorităţile uneia din puterile de ocupaţie, el trebuia să ţină secretă apartenenţa sa la „organizaţie" nu numai faţă de englezi sau francezi, dar chiar şi faţă de americani. Peste noapte, candidatul angajat devenea membru al unei societăţi secrete cu propriile ei reguli şi cod de comportare, izolată de lumea din afară.

Instrucţiuni stricte încrustau în mintea noului angajat

faptul că aproape tot ce privea „organizația" era secret. Perioada de instructaj ce urma angajării era destinată să demonstreze că toți membrii aparatului de spionaj, mari și mici — șefi de grupe, „organizatori", informatori, agenți, colaboratori voluntari, acei „Tipster"-i care indicau noi candidați la recrutare, investigatori etc. — nu erau decît firele unei imense rețele care trebuia să rămînă invizibilă dacă voia să fie eficace. „Un organizator (N.N. — rezident) — spuneau instrucțiunile elaborate personal de Gehlen — trebuie să știe totul despre agenții săi; informatorii în schimb nu trebuie să știe nimic despre organizatorul lor, nici măcar numele său real. Informatorului trebuie să i se explice că stringerea de informații este o treabă de cea mai secretă natură, care nu trebuie discutată niciodată, cu nimeni".

Tuturor membrilor „organizației" li se cerea să manifeste cel mai înalt spirit de vigilență față de agenții lor. „Agentul este un negustor de informații; organizatorul său trebuie să stabilească cu el relații corecte de afaceri, dar dincolo de aceasta el să nu păstreze cu agentul nici un fel de contact de altă natură. Intîlnirile trebuie să aibă loc în restaurante sau alte locuri publice, dar niciodată într-o casă necunoscută care ar putea să fie prevăzută cu instalații de ascultare și înregistrare a convorbirilor. Agentul să nu cunoască niciodată mai mult decît este necesar. Despărțindu-vă de el, asigurați-vă că nu vă urmărește".

În conformitate cu aceleași instrucțiuni, „organizatorul" trebuia să păstreze totuși unele legături „de ordin uman" cu agentul său, respectiv să fie receptiv la grijile și necazurile sale, să-l ajute în cazul că este bolnav etc.

Sfaturile bătrînului spion de a evita întîlnirile în case necunoscute, care pot deveni adevărate capcane pentru un lucrător imprudent ce nu și-a verificat în măsură suficientă agentul, își păstrează în întregime valabilitatea și utilitatea chiar și pentru alte motive. Un asemenea lucrător imprudent s-a trezit, în urmă cu cîțiva ani, prins în flagrant de spionaj într-o astfel de casă unde fusese atras, chipurile, pentru a examina și eventual cumpăra copiile unor documente militare secrete. Cînd agenții contraspionajului dușman au năvălit pe ușa apartamentului „agentului", lucrătorul s-a refugiat în baie, unde a încercat să arunce în closet hîrtiile compromițătoare ce le avea în mînă. Zadarnic însă, deoarece capacul closetului fusese prins cu grijă în șuruburi încă înainte de declanșarea acțiunii.

*

Gehlen se lăudase la Washington că știe multe despre U.R.S.S. și că poate descoperi nu importă ce secrete privind această țară. Acum, americanii îi cereau tot mai insistent să facă proba concretă a acestor afirmații, respectiv să obțină cît mai multe informații despre adversarii lor potențiali, sovieticii. De unde era însă Gehlen să facă rost de asemenea informații? Organele de contraspionaj sovietice și ale celorlalte țări socialiste făcuseră o curățenie exemplară pe teritoriul propriu, lichidînd în scurt timp grupurile lăsate în conservare de serviciile de spionaj hitleriste, grupuri pe care Gehlen se silise să le concentreze în mîinile proprii și în care punea atîta bază.

Satisfacerea cererilor insistente ale americanilor punea cu pregnanță, încă din anul 1946, sarcina de a crea noi rețele informative în teritoriul inamicului.

Pornind la crearea acestor rețele, Gehlen și-a concentrat forțele pentru a realiza mai întîi ceea ce numea *Nachforschung*, adică pătrunderea în zona de ocupație sovietică a Germaniei. În ce privește pătrunderile „în adîncime", respectiv în teritoriul U.R.S.S., Gehlen nu dispunea nici de oameni potriviți și nici de mijloacele pentru a-i lansa. Mai mult pentru a arunca praf în ochii americanilor, el sugerase lui Sibert lansarea unor agenți în Uniunea Sovietică prin parașutare de pe avioane fără semne distinctive. Gehlen nu avea încă asemenea agenți, dar știa, chiar înainte de a face propunerea, că ea va fi respinsă. Intr-adevăr, Sibert a respins efectiv proiectul, calificîndu-l drept „fantastic". (N.N. — Aceasta nu i-a împiedicat deloc pe americani să se folosească intens de acest procedeu în anii 1951—1952. Între timp, Sibert devenise locțiitorul șefului C.I.A.)

Revenind la situația anilor 1946—1947, trebuie să arătăm că survolarea teritoriului zonei sovietice de ocupație a Germaniei, fie și numai pentru a ajunge în Berlinul de vest, devenise periculoasă pentru avioanele americane care se încăpățînau să nu respecte coridoarele de zbor notificate în prealabil Comandaturii sovietice. Sibert și șefii *U. S. Air Force* nu s-au arătat dispuși să accepte nici o a doua variantă propusă de Gehlen, respectiv ocolirea zonei sovietice și survolarea Austriei și Ungariei. Nu cu mult timp în urmă un avion american C-47 care decolase de lîngă München, chipurile pentru a transporta un grup de noi salariați afectați ambasadei S.U.A. de la Belgrad, fusese interceptat deasupra Ungariei în afara

coridorului de zbor obişnuit şi silit să aterizeze pe un aeroport de lingă localitatea Papa. În afara ocupanţilor avionului, ce susţineau sus şi tare că merg la Belgrad, la percheziţia aeronavei s-au găsit patru aparate de radio, pe care americanii şi-au dat multă osteneală să le prezinte drept „aparate obişnuite". Povestea nu a fost crezută însă, iar autorităţile S.U.A. au trebuit să ducă tratative îndelungate pentru eliberarea piloţilor şi pasagerilor. În ce priveşte avionul, acesta nu a mai fost recuperat.

Nici trecerea pe căi terestre, respectiv prin Austria şi apoi peste frontiera şi teritoriul cehoslovac, nu era o treabă simplă. Atît la frontiera cehoslovacă cît şi la cea ungară paza fusese întărită, instalîndu-se tot felul de dispozitive de securitate, inclusiv cîmpuri de mine. Indiferent cît ar fi fost de bine deghizaţi şi înzestraţi cu documente false, spionii de naţionalitate germană nu aveau prea multe şanse de a se introduce pe această cale în U.R.S.S. Chiar dacă printr-un noroc deosebit vreunul ar fi reuşit, el ar fi avut foarte puţine perspective de a rămîne nedescoperit. Trăgînd concluziile cuvenite din această situaţie, Gehlen s-a orientat către recrutarea, pentru infiltrarea în ţările socialiste, a unor elemente din rîndurile „persoanelor deplasate" ce se aflau în lagărele din Germania. Aceasta s-a întîmplat însă ceva mai tîrziu.

Posibilităţile cele mai bune de infiltrare le oferea evident teritoriul Germaniei de est; îndeosebi era relativ uşor de realizat pătrunderea în sectorul sovietic al Berlinului plecînd din sectoarele american, englez sau francez, cu condiţia ca „organizaţia" să plaseze în prealabil cadrele şi agentura sa în Berlinul de vest. Gehlen a reuşit să trimită acolo încă de timpuriu cîţiva oameni calificaţi, printre care Gerhard Pinckert şi Friedrich Wilhelm Poppenberger. Pinckert fusese locotenent-colonel în divizia *Brandemburg*. Vechi spion şi terorist, el pregătise agenţi secreţi pentru Franco în timpul războiului civil din Spania şi realizase în cursul anului 1943 cîteva incursiuni reuşite în spatele liniilor sovietice. Pinckert a reuşit să se strecoare în Saxonia, unde a organizat cîteva rezidenţe, reactivînd membrii „Reţelei-R" aflaţi „în conservare" şi foşti *Werwolf*-i din oraşele Dresda şi Leipzig; a făcut aceeaşi treabă şi în Thuringia, de unde a reuşit să menţină, în mod sporadic, legătura cu centrala din Oberursel. Pînă la urmă însă, organele de securitate sovietice l-au identificat, arestat şi trimis în faţa tribunalului militar care l-a condam-

nat la 25 de ani de închisoare pentru tentativă de a reînfiinţa pe teritoriul Germaniei organizaţii naziste.

În ce-l priveşte pe Poppenberger, acesta era fost maior, cadru al F.H.O., care lucrase în timpul războiului cu elementele trădătoare încadrate în „armata lui Vlasov".

Ca şi Pinckert, Poppenberger a reuşit să ajungă în Saxonia, unde armata sovietică avea dislocate o parte din unităţile sale de ocupaţie. Pe baza unor documente bine contrafăcute şi a unei legende corespunzătoare, el a reuşit să se legalizeze şi chiar să fie primit în P.S.U.G., la Erfurt. Sub această acoperire, Poppenberger a contactat şi reactivat un număr de agenţi aflaţi „în conservare". Mai tîrziu, trecînd în R. P. Polonă, pentru a-şi încerca norocul şi acolo, a fost arestat de organele de securitate în oraşul Wroclaw. După doi ani de anchetă şi în faţa perspectivei de a fi trimis în faţa plutonului de execuţie, Poppenberger a reuşit să evadeze, în împrejurări nu prea clare, din închisoarea unde era deţinut şi să ajungă în R.F.G. în anul 1950.

Asemenea infiltrări erau însă în anul 1946 puţine şi rare în timp. Gehlen se ocupa de nevoie şi de organizarea lor, dar era încă serios preocupat de problemele existenţei de viitor a „organizaţiei". În acest cadru el era deosebit de atent în ce priveşte unele transformări structurale ce aveau loc în cadrul spionajului american şi care se concretizau printr-o serie de schimbări atît la Washington cît şi la Oberursel. Astfel, generalul Sibert a fost rechemat în centrală unde a devenit locţiitorul şefului G. 2. La scurt timp după aceea, a fost rechemat şi colonelul Deane, astfel încît Gehlen s-a trezit lipsit de sprijinul celor doi protectori ai săi. Sibert fusese înlocuit de către generalul-locotenent Lucien Truscott, fost comandant al Armatei a V-a a S.U.A. care luptase în Italia. Truscott nu era încîntat de existenţa „Organizaţiei Gehlen". El a încurajat activitatea unităţilor de informaţii americane organizate pe structura C.I.C. sau lucrînd independent. Asemenea grupe au început să prolifereze foarte repede în zonele britanică şi americană, ce fuseseră unificate sub denumirea de „Bizonia", şi mai ales în Berlinul de vest, spre marea amărăciune a lui Gehlen.

Abia după ce a trecut o bună bucată de vreme, a apărut iarăşi sprijin pentru „Organizaţia Gehlen", şi anume din partea serviciului american nou creat, rival al G. 2, respectiv C.I.A.

Trăgînd învăţămintele necesare din păţaniile O.S.S.-ului,

care duseseră cu cîțiva ani în urmă la dizolvarea acestei organizații, conducătorii C.I.A. luaseră măsuri pentru a se pune la adăpost de orice imixtiune sau presiune venită din partea departamentelor militare. Aceasta a dat șefului noului serviciu de spionaj american posibilitatea să exercite o influență mult mai mare decît departamentele respective asupra activității „Organizației Gehlen". Îndeosebi numirea generalului Sibert, care părăsise serviciul militar de informații, în calitate de locțiitor al șefului C.I.A., Hillenkoetter, a fost de bun augur pentru Gehlen. Sibert se referea întotdeauna la aparatul de spionaj al lui Gehlen ca la „copilul său".

Și astfel, în anul 1949, Gehlen și „organizația" sa și-au schimbat stăpînii.

Pentru perioada respectivă, Gehlen a fost încîntat să iasă de sub tutela G. 2 care însemna pentru el, după plecarea lui Sibert și Deane, subordonarea sa unor „ofițeri inferiori americani" care îl supravegheau, uitîndu-se peste umăr în dosarele sale. În ce privește relațiile cu C.I.A., Gehlen le-a caracterizat astfel: „Niciodată interlocutorii noștri n-au pretins că ar fi vorba de o afacere exclusiv americană și nu m-au făcut să simt de nici un fel de manieră că eu aș trăda Germania colaborînd cu forțele de ocupație. Astăzi, această problemă poate părea de un interes pur academic, dar tocmai cu acest scop precis am ținut să obțin, înainte de a părăsi Germania, aprobarea generalului Winter și a amiralului Dönitz, expunîndu-le intenția mea de a lucra mai tîrziu pentru americani în interesul exclusiv al Germaniei".

*

Revenind la cererile tot mai insistente ale americanilor de a fi aprovizionați cu informații recente privind U.R.S.S. și la neputința „organizației" de a rezolva problema prin mijloacele muncii informative care îi lipseau, ne vom ocupa în puține cuvinte de felul cum a reușit Gehlen să iasă cu fața curată din această încercare. El și-a reamintit de „zilele bune" de la F.H.O. cînd reușea să încropească rapoartele cerute de statul-major al armatei hitleriste în principal din materialele provenite din interogarea prizonierilor sovietici. El și-a dat repede seama că avea și la nivelul anului 1947 o bază similară care putea să-i asigure un minim de date din interiorul U.R.S.S. Această bază era constituită din foștii prizonieri de război germani care începuseră tocmai să se repatrieze din Uniunea Sovietică. Și astfel, în vara anului 1947, Gehlen a

reînceput practic de acolo de unde se oprise în primăvara anului 1945: organizarea unui sistem perfecționat de interogare a prizonierilor. Membri ai „organizației" au fost plasați în lagărele de „reacomodare" create pentru a primi prizonierii repatriați. Ori de cîte ori se anunța sosirea unui nou convoi, oamenii lui Gehlen dădeau alarma la centru, de unde soseau în grabă anchetatorii cu creioanele mereu ascuțite și cu chestionare tot mai amănunțite. Toată lumea trecea prin ancheta oamenilor lui Gehlen, cu excepția celor ce vorbeau în termeni pozitivi despre U.R.S.S. și despre care se decreta că „au căzut sub influența comunistă". Aceștia erau înregistrați într-o cartotecă specială în postura de „inamici potențiali". Interogarea celor întorși din captivitate se limita, în timpul în care ei se mai găseau încă în lagăr, la unele formalități de înregistrare oficială a datelor personale. La cîteva săptămîni după ce omul ajungea acasă, primea vizita unui individ care, în cazul cînd totul se dovedea „în regulă", sfîrșea prin a se prezenta drept membru al unei organizații germane ce lucra pentru americani și care era interesată să cunoască unele date despre locurile unde fostul prizonier fusese deținut.

Autoritățile sovietice folosiseră acești prizonieri pentru
refacerea unora din obiectivele economice și industriale, in-
clusiv orașe distruse de naziști în timpul războiului. De aceea,
era de așteptat ca ei să se reîntoarcă de acolo cu unele cunoș-
tințe care s-ar fi putut dovedi de mare utilitate pentru o orga-
nizație de spionaj atît de doritoare să aibă informații recente
despre U.R.S.S. și atît de lipsită de surse în interiorul acestei
țări uriașe. Mulți dintre prizonieri stătuseră în Uniunea Sovie-
tică aproape șase ani, reușiseră să învețe limba și, fiind soldați
instruiți, adesea avînd o profesie bazată pe cunoștințe teh-
nice, observaseră lucruri despre care puteau furniza date in-
teresante.

Gehlen a instalat la iuțeală un grup pentru interogarea
acestor prizonieri la castelul Kransberg. În unele din lagărele
de „reacomodare" pentru foștii prizonieri din U.R.S.S. ca
cele de la Kornwestheim, Regensburg, Weiden și Bad Lan-
gensalza, ofițerii americani ai C.I.C., care luau interogatorii
independent de oamenii lui Gehlen, s-au dovedit a fi suficient
de înțelegători creîndu-le și acestora din urmă facilități pen-
tru discuții cu cei internați. Mulți dintre foștii prizonieri nu
prea erau dispuși să facă declarații americanilor, englezilor
sau francezilor (existau centre de interogare și în zonele de
ocupație ale celorlalte două puteri occidentale), din cauză că fa-

mililile unora dintre ei locuiau în R. D. Germană şi se temeau de consecinţele pe care cei apropiaţi lor le-ar putea suporta.

În ce-l priveşte pe Gehlen, el a organizat acţiunea de interogare a prizonierilor, căreia i-a atribuit numele de cod „Hermes" în modul cel mai nevinovat cu putinţă, pentru a nu speria pe nimeni. Iniţial, anchetatorii săi se prezentau ca activişti pe tărîm social, salariaţi ai organizaţiilor de binefacere sau cercetători ai „Institutului istoric" de la Wiesbaden, o instituţie existentă numai în imaginaţia oamenilor „organizaţiei". Deşi foarte mult din materialul cules pe această cale nu avea valoare informativă deosebită, iar în unele cazuri nu avea deloc valoare — cearşafuri întregi de hîrtie fiind acoperite doar cu poveşti despre greutăţi şi desperare —, analiştii lui Gehlen care şi-au găsit de lucru luni întregi în citirea acestor declaraţii găseau uneori date şi informaţii ce puteau fi socotite folositoare.

Mulţi dintre foştii prizonieri lucraseră în mine, la construcţii sau la repararea drumurilor şi căilor ferate, în fabrici de armament sau în noile regiuni industriale de pe Volga, precum şi dincolo de Ural. Uneori oamenii lui Gehlen reuşeau să asambleze informaţii coerente din date disparate ce proveneau de la oameni cu o anumită pregătire tehnică. Foştii ofiţeri şi piloţi ai *Luftwaffe* puteau povesti cele văzute în perioada cînd fuseseră duşi la lucru pe lîngă aeroporturi sau în uzine aviatice, chiar dacă munca lor era din cele necalificate, respectiv de hamali, oameni de curăţenie, încărcători etc.; foştii marinari puteau furniza fragmente de informaţii despre porturile sovietice, transportul fluvial şi aşa mai departe.

Într-un caz, un fost prizonier a arătat unui anchetator o bucată de piatră pe care o păstrase ca amintire, deoarece putea fi folosită drept amnar. El a relatat anchetatorului că ruşii extrăgeau asemenea pietre dintr-o mină nouă, aflată la Takmitsk în regiunea Omsk, în jurul căreia se luaseră măsuri deosebite de securitate. Din spusele lui rezulta că mina era păzită de soldaţi, şi atunci cînd lucrase acolo pentru cîteva săptămîni văzuse oameni cu şorţuri caraghioase de piele şi cu măşti pe faţă. Anchetatorul, care avea unele cunoştinţe despre geologie, a schimbat amnarul omului pe un pachet de ţigări „Camel". Cînd piatra a fost analizată, s-a constatat că ea conţinea fragmente radioactive dintr-un minereu de uraniu despre care nu se ştia că ar fi existat în U.R.S.S. De aici, Gehlen s-a grăbit să facă un amplu raport prin care, cu multe consideraţii şi

aprecieri savante, aducea la cunoştinţa C.I.A. că ruşii au găsit uraniu pe propriul lor teritoriu şi că nu mai depind în întregime de zăcămintele de acest fel de la Joachimstahl din Cehoslovacia.

Alţi prizonieri raportau că văzuseră un avion ciudat la înfăţişare sau că observaseră în uzinele sovietice tancuri *Tieger* capturate de la germani, cărora li se puneau însă turele deosebite de cele ce le avuseseră, precum şi nişte tunuri cu ţeavă lungă. Cei mai inteligenţi, care se dovedeau capabili să facă o schiţă sau să traseze contururile unei hărţi, erau puşi să deseneze împrejurimile lagărelor unde fuseseră deţinuţi şi ale locurilor de muncă unde lucraseră. Ei erau încurajaţi să-şi amintească numele şi numerele unor unităţi militare sovietice, precum şi numele şi gradele acelor comandanţi şi ofiţeri superiori pe care avuseseră ocazia să-i întîlnească.

Mulţi dintre prizonieri aveau asupra lor hîrtiile de eliberare din locurile de detenţie, precum şi alte fragmente din documentele oficiale ce li se eliberaseră în timpul prizoneratului, ca acte de identitate, documente de călătorie şi altele de felul acesta. Anchetatorii aveau sarcina să facă fotocopii după toate aceste hîrtii. Facsimilele formularelor oficiale sovietice, ale ştampilelor şi semnăturilor erau folositoare pentru fabricarea de documente false.

În plus, contactul cu foştii prizonieri ca şi cel cu refugiaţii au oferit „organizaţiei" prilejul de a recruta un număr mare de agenţi; după scurgerea unui interval de timp şi după o instruire temeinică, nu era exclus ca unii din ei să se arate dispuşi să lucreze pe teritoriul Uniunii Sovietice sau măcar în zonele ocupate de armata sovietică în Europa, în schimbul unor avantaje materiale tentante.

Asamblarea şi evaluarea informaţiilor fragmentare obţinute prin interogarea prizonierilor se făceau la centrală după regulile „teoriei mozaicului" descrise anterior. Din tot noianul de rapoarte se obţinea astfel un tablou cît de cît exact al unor aspecte din realitatea sovietică: producţia de grîu a Ucrainei, a rafinăriilor de petrol de la Baku, despre fabrici şi uzine profilate pe diferite genuri de producţie etc. Fără ca toate acestea să însemne mare lucru, ele erau totuşi mai mult decît posedau alte servicii de spionaj capitaliste în perioada respectivă şi justificau în ochii americanilor banii pe care îi cheltuiseră pentru a pune pe picioare „Organizaţia Gehlen". În ce-i priveşte pe anchetatori însă, aceştia fiind limitaţi la rezultatele

muncii proprii, se întorceau seara descurajaţi de cele obţinute. Unii dintre ei s-au plîns la conducere astfel : „O săptămînă de lucru constă în două rapoarte bunişoare, unul mediocru şi şase vizite fără rezultat care duc numai la pierdere de timp şi de energie".

Este de menţionat şi faptul că în acele zile de început nu existau nici mijloace speciale de legătură între „cartierul general" de la Oberursel şi anchetatori. Anchetatorul băga raportul într-un plic şi îl punea la poştă pe o adresă convenţională din Frankfurt pe Main. De aici, un curier ducea rapoartele la Taunus.

Materialele obţinute prin interogare nu ajungeau bineînţeles niciodată la americani în forma lor primară. Ele erau îmbinate de serviciul de evaluare cu alte materiale, majoritatea aflate în vechile arhive ale F.H.O., şi apoi elaborate sub forma unor analize ştiinţifice ale datelor. De aceea aceste analize aveau de multe ori volumul unor cărţi groase.

Deşi „organizaţia" reuşise să facă un număr de infiltrări şi recrutări de agenţi în zona de ocupaţie sovietică a Germaniei, majoritatea informaţiilor sale de aici proveneau tot din interogări, şi anume din interogarea celor ce plecau din această parte a Germaniei. În acest domeniu Gehlen se afla însă în concurenţă cu serviciile de spionaj ale celorlalte puteri occidentale, respectiv C.I.C.-ul american, *Deuxième Bureau* al francezilor şi S.I.S.-ul englez, care aveau anchetatori în toate lagărele de refugiaţi din zonele lor de ocupaţie. Dar oamenii lui Gehlen îi înşelau pe competitorii lor. În practică, lucrurile arătau cam aşa : În lagărul, să zicem, de la Kornwestheim din Württemberg exista un grup de anchetatori ai C.I.C. Noii sosiţi din zona sovietică rămîneau cu limbile ciudat de legate în faţa acestor anchetatori ; ei le dădeau informaţii referitoare la datele lor personale, dar atunci cînd lucrurile ajungeau la întrebările despre trupele sovietice sau despre noile organe locale de administraţie germane din oraşul lor, oamenii deveneau evazivi. De fapt ei fuseseră sfătuiţi de către un „compatriot binevoitor" — care se recomandase Schmidt şi lucra în administraţia lagărului — să nu spună nimic americanilor. Acesta le spusese : „de unde ştiţi voi că americanii nu se vor referi în discuţiile lor cu ruşii la informaţiile furnizate de voi ? Desigur, nu trebuie să ţineţi toate cele ce le ştiţi pentru voi. La urma urmei, ruşii sînt duşmanii noştri, ai germanilor, deci povestiţi-mi mie tot ce ştiţi despre ei şi despre conducătorii locali ai P.S.U.G. Eu le voi transmite unui domn care se interesează de voi. Acesta nu este un american, ci un german care lucrează pentru cauza comună". De fapt „Schmidt" era ceea ce în „organizaţie" se chema un „Tipster", plasat în lagărul cu pricina. Discutînd cu fugarii, el se interesa mai ales de „legături posibile" în Berlinul de est şi în zona sovietică. Mai direct spus, el căuta să identifice cît mai mulţi candidaţi la recrutare în regiunile respective. „Tipster"-ii erau, de asemenea, interesaţi în colectarea de hîrtii cu ştampile şi semnături provenind de la autorităţile sovietice sau de la autorităţile locale democrate germane.

Ca şi mai înainte în cazul prizonierilor de război, un mare procent din informaţiile obţinute prin interogarea fugarilor nu avea nici o valoare. De exemplu, era foarte greu de exploatat faptul că locotenentul Sokolov, cu domiciliul în Parkstrasse din oraşul Zwickau, era inteligent, avea 27 de ani, era însurat şi manifesta multă convingere şi chiar încăpăţînare în discuţii. La fel de neinteresantă era şi informaţia că o agenţie de licenţe din Berlinul de est se găsea sub controlul unui căpitan sovietic anume Olech, care locuia în Frankenstrasse nr. 42, Berlin — Karlshorst (telefon acasă 05.00.23, telefon la serviciu 55.16.44), umbla civil şi era un comunist instruit şi fanatic. Asemenea rapoarte erau înapoiate anchetatorului cu menţiunea : „Inutile. Nu merită a fi trimise centralei odată ce nu conţin nimic interesant". Un alt raport suna însă altfel : „Toate cererile pentru operaţii de comerţ intergerman trebuie să treacă printr-un birou ruso-german ce se află în Friedrichstrasse, Berlin V. Unul dintre funcţionarii acestui birou este provestic şi foarte susceptibil faţă de bani ; este stilul vechi al bon-viveurului, îi plac mîncărurile fine şi fumează ţigări americane atunci cînd reuşeşte să şi le procure". Pe acest raport s-a pus următoarea rezoluţie : „Semnalarea ar deveni utilă dacă s-ar mai putea răspunde la următoarele chestiuni : cînd, unde, cît de des şi cît de apropiat a fost sursa în contact cu acest om ? Numărul casei din Friedrichstrasse".

În ideea creării unei baze pentru recrutarea de agenţi destinaţi muncii în adîncimea Europei de est, Gehlen începuse să-şi trimită încă de pe vremea în care se afla la Oberursel subalternii să viziteze multele lagăre de refugiaţi din ţările răsăritene, cărora propaganda revanşardă germană le dăduse un nume ce voia să stoarcă lacrimi de duioşie : *Heimatvertriebene* („cei izgoniţi din patrie"). Erau mulţi aceştia ce fugiseră din Cehoslovacia, din Polonia, din Croaţia şi chiar de prin

părţile noastre, din Transilvania şi Banat. De fapt, nu prea aşteptaseră să-i izgonească nimeni, ci plecaseră singuri însoţind trupele germane, ai căror complici fuseseră, în retragerea lor către vest. Ştiau că după eliberare aveau toate şansele să devină obiectul ostilităţii, poate chiar violente, a popoarelor pe care conaţionalii lor nazişti le subjugaseră şi le oprimaseră cinci-şase ani lungi şi grei. Aproape fără excepţie „deplasaţii" fuseseră puşi de către autorităţile de ocupaţie naziste în slujbe oficiale ca prefecţi, primari, şefi de poliţie etc. în regiuni şi localităţi unde reprezentaseră doar o minoritate a populaţiei; mulţi adunaseră averi ca rezultat al tratamentului privilegiat de care se bucuraseră în comerţ şi industrie. Foarte puţini găsiseră la venirea în zona americană de ocupaţie a Germaniei adăpost la rude sau prieteni. Majoritatea ajunseseră în lagăre conduse fie de americani, fie de unele organizaţii „caritabile". Tocmai printre ei căutau ofiţerii recrutori ai lui Gehlen „oamenii de încredere" de care aveau atîta nevoie. Calificarea lor pentru asemenea treabă releşea cu limpezime din cîteva elemente, şi anume: ei şi familiile lor trăiseră, adesea timp de mai multe generaţii, în teritorii care reprezentau în prezent obiective principale pentru „organizaţie"; cunoşteau ţările de cercetat şi obiceiurile locuitorilor lor şi vorbeau limba acestora.

★

Una dintre problemele a căror rezolvare îl preocupa în mod deosebit pe Gehlen era aceea a găsirii unui sediu corespunzător pentru „organizaţie". În afara propriilor lui păreri în această privinţă, el trebuia să ţină seama şi de sentimentele cadrelor sale, în rapidă creştere numerică. Nici unul din subalternii săi nu era prea mulţumit cu şederea la Oberursel, care le reamintea în mod supărător de lagărul de prizonieri. Pe deasupra, locul se afla la o distanţă destul de mare de familiile lor care se găseau prin mai multe localităţi din Bavaria; de asemenea, Oberursel era supraaglomerat şi nu prea sigur din punctul de vedere al securităţii atît de necesare acţiunilor ce le desfăşurau membrii „organizaţiei". Orice agent inamic care s-ar fi instalat sub un camuflaj cît de cît corespunzător pe una din culmile din împrejurimi, înarmat cu un teleobiectiv bun, putea face fotografii tuturor celor ce intrau, ieşeau sau umblau prin lagăr. Toată protecţia acestuia se rezuma la un baraj de sîrmă ghimpată.

Gehlen era deci hotărît să se mute cu „organizaţia" într-un loc unde să existe posibilitatea de a lucra în condiţii optime de securitate şi, mai presus de orice, unde să poată fi redusă la minimum posibilitatea de amestec sau control al americanilor asupra activităţii concrete desfăşurată de aparatul său. Eforturile pentru a găsi un loc corespunzător tuturor condiţiilor au durat mai multe luni. Investigaţiile pentru identificarea unui nou sediu au fost concentrate asupra Bavariei, pe care colonelul Heinz Herre însoţit de un ofiţer american a bătut-o în lung şi în lat. Către sfîrşitul toamnei, Herre a putut în fine raporta că a găsit sediul ideal care răspundea la toate exigenţele impuse de Gehlen.

Locul în cauză era o relicvă rămasă de pe urma celui de-al III-lea Reich, o construcţie S.S. model, aşa cum fuseseră ridicate multe în Germania antebelică. Ea se afla în afara localităţii Pullach, o suburbie cochetă a Münchenului, la o distanţă de cîţiva kilometri din centrul oraşului. Aci fusese construit pentru S.S.-işti şi familiile lor, în anul 1938, un ansamblu de locuinţe, numit în cinstea adjunctului lui Hitler „reşedinţa Rudolf Hess". Clădiri destinate birourilor, blocuri de apartamente şi vile pentru şefii de grade mai înalte, toate împrejmuite de grădini cu flori, se aliniau pe o suprafaţă de aproximativ 15 hectare. Existau un edificiu central, o sală de cinema şi de teatru, un gimnaziu, terenuri de sport în aer liber şi acoperite şi o şcoală cu o anexă.

O inspecţie rapidă a domeniului îl încredinţă pe Gehlen că toate clădirile, inclusiv cea centrală, erau într-o stare de ruină avansată, că pe terenurile de sport şi pe aleile parcului crescuse iarba, iar şcoala era de nefolosit. Gehlen a fost însă încîntat de izolarea domeniului şi de posibilităţile de a-i asigura o securitate deplină. Pe una din laturi, un taluz înalt se pierdea spre calea ferată ce însoţea rîul Isar. Pe o altă latură, de-a lungul Heilmannstrasse, era construit un zid înalt, cenuşiu, care nu lăsa să se vadă altceva decît cîteva acoperişuri ale clădirilor din interior. Domeniul era bine ascuns privirilor şi dinspre partea localităţii Pullach, care era un punct popular de excursii duminicale datorită păduricii de pe malul Isarului şi a ruinelor castelului Schwaneck. Dar în iarna anului 1948, cînd mîncarea şi combustibilul erau o problemă foarte greu de rezolvat în Germania, nimeni nu se mai gîndea de multă vreme la excursii.

Americanii au plătit trei milioane de dolari pentru a transforma Pullach într-o adevărată fortăreaţă, lucrînd după

planurile pe care Gehlen le pusese la punct cu proprii săi arhitecţi. S-au făcut lucrări de reconstrucţie capitală a clădirilor şi s-au adăugat structuri noi, inclusiv un modern centru de comunicaţii. Au fost, de asemenea, construite un şir de buncăre subterane, fiecare avînd o adîncime de trei nivele de la suprafaţa pămîntului. Camerele din aceste buncăre au fost în întregime îmbrăcate în plăci groase de oţel şi beton. Toate au fost prevăzute cu instalaţii de aer condiţionat şi cu sisteme speciale de alarmă. Uşile şi porţile erau manevrate prin instalaţii electrice, fiecare din ele fiind prevăzute cu cele mai perfecţionate sisteme de securitate şi alarmă ale timpului.

Domeniul a fost înconjurat cu încă un rînd de ziduri, mai înalte ca cele existente iniţial. Noile ziduri ascundeau privirilor o reţea de sîrmă ghimpată străbătută de curent de înaltă tensiune.

Niciuna dintre construcţiile noi nu a fost însă ridicată mai înalt de două etaje de la sol, astfel încît trecătorii curioşi nu aveau nici o posibilitate să observe ce există sau ce se petrece înăuntru. Au fost, de asemenea, construite din loc în loc turnuri de pază, precum şi o cameră de gardă la intrare. Zi şi noapte patrule de paznici înarmaţi, îmbrăcaţi în uniforme de pădurari bavarezi şi ţinînd de zgardă cîini fioroşi, reprezentau un factor de descurajare suplimentară pentru îndrăzneţii care ar fi cutezat să încerce o pătrundere în perimetru. Casele de locuit au fost şi ele recondiţionate şi mobilate modern, devenind locuinţe pentru cadrele de conducere ale „organizaţiei" şi pentru familiile acestora. Tot acolo au fost obligaţi să locuiască secretarii tehnici, funcţionarii, cifrorii, monitorii posturilor de radio şi operatorii centralei radio pentru legături cu agentura. Anexa şcolii a fost reamenajată şi transformată în centru de învăţămînt profesional unde Gehlen, Reile, şefii de grupuri şi un efectiv de instructori în rapidă creştere numerică ţineau conferinţe zilnice. Într-un laborator echipat cu toate cele necesare erau montate şi verificate aparate de emisie-recepţie americane de fabricaţie nouă şi se concepeau, fabricau şi experimentau echipamente pentru acţiuni de sabotaj, precum şi întreaga recuzită necesară activităţii de spionaj. Desigur, la Pullach nu erau pregătiţi agenţii de rînd ; pentru ei existau un număr de şcoli amplasate în diverse localităţi şi sub diferite acoperiri pe care le vom menţiona la locul cuvenit.

În primii doi ani, deşi efectivul centralei a ajuns repede

la peste 400 de oameni, personalul a fost sfătuit să nu părăsească domeniul decît în interes de serviciu. Familiile erau obligate să-şi trimită copiii la şcoala aşezării, unde, printre alţii, învăţau şi cele două fiice mai mici ale lui Gehlen. Drept compensaţie pentru acest regim de izolare, existau la Pullach largi posibilităţi de recreaţie şi distracţii şi — ceea ce era mult mai important pentru timpurile acelea de criză — exista un magazin foarte bine aprovizionat cu produse de larg consum şi alimentare americane. În interiorul fortăreţei lor, Gehlen şi oamenii săi se bucurau deci de comodităţi şi răsfăţuri care pentru germanii de rînd şi chiar pentru englezi şi francezi reprezentau încă un vis îndepărtat. Unt, cafea naturală, o mare selecţie de conserve, precum şi cantităţi nelimitate de ţigări americane erau la îndemîna angajaţilor „organizaţiei", la preţuri ce reprezentau doar o mică fracţiune din cele ce trebuiau plătite în afară pentru a putea cumpăra, bineînţeles la bursa neagră, asemenea mărfuri.

Cu multe săptămîni înainte de a se muta în noul sediu (această acţiune a avut loc în cea de-a doua săptămînă a lunii decembrie 1947), Gehlen şi-a făcut nişte planuri meticuloase pentru a asigura noul „cartier general" cu acoperirea cea mai potrivită. El a trebuit să ţină seama de faptul că presupunerile şi flecăreala localnicilor puteau ajunge foarte repede la München, unde ar fi trezit cu siguranţă atenţia ziariştilor. Iar ziariştii, scăpaţi de botniţa cenzurii pe care nazismul le-o aplicase timp de 12 ani, erau mereu gata să interpreteze în fel şi chip noutăţile de acest gen.

Locuitorii din Pullach nu puteau fi desigur opriţi să-şi pună întrebări în ce priveşte noii locatari ai domeniului S.S.-ist care fusese atît de rapid restaurat. Din aceste motive şi din multe altele Gehlen era nevoit să-şi facă bine socotelile în ce priveşte stabilirea unei identităţi false, dar plauzibile pentru „fortul Pullach".

Metoda la care a recurs pînă la urmă se baza pe un şiretlic al muncii de informaţii pe care Gehlen avea obiceiul să-l evoce des în faţa subalternilor săi, şi anume : dacă ai de păstrat un secret mare poţi reuşi cel mai adesea acoperind acest secret cu unul mic, anodin, plictisitor chiar. Într-un număr surprinzător de mare de cazuri, această procedură este de natură să potolească repede curiozitatea tuturor, inclusiv a unor profesionişti implacabili pe care orice încercare de a limita explicaţiile sau de a furniza o expli-

cație inocentă nu poate decît să-i facă mai suspicioși. Concret, Gehlen a revenit la acoperirea de tip industrial-științific pe care o folosise la Valepp unde, după cum ne reamintim, reușise să îmbrobodească pe toată lumea, cu excepția unui lăptar. El a montat o placă de alamă strălucitoare la poarta principală ce dădea în Burgweg, în direcția opusă castelului în ruine. Pe placă scria *Süddeutsche Industrie — Verwertung G.m.b.H.*, adică „Compania pentru utilizarea industriei din Germania de sud". (N.N. — Odată cu preluarea „organizației" de către guvernul de la Bonn, denumirea instituției de acoperire s-a schimbat.)

În felul acesta, Gehlen și-a acoperit „cartierul general" sub firma unei centrale ce se ocupa, chipurile, cu cercetarea științifică și cu dezvoltarea unor noi invenții tehnologice. Odată stabilite amănuntele legendei, membrii „organizației" au luat cu asalt cafenelele și berăriile din Pullach și din alte localități înconjurătoare, confiind tuturor urechilor dispuse să asculte că instituția lor lucrează după patente ce trebuie ținute secrete față de concurența străină. Ca și înainte, la Valepp, această tactică a atins coarda patriotică a preacinstiților bavarezi. Ocheade confidențiale au fost schimbate între clienții berăriilor, care au fost cu totul de acord că bravii lor compatrioți trebuie ajutați să ascundă cîte ceva față de americani și de alți concurenți ce se grăbeau să care la ei acasă tot ce găseau de valoare prin Germania.

Dacă lucrurile s-ar fi rezumat doar la atît, acoperirea sediului de la Pullach ar fi durat ceva mai mult. Dar vecinii săi, așa creduli cum erau, au tras unele concluzii din cîteva lucruri care nu se potriveau deloc cu o firmă comercială, ca, de pildă, placarda mică fixată pe poartă care spunea: „Intrarea colportorilor și negustorilor ambulanți interzisă. Automobilele care intră trebuie să stingă farurile și să aprindă luminile interioare. Feriți-vă de cîinii răi". Și apoi, oamenii nu puteau fi opriți să vadă cum din camera de gardă mai mulți paznici mînuiau barierele și porțile de oțel ce se închideau și se deschideau pe bază de comenzi electrice, iar vizitatorii trebuiau să prezinte permise de intrare prevăzute cu fotografie pentru a fi admiși. În hanuri și berării au fost deci reevaluate aprecierile privind ocupația locuitorilor domeniului de la Pullach. Acum se considera că bărbații și cele cîteva femei ce se ascundeau în dosul zidurilor lucrau la o nouă armă secretă ce era exportată în S.U.A. Această presupunere s-a transformat în certitudine atunci cînd trecătorii au băgat de seamă că în centrul domeniului, pe două catarge, fluturau atît noul drapel al R.F.G. — negru - roșu - auriu — cît și drapelul cu stele și dungi al yankeilor și că în afara paznicilor germani mai păzeau domeniul și membri ai poliției militare americane. Multă lume credea deci că noua companie industrială avea de-a face cu cercetările nucleare, pornind de la faptul că arma atomică se bucura pe atunci de multă publicitate.

Locuitorii Pullachului nu erau prea departe de adevăr, deoarece Gehlen perfecționa efectiv o armă la adăpostul zidurilor ridicate de americani. Arma era cea a spionajului, iar rezultatele erau într-adevăr trimise în S.U.A. Pentru aceasta americanii i-au acordat fostului general nazist, numai în anul 1947, în afara cheltuielilor ocazionate de repararea sediului, un buget de 6.000.000 de dolari plus toate articolele ce se vindeau în magazinul de la Pullach obținute gratuit din depozitele armatei americane. Deși dolarul putea cumpăra o groază de lucruri în Germania acelor zile, fondurile operative s-au dovedit insuficiente și au trebuit substanțial mărite an de an. În timpul celor zece ani în care „Organizația Gehlen" a lucrat exclusiv pentru americani, C.I.A. a alimentat acest serviciu cu aproximativ 200.000.000 dolari proveniți în parte din bugetul propriu, iar în parte din donațiile unor mari firme americane care au fost convinse de Dulles să contribuie și ele cu fonduri serioase la bunul mers al „întreprinderii" lui Gehlen. Vom vedea că acesta, ca om profund practic ce se afla, nu s-a sfiit să încaseze în paralel alte zeci de milioane de dolari de la marea finanță și industrie germană.

Crearea „companiei" *Süddeutsche Industrie* s-a dovedit o inițiativă excelentă nu numai pentru faptul că a asigurat acoperirea centralei de la Pullach. Ea i-a permis, de asemenea, lui Gehlen să creeze ceea ce colaboratorii săi începuseră să numească „org", adică „organizația", cu un mare număr de „fronturi" plasate în afara „cartierului său general fortificat". După cum vom vedea, Gehlen s-a lansat într-o vastă campanie de recrutare a agenților, pe întreg teritoriul Germaniei, înființînd de-a lungul anilor peste douăzeci de școli de pregătire a acestora, diseminate în diferite părți ale teritoriului. Era nevoie de eșaloane locale pentru a ține legătura cu ei, pe principiul că un șef de rețea (organizator) nu trebuie să cunoască decît pe agenții lui, maximum 4—5, pe ofițerul său coordonator și pe secretarul sau asistentul acestuia. Nici un informator sau

agent de rînd nu a păşit vreodată pe poarta stabilimentului de la Pullach şi nici nu a cunoscut sau întîlnit, cu excepţia unor cazuri cu totul ieşite din comun, pe vreunul din oamenii care îi dirijau destinele şi viaţa. Acesta este desigur sistemul aflat în mare cinste în practica serviciilor de spionaj din toate timpurile; numai prin împărţirea în compartimente perfect izolate şi prin organizarea comunicărilor pe verticală poate un asemenea serviciu să funcţioneze corespunzător şi să-şi asigure propria sa securitate.

Astfel, încă într-un stadiu timpuriu al activităţii sale, sediul central al „firmei" lui Gehlen a proliferat o serie de companii subsidiare zise *General-Vertretungen*, adică „reprezentanţe generale", în mai multe oraşe din R.F.G. şi în Berlinul de vest. Acestea erau disimulate fie ca sucursale ale „instituţiei mamă", fie cel mai adesea sub masca unor întreprinderi independente. Una dintre primele create a fost „Reprezentanţa generală L" (fiecare reprezentanţă avea o literă de cod pentru corespondenţa interioară), camuflată sub firma „Întreprinderea de jaluzele Zimmerle & co.", cu sediul în Gerwigstrasse din Karlsruhe. Şeful filialei era Alfred Benzinger, fost sergent în poliţia de campanie a Abwehrului. Trebuie spus că firma reuşea să-şi procure efectiv o anumită cantitate de jaluzele care puteau fi plasate la nevoie eventualilor clienţi.

Prezenţa unui individ ca Alfred Benzinger, care deţinuse un grad atît de modest în poliţie, în fruntea unei „reprezentanţe generale", pe cîtă vreme „organizaţia" dispunea de cadre cu veleităţi mult mai mari şi cu un trecut mai marcant, este surprinzătoare. Publicistul din R. D. Germană Julius Mader care, după cum am mai spus, s-a ocupat mult de studiul „afacerii Gehlen", o explică prin aceea că Benzinger era omul însărcinat să realizeze operaţiile de contrabandă cu pachete de alimente şi ţigări americane ce reprezentau o sursă de venituri pentru „organizaţie". Benzinger lucra în complicitate cu poliţia militară americană care sosea „întîmplător" la locul tranzacţiei, după ce clienţii plătiseră marfa şi erau în curs de plecare cu ea. Cei în cauză erau reţinuţi iar marfa era „confiscată", fiind ulterior returnată lui Benzinger care reuşea totdeauna să dispară la timp de la locul raziei. În felul acesta, marfa de contrabandă era vîndută de mai multe ori în mai multe oraşe. Cel puţin o parte din banii rezultaţi — spune Mader — au intrat în

buzunarul personal al lui Gehlen, care a adunat o avere mare plasată în imobile, pămînt şi obiecte de valoare.

Cazul lui Benzinger trebuie socotit o excepţie, deoarece Gehlen s-a preocupat să pună în fruntea „reprezentanţelor generale" ofiţeri de stat-major ce lucraseră la el la F.H.O., iar uneori foşti generali precum generalul-maior Rudolf Klenkamp care conducea o filială din Berlinul de vest acoperită sub o firmă de publicitate botezată *Reklame und Werbe Zentrale* („Centrala pentru reclamă şi relaţii publice"). Colonelul Adolf Wicht, vechea noastră cunoştinţă, după ce a scăpat de încurcăturile avute cu spionajul britanic şi după ce a lucrat o vreme în centrala de la Pullach a devenit şi el şef al „Reprezentanţei generale" de la Hamburg care se ascundea sub numele de *Terrapress Publications Co.*

În ce-l priveşte pe generalul Kretschmer, fost ataşat militar la Tokio, el a devenit şeful „Reprezentanţei generale H" din Darmstadt; colonelul Giskes conducea „Reprezentanţa generală N" din Bremen, ce funcţiona sub acoperirea unei companii de distribuire a petrolului; reprezentantul din Mannheim era oficial angajat într-o afacere mult mai plăcută, ca negustor de vinuri şi reprezentant al firmei germane de vinuri şampanizate *Söhnlein*, pentru care lucrase în tinereţea sa şi Joachim Ribbentrop înainte de a deveni şeful diplomaţiei hitleriste. Concepţia de organizare a fost astfel sintetizată de Gehlen în memoriile sale: „...organizaţia însăşi a fost structurată de la început ca o mare întreprindere comercială cu direcţia generală la Pullach şi opt direcţii regionale repartizate în toată Germania de vest, fiecare avînd la rîndul ei trei pînă la şase subdirecţiuni care conduceau posturile (N.N. — filialele) locale. În străinătate aveam rezidenţi care îşi dirijau fiecare reţeaua personală. Pentru raţiuni de securitate principiul suveran a fost cel al compartimentării".

Odată cu creşterea „organizaţiei", s-a simţit nevoia unui al doilea sediu central, conspirat, care să se ocupe în principal cu problemele de contraspionaj. Conducerea acestui centru amplasat la München — Stöcking a fost încredinţată unuia dintre şefii executivi ai „organizaţiei", şi anume excolonelului Joachim Rohleder, fost şef al grupului Abwehr III/F, grup care se ocupase după cîte ne amintim tocmai cu problemele de contraspionaj.

Ceva mai tîrziu, a fost necesar să fie înființate și unele întreprinderi de specialitate chemate să acopere serviciile tehnice ale „organizației", adică cele care procurau, construiau și distribuiau explozivi și alte materiale destinate acțiunilor de sabotaj. O asemenea întreprindere a fost constituită în Stuttgart.

„Reprezentanțele generale" aveau la rîndul lor în subordine 3 pînă la 6 subdirecții, care se numeau „subreprezentanțe", iar acestea, de asemenea, se sprijineau pe „reprezentanțele districtuale" ce dirijau „filialele" conduse de șefii de rețea. În Berlinul de vest existau multe asemenea filiale (birouri) și „reprezentanți independenți" care aveau sarcina dirijării unor grupuri mici de agenți. O astfel de concentrare în Berlinul de vest se dovedise necesară mai ales pentru faptul că o mare parte dintre agenții „organizației" erau infiltrați în R. D. Germană prin acest oraș, bineînțeles înainte ca ridicarea zidului de graniță să fi tăiat cu totul această posibilitate. Micile subunități cunoscute sub denumirea de „filiale" erau identificabile prin numere de cod alese anume fără nici o continuitate sau legătură între ele. Existau, de pildă, asemenea numere mici ca 4 sau 10 dar și numere cu trei și patru cifre. Una din filialele vest-berlineze al cărei subșef a trecut de partea organelor de securitate din R. D. Germană avea de exemplu numărul X/9592.

În denumirea firmelor de acoperire se produceau adesea schimbări, mai ales atunci cînd șefii de la Pullach aveau motive să creadă că securitatea organului respectiv era în joc sau că acoperirea devenise cunoscută dușmanului. Astfel, în noiembrie 1953 un ordin de la Pullach cerea ca firma *Georg Gottschalk & co.* — „comercianți de asfalt și catran" — să fie lichidată imediat și în locul ei să fie înregistrată la altă adresă „firma de construcții" *Gerhard Edelmann & co.*

Toate firmele erau legal înregistrate la autoritățile în drept, plătind impozite și rate de asigurare pentru salariații lor, deși nu pe numele reale ale acestora. Unele erau chiar firme veritabile, fiind constituite sau conduse de foști ofițeri ai Abwehrului sau S.D.-ului care se hotărîseră să-și creeze un mijloc de existență înaintea înrolării lor de către Gehlen. Acestora li s-a cerut să-și continue în mod normal activitatea, iar includerea lor în rețea s-a realizat de o manieră cît mai compatibilă cu tipul de afaceri pe care îl făceau. O firmă de articole electrice ce se ocupa în mod obișnuit cu aparate de radio, televizoare, magnetofoane etc. era folosită

ca depozit și centru de distribuție pentru aparatele de emisie-recepție ce intrau în dotarea agenților care treceau frontiera în R. D. Germană. O firmă de publicitate și reclamă putea să dețină o mulțime de birouri și de hîrtii, să primească vizita a zeci de oameni, fără a stîrni nici o suspiciune în legătură cu aceasta. Agenții puteau veni acolo fără teama desconspirării în postură de reprezentanți locali și vînzători de cele mai multe ori reali, pentru a lua mostre sau a plasa comenzi. Această schemă organizatorică s-a dovedit deosebit de propice pentru recrutarea de agenți, acțiune în care „organizația" s-a lansat din plin către anul 1948 și al căror număr depășea după o anumită perioadă cifra de 4.000.

Acesta era în primii ani ai existenței sale cadrul de bază al „mașinii" lui Gehlen ce acționa în afara zidurilor centralei de la Pullach, respectiv sub conducerea organelor din teritoriu. Pe verticală și pe orizontală acest cadru semăna cu „arborele" organizatoric al unei mari întreprinderi industriale ; mai existau multe alte departamente, unele din ele instalate în centrală la Pullach dar și la München, Frankfurt și Stuttgart. În centrală, așa cum am reținut, se aplica sistemul grupurilor, respectiv grupul operativ condus pînă la urmă de Heinz Danko Herre, grupul de evaluare condus de Wessel și grupul pentru contraspionaj, dislocat ulterior la München.

Existau și subunități specializate pe linii de cercetare ca, de exemplu, cel pentru studierea dezvoltării puterii militare a U.R.S.S. și a altor țări estice, pentru investigarea situației politice și economice a acestor țări, a planurilor lor de perspectivă ; mai erau un departament al personalului în continuă creștere și mai multe secții conduse de specialiști în comunicații secrete, în falsificarea de documente, în codificare și criptanaliză, de maeștri ai propagandei „negre". Existau desigur grupul de interogare angajat în timpul acela la realizarea operației „Hermes" și altele.

Departamentul administrativ, financiar și al arhivelor ce avea, printre altele, sarcina de a ține la zi comoara dezgropată în „Poiana Mizeriei" și care înflorea sub potopul unui nou torent de date, statistici, fotografii, biografii și altele asemenea lor, completa structura aparatului pus pe picioare de Gehlen cu banii noilor săi stăpîni, americanii.

Oricît de complexă ar părea la prima vedere această organizare inițială a „Organizației Gehlen", ea s-a bazat în mare

măsură, în primii săi ani de existenţă, pe improvizaţie. Cînd „organizaţia" a intrat în componenţa administraţiei federale, devenind B.N.D., ea a cunoscut o nouă reorganizare la baza căreia a fost pusă, de data aceasta, metodologia birocratică tipică aparatului de stat.

★

În rîndurile ce urmează ne vom ocupa pe scurt de felul cum se prezenta structura organizatorică a B.N.D. de la înfiinţare pînă în anul 1968, cînd a plecat de la conducere Reinhard Gehlen. Cu toate că în această perioadă de timp structura organizatorică a rămas în linii mari aceeaşi, cititorul va conveni asupra faptului că, din cînd în cînd, s-au putut schimba indicativul şi firma de acoperire ale uneia sau alteia dintre unităţile exterioare, au putut să apară sau să dispară, în funcţie de necesităţi, unele filiale sau rezidenţe externe. Necesitatea păstrării unei conspirativităţi cît mai desăvîrşite obligă toate serviciile de informaţii — şi a obligat desigur şi B.N.D. — să opereze adesea asemenea schimbări. Aceste schimbări nu au fost însă, repetăm, esenţiale, iar regulile de comportare şi natura relaţiilor între membrii serviciului au continuat să fie, sub conducerea lui Gehlen, cele militare.

Privită mai îndeaproape, structura B.N.D. din perioada la care ne referim va prezenta importante similitudini cu schema lui *Fremde Heere Ost* adaptată la situaţia de pace, degajată din ordinea de bătaie a unei armate aflate în campanie şi remodelată într-un organism cu competenţe largi, în care fidelitatea manifestată faţă de formele comerciale de acoperire a sfîrşit prin a imprima un anumit caracter „de afaceri" serviciului însuşi. De exemplu, centrala de la Pullach nu a fost şi nu este denumită în limbajul folosit curent în serviciu nici centrală, nici centru, nici pur şi simplu Pullach, ci *General Direktion — G.D.* — Direcţie generală, termen de provenienţă pur comercială în limba germană. Această direcţie generală era divizată, ca şi fostul Abwehr, în trei diviziuni *(Abteilungen*, prescurtat Abt.) operative principale plus diviziunea administrativă. Diviziunile erau împărţite la rîndul lor pe secţii, grupe şi birouri (referate).

Abt. I, respectiv Diviziunea I, care se ocupa cu obţinerea şi exploatarea informaţiilor strategice, era cea mai importantă. Grupul său de exploatare *(Auswertung)* centraliza toate informaţiile furnizate de agentura dirijată de posturile exterioare

(filiale, subreprezentanţe etc.), cele obţinute prin mijloace tehnico-operative, informaţiile primite de la serviciile aliate şi prietene, precum şi cele extrase de cadrele cu pregătire specială din sursele „deschise", ca : presa, publicaţiile de specialitate, documentele oficiale etc.

Secţiile ce funcţionau în cadrul Abt. I erau organizate pe principiul spaţiilor geografice. O secţie se ocupa de U.R.S.S., una de R.D.G., alta de R. P. Polonă, o alta de Cehoslovacia şi în fine una de restul ţărilor socialiste europene. Existau, de asemenea, secţii care se ocupau de ţările în curs de dezvoltare din Africa, Asia şi America Latină, precum şi de un număr tot mai mare de ţări capitaliste, inclusiv de aliaţii R.F.G. din N.A.T.O. În cadrul acestor secţii, grupele şi birourile aveau în preocupare obiectivele concrete ale muncii de spionaj, respectiv : militar, economic, politic etc.

Abt. II era cel mai secret, cel mai protejat serviciu. Printre sarcinile sale se situa la loc de frunte „acţiunea" în străinătate (citeşte lichidarea fizică a unor persoane devenite „incomode", actele de diversiune, sabotaj şi altele de acest gen). În cadrul Abt. II se afla şi compartimentul chemat să coordoneze acţiunile legate de ceea ce se chema „E-Fall", în care iniţiala „E" provenea de la substantivul „Ernst" — (serios). Sub denumirea de „E-Fall" se ascundea situaţia de urgenţă, respectiv eventualitatea declanşării unui nou război mondial.

Abt. III se ocupa de ceea ce se numea „contraspionaj ofensiv" în sensul cel mai larg al termenului respectiv. Această diviziune era împărţită în două sectoare principale : unul intern şi cel numit III/F, corespunzător sectorului cu acelaşi nume din vechiul Abwehr şi care se ocupa, ca şi omonimul său, cu activitatea de contraspionaj în străinătate. În preocuparea acestui ultim sector se includeau şi recrutarea unora din agenţii depistaţi ai serviciilor inamice, dezinformarea, introducerea agenturii proprii în serviciile de informaţii duşmane etc. Sectorul interior al lui Abt. III cuprindea o arie largă de preocupări care în mod obişnuit sînt străine serviciilor de informaţii, fiind de domeniul organelor de poliţie sau de contraspionaj intern : supravegherea ambasadelor străine şi a misiunilor militare, a sectoarelor economice socotite interesante, a unor firme de import-export, a partidelor politice, îndeosebi a celor de stînga, a organelor de presă, a radiodifuziunii, cooperarea cu celelalte servicii de securitate ale R.F.G. şi în primul rînd cu B.f.V — Departamentul

Federal pentru Apărarea Constituţiei şi cu diverse „organizaţii de land pentru apărarea Constituţiei" (L.f.V.).

Ca şi în „Organizaţia Gehlen", în cadrul B.N.D. funcţiona Departamentul administrativ care cuprindea şi el mai multe sectoare autonome, ca: fişierul central, serviciul chemat să analizeze situaţia agenţilor căzuţi în mîna organelor inamice, numit textual *Zentrale Pannenabteilung* („Serviciul central al panelor"), serviciul de legături radio şi curieri, laboratoare chimice şi foto, serviciul de cifru şi decriptare, serviciul de formare a cadrelor şi agenţilor (divizat în secţiunile de studiere a muncii de informaţii, tehnicii de curierat şi a activităţii de inspecţie şi control), contabilitatea şi intendenţa.

În cadrul Departamentului administrativ funcţiona şi serviciul de personal unde a fost organizat un compartiment care se ocupa cu recrutarea agenţilor din rîndul diplomaţilor şi ataşaţilor militari vest-germani. Şeful acestui compartiment era într-o vreme un aristocrat, şi anume colonelul în rezervă Kurt von Rohrscheidt, care avusese însărcinări similare în cadrul Ministerului de Externe hitlerist al lui Ribbentrop, în beneficiul Abwehrului. Lucrînd mînă în mînă cu agenţii lui Gehlen din cadrul Ministerului Federal al Apărării de la Bonn, oamenii de resort ai serviciului personal se îngrijeau ca nici un ataşat militar vest-german să nu plece la post înainte de a semna angajamentul de colaborare cu serviciul de spionaj. Similar se petreceau lucrurile şi cu o bună parte a diplomaţilor din Ministerul de Externe de la Bonn. Alte resorturi ale serviciului personal recrutau oameni de ştiinţă din toate domeniile, reporteri, ziarişti, oameni de afaceri, activişti ai unor partide şi organizaţii politico-sociale, funcţionari de stat etc. Se acorda multă atenţie acelora care aveau un trecut de „luptători încercaţi" împotriva comunismului, adică foştilor membri ai organizaţiilor hitleriste.

După ce am constatat că Abt. III avea efectiv competenţe deosebit de largi pe plan intern, fenomen ce se explica în parte prin importanţa care se acorda în cadrul B.N.D. relaţiilor cu marea industrie şi în parte prin caracterul său mai degrabă „ideologic", respectiv anticomunist, decît naţional, este cazul să remarcăm că pentru aceleaşi motive implantarea reţelelor informative ale serviciului pe însuşi teritoriul R.F.G. apărea, de asemenea, cu mult mai importantă decît cea a altor servicii de informaţii pe teritoriul lor naţional.

Pe teritoriul Germaniei de vest B.N.D. şi-a păstrat forma organizatorică adoptată în procesul construirii „Organizaţiei Gehlen" în anul 1946, astfel încît ramificaţiile regionale ale serviciului erau subdivizate în cinci eşaloane diferite.

În fiecare oraş sau centru mare al R.F.G. se găsea o „reprezentanţă generală" *(General Vertretung — G.V.)*. Organizarea internă G.V. era în mic asemănătoare cu cea a centralei din Pullach, cu un accent sporit asupra importanţei organelor corespondente lui Abt. I şi Abt. III, precum şi a laboratoarelor şi serviciilor tehnice. Urmau, în ordinea mărimii, „reprezentanţele locale" *(Bezirksvertretungen — B.V.)*, apoi „subreprezentanţele" *(Untervertretungen — U.V.)* şi în sfîrşit „filialele" *(Filialen — F.)*. „Filiala" era într-un fel organizaţia de bază a B.N.D. Ea nu grupa mai mult de 3—5 agenţi dirijaţi de către un „Haupt V-mann" sau organizator, cum se spune la B.N.D.

În străinătate, unde activitatea de spionaj prezenta pericole sporite faţă de cele existente pe teritoriul R.F.G., organizarea era şi a rămas mult mai simplă: o singură unitate denumită „rezidenţă" *(Residenture)* compusă din cadre care dirijau, fiecare în funcţie de capacitatea şi experienţa personală, unul sau mai mulţi agenţi şi chiar reţele organizate la o scară redusă. Fiecare „rezidenţă" dispunea de două emiţătoare şi doi operatori radio, doi înlocuitori şi doi curieri.

Sediile diferitelor „reprezentanţe" şi „filiale" se schimbau des. Acoperirile industriale sau comerciale erau modificate frecvent din motive de securitate. Această preocupare faţă de securitate explica şi compartimentarea severă care nu permite nici astăzi decît două feluri de contacte între agenţi şi serviciu: calea zisă „de direcţie" (de sus în jos) şi cea „de raport" (de jos în sus), adică contacte strict ierarhice pe verticală, cu excluderea oricărei alte forme şi a oricărei excepţii.

Revenind la implantarea pe teritoriul R.F.G. vom conchide prin a arăta că în cazul B.N.D. trebuie exclusă reprezentarea grafică clasică a centralei serviciului de spionaj marcat printr-un punct mare, negru, de la care pleacă firele multiple ce înfăşoară tot globul pămîntesc. O asemenea schemă acceptabilă pentru alte organe de informaţii — precum cel englez, francez şi chiar american — ar fi falsă în cazul B.N.D. Pentru a reprezenta grafic serviciul de care ne ocupăm va trebui să plasăm mai întîi un mare punct

negru în dreptul localității Pullach și apoi cam o duzină de puncte mijlocii semănate pe întreg teritoriul R.F.G.; apoi fire ce leagă aceste puncte de „Direcția generală“, care apare astfel ca un soare cu raze bine grupate și subdivizate. În același timp, din toate cele peste o duzină de puncte mijlocii pleacă alte fire care de data aceasta se întind asupra lumii întregi. Din schema noastră rezultă că pe cîtă vreme serviciile de informații au un centru național și o rețea mondială, B.N.D. dispunea nu numai de un centru, dar și de o rețea națională, plus rețeaua mondială. În ce privește dislocarea „reprezentanțelor generale“ care constituiau principalele puncte de sprijin ale rețelei interne, ele se găseau la Darmstadt, Karlsruhe, Bremen, Hamburg, Köln, Bonn, Frankfurt pe Main, Mannheim, München și Stöcking lîngă München (pentru probleme de contraspionaj). De fapt orașul care era indicat drept zonă de competență a „reprezentanței generale“ nu era întotdeauna și sediul acesteia. De pildă, „Reprezentanța generală“ Bremen era instalată la Hamburg. În corespondență, „reprezentanțele generale“ erau de obicei indicate printr-o literă de referință.

S-ar putea ca citind toate aceste amănunte unora să li se pară că aparatul B.N.D. era prea complex. Dacă ținem seama însă de dubla moștenire a tradiției Abwehrului și a *Fremde Heere Ost*, va trebui să convenim că acest aparat s-a debarasat de multe din ramificațiile și organismele birocratice caracteristice modelelor sale și că structura complexă a asigurat o compartimentare și o ramificare care pot servi drept modele ale genului. Compartimentarea și ramificarea nu au reușit să pună la adăpost B.N.D. de pătrunderea și loviturile puternice ale serviciilor de contrainformații ale unor țări socialiste, care au dus în ultimă instanță la plecarea lui Gehlen de la conducere și la reevaluarea atitudinii cercurilor conducătoare vest-germane față de B.N.D.

Revenind la structura organizatorică vedem că linii separate de comunicație duceau de la diviziunile din centrală către cele mai importante organe teritoriale, respectiv către „reprezentanțele generale“. „Linia I“, de pildă, lega Diviziunea I de la Pullach cu „reprezentanțele generale“ profilate pe culegerea de informații din străinătate, respectiv München pentru Austria, Cehoslovacia, Ungaria, România; Darmstadt pentru Polonia și U.R.S.S.; Bremen pentru R. D. Germană. „Linia a II-a“ conecta Diviziunea a III-a de la Pullach cu „Reprezentanța generală“ din Karlsruhe, specializată pe probleme de contraspionaj în est, și cu cea din Stöcking.

„Reprezentanțele generale“ constituiau centrele operaționale pentru spionaj în țările socialiste. Ele erau deci în mare măsură independente față de centrală în ce privește bugetul, dar depindeau de ea sub raportul încadrării personalului. Sarcina „reprezentanțelor generale“ era aceea de a deschide noi canale de scurgere a informațiilor din est, de a dirija și a controla unitățile subordonate, de a verifica și face o primă apreciere a informațiilor provenite de la „filiale“ și apoi de a le înainta secțiilor interesate de la Pullach. De aceea, ele dispuneau de un efectiv plătit, împărțit pe birouri specializate în probleme militare, economice, politice și tehnice.

„Reprezentanțele locale“ erau chemate să acorde asistență multilaterală „reprezentanțelor generale“. Efectivul lor salariat era mic. Ele pregăteau agenții nou recrutați, le dădeau sarcini și îi verificau. „Reprezentanțele locale“ erau un ecran protector între „reprezentanțele generale“ și oficiile subalterne. Ele erau chemate, de asemenea, să verifice valoarea candidaților la recrutare și să supravegheze calitatea recrutărilor făcute de „filiale“.

„Subreprezentanțele“ erau adevăratele unități de „linia I“ pe frontul spionajului. Ele erau amplasate în orașe mai mici, fiind responsabile pentru recrutarea, pregătirea și dirijarea agenților.

Secțiile locale sau „filialele“ erau treapta de jos a scării organizatorice a B.N.D. Ele erau posturi avansate care constituiau centrele de predare a rapoartelor pentru agenții aflați în misiune. De aici organizatorii (rezidenții) își trimiteau agenții la lucru.

Odată cu trecerea serviciului lui Gehlen în componența administrației de la Bonn s-a schimbat și firma de la intrarea în sediul de la Pullach. Pe poartă strălucea o firmă nouă avînd pe ea vulturul stemei de stat a R. F. Germania și titulatura: „Departamentul federal pentru problemele proprietății“. Dealtfel, așa cum am mai arătat, acoperirile folosite pentru organismele B.N.D. au cunoscut o mare diversitate. Una dintre puținele firme folosite pentru acoperire a cărei titulatură se apropia de preocupările ei adevărate era *Schwabische Industrie co.*, aflată în Stuttgart, Werastrasse nr. 68. Aici a fost de la început Serviciul tehnic al B.N.D., care proiecta și confecționa tot felul de echipa-

mente auxiliare muncii de spionaj, ca: aparate de radio emisie-recepție, cerneluri simpatice, hîrtie special tratată, precum și conteinere pentru filme nedevelopate și rapoarte informative. Printre echipamentele proiectate și executate se aflau fiare de călcat cu ascunzători special izolate termic pentru ascuns filmele, prize și ștechere electrice cu microfoane incorporate în ele, țigări și țigarete în care se puteau introduce pelicule de film miniaturizate, termosuri prevăzute cu aparate ascunse pentru filmare și multe altele asemănătoare.

„Filialele“ erau în general camuflate ca agenții de asigurare, birouri de consultanți juridici și financiari, birouri de traduceri, librării etc. Într-o vreme, reprezentantul personal al centralei de la Pullach în Berlinul occidental își avea sediul camuflat sub firma „Biroul de plasare din Berlin“. Acoperirea de birou de plasare era deosebit de convenabilă, deoarece permitea accesul normal al unui număr mare de vizitatori.

Germania occidentală a fost foarte repede acoperită de o adevărată rețea de sucursale ale B.N.D. Întregul sistem era astfel conceput, încît nimeni din afară nu putea să-și facă o idee cît de cît completă asupra amploarei ramificațiilor sale.

Într-o carte originală prin maniera în care este alcătuită și prin titlul ei, „Dicționarul spionului“, scriitorul francez Alain Pujol povestește: „La etajul al doilea al unui imobil ultramodern, pe una din străzile comerciale ale Düsseldorf-ului, se găsesc birourile lui *Kugellager Produktion Gessellschaft* (Compania pentru producția rulmenților). Vizitatorul neavizat se va găsi în prezența unui funcționar al firmei care va deplînge faptul de a nu putea da urmare cererii sale, întrucît carnetul de comenzi al întreprinderii este supraîncărcat. Alți clienți însă, după ce își declină identitatea, sînt introduși direct în cabinetul șefului biroului de studiu al pieței cu care își vor trata afacerile“. Este vorba, după cum probabil ați ghicit, de „subreprezentanța“ B.N.D. din orașul respectiv.

În legătură cu sistemul de organizare a B.N.D., ziarul *Westdeutsches Tageblatt* arăta: „Serviciul federal de informații este organizat altfel față de celelalte servicii ale aparatului de stat. În zadar cauți reprezentanțele sale, care sînt în majoritate camuflate, și chiar dacă în orașele mari există mai multe reprezentanțe, între ele nu este nici o legătură. Poate exista undeva o întreprindere de comerț cu fructe meridionale care să se ocupe într-adevăr în birourile din față

cu importul de portocale, în timp ce într-o cămăruță dosită să se practice importul de informații. S-ar putea, de asemenea, ca cineva să fi cumpărat de la Serviciul federal de informații o mașină de gătit, fără să bănuiască măcar că adevărata activitate a proprietarului firmei începe abia după ce s-au tras obloanele și că acesta se pricepe mai bine la schema de construcție a unui tanc cehoslovac decît la montarea arzătoarelor cu propan“.

Dar, după cum prosperitatea oricărei firme depinde de calitatea salariaților ei, tot așa și „întreprinderea“ de la Pullach depindea de eficiența agenților cu care lucra, adică de eficiența spionilor ei de rînd. Sîntem datori deci față de cititori să lămurim în ce măsură agenții lui Gehlen s-au dovedit la înălțimea reclamei pe care presa occidentală a făcut-o timp de mai mulți ani Serviciului federal de informații.

AGENȚII

Prescurtarea germană „V-mann“ provine de la expresia *Vertrauens-Mann*, adică „om de încredere“. Ea își are originile în vocabularul utilizat în *Nachrichtendienst*, serviciul de informații al regelui Prusiei, creat acum un secol și mai bine de către Wilhelm Stieber.

În decursul timpului, denumirea de „V-mann“ dată agenților plătiți, alții decît lucrătorii care serveau în serviciile de informații, a devenit o definiție falsă: „oamenii de încredere“ au continuat să fie folosiți, dar nu se bucurau de încrederea nimănui. În sistemul „Organizației Gehlen“, a cărei existență depindea de ei și de rezultatele lor, acești „oameni de încredere“ formau o clasă aparte. Șefii de la Pullach, precum și ofițerii responsabili de activitatea secțiilor teritoriale îi priveau ca pe niște mercenari dubioși, ceea ce și erau de-altfel. Unul din coloneii angajați de către Gehlen a găsit expresia „serviciul secret este serviciu de gentlemeni“ oarecum deplasată și curioasă, deoarece termenul de „gentleman“ poate fi atribuit numai cu multă indulgență unor asemenea specimene.

Directivele transmise de centrala de la Pullach „reprezentanțelor generale“ insistau mereu să nu fie permisă nici un fel de familiaritate între „V-mann“-i și șefii lor; șefii

„reprezentanțelor" erau sfătuiți să nu intre în legătură cu agenții de rînd. Instrucțiunile prevedeau ca transmiterea sarcinilor și luarea rapoartelor de la acești agenți să fie realizate numai prin „Filiale-Leiter" — șefii de filială — sau prin „Haupt V-manner"-i — „oamenii de încredere principali", rezidenții. Desigur că aceasta reprezenta o măsură salutară de securitate, dar tonul unora dintre directivele lui Gehlen lăsa să se întrevadă un dispreț adînc față de agenții proprii. Un exemplu în acest sens îl constituie directiva nr. 568 emisă în iunie 1953, pe cînd „organizația" avea cam 3000 de agenți. Această directivă afirmă : „Un agent trebuie tratat cu neîncredere ; numai așa îl vom determina să ne aducă informații pe deplin valabile".

Încă de pe timpul cînd fuseseră recrutați abia cîțiva din agenți, Gehlen elaborase un sistem complet al surselor („Die Quellen") de informații pe care le socotea sîngele vital al oricărui serviciu de spionaj. Structura construită de Gehlen conținea un număr de categorii, între care cele mai importante erau următoarele :

„P — Quellen" *(Penetrierung)*, surse de pătrundere pentru obținerea de informații, care constau din agenți infiltrați în organizații guvernamentale, în structura unor autorități publice, în partide și organizații politice, întreprinderi industriale și economice etc.

„U — Quellen" *(Überprufung)*, surse de verificare, erau acei agenți care își desfășurau activitatea oficială sau locuiau în imediata apropiere a unor „obiective țintă", ca : stabilimente militare, fabrici și depozite de armament, aeroporturi, centre de telecomunicații și altele de acest gen.

„R — Quellen" *(Reise)* erau agenții care prin natura ocupației lor făceau călătorii, ca : lucrătorii de cale ferată, marinarii, docherii din porturi, lucrătorii din transportul rutier și care, pe lîngă faptul că erau în măsură să furnizeze informații despre munca lor proprie, puteau face observații directe, interesante în timpul călătoriilor. Sursele „R" includeau, de asemenea, comisvoiajorii, ghizii de turism, oamenii de afaceri ce se deplasau la tîrguri și expoziții etc.

„T — Quellen" *(Technik)* includeau pe tehnicienii, inginerii și chiar muncitorii calificați care puteau raporta cu un anumit grad de competență tehnică informații din domeniul lor de activitate. Asemenea surse trebuiau să înțeleagă sau erau antrenate special pentru a putea citi un desen tehnic ori

un crochiu, a examina un mecanism tehnic, a-l fotografia sau a face o schiță descriptivă a obiectului studiat.

„S — Quellen" *(Spitze)* reprezentau agentura „de vîrf", căreia i se putea acorda încrederea de a fi dirijată pentru infiltrarea în asemenea obiective ca state-majore, cazărmi și cantonamente ale armatei sovietice, în Poliția populară a R. D. Germane, precum și în armatele și organele de poliție și informații ale altor state socialiste. Erau socotiți, de asemenea, „agenți de vîrf" cei ce erau folosiți în acțiuni de pătrundere secretă în sediile inamicului pentru deschiderea caselor de fier și fotocopierea documentelor de importanță deosebită.

„III/F — Quellen" era un nume moștenit din vechiul nomenclator al Abwehrului și al F.H.O. Categoria includea pe agenții folosiți în activitatea de contraspionaj care trebuiau să identifice și să neutralizeze pe agenții inamici și legăturile lor, să realizeze supravegherea generală și, în împrejurări propice, să devină agenți dubli infiltrați în serviciile secrete oponente, cărora să le furnizeze material de dezinformare, zis pe nemțește *Spielmaterial*. Acești agenți trebuiau, printre altele, să descopere și intențiile și planurile inamicului de a dezinforma și induce în eroare „organizația".

Pentru a găsi, organiza, instrui, dirija și menține această armată de surse, Gehlen a creat un lanț uman nu mai puțin complicat. El a modelat acest sistem în conformitate cu regulile clasice ale spionajului, dar a inclus și unele inovații care au modificat sistemul de clasificare și atribuire a sarcinilor pe categorii de oameni. În ultimul rînd al ierarhiei complicate a lui Gehlen se găseau „Tipper"-ii sau „Tipster"-ii (de la cuvîntul englezesc *tip*, care se traduce prin atenție, recompensă sau bacșiș). Aceștia erau cei care-i identificau pe candidații la recrutare, care dădeau prima semnalare sau sugestie ce ducea la declanșarea procesului atragerii la colaborare a unui nou informator potențial. Mai pe limba noastră, „Tipper"-ul sau „Tipster"-ul era un indicator. El nu trebuia să fie neapărat agent ; putea să fie, de exemplu, un simpatizant al ideilor revanșarde, prieten cu unul din membrii sau agenții mai vechi ai „organizației" etc. Semnalarea putea să provină și de la un agent profilat pe cu totul alte acțiuni, care, raportînd centralei o problemă, indica și un nou candidat la recrutare. Numai cei de la Pullach hotărau dacă semnalarea respectivă trebuia lucrată sau nu. Oricum, materialul privind pe cel indicat era examinat de către un „Forscher", adică de un investigator, mai întîi de unul din centrală și apoi, dacă nu se dispunea

abandonarea cazului, de către un altul ataşat unei „reprezentanţe". Aceşti investigatori, sau cercetători cum sînt numiţi şi astăzi în B.N.D., studiau temeinic trecutul, calificarea şi calităţile celui propus şi cîntăreau posibilităţile, beneficiile şi riscurile folosirii sale. Dacă concluzia la care se ajungea era favorabilă şi centrala de la Pullach sau şeful unei „reprezentanţe generale" aproba acţiunea, un „Heranholer" — adică un colector — prelua cazul, contacta, pe candidat şi efectua recrutarea. Pînă atunci acesta din urmă nu avea nici cea mai mică idee despre maşina complicată pe care persoana sa o pusese în funcţie.

Elementul nou recrutat era trecut unui instructor în scopul pregătirii specifice în vederea activităţii de spionaj pentru care era destinat şi care se potrivea cel mai bine calificării şi aptitudinilor sale. Una din primele şcoli pentru instruirea agenţilor a fost amenajată în castelul contesei Totenbach, la Weidekamp. Într-o succesiune foarte rapidă, alte şcoli, unele în cooperare cu C.I.A. (care îşi crease propriile grupuri de spioni în Berlinul de vest), au fost înfiinţate la Buckenburg, în Karlsplatz din München, la Weinheim pe Bergstrasse (N.N. — localitatea se află la nord de Mannheim), la Ulm în Württemberg şi la Diesen în Bavaria. Mai tîrziu, cînd antrenamentul spionilor a devenit mult mai complex, incluzînd salturi cu paraşuta, mînuirea explozivilor şi a altor ustensile pentru sabotaj, criptografie şi instructaj tehnic ce mergea dincolo de simpla mînuire a aparatelor de emisie-recepţie, numărul şcolilor ce produceau şi produc spioni pentru „Organizaţia Gehlen" şi în prezent pentru B.N.D. a depăşit cifra de 60.

Sub comanda instructorului şef, ex-colonelul Oscar Reile, care întocmise împreună cu Gehlen principiile generale ale instructajului, ajunseseră în curînd să lucreze vreo 20 de instructori. Numărul lor a crescut considerabil cu timpul, incluzînd şi o categorie a aşa-numiţilor „instructori călători". Aceştia aveau în timpul acela sarcina să pătrundă pentru scurte perioade chiar pe teritoriul R. D. Germane în scopul de a instrui pe unii agenţi recrutaţi la faţa locului şi care nu puteau risca o deplasare în R.F.G. pentru a urma acolo cursuri de spionaj. Printre primii instructori ai „organizaţiei" s-au numărat foştii căpitani Bauer şi Kaiser, care fuseseră cu Gehlen în F.H.O. în timpul războiului şi lucraseră la sectorul „pătrunderilor în adîncime". Un alt instructor era fostul standartenführer S.S. Rudolf Röder, care făcuse acelaşi lucru în şco-

lile de spionaj ale R.S.H.A. Asistentul său era tot un fost cadru al R.S.H.A., anume Seibold, care din motive lesne de priceput îşi schimbase numele în Seitz.

„Organizaţia" reuşise să aibă, de asemenea, într-o perioadă destul de scurtă, un număr destul de mare de „colectori", adică mai direct spus, de recrutori.

Revenind la „proza" lui Gehlen menţionăm că în ce priveşte selecţionarea şi recrutarea informatorilor, instrucţiunile recomandau multă atenţie şi prudenţă, precum şi respectarea strictă a procedeului stabilit, care era descris astfel în instrucţiuni : „Candidatul la recrutare va fi găsit de către indicatori ; datele privind persoana şi posibilităţile sale vor fi stabilite numai de către un investigator ; pe durata întregului proces descris mai sus nici indicatorul şi nici investigatorul nu trebuie să apară ca persoane ce ţin de serviciu. Informatorul trebuie contactat şi atras la colaborare numai de către ofiţerul recrutor".

Odată angajat în serviciu informatorul trebuia instruit „să nu-şi schimbe modul de viaţă, să nu facă nimic care să atragă atenţia asupra persoanei sale, să nu se angajeze în cheltuieli exagerate, să fie permanent conştient de existenţa pericolului de a fi descoperit". Regula pentru organizatori era ca „atunci cînd se află în compania unui informator să fie întotdeauna atenţi la pericolele generate de mediul înconjurător" (întîlnire neaşteptată cu persoane cunoscute etc.). Organizatorilor li se cerea să manifeste maximum de atenţie atunci cînd se întîlneau cu informatori ce se întorceau din misiune. Regulile scrise erau : „Totul trebuie să fie în ordine ; nu trebuie exclusă posibilitatea că informatorul a fost prins de duşman şi recrutat sau că a fost reperat şi pus în supraveghere pentru a vedea cu cine se întîlneşte. De aceea, la prima întîlnire nu vorbiţi cu el, aranjaţi numai un alt loc de întîlnire, apoi un al treilea. Pe această cale căpătaţi posibilitatea de a vedea dacă omul este filat".

Oamenii lui Gehlen respectau instrucţiuni similare şi atunci cînd trebuiau să lucreze cu o figură mult mai importantă în cadrul organizaţiei de spionaj, şi anume curierul. Instrucţiunile pentru acest caz prevedeau : „O atenţie deosebită trebuie acordată capacităţii şi stării sănătăţii, elemente esenţiale pentru candidaţii la activitatea de curieri. Candidatul trebuie să dispună de putere de observaţie, să fie circumspect, să aibă prezenţă de spirit, să fie meticulos. Din punctul de vedere al fizicului, trebuie să fie puternic, agil, de o confor-

13

mație atletică. Munca de curier este cea mai periculoasă, deoarece omul trebuie să fie frecvent singur pe drumuri, cu material asupra lui".

Gehlen era prea vechi în meseria de spion pentru a se hrăni cu iluzia că „organizația" sa va reuși să recruteze numai oameni străluciți și eficienți. Într-o directivă către „Tipster"-i și ofițerii recrutori, el a elaborat reguli generale privind selecționarea și studierea candidaților la recrutare. Ele nu excludeau oamenii de rînd, cu condiția însă ca cei selecționați din această categorie să poată fi instruiți ; directiva dădea totuși o importanță deosebită unor anumite calități : „În ce privește calitățile unui «V-mann» pentru munca informativă trebuie avut în vedere că unii pot avea prea puțină cultură generală și perspicacitate, calități care fac de obicei pe candidați corespunzători nevoilor serviciului. Înțelegerea rapidă a fenomenelor și posibilitatea de a le percepe sînt de cea mai mare importanță. Spiritul de observație și abilitatea de a descrie întîmplări și lucruri văzute sînt, de asemenea, foarte importante ; tot așa și prezența de spirit, mai ales în ce privește pe viitorii curieri. Iar cel mai important lucru dintre toate este discreția absolută ; un «V-mann» trebuie educat să fie necomunicativ cu toată lumea, exceptînd pe șeful său ; mai presus de orice, i se cere să nu pună nici o întrebare despre organizație și să nu discute despre aceasta nici cu un alt «V-mann», nici cu un superior".

Cu toată atitudinea de „patrician" manifestată de Gehlen față de informatorii „plebei", el a căutat în permanență să le facă mai simplă munca plină de pericole și să asigure un minim de securitate pentru viețile lor. Această grijă nu izvora din cine știe ce considerente și concepții umanitare, ci din atitudinea pe care orice bun meseriaș trebuie să o aibă față de uneltele sale. Astfel, într-o vreme Gehlen a inițiat confecționarea unor ghiduri simple bazate pe memorie, menite să reamintească agentului aflat în misiune ce anume trebuie urmărit și aflat, fără ca pentru aceasta să poarte la el coduri și instrucțiuni scrise compromițătoare. Un exemplu în acest sens îl constituie instrucțiunile date unui agent trimis în zona de ocupație sovietică a Germaniei pentru a studia unitățile militare ale U.R.S.S. Acestui agent i s-a indicat să rețină cuvîntul german *Amboz* (nicovală).

Cele cinci litere componente ale cuvîntului respectiv erau inițialele întrebărilor la care trebuia să răspundă agentul în legătură cu unitățile militare identificate, respectiv : A = Art

— felul (trupelor) ; M = Menge — numărul ; B = Beschaffenheit — calitatea ; O = Ort — locul, localitatea ; Z = Zeit — timpul (de observare).

Eforturile lui Gehlen de a-și proteja agenții aflați în terenul inamic derivau și din convingerea că un agent arestat poate fi făcut în mod sigur să vorbească, iar acest fapt era de natură nu numai să pună în pericol rețeaua din care făcea parte, dar și să aducă prejudicii grave întregii „organizații". Organele de urmărire specializate ale țărilor socialiste au interceptat multe mesaje radio transmise de la centrul din Pullach conținînd instrucțiuni cu privire la securitatea destinatarilor sau sfaturi asupra felului cum trebuie să se comporte ei în caz de pericol. În această privință, instructorii „organizației" elaboraseră un cod simplu morse, constînd din primele trei litere ale alfabetului : A, B și C. Dacă apăreau indicii că unul din agenți este în pericol ca urmare a faptului că în imediata sa apropiere avusese loc o cădere sau fiindcă organele de contraspionaj inamice utilizau aparatură de detectare în zonă, erau repetate o serie de semnale de avertizare, fiind precedate de numărul de cod al agentului ce era vizat. De pildă, 384-A însemna „Pericol foarte mare, ascunde-te imediat !" ; B însemna „Semne de pericol, dă-te la fund, păstrează tăcerea, nu mai emite, ascunde aparatul, pregătește-te să te retragi !" ; C avea semnificația unei instrucțiuni de a intra cît mai repede în legătură cu „Haupt V-mann"-ul sau cu rezidentul (organizatorul) rețelei, prin intermediul ascunzătorilor sau al curierului.

Vorbind despre emisiunile radio, trebuie arătat că de-a lungul anilor ele au jucat un rol tot mai mare în ce privește asigurarea legăturii cu agenții aflați în misiune. Sistemul trecerii „în adormire" a operatorilor radio cărora li se indica să păstreze tăcerea și să nu emită, respectiv să stea în rezervă pînă la noi ordine, a reușit în anumite cazuri să prelungească existența unora dintre agenții lui Gehlen a căror activitate fusese reperată deja de goniometrele serviciilor de contraspionaj ale unor țări socialiste. Un exemplu în acest sens îl constituie cazul lui Heinz Fink, fost radiotelegrafist în „Corpul african" al lui Rommel, care a transmis informații din Potsdam timp de peste nouă ani, pînă la arestarea sa în anul 1962. Rezistența lui în timp se datorește tocmai faptului că a respectat cu strictețe instrucțiunile prin care i se fixau perioade de tăcere.

Obiectivul primelor infiltrări ale agenturii lui Gehlen l-a constituit teritoriul R. D. Germane. Pînă în 1948, respectiv pînă la blocarea Berlinului — ca urmare a reformei monetare unilaterale realizate de puterile occidentale în zonele lor de ocupaţie şi a instituirii „podului aerian" de către americani —, mişcarea germanilor între zonele de ocupaţie ale Germaniei şi între zonele din Berlin nu era prea stînjenită. Această mişcare nu avea loc numai în sensul est-vest, aşa cum caută să ne încredinţeze propaganda burgheză, ci se desfăşura într-o măsură cel puţin egală şi în sensul opus, respectiv de la vest către est. Mii de oameni care îşi părăsiseră căminele, înşelaţi de minciunile propagandei naziste privind Armata Roşie, se întorceau la vetrele lor pentru a-şi regăsi familiile şi căminele. Foşti prizonieri de război eliberaţi din lagărele americane, engleze sau franceze îşi exprimau, de asemenea, în pofida şicanelor ce li se făceau de către autorităţile de ocupaţie occidentale, dorinţa de a se reîntoarce în ţinuturile natale din Thuringia, Saxa sau Brandemburg. Cînd asemenea oameni se prezentau la punctele de trecere, autorităţile sovietice şi nou createle unităţi de poliţie populară est-germane, „Vopo", le permiteau fără nici o formalitate intrarea în zona de est. Ei erau primiţi în localităţile de origine cu braţele deschise, fiind consideraţi adevăraţi tovarăşi în lupta pentru crearea primului stat german al muncitorilor şi ţăranilor. Îndeosebi tehnicienii şi muncitorii calificaţi, a căror lipsă era serios resimţită, erau plasaţi imediat în serviciu şi nu li se punea nici o piedică în viaţa socială. Mulţi dintre ei se înscriau în P.S.U.G., devenind elemente de bază în activitatea de construire a socialismului.

Această politică practicată faţă de refugiaţii ce doreau să se reîntoarcă la casele lor a oferit „Organizaţiei Gehlen" facilităţi şi posibilităţi largi de pătrundere în Germania de est. Astfel, un număr destul de mare de „V-manner"-i au început să acţioneze pe acest teren.

În scopul de a ne edifica mai bine asupra muncii concrete a „Organizaţiei Gehlen" şi a calităţii agenţilor săi, ne vom referi la cazul tipic al unui asemenea agent care a fost recrutat pentru activitatea de spionaj în anul 1947 de către un fost „camarad de regiment", salariat permanent al serviciului. Încă din primele luni ale activităţii sale, acest agent a început să facă drumuri regulate în Germania de est, vizitînd pe foştii camarazi şi alte cunoştinţe şi cerîndu-le, după convorbiri menite să-l edifice

asupra sentimentelor şi vederilor lor, să noteze numerele maşinilor militare sovietice, să facă schiţe ale aerodromurilor folosite de aviaţia U.R.S.S., să supravegheze exerciţiile efectuate de armata sovietică şi să întocmească rapoarte privind starea de spirit a populaţiei. Mijloacele de plată de care dispunea omul lui Gehlen pentru a recompensa aceste servicii erau ţigările, cafeaua, laptele condensat şi ciocolata. O dată pe lună, el făcea cîte o călătorie prin zona sovietică, schimbînd aceste bunuri, rîvnite de mulţi la vremea aceea, pentru informaţii. Afacerea părea profitabilă pentru toată lumea, pînă cînd într-o zi unul din informatorii stipendiatului lui Gehlen a fost arestat de către poliţia populară. De atunci, omul nostru nu a mai îndrăznit să se aventureze în teritoriul Germaniei de est, ci a cerut informatorilor săi să vină să-l vadă în Berlinul de vest. Printre aceştia se număra şi ajutorul unui brutar din Döberitz, care raporta numai numărul pîinilor pe care brutăria respectivă îl livra zilnic la cazarma sovietică din localitate ; mai erau : o femeie ce spăla rufe pentru unitatea sovietică din Eberswalde, care număra săptămînal cămăşile soldaţilor şi ofiţerilor ruşi ; un fost „camarad de regiment", care observa la Potsdam cîte ferestre de la cazărmile sovietice sînt luminate şi cîte rămîn întunecate în raport cu săptămîna ce trecuse ; un informator din Schönwalde, care scormonea în gunoi după scrisori şi bucăţi de hîrtie scrise cu caractere chirilice şi le aducea „organizatorului" lui Gehlen la fiecare sfîrşit de săptămînă. Pentru fiecare informaţie rezidentul plătea 20—30 şi uneori chiar 50 de mărci vest, iar pentru un petic de hîrtie dădea şi un pachet de ţigări americane. Cheltuielile de transport erau returnate în monedă est-germană.

Am descris schematic felul cum lua naştere şi acţiona o reţeaua de spionaj subvenţionată de Gehlen în primii ani de activitate şi pentru a introduce pe cititor în atmosfera specifică condiţiilor existente imediat după război în Germania. O simplă vizită în Berlinul de vest pentru a bea o bere sau a viziona un film era de multe ori suficientă să introducă oameni inocenţi în hăţişurile organizaţiei de spionaj, să-i capteze pentru totdeauna în pînza ei de păianjen. Ofiţerii recrutori ai lui Gehlen îi urmăreau pe vizitatorii est-germani în Berlinul occidental cu ferocitatea vînătorilor de capete. Plata, care după cum am văzut se făcea în monedă măruntă, nu era de natură să justifice riscurile şi nenorocirile către care erau împinşi aceşti oameni. De aceea, la fel ca orice organ de spio-

naj capitalist ce se respectă, „Organizația Gehlen" ținea la mare cinste șantajul și corupția.

De exemplu, Werner Moch a trecut în Berlinul occidental pentru a bea o sticlă de bere, cu toate că a declarat mai tîrziu că își căuta de lucru; faptul că s-a ales cu mult mai mult de pe urma acestei vizite s-a datorat unui străin care l-a acostat la un moment dat. Iată ce a povestit Moch la anchetă: „Omul s-a recomandat Erwin Martin. După un pahar sau două m-a întrebat: «Ai fi dispus să duci niște scrisori în est?». Da! i-am răspuns. Apoi Erwin m-a dus la cafeneaua Rieger din Naunynstrasse; acolo ne-am întîlnit cu Herbert Steinborn și Hans Schröter. Mi-am dat seama că Erwin avea sarcina să găsească oameni care să poată fi recrutați pentru treburile lui Steinborn... Steinborn mi-a spus că voi primi 10 mărci de fiecare dată cînd voi trece scrisori în est. Cum treaba era foarte intensă, Steinborn mi-a dat un număr de telefon la care puteam să-l găsesc oricînd. Mi-a cerut, de asemenea, să string informații despre trupele sovietice și să caut bucăți de hîrtie scrisă pe care rușii le aruncă la gunoi. Să notez numerele de vehicule și să fotografiez avioanele cu reacție. Trebuia, de asemenea, să recrutez oameni".

Unii dintre cei ce se dovedeau refractari ideii de a semna un angajament pentru a lucra în favoarea „Organizației Gehlen" constatau pe pielea proprie că metodele de recrutare puteau fi și crude. Agenții lui Gehlen foloseau pe scară largă șantajul pentru a-i determina pe cetățenii est-germani să accepte să spioneze. Un procedeu din această categorie a fost folosit față de „E.H.", director de școală, pentru a-l forța să se înroleze. Iată ce a declarat omul în anul 1955: „Acum patru ani, unul dintre colegii mei mi-a spus că a hotărît să treacă în vest. Înainte de a pleca, mi-a spus că i-ar face plăcere să mă prezinte unor prieteni ai săi. Ne-am dus să-i întîlnim în Berlinul de vest la o cafenea. La această primă întîlnire, prietenii colegului meu au fost foarte gentili. Nimeni nu a discutat despre politică. Ei au achitat nota, dar mi-au cerut să o semnez și eu. Cînd mi-am manifestat surpriza față de această cerere, ei mi-au explicat că vor recupera banii de la o agenție care se ocupă cu ajutorarea dezertorilor militari din R. D. Germană; era — spuneau ei — o organizație de binefacere pentru cei ce plecau din R.D.G. Am semnat".

Cîteva săptămîni mai tîrziu, colegul lui „E.H." a părăsit R. D. Germană. Iar povestea a continuat: „Cînd a plecat, prietenul meu a trebuit să lase anumite obiecte de valoare și hîr-

tii la care ținea mult. El mi-a scris și m-a rugat să i le aduc în Berlinul de vest. M-am dus acolo și m-am întîlnit din nou cu cei doi amici ai prietenului meu. De data aceasta ei au pus cărțile pe masă și mi-au cerut să ader la un serviciu secret al cărui asociat era deja — după cum am aflat — prietenul meu. Am cerut să mi se dea un răgaz pentru a gîndi. M-am întors în R. D. Germană și, cum n-am mai răspuns ofertei, am primit două cărți poștale și o scrisoare închisă, pline de amenințări. M-am decis să mă mai întîlnesc o dată cu ei. Cu această ocazie mi-au spus: «Ori accepți, ori vei fi denunțat poliției populare din est». Am acceptat".

Fostul căpitan Kurt Heinz Walesch, care locuia în Leipzig, a trăit o experiență similară. În timpul războiului el comandase o baterie din cadrul Regimentului 84 artilerie. Atunci cînd a refuzat să facă spionaj în favoarea „Organizației Gehlen", recrutorul care venise să stea de vorbă cu el l-a amenințat că organele de stat ale R.D.G. vor fi puse la curent cu faptul că Walesch a fost implicat în execuțiile în masă comise de hitleriști în regiunea Leningrad.

După un timp, „Organizația Gehlen" a început să aibă greutăți în ce privește atragerea locuitorilor R.D.G. în Berlinul de vest. Drept consecință, așa-numitele „cinematografe de graniță", care rulau pentru „oaspeții" din cealaltă parte a orașului filme produse în occident, au început să vîndă bilete la prețuri reduse. Nu există desigur nici o dovadă că cinematografe ca „Fox" sau „W.T.B." erau finanțate de „Organizația Gehlen". Rămîne oricum adevărat faptul că ele s-au dovedit extrem de utile în atragerea și contactarea unor candidați la recrutare. Werner Moch, la care ne-am referit deja, a descris în declarațiile date organelor de anchetă tehnica folosirii acestor cinematografe: „Intram în vorbă cu vizitatorii sălilor și-i întrebam dacă nu ar fi amatori să cîștige ceva bani în valută occidentală. Dacă erau de acord, îi duceam la Steinborn care aștepta de obicei la cafeneaua Rieger în Berlin-Kreutzberg. Am atras peste 35 de persoane în felul acesta. Pentru activitatea mea pe acest tărîm primeam la început 5 pînă la 10 mărci, iar mai tîrziu 50 mărci pe săptămînă".

O altă „inovație" pentru atragerea cetățenilor R.D.G. în Berlinul occidental consta în distribuirea de pachete cu alimente și bunuri de consum americane oricărui locuitor din R.D.G. care s-ar fi prezentat să le ridice. În pofida repetatelor avertismente ale organelor de stat ale R. D. Germane, care preveneau asupra pericolului racolării pe această cale a unor

cetățeni cu o poziție mai puțin fermă, s-au găsit oameni ce s-au lăsat tentați de marfa americană. Iată ce a pățit unul dintre ei, respectiv învățătorul Helmuth Schwenk din localitatea Burgstadt, care ignorînd aceste avertismente a plecat în Berlinul occidental pentru a căpăta și el un pachet din cele ce se distribuiau acolo în mod „generos și gratuit". Omul a avut surpriza să constate că pînă să i se dea pachetul i s-au luat datele personale, iar la scurt timp după aceea i s-a cerut să devină agent al „Organizației Gehlen". Recrutarea a avut loc cu ocazia vizitei ce i-a făcut-o un recrutor, care a remarcat în mod amenințător : „Bine, Herr Schwenk, dacă ai putut veni să-ți iei pachetul, poți să vii să ne furnizezi și informații".

Cîmpul de predilecție al recrutorilor lui Gehlen îl constituiau însă lagărele pentru refugiații din Berlinul democrat și din R. D. Germană instituite pe teritoriul Berlinului occidental și al R.F.G. Unul dintre acești refugiați, cazat la vremea respectivă în lagărul situat în suburbia Marienfelde a Berlinului de vest, a declarat ulterior organelor de anchetă din R.D.G. : „Un om a intrat în vorbă cu mine la cantina lagărului, tratîndu-mă cu un pahar de bere și apoi invitîndu-mă la o bodegă în oraș. Am ieșit împreună trei seri la rînd. Cel care plătea era întotdeauna el, întrucît eu nu aveam mărci vestice. Într-o seară, noul meu prieten mi-a spus : «Cunosc o cale prin care ai putea să faci rost de ceva bani. Există o agenție în Germania de vest care este foarte interesată să cunoască cît mai mult despre trupele de poliție din R.D.G. Tu ești mecanic. Ascultă-mă pe mine, du-te înapoi în R.D.G. și fă cerere de angajare în trupele de poliție, dacă se poate la o unitate motorizată. Odată angajat, trimite-mi aici rapoarte despre tot ce vezi și auzi la noul serviciu. Dacă vei face asta timp de doi ani vom primi o groază de bani, iar partea ta va fi de 20.000 de mărci-vest. Îți vom face rost, de asemenea, de o slujbă bună». Eu nu am acceptat la început ; fugisem din R.D.G. tocmai pentru că încercaseră să mă încadreze în trupele de poliție. Atunci prietenul meu mi-a spus : «Într-o zi va reînvia vechiul Wehrmacht și atunci va trebui să te înrolezi oricum. Ce contează deci dacă vei face instrucția militară aici sau dincolo, în trupele de poliție. Dacă o vei face în trupele de poliție, noi te vom plăti»".

Pînă la urmă, candidatul a acceptat să devină agent al „Organizației Gehlen" și să spioneze timp de doi ani poliția populară a R.D.G. Bineînțeles, el nu a văzut niciodată cele 20.000 de mărci-vest promise de recrutorul său.

Și astfel, de voie, de nevoie, agent după agent îngroșau armata de spioni pe care Gehlen visa să o răspîndească ca pe o pînză de păianjen asupra țărilor socialiste, și îndeosebi asupra Republicii Democrate Germane. Faptul că această acțiune nu a fost tratată suficient de riguros la început a și dus la posibilitatea organizării, la începutul verii anului 1953, în Berlinul democrat, a unor dezordini și manifestații contrarevoluționare dirijate tocmai de către agenții lui Gehlen. Eșecul acestei acțiuni a rărit serios rîndurile armatei cenușii a generalului-spion și a constituit punctul de pornire a unor măsuri ce au dus la arestarea a zeci și zeci de agenți pe teritoriul R.D.G., al Poloniei și Cehoslovaciei.

Ne amintim că spioni ai „Organizației Gehlen" au fost identificați și arestați și înaintea anului 1950 pe teritoriul R.D.G. și al R. P. Polone. Căderile masive ale agenturii lui Gehlen cu prilejul lichidării tulburărilor de la Berlin din anul 1953, precum și dezvăluirile făcute organelor de anchetă est-germane de către unii șefi de „filiale" din Berlinul de vest ca Werner Haase, prins în flagrant de spionaj, și Wolfgang Höher, ce s-a predat, tot în 1953, de bunăvoie autorităților est-germane, au lichidat pentru totdeauna anonimatul în care se simțeau atît de bine Gehlen și stăpînii săi americani. Cînd nimbul misterului s-a destrămat și conținutul unor documente de spionaj ale „organizației" a apărut în presă, faptul a avut un efect dezastruos asupra agenților trimiși de Gehlen în misiune. În anii 1953—1954, numai în R.D.G. au fost arestați peste 400 de agenți ai „Organizației Gehlen", iar peste 100 au dat curs apelului guvernului R.D.G. de a rupe legăturile cu spionajul american și vest-german și de a se preda de bunăvoie organelor de securitate ale R.D.G. La aceasta trebuie adăugat și numărul de aproximativ 500 de agenți pe care „Organizația Gehlen" i-a pierdut după anul 1953 în Cehoslovacia și Polonia.

Unul din agenții valoroși de depistare („Tipster") al organizației de spionaj condusă de Gehlen a fost numita Gisele Zurth, demascată în anul 1958. Ea lucra la unul din institutele Academiei de științe a R.D.G. de unde furniza B.N.D. fotocopii după chestionarele ce cuprindeau datele personale ale unor valoroși oameni de știință din Republica Democrată Germană. Conform instrucțiunilor, ea adăuga acestor date propriile observații privind situația familială, activitatea politică și alte date de studiu despre cei în cauză. Patronii Giselei Zurth voiau să cunoască îndeosebi care din acești oa-

meni de știință pleacă la congrese sau pentru a-și petrece concediul de odihnă în R.F.G. ori în alte țări din occident.

Un „investigator" care a sfîrșit prost cariera sa a fost și Helmuth Fritsche din Berlin. În momentul cînd a fost depistat, el era în curs de a încerca să-i determine pe unii ingineri și tehnicieni din R.D.G. să treacă în Berlinul occidental și să intre în legătură cu reprezentanții serviciului condus de Gehlen.

În apropierea frontierelor de stat dintre cele două Germanii, precum și a celor cu R. P. Polonă și R. S. Cehoslovacă, serviciul condus de Gehlen întreținea un soi special de agenți, anume „Plotzen" — piloți. Ei erau recrutați din rîndurile celor din partea locului care cunoșteau bine împrejurimile și aveau sarcina să treacă agenții într-un mod cît mai sigur și rapid pe teritoriul unde urma ca aceștia să-și îndeplinească misiunile. În momentul cînd a fost arestat de către organele de securitate ale R. P. Polone, pe teritoriul căreia venise pentru a prelua un agent ce-și terminase misiunea, „pilotul" Heinz Landvoigt avea asupra sa un revolver „Mauser" și un pumnal pe care le mînuia destul de bine, dar care nu l-au putut scoate din încurcătură.

Riscurile tot mai mari legate de îndeplinirea misiunilor de spionaj pe teritoriul țărilor socialiste, incertitudinea perspectivelor de a rezista multă vreme într-un asemenea serviciu și mai ales ostilitatea de care era înconjurată organizația de spionaj a lui Gehlen chiar pe teritoriul R.F.G. au determinat nu o dată pe șefii unor eșaloane ale B.N.D. să o rupă cu Gehlen și să caute adăpost și o îndeletnicire onestă de partea cealaltă a graniței dintre cele două Germanii. Astfel, în anul 1959 a trecut în R.D.G. fostul colaborator al B.N.D., Ernst Schwartzwäller, care în cadrul conferinței de presă ce a fost organizată cu acest prilej a declarat printre altele : „Cu cîtva timp în urmă am părăsit împreună cu familia mea Republica Federală și m-am stabilit în R. D. Germană, pentru că am ajuns tot mai mult la convingerea că activitatea desfășurată de Serviciul federal de informații al Bonnului trebuie să aibă, pînă la urmă, repercusiuni nefaste asupra poporului german și să ducă la scăderea prestigiului său internațional. În timpul activității mele în cadrul serviciului secret vest-german — numit înainte «Organizația Gehlen» — aveam posibilitatea să iau cunoștință de multe intenții, planuri, măsuri și am cunoscut, de asemenea, o bună parte din oamenii de răspundere... În aceste

condiții am tras concluziile ce se impuneau și am venit aici, în Republica Democrată Germană".

Printre cei ce au rupt-o cu serviciul de spionaj al lui Gehlen și s-au predat organelor de securitate ale țărilor socialiste se numără și Zbigniew Roguski, cetățean polonez care s-a autodenunțat în 1954, predînd organelor poloneze multe materiale secrete importante cu privire la planurile agresive ale „organizației" împotriva Poloniei.

În anul 1962 s-a prezentat organelor de stat ale R.D.G., cerînd azil politic, fostul agent al „organizației", Ossip Werhun. El a declarat, printre altele, ziariștilor : „Rezidentul lui Gehlen, Roman Henlinger, alias dr. Grau, domiciliat în München Schönstrasse nr. 70 b conduce grupe de spioni aflate în Austria, dar care au drept sarcină și executarea unor acte de spionaj și diversiune împotriva U.R.S.S., Cehoslovaciei, Poloniei și Ungariei. Cu ajutorul emigranților — spunea Werhun — Gehlen a împînzit cu agenți și industria de armament a S.U.A. Printre aceștia se numără Victor Saleman, de la o uzină a industriei atomice americane, și Alexander Wieber, de la un institut american pentru cercetarea spațiului cosmic".

O analiză sumară a caracteristicilor agenturii folosite de serviciul condus de Gehlen în anii războiului rece în țările socialiste și îndeosebi în R.D.G. ne permite să observăm că patronul de la Pullach nu era deosebit de pretențios în ce privește nivelul și posibilitățile agenților săi : măcelari, vînzători de librărie, constructori în beton, cărbunari, tîmplari, muncitori în diverse întreprinderi, indiferent ce și cine, cu condiția să răspundă la apel și să trimită periodic date din sectorul său de activitate sau observație. Recunoaștem din nou concepția spionajului de masă, a spionajului total, menit nu atît să permită pătrunderi informative de calitate în obiectivele de cercetat, cît să asigure masa de manevră necesară pentru ziua unei eventuale declanșări a noului război, sau măcar pentru a servi drept element de sacrificiu în organizarea unor tulburări de genul celor urzite în 1953 la Berlin.

Dar pretențiile coborau uneori chiar și sub acest standard, ajungînd pînă la folosirea unor elemente criminale ca, de exemplu : criminalul de profesie Raupach (hoț, contrabandist, terorist), care suferise mai multe condamnări, era utilizat ca agent de legătură ; Karl-Ernst Klemantowitz, condamnat de patru ori pentru delicte penale, fusese recrutat de oamenii lui Gehlen. Serviciile de evaluare de la Pullach pri-

meau fără obiecții și materialele de spionaj furnizate de hoțul Werner Lenz din Sachsenhausen-Oranienburg, care avea două condamnări penale la activ. În alcovul unor profesioniste ale plăcerilor ușoare din Berlinul de vest, dar în același timp spioane ale B.N.D., au fost recrutați de „colectorul" Ewald Misera, care și-a sfîrșit cariera în fața unui tribunal din R.D.G., agenți de frunte dintre cei demascați în anii postbelici de către organele de securitate est-germane, precum Karli Bandelow și Vitalis Dalchau. Una din aceste femei, anume Käthe Feige, se lăsa întreținută de Misera a cărui „amantă" era, dar a primit și de la șefii ei prima cuvenită pentru recrutarea candidaților ademeniți de ea. Dealtfel, și după arestarea celor de mai sus, doi oameni de încredere ai B.N.D. au continuat să activeze în permanență ca recrutori în anturajul femeilor de moravuri ușoare de la localul de noapte *Fröhliche Insel* (Insula veselă) din Berlinul occidental. Unii ar putea fi înclinați să creadă că această bandă de găinari și prostituate a fost selecționată de nevoie numai între cei aflători pe teritoriul R.D.G., unde recrutorii lui Gehlen aveau mai puține posibilități de a alege. Adevărul este că Serviciul federal de informații dispunea și pe teritoriul R.F.G. de asemenea legături interlope, de un calibru mult mai mare însă, așa cum ilustrează și detaliile date în vileag de procesul judecat la 24 martie 1960 la Curtea cu Juri din Göttingen. Acuzatul, Joachim Krüger, supranumit de publicația germană *Die Welt* „cel mai mare hoț de cărți al tuturor timpurilor", furase din bibliotecile vest-germane lucrări publicate în ediții bibliofile rare în valoare de peste 20 milioane de mărci. S-a vădit că pentru a realiza operațiile sale, Krüger folosea un act de identitate cu date mincinoase. La întrebarea președintelui curții dacă actul este fals, Krüger a răspuns cu obrăznicie: „Dacă vreți, e un buletin autentic, dar fals, eliberat din ordinul anumitor organe." Apărătorul lui Krüger a cerut imediat ședință închisă pentru a evita ca opinia publică să ia cunoștință de faptul că acuzatul este agent al serviciului condus de Gehlen și că actul cu date false pe care îl folosise pentru a organiza furturile ce îl aduseseră în fața instanței îi fusese eliberat cu complicitatea acestui serviciu.

În cele arătate pînă acum am voit nu numai să prezentăm cîteva mostre ale membrilor de „bază" ai organizației de spionaj a lui Gehlen pe care o cunoscusem pînă aici doar ca formă de organizare. Am voit mai ales să dăm cititorului o idee asupra climatului

deosebit de particular în care s-a dezvoltat în cursul anilor '50 atmosfera unui război care era nu numai rece, ci și surd, nemilos, mocnit, sordid și apăsa greu asupra Germaniei postbelice în general și asupra Berlinului de vest în particular. În această atmosferă, performanțele organizației de spionaj a lui Gehlen în ce privește munca cu agentura s-au concretizat în recrutarea unei armate de spioni amatori selecționați dintre fugarii din țările socialiste și din rîndul șomerilor din Berlinul de vest. Sumele apreciabile de bani ce i-au stat la dispoziție au permis înrolarea în serie a unor spioni de duzină, ademeniți de perspectiva de a mînca pe săturate și a avea posibilitatea de a dispune de cîteva zeci sau sute de mărci. Nu este de mirare că agenți de această calitate au fost lichidați cu sutele de către organele de securitate ale țărilor socialiste. Această pedestrime a spionajului, infanterie lipsită de glorie a războiului din umbră, era aruncată fără încetare la atac de la adăpostul zidurilor Berlinului occidental păzite de baionetele trupelor americane, engleze și franceze. Căci Berlinul era orașul care prin atmosfera sa asigura într-o vreme decorul cel mai adecvat acestei tentative perpetue de mușcătură reptiliană, furișă, la vreme de noapte... Berlinul de vest a fost pînă în anul 1961 un El-Dorado al spionajului plătit cu dolari, cu mărci-vest, cu lire sterline și cu franci francezi. Ernst Schwartzwäller, fost cadru al B.N.D. trecut în R.D.G., declara: „Berlinul de vest este în mod deosebit utilizat de către colaboratorii serviciului secret al lui Gehlen pentru realizarea de contacte, recrutări și transmiteri de materiale de spionaj. Personal... îmi trimiteam agenții în R.D.G. din Berlinul de vest. Principalii colaboratori ai serviciului secret vest-german fac deplasări lunare de zece-cincisprezece zile în Berlinul occidental. Acolo își desăvîrșesc ei acțiunile începute".

În sectorul occidental al Berlinului acționau împotriva țărilor socialiste și îndeosebi a R.D.G. mai multe organizații care își spuneau private, în majoritatea lor în colaborare deschisă cu serviciul de spionaj al lui Gehlen. S-a vorbit mult despre „Grupul de luptă împotriva neomeniei", astăzi dispărut; despre „Comitetul juriștilor liberi", despre „Asociația refugiaților politici din est" și multe altele de același fel. Toate aceste excrescențe ale războiului rece își aveau sediul în Berlinul de vest, iar procesele de spionaj ce s-au desfășurat în R.D.G. au demonstrat cu prisosință că ele culegeau informații și serveau drept acoperire mai mult sau mai puțin

solidă tuturor serviciilor de spionaj occidentale şi, mai ales, spionilor lui Gehlen. Dar lucrurile nu se limitau numai la spionaj, ci aveau caracterul unei activităţi susţinute cu conţinut subversiv-diversionist. Un exemplu plastic al acestei realităţi îl constituie activitatea unuia dintre „organismele private“ care lucrau pentru spionajul vest-german, aşa-numita „Asociaţie de la 17 iunie 1953“, al cărei preşedinte, Friedrich Schorn, era agent notoriu al lui Gehlen. Ea avea drept principală sarcină aceea de a acţiona cu energie împotriva oricărei tentative de discuţii sau înţelegeri, fie ele şi limitate, între autorităţile vest-berlineze şi guvernul R.D.G.

Se înţelege că posibilitatea de a utiliza Berlinul drept ecluză pentru scurgerea agenţilor a facilitat hotărîtor activitatea la scară mare desfăşurată de „Organizaţia Gehlen“ în anii '50. Cu atît mai mult măsura luată de Republica Democrată Germană de a ridica zidul despărţitor de la Berlin în anul 1961 a însemnat o lovitură grea pentru acest serviciu.

Primul afront grav pentru Gehlen l-a constituit ignoranţa sa totală asupra cursului evenimentelor. Oricît de curios ar părea unora, structurata, masiva, numeroasa organizaţie de spionaj a lui Gehlen, care s-a lăudat întotdeauna că dispune de o armată de agenţi de partea cealaltă a graniţei intergermane, n-a fost informată şi n-a fost în măsură să-şi informeze din timp guvernul despre construirea zidului de la Berlin. Este şi aceasta o nouă dovadă a carenţelor grave ale spionajului total, a imposibilităţii de a rezolva pe o asemenea cale sarcinile cu adevărat importante ale muncii informative.

Al doilea afront marcat de construirea zidului l-a constituit obstacolul ridicat în calea trimiterii obraznice şi sfidătoare a agenţilor spre ţările socialiste (îndeosebi spre R.D.G.) şi în calea recuperării lor, atunci cînd începea să le ardă pămîntul sub picioare. Şi în fine, al treilea afront l-a constituit lichidarea posibilităţii ademenirii unor cetăţeni ai R.D.G. în Berlinul de vest, în vederea recrutării lor.

Am greşi însă profund dacă am atribui falimentul cvasitotal al tentativelor de recrutare a cetăţenilor din R.D.G., survenit către anii '60, numai construirii zidului despărţitor dintre sectoarele de ocupaţie occidentale şi Berlinul de est. Mai era ceva mult mai important. Ne-o dezvăluie însuşi Gehlen, care este silit să o recunoască în memoriile sale: „În primii ani ai «Organizaţiei Gehlen» noi utilizam, în principiu, în teritoriul inamic doar agenţi voluntari luptînd din idealism împotriva comunismului. Pe măsură ce anii au trecut

şi nivelul de viaţă în Germania de est s-a ameliorat, noi a trebuit să renunţăm la acest principiu *din lipsă de voluntari* (N.N. — sublinierea noastră). A trebuit să recurgem la o nouă categorie de colaboratori. Aceştia acceptau să lucreze pentru a cîştiga bani şi erau în număr tot mai mare cetăţeni străini care s-au adăugat germanilor. Începînd din anul 1960, chiar printre cei ce întreprindeau această muncă din idealism consideraţiile materiale au început să joace un rol important. Astfel, un agent ce opera pentru noi în Germania de est ştia că la capătul unui anumit interval de timp noi îl vom recupera în vest, unde va găsi o slujbă...“

Pînă atunci, recrutorii lui Gehlen erau satisfăcuţi să adune nu importă pe cine de pe trotuarele Berlinului de vest sau în cinematografele de graniţă. Asemenea muncă la grămadă, asemenea rabat la calitate nu au putut fi tolerate decît în măsura în care serviciul postbelic al lui Gehlen a rămas credincios spionajului total, respectiv spionajului de masă, adică folosirii unei armate mari de agenţi, în speranţa că numărul va suplini calitatea. Am mai văzut şi înainte că această metodă presupune o cantitate enormă de deşeuri şi rezultate mai mult decît fragmentare. Dar existenţa acestei mase de agenţi era conformă şi cu obiectivele ideologice ale activităţii serviciului lui Gehlen, care marcau primatul exclusiv al anticomunismului, precum şi cu ideea contopirii preocupărilor informative cu cele ale organizării de provocări subversive. În condiţiile apariţiei unei situaţii propice dezlănţuirii unor asemenea activităţi provocatoare, toţi aceşti agenţi de duzină erau deosebit de potriviţi pentru a fi scoşi în stradă, pentru a crea dezordini, pentru a asasina şi incendia. Constatăm deci încă o dată că B.N.D., unde gîndirea lui Gehlen a fost dominantă, acţiona în mod deliberat după scheme pe care alte servicii nici nu se gîndesc să le aplice.

Cu trecerea anilor, stocul de agenţi achiziţionaţi din Berlinul occidental şi în holurile cinematografelor unde rulau filme americane cu preţ redus s-a cam epuizat. Pe de altă parte, rămăşiţele acestui stoc nu erau întotdeauna în măsură să facă faţă noilor sarcini şi situaţii ce surveniseră odată cu trecerea timpului. Zorile procesului de destindere între est şi vest au creat alte oportunităţi şi alte posibilităţi de pătrundere în statele socialiste, care la început au completat, iar apoi au luat încet, încet locul agenturii provenite din rîndul naţionaliştilor ucraineni sau al unor germani trăitori în R.D.G., dar ostili socialismului. Iată şi cîteva din sem-

nele schimbării de orientare oglindite în activitatea recrutorilor lui Gehlen.

La Praga a fost arestat în anul 1957 omul de afaceri vest-german Wilhelm Salzig, pentru activitate de spionaj în favoarea B.N.D. Salzig, care a făcut multe călătorii în țările socialiste, a încercat, printre altele, să-și procure material de spionaj privind construcția centralei atomice cehoslovace, a avioanelor cu reacție, precum și alte informații cu caracter militar. El și-a echipat complicii — doi dintre ei au fost, de asemenea, arestați — cu aparate pentru fotografierea documentelor. Agenții aveau totodată misiunea de a lărgi rețeaua de spioni, pentru a da astfel posibilitate B.N.D. să primească informații mai multe și mai variate din R. S. Cehoslovacă.

Tot cu un aparat foto perfecționat și miniaturizat a fost dotat și Horst Falkenberg din Berlin, Langestrasse nr. 41. Reprezentanții B.N.D. care îl recrutaseră îi dăduseră sarcina să adune informații cu caracter militar din regiunea Bernau și să facă fotografii ale unităților și obiectivelor identificate. A întreprins de cîteva ori călătorii în regiunea respectivă, dar în anul 1957 a fost arestat la Frankfurt pe Oder.

În anul 1959, cetățeanul cehoslovac de naționalitate germană Josef Zahner a plecat în R.F.G. pentru a face o vizită rudelor sale din Willmatshof, lîngă Augsburg. La puțină vreme după ce a ajuns acolo, Zahner a primit vizita unui bărbat care s-a dat drept funcționar al Cancelariei federale de la Bonn și care, fără prea multă introducere, a început să-i ceară informații cu caracter militar. Îl interesau îndeosebi aeroporturile și obiectivele militare din împrejurimile orașului Plzen. Conform celor aflate de la rudele sale, Zahner a putut stabili că cetățeanul în cauză era spion, membru al B.N.D., care vizitase rudele ce-l găzduiseră încă înainte de sosirea sa în R.F.G., solicitînd concursul acestora pentru a-l recruta.

O aventură similară a fost trăită și de cetățeanul cehoslovac de origine germană Jarl Hegr, plecat și el în vizită la rudele din R.F.G. tot în anul 1959. Și acesta a primit acolo vizita unui bărbat ce s-a recomandat cu numele de „Jäger" și care i-a spus că este activist al asociației *Sudetendeutsche Landmannschaft* („Asociația compatriotică a germanilor sudeți"). El i-a cerut lui Hegr informații despre situația din R. S. Cehoslovacă, afirmînd că organizația sa dispune de mijloace financiare suficiente pentru a „ajuta" persoanele ce ar veni în R.F.G. din țările socialiste. „Jäger" i-a propus

lui Hegr ca, după ce se va reîntoarce în Cehoslovacia, să rămînă în legătură cu el și să transmită pe această cale la B.N.D. informații și materiale de spionaj cu caracter militar, politic și economic. Materialele urmau să fie transmise prin poștă, cu scriere ascunsă, la adresa poștală Hermine Popp — Oberempfenbach — Meinburg. Drept recompensă pentru activitatea de spionaj, „Jäger" i-a propus cetățeanului cehoslovac deschiderea unui cont la o bancă din R.F.G., unde urmau să fie depuse periodic sume de bani. Hegr a respins cu fermitate propunerile lui „Jäger", iar la întoarcerea în patrie a atras atenția organelor competente asupra acestui caz.

METODELE

După ce am abordat în capitolele precedente diversele aspecte referitoare la geneza Serviciului federal de informații vest-german, vom încerca să vorbim în acest capitol despre unele din metodele sale de acțiune, insistînd mai ales asupra acelora care îi sînt tipice. În afara acestora, cititorul își va imagina desigur faptul că B.N.D. folosește în munca zilnică toate celelalte metode de rutină, caracteristice muncii de informații.

În ce privește metodele de recrutare este de subliniat faptul că B.N.D. îmbină metodele clasice cu anumite tehnici proprii, specifice. Această situație derivă din originea serviciului, istoria lui, scopurile sale etc.

Se înțelege de la sine că atunci cînd se prezintă ocazia, recrutorii B.N.D. nu dau înapoi de la folosirea vechilor și încercatelor metode de recrutare. Au devenit de mult timp cunoscute cazurile cînd unii vizitatori din țările socialiste au fost invitați de femei atrăgătoare în localuri de noapte și s-au trezit în situația de a fi făcut acolo cheltuieli mai mari decît le permiteau mijloacele, fapt ce i-a pus într-o situație extrem de neplăcută. „Întîmplător" s-a găsit în preajmă un cetățean „generos" care i-a depanat, dar care la puțină vreme a schimbat tonul și a pretins în schimbul „generozității" niște contraservicii ce aduceau foarte îndeaproape cu spionajul. Asemenea cazuri nu sînt însă caracteristice pentru activitatea recrutorilor B.N.D. Calea specifică de studiere și recrutare a agenturii este cea descrisă deja,

care constă în indicarea candidatului de către „Tipster", studierea sa de către investigator și apoi transmiterea cazului spre finalizare la secția pentru recrutări, căreia i s-a dat un nume *(Werbeabteilung)* identic cu cel purtat de secțiile pentru relații publice din întreprinderile private. Această secție de recrutări reanalizează cazul, care poate căpăta una din următoarele rezolvări posibile : a. — recrutarea imediată ; b. — recrutarea urmează a fi efectuată mai tîrziu și c. — renunțarea la recrutare pe baza aprecierii că investigatorul a supraapreciat posibilitățile candidatului sau a subapreciat riscurile legate de acțiune. În acest ultim caz, materialul se clasează și este trimis la fișierul central.

În cazul în care se hotărăște recrutarea imediată, este pusă la cale o nouă metodă de contact, fără nici o legătură cu cea folosită anterior de investigator. Aceasta se poate concretiza — în cazul în care candidatul este om de știință — printr-o invitație la un congres științific ce are loc pe teritoriul R.F.G. sau altundeva în occident, ori prin propunerea venită din partea unei reviste sau organizații de specialitate vest-germană de a realiza o colaborare. În cazul în care candidatul provine din fostele cadre ale Wehrmachtului, este posibilă apariția unui camarad neîntîlnit de mult timp, sau vizita unui cunoscut al acestui camarad care a avut ocazia să treacă pe acolo și a acceptat să ducă o scrisoare etc... Indiferent de metoda de contact aleasă, ea trebuie să ofere condițiile necesare pentru ca recrutorul să pună clar în final candidatului problema : este sau nu de acord să colaboreze cu B.N.D. ? După ce i-a ridicat această problemă, recrutorul așteaptă atît de calm pe cît poate consumarea fazei cruciale a recrutării, aceea a reacției interlocutorului său. Și în acest stadiu sînt prevăzute trei posibilități : a. — omul acceptă ; b. — omul refuză și alarmează organele de contraspionaj ale țării sale și c. — omul refuză, dar acceptă să păstreze discreția asupra celor întîmplate. Întrucît se consideră că situația b. este oricînd posibilă, recrutorul trebuie în mod obligatoriu să aibă prestabilită o cale de retragere. În orice caz, după ce procesul recrutării s-a terminat, noul agent nu-l va mai vedea niciodată pe recrutor, ci va avea de-a face numai cu cel care îl va dirija.

Candidații la recrutare din rîndurile cetățenilor vest-germani sau ai unor țări occidentale erau studiați și contactați în aceeași manieră cu cei ce locuiau în țările cercetate. Iată, în această privință, un fragment revelator dintr-un raport care ne privea îndeaproape pe noi, românii : „Conform ordinului, contactul cu L a fost menținut. La prima întîlnire, care a avut loc la 19 octombrie 1953 la Viena, a reieșit că specialitatea sa este România..."

Vorbind despre condițiile ce creează posibilitatea practică a recrutării, trebuie spus că B.N.D. s-a orientat multă vreme cu precădere către candidați proveniți din rîndurile acelora care au fost loviți de transformările politice și sociale ce au avut loc în Europa de est după război, anticomuniști sau foști membri ai mișcărilor și partidelor extremiste de dreapta. Dacă candidatul este de naționalitate germană, el trebuie să fie ceea ce se cheamă un „german adevărat" (N.N. — a se citi naționalist, nostalgic al trecutului, partizan al reînvierii puterii militare a Germaniei. Expresia este dealtfel moștenită din vocabularul specific nazist).

O altă trăsătură caracteristică a căilor și metodelor de recrutare folosite de B.N.D. este exploatarea intensă a legăturilor de familie ale candidatului la recrutare sau ale informatorului deja recrutat. La originea folosirii acestei metode a stat situația existentă în Germania postbelică, unde prăbușirea nazismului a dus la apariția a două state germane separate prin frontiere ce trec de multe ori nu numai prin teritorii și pe hărți, dar și prin componența multora dintre familiile germane. A folosi drama separării, posibilitățile oferite de dorința manifestată de frate pentru a-și revedea fratele, de părinte pentru a-și revedea copiii și chiar de dorința de a se revedea a unor logodnici ce au continuat să se iubească și să viseze unul la altul, dar pe care linia de demarcație părea că îi va separa pe veci, a căuta și a miza pe aceste situații, a le utiliza la maximum drept posibilități de acoperire a contactelor și mai ales a recrutărilor a fost considerat dintotdeauna drept foarte rentabil de către B.N.D. Odată metoda verificată, ea nu a rămas circumscrisă la teritoriul Germaniei, ci a fost extinsă oriunde a putut fi aplicată. Exemple privind folosirea acestei metode „familiale" abundă în cazurile demascate de organele de securitate ale țărilor socialiste. Astfel :

Gerhard Gieron din Raciborz, R. P. Polonă, a fost recrutat de fratele său Konrad, alias „Rudi", în timpul unei călătorii la Frankfurt pe Main...

Gertrude Miatkowska din Piatbanice, R. P. Polonă, a fost arestată în anul 1961 după ce fusese recrutată de mama ei care locuia în R.F.G....

Agentul rețelei Gehlen din Cehoslovacia, Franz Protivanski, a recrutat în anul 1956 întreaga familie Pohl ; Gustav, tatăl, a servit ulterior ca agent de legătură între Germania occidentală, fiul său Walter, electrotehnician la uzinele „Lenin" din Jachymov și nora sa Ana, pînă ce toți au fost arestați în 1963...

O tînără, anume König, a folosit prilejul oferit de Festivalul din 1949 al tineretului și studenților din Berlin pentru a trece în vest, unde spera să-și întîlnească mama ; ea și-a revăzut efectiv mama cu ajutorul recrutorului lui Gehlen, anume Wolff, alias „Langraf", care a și recrutat-o însă...

În anul 1961, cetățeanul maghiar Janos Holczmeister călătorea cu trenul pe teritoriul R.F.G. pentru a se duce în vizită la părinții și sora sa ce locuiau în Böblingen. El a fost acostat de un necunoscut care i-a spus : „Am aflat că veniți din est pentru a vă vedea părinții ; în ce mă privește, situația este inversă : părinții mei locuiesc în Ungaria ; n-ați putea ca la întoarcere să le duceți un pachețel din partea mea ? Afacerea, care a degenerat în spionaj, s-a terminat cu 13 ani de închisoare pentru Holczmeister-tatăl, 8 ani pentru fiu și trei ani pentru fiică, în fața unui tribunal din Budapesta...

*

Un element important în recrutarea informatorilor care locuiau deja în teritoriile ce constituiau obiectivul activității de spionaj a „organizației" l-a constituit și operația „Cine pe cine cunoaște ?" *(Wer Kennt Wen ?)*, pusă la cale de către colonelul Otto Wagner, care a fost o vreme șeful grupului de recrutări de la Pullach. Vom vorbi mai pe larg despre sistemul W.K.W., deoarece în forma în care a fost conceput și aplicat el este tipic, caracteristic „Organizației Gehlen".

Wagner, inițiatorul operației W.K.W., fusese șef de departament în Abwehr și unul dintre prietenii apropiați ai lui Canaris. În 1941 el preluase conducerea grupului Abwehr din Bulgaria și din rezidența sa de la Sofia pusese pe picioare o rețea de spionaj cu ramificații pe litoralul Mării Negre și Mării Egee, respectiv la Burgas, Varna, Dedeagaci (Alexandropolis), Kavalla, Karamanli și Slivengrad. În felul acesta rețeaua lui Wagner acoperea și nordul Greciei.

Gehlen îl făcuse inițial pe Wagner șef recrutor al „organizației", dar acesta, care în calitate de prieten și confident al lui Canaris avusese de-a face cu Gestapoul în timpul

războiului, a ridicat obiecții în ce privește angajarea și folosirea de către „organizație" a foștilor S.S.-iști și gestapoviști. De aceea, Gehlen l-a numit după un scurt timp șef al grupei care se ocupa de Balcani.

Recrutorii de la Pullach, ca și recrutorii tuturor serviciilor de spionaj, se sprijineau în întregime doar pe semnalările și recomandările oamenilor în care aveau încredere. Or, „Tipster"-ii nu erau considerați în toate cazurile oameni de încredere de către recrutori. Oricum, ei nu erau capabili să dea un număr atît de mare de indicații ca acela cerut de nevoile „organizației". Sistemul semnalărilor făcute de „Tipster"-i prezenta de asemenea riscul recrutării unor oameni interpuși de către adversari. Operația W.K.W. era deci destinată să găsească viitori informatori pe baza recomandărilor membrilor deja verificați ai „organizației".

Deși Wagner nu dorea acest lucru, în mod inevitabil aplicarea schemei W.K.W. a dus la înrolarea unui număr din ce în ce mai mare de foști naziști. Gehlen a încercat să explice și să justifice acest lucru mai tîrziu, cînd a fost chemat în fața unui comitet al Bundestagului, prin afirmația că cei selecționați pentru recrutare aparțineau grupului de vîrstă care servise fatalmente într-o calitate sau alta regimul lui Hitler. O explicație mai sinceră și mai plauzibilă ar fi fost aceea că Gehlen avea nevoie de candidați cu o oarecare experiență în activitatea subversivă pe care dorea să o organizeze. Serviciul militar dădea o asemenea experiență. În „Organizația Gehlen" era socotit ca un avantaj în plus faptul că omul selecționat avea pregătire specială ca operator radio, curier, fost soldat al corpului de transmisiuni, fotograf sau lucrător în transporturile feroviare. Dacă cei selecționați serviseră ca polițiști în jandarmeria de campanie, în Abwehr sau în R.S.H.A., acesta era un avantaj hotărîtor, deoarece însemna că omul avea experiență în munca de informații. Cum Gehlen promisese însă americanilor că nu va folosi oameni proveniți din Gestapo, Otto Wagner insista permanent ca el să-și țină angajamentul. Încercînd să impună punctul său de vedere, Wagner selecționa pentru munca de „Tipster" numai ofițeri proveniți din armată și din Abwehr, în credința că aceștia se vor abține de a recomanda fostele cadre ale Gestapoului. De aceea, el a și trebuit să plece din postul pe care îl ocupa.

Folosirea sistemului W.K.W. s-a bucurat în unele cazuri de succes. Iată unul din aceste cazuri :

În anul 1951, unul din recrutorii lui Gehlen, anume Hans Leuteritz, a recrutat pe fostul ofițer Wilhelm von Ackern. Acesta, care ulterior nu prea s-a dovedit bun spion, a devenit în schimb un as al sistemului W.K.W., fiindcă avea un cerc larg de prieteni și cunoștințe și, mai ales, datorită a ceea ce șeful său Weller, conducătorul filialei 975, numea „caracterul său însorit". Lăsînd metaforele la o parte, von Ackern era unul din acei tipi care legau ușor cunoștințe și prietenii noi. După ce a urmat un curs la una din școlile „organizației", la Backnang am Murr în Württemberg, unde doi instructori pregăteau agenți destinați infiltrărilor, von Ackern a devenit „Haupt V-mann", adică organizator. În numai cîteva luni el a recrutat 24 noi agenți, dintre care cinci au fost pregătiți ca investigatori, iar alții ca agenți de categoria „R" și „P" și chiar „S". Von Ackern a lucrat aproape cinci ani și ar fi fost fericit să rămînă pînă la adînci bătrînețe un membru de bază al rețelei cenușii. Avea o leafă bună, la care se adăuga o alocație lunară de 3.600 de mărci pentru cheltuieli operative. Numai că... într-o bună zi din primăvara anului 1955 von Ackern a plecat într-o misiune în Republica Democrată Germană și nu s-a mai întors. Gehlen a fost în măsură să afle cîte ceva despre ghinionul voiosului von Ackern abia la 13 iunie 1955, cînd acesta din urmă a apărut în fața judecătorilor Curții Supreme din R.D.G., care l-au condamnat la închisoare pe viață. Odată cu el a fost condamnat și unul dintre agenții pe care îi recrutase, anume Johann Baumgart, prins cu cîteva săptămîni înainte.

Cazul lui von Ackern, și mai ales căderea sa, demonstrează limitele și dezavantajele schemei W.K.W. Un anchetator bun al unui serviciu de contraspionaj poate, derulînd în sens invers această schemă, să ajungă la identificarea și lichidarea tuturor celor angajați sau recrutați prin aplicarea ei. În cazul nostru, Baumgart l-a „tras" cu el pe recrutorul și rezidentul său, iar acesta a trebuit pînă la urmă să indice pe toți ceilalți agenți pe care îi recrutase.

Un mare număr din cei recrutați în primii ani de existență a „organizației", care locuiau pe teritoriul actual al R.D.G., nu și-au părăsit niciodată domiciliile sau, în mod excepțional, au făcut-o rareori. Instruiți de către „Haupt V-manner"-i voiajori sau de către instructori de specialitate, ei culegeau informații pe perioade variabile, uneori destul de lungi, înainte de a fi depistați. În majoritatea cazurilor însă, lipsa unei pregătiri corespunzătoare s-a dovedit deosebit de dezavantajoasă și informatorii din această categorie n-au rezistat în genere prea mult.

Uneori schema W.K.W. era aplicată pe baza legăturilor sentimentale. Deși Gehlen avea o anumită prejudecată în ce privește folosirea agenturii feminine, unii din șefii „filialelor" foloseau femei care erau de cele mai multe ori, așa cum am mai arătat, din categoria celor de moravuri ușoare.

★

Pentru a înțelege mai bine metodele de recrutare ale B.N.D. ar mai fi de examinat aici și mobilurile candidatului la recrutare pe care se mizează îndeosebi în cadrul acestui serviciu, respectiv motivele ce le pot avea unii de a accepta pericolul, subordonarea și adesea pierderea vieții sau libertății pe care acest gen de muncă le implică. Pînă la un anumit nivel al ierarhiei, și anume la acei agenți autohtoni proveniți din cercurile intelectuale sau politice, intervine tentația puterii oculte, a violării neîngrădite a legilor, a cunoștințelor și experiențelor pe care alții din afară nu le pot avea și chiar misterul unei inițieri într-un domeniu tot mai important al vieții societății contemporane.

Asemenea motivări nu pot intra însă în considerație atunci cînd vine în discuție masa agenților folosiți de B.N.D. și, mai ales, a agenților recrutați în străinătate; nu pentru că toți cei din această categorie n-ar fi suficient de subtili sau de rafinați pentru a sesiza „farmecul" profesiei, dar monotonul pericol cotidian, contactele anonime și spaima permanentă de a nu fi prinși nu le oferă deloc posibilitatea de a încerca aceste senzații de ordin, chipurile, superior. Rămîn deci motivele clasice: pe de o parte cel ideologic, despre care am vorbit deja, pe de altă parte venalitatea.

La început noua victimă își închipuie în naivitatea sa că banii vor curge gîrlă... Dar foarte repede apare decepția, deoarece B.N.D. este unul din serviciile capitaliste care plătește puțin. Am văzut, din exemplele date privind activitatea de spionaj desfășurată pe trotuarele Berlinului occidental, că recompensele mergînd pînă la 20 de mărci constituiau regula, iar cele ajungînd la 50 de mărci excepția în ce privește remunerarea unor servicii. „Pilotul" Heinz Landvoigt la care ne-am mai referit primea doar 50 de mărci pentru organizarea unei treceri peste Oder.

Unul dintre rezidenții lui Gehlen din Austria plătea o hartă la scara 1 : 50.000 cu sume variind între 100 și 500 de

schilingi austrieci în funcţie de regiunea reprezentată pe ea. Or, 100 de schilingi valorau pe atunci patru dolari.

Un amănunt interesant îl constituie faptul că B.N.D. nu foloseşte cu plăcere metoda trimiterii de colete pentru recompensarea agenturii din străinătate şi nici nu practică în mod curent remunerarea în bani lichizi înmînaţi nemijlocit informatorului, preferînd să depună sumele respective într-un cont individual special, deschis la una din băncile vest-germane. Trebuie văzut în aceasta grija de a nu atrage atenţia asupra surselor de informare care ar putea, prin folosirea neîngrădită a obiectelor primite sau prin cheltuieli ce depăşesc posibilităţile personale, să trezească suspiciunea mediului înconjurător şi, în ultimă instanţă, a organelor contrainformative. Pe de altă parte, depunerea sumelor într-un cont bancar este de natură să evite anumite „accidente de parcurs", agentul cunoscînd faptul că în caz de defecţiune nu va mai putea intra în posesia lor.

Unul din mijloacele principale pe care recrutorii B.N.D. l-au folosit şi îl folosesc pentru recrutarea de agenţi rămîne şantajul ordinar şi nedisimulat. Nu vom fi atît de naivi încît să considerăm că folosirea şantajului este domeniul exclusiv al elevilor lui Reinhard Gehlen. Nu există desigur nici un serviciu de spionaj în lumea capitalistă care să nu fi folosit sau să nu folosească şantajul pentru a-şi asigura serviciile unui agent. Se poate ca cele de mai sus să fie deplorabile din punct de vedere moral, dar...

Revenind la B.N.D. trebuie să constatăm că pe parcursul anilor au fost numeroase cazurile în care a reieşit că şantajul este folosit pe o scară mult mai largă decît în alte părţi, iar căile de a-l exercita mai variate.

Unora, ca polonezul Jerzy Gorski, li s-a întîmplat să fie înregistraţi pe cînd furnizau verbal informaţii şi apoi şantajaţi cu ajutorul benzii de magnetofon pentru a fi determinaţi să mai coboare o treaptă pe scara infamantă a trădării; multor altora li s-a întîmplat să li se ceară iniţial să răspundă la nişte întrebări anodine, apoi, printr-o gradaţie bine calculată, să fie puşi în faţa faptului împlinit: omul apucase să furnizeze informaţii fără să-şi dea prea bine seama ce face şi apoi a fost forţat să continue în mod conştient.

Sînt şi cazuri în care folosirea şantajului apare disimulată sub forme mai rafinate, mai abile, ca cel al cetăţenei poloneze Bronislawa Kaminska, ce spera să-şi mai poată regăsi

soţul dispărut în timpul celui de-al doilea război mondial ca ofiţer al Wehrmachtului. Un om al B.N.D. s-a prezentat la ea sub masca de ziarist vest-german şi s-a oferit să o ajute, bineînţeles nu pe degeaba.

Cetăţeana bulgară Nadejda Ilieva Ianeva voia să-şi salveze fiul atins de o maladie gravă, fapt pentru care a obţinut facilităţile necesare pentru a se deplasa în Austria. Cum nu prea ştia să se descurce printre străini, a acceptat ajutorul „dezinteresat" al „compatriotului" ei Anatoli Tanov, iar acesta a prezentat-o la momentul oportun recrutorului B.N.D., Berg, care i-a făcut promisiuni în ce priveşte asistenţa medicală pentru fiul ei în schimbul unor servicii asupra naturii cărora credem că toată lumea este edificată.

Nici vechea noastră cunoştinţă, „pilotul" Heinz Landvoigt n-a jucat de bunăvoie. A fost necesar ca recrutorul să-i înfrîngă ezitările, amintindu-i la momentul oportun că traficul de penicilină cu care se îndeletnicea şi despre care B.N.D. cunoştea toate detaliile poate duce la condamnarea sa atît în est cît şi în vest.

Fericit că va putea, în fine, să-şi revadă părinţii ce trăiau în Germania de vest, cetăţeanul maghiar Istvan Poyvas a pornit la drum avînd în geamantane o cantitate de palinkă ceva mai mare decît îngăduiau regulile vamale. Nici n-a trecut bine graniţa vest-germană şi vameşii federali i-au şi deschis valizele şi i-au confiscat rachiul, reclamînd şi o amendă destul de „sărată", pe care omul nu avea nici de unde, nici cu ce să o plătească. Noroc de un compatriot simpatic şi „îndatoritor", „domnul Pişta", care se afla „din întîmplare" pe acolo şi i-a sărit în ajutor. Numai că „Pişta" era în realitate unul dintre recrutorii experimentaţi ai B.N.D., iar Poyvas a avut toate motivele să regrete că s-a întîlnit cu el.

Folosirea şantajului s-a dovedit salutară nu numai pentru a determina oamenii naivi să se înhame la activitatea de spionaj, ci şi atunci cînd a fost necesar să fie aduşi la realitate unii agenţi ce emiteau pretenţii aflate în contradicţie cu interesele serviciului. În toamna anului 1953, de exemplu, agentul Vitalis Dalchau a comunicat şefilor săi de la „Organizaţia Gehlen" că s-a săturat să trăiască sub acoperirea oficială de simplu achizitor, salariat al unei uzine din Berlinul de est şi soldat de rînd în armata de spioni ce făceau rapoarte despre sovietici, cerînd să fie ajutat să treacă în occident, aşa cum i se promisese la recrutare. Şefii i-au răspuns pe loc că unul ca el, născut în Leningrad, care a lucrat atîta timp pen-

tru comuniști, ar putea, odată ajuns în vest, să aibă surpriza de a fi urmărit pentru spionaj în favoarea Uniunii Sovietice.

★

Vorbind despre instruirea agenturii trebuie recunoscut că în scopul de a preîntîmpina căderea oamenilor săi B.N.D. s-a străduit întotdeauna să asigure celor trimiși în misiune o pregătire cît mai temeinică. Bineînțeles, nu orice agent era admis direct într-una din școlile speciale de pregătire. Cei care locuiau în afara R.F.G. erau, de regulă, aduși în această țară, cazați la o pensiune retrasă și parcurgeau împreună cu instructorul lor un curs rapid în vederea însușirii unui minim de cunoștințe necesare muncii de spionaj. Cum în ultimul timp un număr tot mai mare de cetățeni vest-germani ce călătoresc în țările socialiste sînt recrutați și folosiți pentru culegerea de informații, aceștia sînt instruiți chiar la domiciliul lor, unde sînt vizitați sub o acoperire plauzibilă de către instructori.

În funcție de capacitate, dar mai ales de misiunea ce urma să li se încredințeze, agenții primeau în cele din urmă o pregătire mai completă și mai sistematică în școli. Programul de învățămînt era multilateral: se făceau exerciții de amenajare a ascunzătorilor; se dădeau indicații cu privire la tehnica organizării întîlnirilor conspirative și la folosirea posturilor telefonice „blocate“, la care se găsește întotdeauna cineva și unde agenții pot lăsa mesaje verbale, se redactau scrisori cu cerneală simpatică, se exersa fotocopierea documentelor în condiții diferite de lumină etc. Noaptea se făceau marșuri prin păduri, după busolă. Se lucra, de asemenea, cu intensitate la cifrarea și descifrarea de texte. Programul de învățămînt cuprindea și asemenea materii neobișnuite, ca tehnica pătrunderilor prin efracție cu folosirea șperaclelor.

În activitatea de instruire a agenților se foloseau intensiv „biografiile legendă“, adică biografiile imaginare, pe care agenții trebuiau să le memoreze înainte de a pleca în misiune, unde aveau nevoie nu numai de o falsă identitate, dar erau nevoiți să intre în pielea unei personalități noi, fără ca aceasta să însemne în același timp tăierea punților de legătură cu vechea personalitate.

Necesitatea folosirii „biografiilor legendă“ într-o măsură mai mare decît în cadrul altor servicii de informații a fost impusă fără îndoială de faptul că, multă vreme după înființarea sa, serviciul de spionaj vest-german a fost nevoit să folosească elemente cu trecut dubios, compromise de activitatea desfășurată în folosul hitleriștilor, membri ai fostelor coloane a V-a, trădători și transfugi urmăriți de justiția din țările de origine și nu de puține ori chiar de cea vest-germană.

Adolf Manchura a relatat în acest sens, la procesul în cadrul căruia a fost condamnat, cum a devenit succesiv „Albert Mohr“ născut în 1931 la Gliwice, apoi „Anton Morawiec“ născut în 1927 la Wroclaw. În mod similar s-au petrecut lucrurile și cu altă cunoștință a noastră, Ossip Werhun, care a relatat în cursul conferinței de presă organizată în 1962 în Berlinul democrat: „Mi s-a dat un pașaport austriac pe numele de Jossef Wessely. Trebuia să declar că, fiind născut în Slovacia, am fost membru al «Gărzii Hlinka» (N.N. — organizație fascistă), motiv pentru care după război am fost obligat să mă refugiez în Austria“.

O altă trăsătură caracteristică a serviciului lui Gehlen a constituit-o multă vreme folosirea pe scară largă a informatorilor de profesie în sensul rău al cuvîntului, escroci ai informațiilor, vechi gloabe de corvoadă ale meseriei, agenți ce treceau cu ușurință de la un serviciu la altul, desigur la cel ce era dispus să plătească mai mult, agenți dubli, tripli sau chiar quadrupli, atunci cînd se ivea ocazia. Un exemplu ilustrativ al acestui gen de agenți este cazul unui anume Sosik, care la 9 februarie 1958, cînd s-a predat organelor de securitate cehoslovace, realizase performanța de a lucra, pe întinderea a numai șase ani, pentru patru servicii de informații: pentru americani, el era agentul „Peter Gordon“; pentru francezi „Bayer“; pentru englezi „Robert“, iar ultimul său patron fusese Gehlen...

Instrucțiunile lui Gehlen cereau evitarea întîlnirilor în case și locuri insuficient verificate, care prezentau riscul de a deveni capcane pentru prinderea în flagrant sau înregistrarea discuțiilor organizatorului ori rezidentului cu sursa sa. În practica B.N.D. s-a încetățenit obiceiul ca asemenea întîlniri să se producă în locuri cît mai pustii și mai puțin frecventate sau, în cazul că asemenea locuri nu sînt la îndemînă, să se aleagă, prin contrast, locuri foarte aglomerate, în care îmbulzeala și mișcarea în masă a oamenilor să facă imposibile supravegherea întîlnirii și fixarea ei cu ajutorul mijloacelor tehnice. Desigur, cele de mai sus nu sînt metode exclusive ale B.N.D., ci sînt folosite în mod curent de mai toate serviciile de in-

formații. În ce-i privește pe cei de la B.N.D., izbește îndeosebi frecvența întîlnirilor organizate în trenuri aflate pe rută și în cimitire.

Existau și alte domenii în care, fără a fi original, B.N.D. deținea o poziție particulară în raport cu alte instituții din branșă. Unul din acestea era serviciul de criptografie și cifru, ale cărui produse au stîrnit admirația cunoscătorilor ce au avut ocazia să pună mîna pe asemenea materiale și să ia cunoștință de felul pertinent și calificat în care erau întocmite și utilizate.

Un alt compartiment care merită menționat la acest capitol era cel ce se ocupa cu dezinformarea sau, cum i se mai spune în limbajul profesioniștilor occidentali, „intoxicarea". Nu atît calitatea și finețea muncii acestui compartiment rețin atenția, ci mai ales scara extrem de largă și maniera sistematică în care se recurgea la acțiuni de dezinformare atît pe plan extern cît și pe plan intern unde ele luau de multe ori o turnură destul de apropiată de provocările ordinare. Acesta era domeniul sectorului III/F al B.N.D. care plasa o cantitate neobișnuit de mare chiar pentru zilele noastre de *Spielmaterial*, adică de materiale „fabricate", cu scopul de a „intoxica" adversarul. Calea principală de plasare a acestor materiale o constituiau *Agentenspiel*-urile, adică jocurile operative efectuate prin agenții rerecrutați ai inamicului, prin agenții dubli și chiar „multipli", precum și prin agenții infiltrați în rîndurile serviciilor adverse. Nici acestea din urmă nu au rămas însă datoare B.N.D. în domeniul respectiv, reușind nu o dată să pătrundă în sacrosancta centrală de la Pullach, să dezinformeze copios evaluatorii ei și să afle secretele vitale ascunse acolo, de o asemenea manieră încît aceasta a cauzat dezorganizarea pe o perioadă destul de însemnată a activității spionajului vest-german.

Revenind la folosirea pe scară largă a acțiunilor de dezinformare, trebuie să spunem că nici ele nu au constituit o inovație a lui Gehlen și a oamenilor săi, ea existînd de multă vreme în tradiția serviciilor secrete germane. Ceea ce rămîne adevărat este faptul că B.N.D. apare astăzi ca unul dintre cele mai profilate pe acțiuni de dezinformare între toate serviciile de informații moderne.

★

Grijulii la extrem în a asigura o eficacitate maximă acțiunilor întreprinse cu fiecare agent, spionii de la Pullach nu

manifestau o preocupare prea exagerată pentru menținerea în viață și în libertate a marelui număr de oameni recrutați și trimiși în țările socialiste pentru a activa în condiții care îi duceau invariabil la cădere. Au mai remarcat-o și alții, între care autorul francez Alain Pujol, care în al său „Dicționar al spionului" scria în legătură cu aceasta: „El (N.N. — Gehlen) face puțin caz de viețile oamenilor și poartă responsabilitatea unui procentaj ridicat de pierderi din rîndurile agenturii sale decimată de comuniști. De mai multe ori a sacrificat în mod deliberat rețele întregi pentru a acoperi alte acțiuni de infiltrare". Iar în anul 1954 ziarul *Paris Presse* nota: „Chiar cei care îl consideră pe Gehlen drept maestrul spion al epocii noastre îi reproșează un defect: prețul mic pe care îl acordă vieții agenților săi. Uluită, C.I.A. a constatat că pentru a îndeplini o sarcină, el nu a ezitat să sacrifice mai mulți emisari (N.N. — curieri), încredințîndu-le misiuni-sinucidere". Dacă și C.I.A. a putut rămîne uluită, ce-am mai putea adăuga noi... Ar mai fi poate de spus că amestecul muncii informative cu acțiunile de teroare și sabotaj, practicat adesea, mai ales în perioada anilor '50, de către „Organizația Gehlen", nu a făcut decît să amplifice numărul pierderilor de agenți. În această ordine de idei, tulburările din anul 1953 din Berlinul democrat, alimentate și dirijate nemijlocit de agentura lui Gehlen, au însemnat o adevărată hecatombă pentru acești agenți care, fiind scoși în stradă, au fost arestați cu zecile și cu sutele, antrenînd și lichidarea unora din șefii de „filială" din Berlinul de vest trimiși să-i coordoneze în procesul acțiunii. Analizînd unele cazuri individuale, constatăm că în anul 1954 un șef al unei „filiale" din Berlin a fost arestat în est în timp ce difuza manifeste anticomuniste, iar un agent destul de bine plasat într-o uzină importantă din R.D.G. a fost demascat ca urmare a executării instrucțiunilor primite, de a sabota producția destinată exportului. Instructajul dat acestor agenți echivala cu cererea de a se repezi cu mîinile goale în fața unei mitraliere, dar pentru Gehlen un manifest anticomunist distribuit cu succes, o instalație sabotată însemnau o lovitură în plus dată comunismului, coșmarul zilelor și nopților sale.

Dealtfel, moartea violentă era o problemă la ordinea zilei pentru toți cei ce au avut de-a face mai îndelungat și mai îndeaproape cu serviciul lui Gehlen. A fost o vreme cînd încercările unora de a se desprinde din angrenajul diabolic manevrat între zidurile de la Pullach riscau foarte serios să

albă drept urmare dispariția lor fizică. Iată ce a declarat în legătură cu aceasta la 13 octombrie 1961, la o conferință de presă în cadrul căreia a explicat motivele trecerii sale în est, agentul serviciului lui Gehlen, Ștefan Lippolz:

„Mă temeam pentru viața mea. Nu-mi făceam nici un fel de iluzie asupra sfîrșitului precipitat care mă aștepta și îmi schimbam foarte repede locuințele. Am plecat în Norvegia, departe de R.F.G., și am crezut că acolo voi fi în securitate. Dar, aceste iluzii s-au spulberat atunci cînd am găsit în cutia de scrisori a domiciliului meu norvegian un plic conținînd un cartuș de revolver și o foaie de hîrtie pe care era scris: «Trebuie să dispari!» Era clar pentru mine că aveam de-a face cu un avertisment și că nu mă puteam aștepta la nimic bun de la cei ce-l trimiseseră. Atunci m-am decis să plec din Norvegia și să mă prezint la frontiera Republicii Democrate Germane pentru a cere azil. Nu mai aveam de ales, era singurul mijloc de a-mi salva viața din mîinile oamenilor lui Gehlen..."

O lună mai tîrziu, tot în Berlinul democrat, un alt agent al lui Gehlen, anume Otto Freitag, declara:

„Am venit în Republica Democrată Germană... întrucît aveam dovezi că B.N.D. voia să se debaraseze de mine. Nu puteam avea certitudinea că nu aș fi fost prins și lichidat dacă aș fi plecat într-o țară occidentală. Eram urmărit în permanență, scrisorile mele erau deschise, linia mea telefonică ascultată, apartamentul percheziționat în timp ce lipseam de acasă..."

Din confesiunile unor asemenea vechi complici ai lui Gehlen, intrați în divergență cu el, din diferite motive, au devenit cunoscute mai multe întîmplări cu morți și dispariții misterioase ale unor oameni ce avuseseră legături dovedite cu organizația de la Pullach. De pildă, povestea consilierului în poliția criminală Ludwig Albert care, pe lîngă funcția sa oficială importantă, o avea și pe aceea de responsabil al „reprezentanței" din Frankfurt pe Main și apoi a celei din Karlsruhe. Despre el s-a aflat că a fost arestat în circumstanțe misterioase și că „s-a sinucis" apoi în celula sa. Un alt colaborator al rețelei Gehlen, Gerhard Zinnicker, și-a găsit moartea căzînd „prin accident" dintr-un tren aflat în plin mers.

Au avut o anumită circulație și unele relatări din care reieșea că „Organizația Gehlen" instalase într-o anumită perioadă, în pivnița unei foste cazărmi, o cameră de tortură,

unde se proceda — la nevoie — și la execuții. Cum nimeni din cei ce au povestit aceste lucruri n-a trecut personal pe acolo, ne este greu în prezent să atestăm dacă o asemenea instalație a funcționat cu adevărat sau istoriile despre existența ei au fost răspîndite deliberat de serviciile „psihologice" ale lui Gehlen pentru a avertiza cadrele și agenții predispuși la nesupunere sau trădare asupra riscurilor ce le prezintă o acțiune necugetată din partea lor.

Într-un anumit sens, oamenii nu aveau valoare la Gehlen decît în măsura în care se încadrau, ca și informațiile lor, într-un ansamblu ce putea fi utilizat de „organizație". Este vorba din nou de „mozaicul" pomenit întotdeauna în legătură cu numele lui Gehlen și cu serviciile de informații create de el. Am mai vorbit despre importanța metodei „mozaicului" în concepția lui Gehlen privind activitatea informativă atunci cînd am analizat metodele de lucru ale F.H.O. Am insistat asupra importanței pe care o aveau pentru evaluatorii lui Gehlen bucățelele disparate de hîrtie scrise de mînă sau tipărite și culese din tranșeele sovietice, precum și cutiile de conserve goale găsite în cazematele abandonate. Odată războiul terminat, Gehlen a perfecționat această metodă, adaptînd-o timpurilor de pace. În noile condiții vînătoarea s-a organizat nu după cutii goale de conserve, ci după bucățile insignifiante de hîrtie aruncate la coș într-o instituție sau alta din țara cercetată, după foaia de carnet sau scrisoarea căzută din buzunarul ofițerului sovietic din Karlshorst care își scosese neglijent batista din buzunar, după indigourile consumate și aruncate la gunoi etc.

Cînd a fost recrutat de către un emisar al B.N.D. la Viena în august 1959, conducătorului de locomotivă maghiar Karoly Lantos i s-au cerut „timbre, un orar al căilor ferate ungare și hărți geografice."

Recrutarea lui Lantos și a altor feroviari era legată de faptul că materialele privind transporturile și comunicațiile figurau în anii '50 între cele mai căutate de spionii de la Pullach. Problemele logistice pe care le aveau de rezolvat armata sovietică și armatele celorlalte țări membre ale Tratatului de la Varșovia trebuiau clarificate pentru a cunoaște cît de repede puteau fi deplasate aceste trupe și cît de operativ puteau fi satisfăcute cerințele lor de aprovizionare. La epoca respectivă, Gehlen și ai săi mai considerau încă posibilă izbucnirea unei noi conflagrații mondiale, avînd ca punct de plecare un război convențional desfășurat pe teritoriul

german. După cum am arătat deja, această eventualitate era cunoscută în cadrul „Organizației Gehlen" și apoi al B.N.D. sub numele de „E-Fall". Gehlen personal a dedicat mult din timpul său pentru a elabora un plan „E" care conținea, printre altele, un studiu voluminos privind problema transporturilor, atît în partea de est cît și în partea occidentală a Germaniei.

Un mare număr de informatori acționînd izolat, precum și mai multe grupe și rețele de spioni au fost în consecință pregătiți și folosiți exclusiv pentru a aduna informații privind calea ferată, transporturile pe apă și comunicațiile aeriene. Mai mulți dintre recrutorii de la Pullach au fost puși pe drumuri în scopul de a recruta surse „R" și „S" și pentru a organiza pătrunderea lor pe teritoriul U. R. S. S. și al R. P. Polone.

Tot pe un plan prioritar figura cerința procurării unor documente și formulare folosite în țările socialiste, care urmau să servească drept model falsificatorilor de la Pullach pentru întocmirea de documente necesare spionilor trimiși în misiune în aceste țări. Una din directivele pentru organizarea activității unor agenți recrutați pe teritoriul R. S. Cehoslovace și arestați în anii '60 prevedea la punctul 1 : „Recoltați (sic !) cărți de muncă, formulare imprimate utilizate de către serviciile de evidența populației pentru ședere temporară și plecare din localitate, carnete de partid, ale Uniunii Tineretului Comunist, permise de ședere în zone industriale, ștampile și sigilii de toate felurile. Adunați ambalaje de medicamente și imprimate medicale, informații privind controlul rutier și al transporturilor în general. Adunați planuri ale localităților, orare ale mersului trenurilor, ale rețelei de autobuze. Identificați și procurați imprimate militare ; recoltați informații asupra sistemelor de criptografie folosite de către serviciul de cifru..."

★

Există încă un punct, o caracteristică a B.N.D. asupra căreia nu vom putea insista niciodată prea mult. Este vorba de maniera fermă, necruțătoare am putea spune, în care se pune problema păstrării secretului și realizării compartimentării. „Reprezentanțe" și „filiale", chiar situate la o distanță de cîteva sute de metri una de alta, se ignorau reciproc. Existau astfel mai multe firme ce acopereau rețele ale lui Gehlen în Berlin-vest, dar „reprezentanța generală" ce funcționa acolo controla un sector din landul Schleswig sau de aiurea. Dealtfel, începînd din anul 1956, cînd „Organizația Gehlen" a devenit instituție a administrației de stat vest-germană, „Reprezentanța generală" din Berlin-vest a fost formal desființată pentru a nu crea părții sovietice motive suplimentare de protest în legătură cu încălcarea statutului Berlinului. De atunci, s-a practicat sistemul ca diverși șefi de compartimente și de rețea să se deplaseze periodic la Berlin pentru a concretiza unele acțiuni planificate a fi realizate de pe teritoriul orașului respectiv. În Berlin-vest continuă să existe desigur subunități mai mici ale B.N.D., sub diferite acoperiri.

Revenind la principiul compartimentării, trebuie să arătăm că el se aplică în cadrul B.N.D. nu numai „reprezentanțelor", „subreprezentanțelor" și „filialelor", ci în primul rînd și mai ales oamenilor. Unii au lucrat timp de mulți ani în cadrul aceleiași „filiale" fără a se cunoaște. Singurul om cu care se putea discuta despre problemele de serviciu era, după cum ne amintim, șeful...

Bineînțeles, se poate considera că circumstanțele particulare în care „rețeaua Gehlen" a supraviețuit înfrîngerii Germaniei au alimentat acest cult pentru secret. Situația din primii ani, cînd „organizația" putea fi considerată atît ca o instituție autonomă cît și ca o secție a serviciilor secrete americane, a permis o anumită ambiguitate care a continuat să fie întreținută cu multă grijă ulterior.

Există deci o lege aspră a secretului la B.N.D., dar uneori această lege este încălcată chiar de cei chemați să o respecte, iar voalul misterului este sfîșiat, așa cum s-a întîmplat nu o dată. Pentru asemenea avataruri a fost pus special pe picioare „Serviciul central al panelor", care se ocupa de cazurile agenților descoperiți și care organiza loviturile dure. Orice abatere de la regulile conspirativității, orice situație în care un agent sau cadru devenea cunoscut sau desconspirat, ca și orice infiltrare dușmană în structura sau rețelele B.N.D.-ului erau analizate cu grijă și minuțiozitate de către serviciul citat, specializat în acest gen de muncă și aflat nemijlocit sub coordonarea Direcției generale. Nici un efort nu era cruțat pentru a se trage din fiecare cădere și din fiecare desconspirare concluziile ce se impuneau și a se lua toate măsurile necesare pentru a remedia ceea ce rămînea de remediat.

Gehlen însuși a accentuat în toate ocaziile asupra necesității ca serviciul secret să rămînă conspirat față de majo-

ritatea efectivului său și ca membrii „organizației" să cunoască numai ce și cît le era necesar, adică cît mai puțin posibil.

Singurul loc de contact între efectivul din interior și agenți sau informatori era „casa asigurată", un apartament de 2—3 camere în care „organizatorii" se întîlneau cu oamenii lor. În unele din aceste case, elementele nou recrutate erau instruite succint asupra muncii de spionaj; tot aici, „organizatorul" primea rapoartele informative și le dădea noi sarcini, deși după o anumită perioadă el avea latitudinea să facă aceste lucruri și într-un bar oarecare sau pe o bancă într-un parc. „Organizatorul" cunoștea numai efectivul „filialei" sale și pe șeful organizator. Acesta din urmă cunoștea numai „subreprezentanța" de care depindea. Numai șeful „subreprezentanței" știa unde se găsește „reprezentanța locală" și numai conducătorul acesteia din urmă știa drumul care ducea la „reprezentanța generală". Numai șefii „reprezentanțelor generale" erau admiși în sediul de la Pullach, și aceasta numai în măsura în care se bucurau de încrederea absolută a lui Gehlen sau era strict necesar să vină la raport. Intrarea în sediul de la Pullach era interzisă oricăror alți membri ai „organizației", indiferent de gradul și funcția lor.

Membrii „organizației" erau ținuți în ignoranță în ce privește faptul că și alți colegi ai lor acționau în aceleași obiective, paralel cu ei.

Sistemul obișnuit de securitate aplicat în activitatea de spionaj nu-l mulțumea pe Gehlen; pentru a-și înșela urmăritorii, el ținea o bună parte a „organizației" în permanentă mișcare. El deschidea, de exemplu, „subreprezentanțe", le menținea cîtva timp în stare operativă și apoi le închidea, mutînd personalul care le încadra în alte sucursale, bineînțeles cu agenți cu tot. Peste capul șefilor „reprezentanțelor generale", generalul-spion deschidea noi „filiale", ale căror existență și scopuri rămîneau cunoscute numai centralei. În timpul în care a fost în fruntea B.N.D., Gehlen însuși era adesea pe drumuri inspectînd și supraveghind armata sa din umbră. Agentul care i se părea deosebit de capabil primea pe neașteptate ordinul să se deplaseze, să zicem la Frankfurt pe Main, și să se prezinte la o anumită oră și într-o anumită zi pe terasa unei cafenele. De acolo, un individ îl conducea într-un apartament unde era așteptat de un domn a cărui principală caracteristică era mărimea neobișnuită a urechilor sale. Omul părea foarte bine informat și îl reținea pe agent

la discuții timp de cîteva ore. Rareori se întîmpla ca vizitatorul să realizeze că bătrînul domn cu care stătea de vorbă era chiar Reinhard Gehlen.

Alteori, la o firmă de acoperire ce trafica piese de radio în camera din față și spionaj în camera din fund, se prezenta un client care purta ochelari fumurii și începea să-l chestioneze pe vînzător despre tot felul de detalii privind construcția lămpilor de radio. Era, bineînțeles, tot Gehlen, de data aceasta în postură de tehnician amator.

Acest amestec din partea lui Gehlen și a celor de la Pullach înfuria, de regulă, pe șefii „reprezentanțelor generale". Geloși pe prerogativele și independența lor, ei se purtau adesea ca și cum ar fi fost baroni pe feuda proprie care recunoșteau numai de nevoie autoritatea regelui. Delegații de la Pullach erau ținuți cîteva ore în anticameră înainte de a fi primiți de șefii „reprezentanțelor generale", care îi considerau și îi tratau aidoma felului cum erau tratați în timpul războiului delegații O.K.W. ce își arătau din cînd în cînd nasul în zona de operații.

Cînd un raport sosea de la un informator, scris în cod sau cu cerneală simpatică, „organizatorul" nu avea numai sarcina de a-l face vizibil și a-l descifra. El trebuia să trimită la Pullach prin canalul oficial nu numai textul în clar, dar și producția originală a informatorului. Trebuia trimis chiar și plicul, iar în cazul în care mesajul fusese ascuns într-un colet era necesar să fie trimise sfoara și hîrtia ce serviseră la ambalare.

Cînd era folosită poșta R.D.G. pentru a trimite mesaje agentului, „organizatorii" utilizau întotdeauna materiale fabricate în R.D.G. sau imitații, care nu stîrneau, la prima vedere, nici o suspiciune.

„Organizatorul" trebuia să fie întotdeauna atent și să se asigure că mijloacele sale de comunicare cu informatorul nu s-au întrerupt. Informatorul era obligat să dea un semn de viață în fiecare săptămînă. Din cînd în cînd, „organizatorul" și informatorul său fixau o întîlnire directă în Berlinul occidental. Informatorii care aveau posibilități în acest sens se întîlneau regulat cu „organizatorul" pentru raport.

Ordinele de la Pullach conform cărora un „organizator" nu trebuia să permită în nici o împrejurare informatorilor să-i cunoască identitatea reală au rămas însă în majoritatea cazurilor simple petice de hîrtie. De fapt, mulți „organizatori" frecventau împreună cu informatorii lor localurile de noapte

din Berlinul de vest. Întrucît aceşti mercenari de linia I ai serviciului secret erau gata oricînd să tragă o beţie în afara serviciului, multe prietenii de pahar s-au înnădit între spioni şi şefii lor.

Prietenie sau nu, în rapoartele pe care le redactau către centrala din Pullach, „organizatorii" trebuiau să urmeze ca sclavii instrucţiunile, în propriul lor interes, deoarece de multe ori cariera unui „organizator" depindea de conţinutul unui raport. „Organizatorul" putea primi o notă proastă dacă se dovedea incapabil să stoarcă toate detaliile posibile de la sursa lui. În această situaţie urma un şuvoi de „întrebări suplimentare" ca cele cuprinse în „Nota privind raportul informatorului S" devenită publică prin străduinţele ziariştilor germani Höhne şi Zollig: „De ce nu s-a încercat să se stabilească dislocarea brigăzii 117 pionieri? De ce nu se raportează nimic despre portul Rostock? De ce sursa nu raportează nimic despre voiajul său de la Rostock la Leningrad şi retur? A văzut el vapoare? Dacă da, cînd, unde şi cîte? Ştie ceva despre cîmpurile de mine? Unde a fost luat la bord pilotul şi de ce? Nu se pomeneşte nimic despre portul Danzig. De ce nu ne dă această sursă nimic? Este pur şi simplu bătaie de joc!"

Într-o altă notă, privind raportul informatorului E, unul dintre organele superioare menţiona de o manieră culminantă: „Mai rău chiar decît raportul trecut! Observaţiile nu se potrivesc cu realitatea. Nu există date precise şi nici detalii. În mod clar această sursă a fost prost instruită asupra ceea ce are de făcut şi a felului cum trebuie să întocmească un raport — ori poate nu este interesată să lucreze". Mai departe, evaluatorul voia să cunoască: „Pe ce se bazează supoziţia că o divizie este locată la Prenzlau? Cifra indicată de 4000 de oameni nu corespunde efectivului unei divizii. Cine a afirmat aceasta şi de ce? Unde este comandamentul unităţii în cauză? Ce semne indicatoare permit identificarea sa?"

În faţa unei asemenea atitudini exigente din partea centralei, majoritatea „organizatorilor" au ajuns la concluzia că un raport trebuie să fie cît mai scurt, să se refere la fapte, să le expună cît mai complet şi să fie credibil. Ei notau fiecare detaliu, fiind deosebit de atenţi să rămînă în cadrul instrucţiunilor care prevedeau: „Nu puneţi întrebări sugestive. Nu forţaţi nota. Lăsaţi-l pe informator să-şi povestească

propria istorie. El poate face singur oricîte ciorne doreşte; ele nu trebuie înfrumuseţate de către organizator".

Raportul unui „organizator" anexat la materialul informativ obţinut de la o sursă arăta cam în felul următor: (N.N.— este vorba de supravegherea unei cazărmi sovietice): „*TZ (timpul tactic)*: 14.12.1952 de la 4.55 la 12.48. *FZ (data redactării raportului)*: 14.12.52. *EZ (data primirii raportului)*: 14.12.52. *Sursa*: XXXX. *Descrierea sursei*: cunoscută deja. *Aprecierea asupra sursei*: complet calm şi atent înaintea plecării. Hotărît să-şi îndeplinească misiunea în bune condiţii. *Metoda de obţinere a informaţiilor*: observare directă în timpul deplasării spre obiectiv şi în timpul şederii în zonă. *Legenda de acoperire*: a mers împreună cu tatăl, mama şi fiul său sub pretextul că este în căutarea adresei unui fost coleg, anume Joseph Wagner, ce locuia în regiune şi de la care nădăjduia să obţină un serviciu mai bun. *Legenda alternativă*: căuta o rudă. *Observaţii*: sursa a răspuns întrebărilor ce i le-am pus fără ezitări; raportul şi răspunsurile sale mi-au părut pe deplin convingătoare".

Atunci cînd chestiona un informator, „organizatorul" trebuia să noteze totul: cînd s-a sculat informatorul, cînd şi-a început treaba, cît timp a lucrat şi ce a făcut în timpul său de odihnă. Mai importantă ca toate era cerinţa ca informatorul să relateze pînă la ultimul detaliu cum a realizat recunoaşterea obiectivului, cum a intrat în posesia — să zicem — a cheii de la o anumită casă de fier sau cum şi pe cine a contactat şi exploatat. „Organizatorul" trebuia să raporteze în nota anexă, al cărei model l-am redat mai sus, dacă informatorul era nervos, deprimat sau într-o bună dispoziţie ieşită din comun. În concluzia raportului său „organizatorul" trebuia să declare dacă cele relatate de informator i s-au părut credibile şi, în caz afirmativ, de ce anume.

„Organizatorii" au băgat repede de seamă că îşi pot crea singuri dificultăţi în cazul în care fac o descriere prea exactă a atitudinii informatorilor lor. Dacă un asemenea informator era semnalat ca fiind temporar deprimat, reprezentantul „Serviciului central al panelor" decidea adesea ca omul să fie lăsat din legătură, întrucît era posibil să fi devenit un „risc pentru securitate". „Organizatorii" nu erau desigur prea încîntaţi să piardă un informator din reţea numai pentru faptul că într-o zi l-a durut poate capul sau s-a certat cu concubina. De aceea, ei îi descriau de regulă pe informa-

torii lor ca fiind extraordinar de calmi, echilibraţi şi calculaţi.

Un raport redactat după toate regulile indicate era, de asemenea, recomandabil şi în legătură cu faptul că centrala plătea informaţiile la bucată. O sursă era recompensată în raport direct cu calitatea şi cantitatea materialului furnizat ; un raport era plătit în funcţie de calitate cu sume variind între 20 şi 100 de mărci-vest. „Organizatorul“ şi informatorul erau în egală măsură interesaţi ca raportul să fie în aşa fel redactat, încît să înlăture orice fel de întrebări suplimentare ulterioare şi să fie cotat astfel la tariful maxim.

Oricum, centrala nu-şi manifesta generozitatea fără a consulta de fiecare dată dosarul personal al informatorului, care era în toate cazurile păstrat la Pullach. Acest dosar conţinea „chestionarul personal“ completat de investigator, autobiografia informatorului, lista acţiunilor întreprinse şi raportul privind pregătirea lui, ambele redactate de „organizator“. Din „chestionarul personal“ interesau verificările investigatorului asupra mijloacelor oficiale de existenţă ale sursei, la care remuneraţia serviciului se adăuga doar ca o sursă suplimentară de venituri. În autobiografie, informatorul trebuia să arate în partea a doua persoanele întreţinute de el şi cele cu care întreţinea relaţii apropiate. În lista privind acţiunile întreprinse, care era în acelaşi timp şi o caracterizare a informatorului, „organizatorul“ trebuia să răspundă întrebărilor privind „prezenţa de spirit, circumspecţia, cunoaşterea naturii umane şi manierele informatorului“. Din raportul privind pregătirea informatorului, şeful din centrală lua cunoştinţă de felul în care cel antrenat s-a comportat în misiunile cu caracter instructiv, dacă a fost pregătit în ce priveşte scrisul cu cerneală invizibilă şi dacă ştie să folosească codurile. Toate aceste elemente erau luate în considerare atunci cînd se punea problema clasificării sursei sau cînd era necesar să se ia hotărîri cu privire la retragerea ei temporară din acţiune pentru motive de securitate.

Cu cît o sursă era mai importantă, cu atît se făceau eforturi mai mari pentru a o conspira şi a o proteja de adversar. Instrucţiunile de bază referitoare la agenţi, redactate de Gehlen, spuneau în legătură cu aceasta : „Dacă un agent sau informator îşi dă seama că este urmărit de către inamic, el trebuie să raporteze acest lucru imediat ; în funcţie de gradul de pericol şi de posibilităţile practice el va fi trecut în conservare, transferat, retras, abandonat sau adus pe teritoriul R.F.G. în condiţii de securitate“.

Încă de la începutul asociaţiei lor, „organizatorul“ şi informatorul cădeau de acord asupra unor „semne de avertizare“ care urmau să fie folosite atunci cînd informatorul s-ar fi aflat în pericol. Semnul consta, de regulă, într-o carte poştală ilustrată cu un text prestabilit, care se expedia de îndată ce informatorul se simţea în pericol de a fi descoperit şi arestat. Forma şi conţinutul acestor cărţi poştale ilustrate, strict individualizate pentru fiecare caz, erau aprobate de către centrală. Pentru diferite grade de pericol se recomanda, de pildă, utilizarea următoarelor mesaje : a. — dacă apare suspiciunea că informatorul se află sub supraveghere : „Dragă Maria, cele mai sincere salutări pînă la reintoarcerea mea... al tău...“ ; b. — după percheziţionarea locuinţei : „Dragă prietene, am fost recent vizitaţi de simpatica mea mătuşă. Cu cele mai bune urări şi salutări, al tău...“ ; c. — în cazul în care informatorul a fost interogat şi lăsat în libertate : „Prietenul tău îţi trimite cele mai sincere salutări...“. În toate aceste cazuri se subînţelegea implicit şi faptul că informatorul înceta să mai acţioneze.

„Organizatorul“ trebuia să mai stabilească împreună cu informatorul un cuvînt convenţional inocent care să reprezinte însă semnalul că cel din urmă este în mîna adversarului şi lucrează sub presiune. Primirea unui mesaj în cuprinsul căruia s-ar fi găsit acest cuvînt convenţional însemna că din acel moment materialul trimis de informator este în fapt material fabricat de către organele adversarului. Semnalul convenţional putea fi folosit şi în sens invers, de la „organizator“ la informator, atunci cînd în centrală se primea o informaţie despre pericolul iminent în care se afla sursa.

Pentru sursele considerate de valoare care lucrau pe teritoriul inamic erau pregătite din timp măsuri şi rute de salvare în caz de pericol. Aceşti agenţi de valoare primeau din timp adresele anumitor locuinţe sigure din ţara în care lucrau unde se puteau ascunde, precum şi parole de contactare a unor călăuze care urmau să-i treacă frontiera. Li se comunica, de asemenea, „numărul de stare excepţională“ pe care trebuiau să-l transmită autorităţilor vest-germane sau americane de la frontieră şi în baza căruia erau recunoscuţi ca agenţi ai „organizaţiei“.

În ce priveşte preocuparea B.N.D. pentru informatorii căzuţi, ne mulţumim să redăm un pasaj relevant din decla-

rația lui Hans Joachim Geyer, fost locțiitor al conducătorului „filialei" Gehlen X/9.592 din Berlinul occidental, care a predat organelor de securitate ale R.D.G. un mare număr de informații, documente și materiale secrete ale organizației de spionaj vest-germane. Iată cum sună acest pasaj : „Dacă una din rudele agentului arestat reușea să găsească drumul pînă la șeful serviciului pentru a-i cere ajutor, acesteia i se spunea : «Să nu credeți că sîntem o instituție de asigurări, care vă va plăti lunar o rentă viageră. Cine lucrează în acest domeniu trebuie să conteze din prima zi a activității sale pe faptul că într-o bună zi va cădea»".

Revenind la cererile centralei pentru obținerea de material informativ, trebuie precizat că ele nu se limitau doar la informatorii ce lucrau în străinătate, ci erau extinse și la cei care trăiau în Germania federală, inclusiv la „organizatori". Toți „organizatorii" aveau obligația să întocmească un raport detaliat de activitate pe fiecare lună. Acest raport trebuia să fie scurt și concret.

La Pullach se considera că numai fiind în posesia unei imagini de ansamblu a muncii tuturor unităților sale exterioare putea centrala să evalueze materialul informativ primit și să-l asambleze în tabloul general de situație pe care îl pregăteau și îl îmbunătățeau permanent analiștii de la Secția de evaluare de sub comanda colonelului Dienster. Rapoartele și semnalările primite de la unitățile exterioare constituiau însă doar materialul brut ; la Pullach, acest material era transformat în ceea ce colonelul Leabert și ofițerii săi de legătură cu Serviciul de informații al armatei americane — G. 2 — numeau „situația informativă" și care consta dintr-un complex de date compilate din surse secrete și nesecrete, verificate și comparate iarăși și iarăși.

La începutul anilor '50 americanii exercitau presiuni continue asupra celor de la Pullach pentru cît mai multe informații obținute prin acțiuni de spionaj. Intensificarea războiului rece și războiul ce se desfășura efectiv în Coreea își aruncau umbrele lor lungi și amenințătoare asupra vieții politice internaționale. Experții americani reaminteau mereu lui Gehlen și oamenilor săi că rapoartele de spionaj trebuie folosite repede, înainte ca datele cuprinse în ele să se învechească ; ei calculaseră că rapoartele privind mișcările de trupe își pierd zilnic 10% din valoarea lor, fapt care face ca după 10 zile ele să nu mai valoreze nimic. Gehlen a trebuit

să fie de acord cu faptul că era necesar să îmbunătățească și să facă mai operative metodele sale de evaluare. Pentru aceasta a introdus o nouă scară de apreciere a informațiilor. Ca urmare a raționalizării muncii de evaluare, americanii au fost în măsură să primească răspunsuri la chestionarele lor informative la interval de numai cîteva zile. Grupul de legătură american transmitea mai departe, prin radio sau prin curier transportat cu avion special, informațiile primite ; adresa cea mai obișnuită de destinație a materialelor culese de „Organizația Gehlen" era pe timpul acela „Unitatea serviciilor strategice" din cadrul Departamentului de Război al Statelor Unite, aflată sub comanda generalului-maior Magruder. Mai tîrziu, acest material a început să parvină „Grupului central pentru informații" de sub comanda contraamiralului Sidney Souers, din care avea să apară la scurt timp „Agenția Centrală de Informații" — C.I.A. După formarea C.I.A., aceasta a devenit din ce în ce mai mult clientul principal al „Organizației Gehlen". Materialul era refasonat după cerințele formularisticii americane de către un grup condus de Loftus E. Becker, director adjunct al noului organ. O mare parte din el era trimis apoi șefului „Serviciului de informații al armatei americane", generalul-maior Alexander Bolling. Dealtfel, toți aliații americani ai lui Gehlen din zilele de început fuseseră numiți în posturi de conducere la C.I.A. : Becker, Sherman Kent, Edwin Sibert... Toți au pus cu multă plăcere și rivnă umărul la cauza cimentării alianței între C.I.A. și „Organizația Gehlen".

În ciuda acestei atmosfere de „completă armonie" între șefii spioni, generalii americani nu erau mulțumiți de informațiile primite de la Pullach. Pe hărțile lor privind țările de est mai rămîneau multe pete albe. Lui Gehlen i s-a cerut să-și împingă rețelele de spioni cît mai departe spre est.

Sfîrșitul volumului întîi

GLOSAR

Traducerea şi explicarea unor cuvinte şi denumiri străine cuprinse în carte[1]

A. 2 — Denumirea codificată a lui *United States Air Force Intelligence Department*, adică a Departamentului de informaţii al forţelor armate aeriene ale S.U.A.

Abwehr-Ausland — În traducere „Apărare în străinătate" — serviciul de spionaj şi contraspionaj extern al Marelui stat-major german şi apoi al O.K.W. A luat fiinţă în anul 1920, avînd la bază cadrele şi sistemul de organizare ale fostului serviciu de informaţii al armatei imperiale *Nachrichtendienst*. Activitatea de informaţii externe fiind interzisă Germaniei prin Tratatul de la Versailles, Abwehrul a funcţionat o vreme clandestin. În perioada anilor 1934—1944 serviciul a fost condus de către amiralul Canaris. Ulterior a fost desfiinţat şi înglobat în componenţa R.S.H.A. sub denumirea de *Militäramt*.

Abwehr-Ast — *Abwehr-Aussenstelle* — secţii ale Abwehrului ce funcţionau pe teritoriile ocupate de către armata hitleristă.

Abwehr III/F — Grup din cadrul Abwehrului şi organe teritoriale subordonate acestuia care se ocupau cu activitatea de contraspionaj şi contrasabotaj.

[1] Unii din aceşti termeni vor fi întîlniţi în volumul 2. (N.R.)

Amt Blank — Departament ce a funcționat în cadrul administrației de stat a R.F.G. în primii ani de existență a acesteia, care a fost însărcinat cu activitatea de pregătire a reînființării armatei vest-germane, fiind un precursor al Ministerului Apărării. În componența sa a funcționat și primul organ de informații și contrainformații militare vest-german.

Amt IV — Denumire atribuită Gestapoului în cadrul R.S.H.A.

Amt VI — Inițial cunoscut sub numele de *Sicherheitsdienst* — S.D. —, era organul de informații și de apărare a conducătorilor naziști, funcționind ca o parte a formațiunilor S.S. Odată cu înființarea R.S.H.A. a devenit un departament al acestei instituții, cu atribuții de spionaj și contraspionaj în străinătate. Ulterior și-a adjudecat și sarcinile spionajului militar, înglobind în componența sa, sub numele de *Militäramt*, fostul Abwehr.

B.f.V. — *Bundesamt für Verfassungschutz* — Departamentul Federal pentru Apărarea Constituției. Funcționează în cadrul Ministerului de Interne al R.F.G. avind, alături de alte însărcinări, și pe aceea de a răspunde de activitatea de contraspionaj. Dispune de organe corespondente în fiecare din landurile țării. Acestea se numesc *Landesamt für Verfassungschutz.*

Bizonia — Sistem de organizare administrativă comună a zonelor de ocupație americană și engleză, precedind proclamarea R.F.G. La această organizare a aderat ulterior și zona franceză, iar sistemul rezultat a primit numele de **Trizonia.**

B.N.D. — *Bundesnachrichtendienst* — Serviciul federal de informații — principalul organ de spionaj al R.F.G.; a devenit departament guvernamental în anul 1956 prin transferarea „Organizației Gehlen" sub controlul Cancelariei (N.N. — Președinției Consiliului de Miniștri) vest-germane.

Brigadenführer — Grad S.S. corespunzător celui de general-maior.

Bundesrat — Camera superioară (Senatul) a Parlamentului vest-german.

Bundestag — Camera inferioară (Camera deputaților) a Parlamentului vest-german, aleasă pe o perioadă de patru ani.

Bundeswehr — Denumirea atribuită forțelor armate ale R.F.G.

C.D.U. — *Christlich Demokratische Union Deutschlands* — Uniunea Creștin Democrată. Principalul partid de opoziție din R.F.G. A deținut puterea în coaliție cu C.S.U. timp de 14 ani. În această perioadă au îndeplinit funcția de cancelar federal: Konrad Adenauer, Ludwig Erhard, Kurt-Georg Kiessinger.

C.I.A. — *Central Intelligence Agency* — Agenția Centrală de Informații a S.U.A.

C.I.C. — *Counter Intelligence Corps* — organ de contraspionaj militar funcționind pe lingă trupele americane staționate în Europa. În ciuda denumirii sale, se ocupă cu intensitate și de acțiuni de spionaj.

C.S.U. — *Christlich Soziale Union* — Uniunea Creștin Socială, constituind ramura bavareză a C.D.U., dar separată din punct de vedere organizatoric de aceasta.

Deuxième Bureau — Serviciul de informații al armatei franceze.

Evidenz-Büro Serviciul de informații și contrainformații al fostului imperiu austro-ungar.

F.B.I. *Federal Bureau of Investigations* — Biroul Federal pentru Cercetări al S.U.A. Se ocupă cu urmărirea crimelor federale (care implică cercetări pe întreg teritoriul S.U.A.), precum și cu activitatea de contraspionaj. Și-a asumat și unele atribuții informative în străinătate, îndeosebi pe teritoriul țărilor din America Latină.

F.D.P. *Freie Demokratische Partei* — Partidul Liber Democrat din R.F.G., înființat în 1945.

F.H.O. *Fremde Heere Ost* — Armate străine est. Serviciu al O.K.H. însărcinat inițial cu evaluarea informațiilor militare obținute din țările aflate la estul Germaniei; după ce Gehlen a devenit șeful F.H.O., în 1942, el a implicat acest organ în operații active de spionaj, contraspionaj și război psihologic.

F.H.W. *Fremde Heere West* — Armate străine vest. Serviciu al O.K.H. însărcinat cu evaluarea materialelor informative de natură militară obținute din țările situate la vestul Germaniei.

Freikorps „Corpul (trupa) liber(ă)" — grupuri înarmate ce operau pe teritoriul Germaniei și în regiunile limitrofe din răsăritul țării împotriva partidelor și organizațiilor democratice și muncitorești. Erau compuse din foști ofițeri și subofițeri ai armatei și marinei imperiale germane ce se opuneau transformărilor democratice care încercau să-și facă loc în Germania după primul război mondial.

Funkspiel În traducere „joc radio" (vezi).

G. 2 Serviciul de informații al armatei de uscat a S.U.A.

Gestapo *Geheime Staats Polizei* — Poliția secretă de stat însărcinată cu reprimarea adversarilor politici ai regimului hitlerist; avea și atribuții de contraspionaj intern. Din anul 1939 a devenit Amt (departamentul) IV din R.S.H.A.

G.I. Inițialele expresiei *Government Issue*, însemnînd în românește: produs (bun) al guvernului. Se referea inițial doar la echipamentul primit în dotare de către membrii forțelor armate ale S.U.A. Prin extensie, expresia desemnează în prezent orice persoană înrolată în forțele armate americane.

G.R.U. *Glavnoe Razvedovatelnoe Upravlenie* — Direcția generală de informații a forțelor armate ale U.R.S.S.

G.E.G. Grupul Etnic German — organizație creată de hitleriști pe teritoriul țării noastre, înregimentînd populația de origine germană din România. Organizații similare au funcționat și în alte țări. Cadrele de conducere ale G.E.G. erau elemente de bază ale rezidențelor naziste de spionaj.

Hauptsturmführer Grad S.S. similar celui de căpitan.

Haupt V-mann Denumire folosită în cadrul serviciilor de informații germane pentru a desemna pe șeful (rezidentul) unei rețele de agenți (vezi și *V-mann*).

Hitlerjugend „Tineretul hitlerist" — formație paramilitară a partidului nazist. Apartenența la această organizație era obligatorie pentru toți tinerii între 14 și 21 ani. Fetele mai mari de 14 ani aveau o organizație separată numită „Liga fetelor germane" — *Bund Deutscher Mädel*.

Hiwis *Hilfswillige* — în traducere : doritor să ajute. Denumire atribuită așa-zișilor „voluntari" proveniți din rîndurile prizonierilor de război.

Intelligence Service Vezi *Secret Intelligence Service* — S.I.S.

Jagdkommando sau *Jagdverbände* — în traducere : grupă(e) de vînătoare — unități S.S. lansate în spatele frontului cu misiuni de sabotaj și teroare. Compartimentul VI/S din R.S.H.A. care coordona activitatea acestor unități era condus de Otto Skorzeny.

Joc radio Acțiune constînd în utilizarea agenților capturați ai inamicului, dotați cu mijloace de legătură radio, pentru a menține o legătură falsă cu centrala dușmană și a o dezinforma în scopuri operative.

Kaiser Pronunțare germană a numelui latin Cezar folosit în sensul de împărat. În epoca modernă titlul a fost purtat de către monarhii germani ce au domnit în perioada 1871—1918.

K.G.B. *Komitet Gosudarstvenoi Bezopasnosti* — Comitetul Securității Statului al U.R.S.S. Înglobează organele de informații și contrainformații.

K.N.O.R. *Komitet Osvobojdenia Narodov Rossii* — „Comitetul pentru eliberarea popoarelor Rusiei" — organizație fantomă creată de hitleriști pentru a servi drept suport politic trupelor lui Vlasov.

Kripo *Kriminal Polizei* — poliția penală a Germaniei hitleriste. A devenit Amt III din R.S.H.A. în 1939.

L.f.V. *Landesamt für Verfassungschutz* (vezi B.f.V.).

Landmannschaft „Asociație compatriotică" — denumire dată organizațiilor din R.F.G. care cuprind pe germanii originari din diferite țări ale Europei de est stabiliți acolo după cel de-al doilea război mondial. Există „asociații compatriotice" ale sașilor din Transilvania, șvabilor din Banat, sudeților din Cehoslovacia ș.a.m.d.

Luftwaffe Denumire dată forțelor militare aeriene ale celui de-al III-lea Reich. Se aflau sub comanda directă a lui Hermann Göring, al doilea personaj în stat, și dispuneau de un serviciu de informații propriu denumit *Forschungsamt*.

M.A.D. *Militärische Abschirmdienst* — Serviciul pentru protecția militară — organul de informații și contrainformații al armatei R.F.G.

Militäramt Compartimentul militar al lui Amt VI din R.S.H.A., creat ca urmare a desființării Abwehrului.

M.I. Inițialele expresiei *Military Intelligence*. Cele două litere urmate de diverse cifre sînt folosite drept indicativ de către organele de informații și contrainformații engleze. De exemplu, sub indicativul M.I.6 se ascunde *Secret Intelligence Service* — S.I.S. ; M.I.9 era organul care se ocupa de prizonierii de război britanici și aliați, avînd totodată sarcina să scoată de pe teritoriul inamic agenții urmăriți ; M.I.14 se ocupa cu activitatea informativă pe teritoriul Germaniei în anii de după război ; M.I.5 este indicativul organului central de contraspionaj britanic, *Security Service*.

Mossad Denumirea completă: *Mossad Lealiyah Beth* — „Organizația pentru a doua emigrare" — serviciul de informații israelian. Și-a păstrat numele din perioada în care

avea drept sarcină principală introducerea pe teritoriul Palestinei a unui număr cît mai mare de emigranţi evrei, înşelînd organele de pază engleze.

Nachrichtendienst Traducerea în germană a expresiei „Serviciul de informaţii". Denumirea oficială purtată de către organul de informaţii militare al Germaniei imperiale, interzis prin Tratatul de la Versailles. Ultimul său şef a fost colonelul Walther Nicolai.

N.A.T.O. *North Atlantic Treaty Organisation* — „Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord". Alianţă militară a statelor occidentale creată la 4 aprilie 1949 sub pretextul „apărării libertăţilor, tradiţiilor comune şi civilizaţiei popoarelor statelor semnatare". De fapt pactul a fost creat împotriva U.R.S.S. şi a celorlalte ţări socialiste. Membrii fondatori ai N.A.T.O. sînt : Belgia, Canada, Danemarca, Franţa, Islanda, Italia, Luxemburgul, Norvegia, Olanda, Portugalia, Regatul Unit al Marii Britanii şi S.U.A. Au mai aderat ulterior Grecia, Turcia (ambele în anul 1952) şi R.F.G. în 1954. În 1966 Franţa, iar în 1974 Grecia s-au retras din organismele militare ale N.A.T.O.

N.K.V.D. *Narodnii Komisariat Vnutrenih Del* — Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne (din 1946, Ministerul Afacerilor Interne al U.R.S.S.). Îngloba şi organele de securitate ale statului.

N.S.D.A.P. *National Sozialistische Deutsche Arbeit Partei* — Partidul Muncitoresc Naţional Socialist German (P.N.S.G.) — organizaţie politică condusă de Hitler, cunoscută sub denumirea de partidul nazist.

N.T.S. *Narodnii Trudovoi Soiuz* — organizaţie antisovietică a emigranţilor albgardişti

fondată în anul 1920 la Belgrad. Traducerea română a denumirii este „Uniunea populară a muncii". Organizaţia mai este cunoscută şi sub denumirea de „Alianţa solidariştilor ruşi". Deosebit de activă în organizarea acţiunilor de spionaj şi a provocărilor de tot felul împotriva U.R.S.S. Dispune de sedii la München şi Frankfurt pe Main. Organ de presă : *Poseev* (Semănătorul).

Oberstsurmbannführer Grad S.S. similar celui de locotenent-colonel.

Obersturmführer Grad S.S. similar celui de locotenent-major.

O.D.E.S.S.A. *Organisation der Ehemaligen S.S.-Angehörigen* — organizaţia foştilor membri S.S. A fost creată după cel de-al doilea război mondial pentru a acorda asistenţă S.S.-iştilor urmăriţi de autorităţi. Dispune de o reţea ramificată de colaboratori pe teritoriul R.F.G., precum şi în coloniile germane din America de Sud şi se află în relaţii de colaborare cu B.N.D.

O.K.H. *Oberkommando der Heeres* — Statul-major al trupelor de uscat hitleriste. Forul tutelar al serviciilor de spionaj F.H.O. şi F.H.W.

O.K.W. *Oberkommando der Wehrmacht* — Statul-major al forţelor armate germane, devenit odată cu începutul războiului Marele cartier general al lui Hitler. Includea şi serviciul de spionaj *Abwehr-Ausland*.

O.S.S. *Office of Strategic Services* — Oficiul Serviciilor Strategice — serviciul de informaţii al S.U.A. în timpul celui de-al doilea război mondial.

O.U.N. *Organizaţia Ukrainskih Naţionalistov* — „Organizaţia Naţionaliştilor Ucraineni",

colaboratori ai serviciilor de informații germane și ai altor organe de spionaj în activitatea desfășurată de acestea împotriva U.R.S.S. și Poloniei.

P.L.D. Vezi F.D.P.

P.N.S.G. Vezi N.S.D.A.P.

P.S.D. Vezi S.P.D.

„R" *Rück-Netz* — textual „rețeaua din spate" — grupe de spionaj și sabotaj lăsate de germani pe teritoriile ce urmau să fie ocupate de trupele aliate.

Reich (al III-lea) textual: imperiu. Sub regimul hitlerist Germania a căpătat denumirea de cel de-al III-lea Reich. Cel de-al II-lea Reich a fost considerat statul german existent în perioada 1871—1918, iar primul Reich a fost constituit în anul 843 ca urmare a destrămării imperiului carolingian. După ce a cunoscut aproape un mileniu de avataruri, acest prim Reich a fost desființat în anul 1806 de către Napoleon Bonaparte.

Reichswehr Forțele armate germane limitate în anul 1919 la 100.000 oameni prin Tratatul de la Versailles.

R.O.A. *Rossiiskaia Osvoboditelnaia Armia* — „Armata rusă de eliberare" — constituită din elemente albgardiste, transfugi sau prizonieri de război înrolați cu forța, pusă sub comanda generalului trădător Vlasov. Constituirea R.O.A. răspundea mai degrabă cerințelor unei acțiuni de diversiune cu caracter de război psihologic decît unei acțiuni combatante.

R.S.H.A. *Reichs Sicherheits Hauptamt* — Departamentul central pentru securitatea Reichului. A fost constituită în anul 1939 înglobînd Gestapoul, Kripo, S.D.-ul și alte

organe de represiune existente în Germania hitleristă. R.S.H.A. era condusă de Himmler în baza calității sale de comandant suprem (reichsführer) al S.S.

S.D. *Sicherheitsdienst* — Vezi Amt VI.

S.D.E.C.E. *Service de Documentation Extérieure et de Contre-Espionnage* — Serviciul de Documentare Externă și de Contraspionaj — principalul organ de informații al Franței.

S.H.A.E.F. *Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces* — Statul-major al trupelor americano-engleze debarcate în 1944 în Europa sub comanda generalului Eisenhower.

S.H.A.P.E. *Supreme Headquarters Allied Powers in Europe.* Statul-major al forțelor N.A.T.O. staționate în Europa. Din anul 1966 își are sediul la Bruxelles în Belgia.

S.I.S. *Secret Intelligence Service* — principalul organ de informații externe al Marii Britanii.

S.P.D. *Sozialdemocratische Partei Deutschlands* — Partidul Social Democrat din Republica Federală Germania, în prezent principalul membru al coaliției guvernamentale.

S.S. *Schutz Staffel* — „detașamente de protecție". Formate încă în anul 1929 pentru a realiza acțiunile de forță ale partidului nazist, formațiile S.S. au devenit, mai ales după venirea la putere a lui Hitler, organizația cea mai puternică a regimului, elita fascismului german. Erau un adevărat stat în stat, dispunînd de forțe armate proprii, de o uniformă și o ierarhie aparte.

Cadrele S.D. și ale Gestapoului, precum și ale altor departamente ale R.S.H.A. erau în mod obligatoriu ofițeri S.S.

S.S.I. — *Serviciul Special de Informații* — principalul organ de informații al României înaintea și în timpul celui de-al doilea război mondial. După ce a aparținut o primă perioadă Ministerului Apărării Naționale, în ultima parte a existenței sale a fost atașat președinției Consiliului de Miniștri. A fost condus succesiv de Mihai Moruzov și de Eugen Cristescu.

Standartenführer — Grad S.S. similar celui de colonel.

Sturmbannführer — Grad S.S. similar celui de maior.

Sturmführer — Grad S.S. similar celui de locotenent.

Trizonia — Vezi **Bizonia.**

U.C.D. — Vezi C.D.U.

U.C.S. — Vezi C.S.U.

Untersturmführer — Grad S.S. similar celui de sublocotenent.

U.P.A. — *Ukrainskaia Povstanskaia Armia* — „Armata insurecțională ucraineană" — detașamente înarmate de naționaliști ucraineni folosite de către serviciile de informații străine, îndeosebi de hitleriști, împotriva Uniunii Sovietice. Au fost organizate cu concursul O.U.N.

U.S.A.A.F. — *United States Air Force* — forțele aeriene militare ale S.U.A.

U.S.A.S.C. — *United States Signal Corps* — corpul de transmisiuni al armatei americane. A furnizat specialiști pentru organizarea legăturilor radio dintre „Organizația Gehlen" și agenții ei de pe teritoriul R.D.G. precum și cadre necesare realizării „tu-nelului" de la Berlin.

V-mann — *Vertrauens-mann* — textual : persoan[ă] de încredere — denumire atribuită infor[matorilor] în terminologia folosită de ser[viciile] de informații germane.

Volksdeutsche — „De rasă germană" — cetățeni de ori[gine] germană din țări străine, de obic[ei] din Europa de est și de sud-est.

Vopo — *Volks Polizei* — Poliția populară [din] R.D.G.

Waffen S.S. — Unități combatante ale S.S. cu un efe[c]tiv total de 40 divizii, inclusiv unități [de] blindate. Către sfîrșitul războiului au fo[st] înrolați în aceste unități și negermani, [...] ucraineni, tătari etc.

Wehrmacht — Denumirea forțelor armate ale cel[ui] de-al III-lea Reich.

CUPRINSUL